

povestea dulcei sclipire-de-mărgăritar

o mie și una de nopți

(11)

Ilustrația copertei : *Anca Vasilescu*

cartea celor o mie şi una de nopţi

(11)

(NOPŢILE 795–844)

TRADUCERE DE HARALAMBIE GRĂMESCU

BIBLIOTECA PENTRU TOŢI • 1974
EDITURA MINERVA • BUCUREŞTI

Le Livre des Mille nuits et une nuit, traduction littérale et complète du texte arabe par le *dr. J. C. Mardrus*, Paris, Eug. Fasquelle éditeur (f. a.) — tomurile 6 şi 7.

Versiunea românească a fost confruntată şi cu traducerea în limba rusă : *Kniga tîsiaci i odnoi noci*, perevod s arabskovo *M.A. Salie* (opt volume), Gosudarstvennoe Izdatelistvo Hudojestvennoi Literaturî, Moskva, 1959.

DIVANUL NĂZBÎTIILOR UŞURATICE ŞI AL ÎNŢELEPCIUNII VESELE

PAPUCII CARE NU SE MAI PRĂPĂDESC

Se povesteşte că a fost odată la Cairo un neguţător de leacuri, pe nume Abu-Cassem El-Tamburi, care ajunsese de pomină pentru zgîrcenia lui. Or, măcar că Allah îl dăruise cu bogăţie şi cu spor în treburile de vînzare şi cumpărare, el trăia şi se îmbrăca aidoma cu cel mai milog cerşetor ; iar hainele pe care le purta nu mai erau decît nişte plotoage şi nişte zdrenţe ; iar turbanul lui era atîta de vechi şi atîta de jegos, încît nu se mai putea ghici ce culoare avusese vreodată ; ci, dintre toate lucrurile lui, mai cu seamă papucii îi arătau cărpănoşenia ; întrucît nu numai că erau ferecaţi cu nişte cuie mari, şi trainici ca un car de luptă, cu nişte pingele mari cît o căpăţînă de hipopotam, şi peticite de mii de ori, ci cu căputele atîta de cîrpite încît, de douăzeci de ani de pe cînd papucii fuseseră papuci, cei mai iscusiţi cîrpaci şi peticari din Cairo îşi irosiseră toată priceperea spre a mai alipi între ele rupturile. Şi, după atîta meşteşreală, papucii lui Abu-Cassem ajunseseră atîta de grei încît de multă vreme trecuseră în zicale în tot Egiptul ; întrucît, atunci cînd cineva vroia să spună că un lucru este greu, papucii aceia erau totdeauna luaţi ca măsură. Aşa, dacă un oaspete cam zăbovea în casa gazdei, se zicea despre el : „Are sîngele greu ca pa-

pucii lui Abu-Cassem!“ Ori dacă vreun dascăl de școală, din soiul dascălilor de școală loviți de dăscăleală, vroia să se arate plin de minte, se zicea despre el: „Izgonit fie Cel-rău! Ăsta are mintea grea ca papucii lui Abu-Cassem!“ Ori cînd vreun hamal era covîrșit de greutatea poverii, ofta și zicea: „Bătu-l-ar Allah pe stăpînul poverii acesteia! E grea ca papucii lui Abu-Cassem!“ Ori cînd prin vreun harem vreo bătrînă din soiul cel afurisit al bătrînelor posomorîte vroia să le oprească pe soțiile cele tinere ale stăpînului să se veselească între ele, se zicea: „Chiorî-o-ar Allah pe pacostea asta! E grea ca papucii lui Abu-Cassem!“ Ori dacă vreo mîncare mai amarnică pica greu și stîrnea furtuna în lăuntrurile pîntecelui, se zicea: „Mîntui-m-ar Allah! Afurisita asta de mîncare este grea ca papucii lui Abu-Cassem!“ Și, tot așa, în toate împrejurările cînd greutatea își arăta fața.

Or, într-o zi, după ce încheie o negustorie mai norocoasă ca de obicei, Abu-Cassem se simți cuprins de o voioșie aparte. Încît, în loc să dea și el vreun aldămaș, mai mare ori mai mic, după datina negustorilor cînd Allah îi ajută să izbîndească un tîrg, găsi mai de folos să se ducă să facă o baie la hammam, unde, de cînd țineau oamenii minte, nu-i călcase piciorul. Și, încuindu-și prăvălia, porni înspre hammam, luîndu-și papucii la spinare, în loc să-i încalțe; căci de multă vreme tot așa făcea, spre a-i ocroti să nu se prăpădească. Și, ajungînd la hammam, își puse papucii pe prag, laolaltă cu toate încălțările ce se aflau rînduite acolo, cumu-i obiceiul. Și intră să se scalde.

Or, pielea lui Abu-Cassem era atîta de bătucită de jeg încît băieșii care îl frecară și masagiii avură de trudit peste măsură pînă să-i dea de hac; și nu izbutiră decît înspre sfîrșitul zilei, cînd toți cei care veniseră să se îmbăieze plecaseră de mult. Și Abu-Cassem putu într-un sfîrșit să iasă din hammam, și își căută papucii; ci papucii nu se mai aflau unde îi lăsase, iar în locul lor

era o pereche de iminei frumoși, făcuți dintr-o piele galbenă ca lămîia. Și Abu-Cassem își zise: „Fără de nici o îndoială că Allah mi i-a trimis, acela carele știe că de mult tînjesc să-mi cumpăr unii ca aceștia. Ori poate că i-o fi schimbat careva cu ai mei, din greșeală!“ Și, plin de bucurie că se vedea astfel cruțat de a-și mai cumpăra alții, îi luă și plecă.

Or, imineii cei de piele galbenă-portocalie erau papucii cadiului, care se mai afla încă în hammam. Iar în ce privește papucii lui Abu-Cassem, apoi pe aceștia omul însărcinat cu paza încălțărilor, văzînd scîrboșeniile acelea care duhnea de împuțeau intrarea de la hammam, se repezise să-i ia și să-i ascundă într-un colț. Pe urmă, cînd ziua se sfîrșise și cînd ceasul lui de veghe se împlinise, paznicul plecase, fără a-și mai aduce aminte să-i pună la loc.

Încît, atunci cînd cadiul își isprăvi îmbăiatul, slujitorii de la hammam, zorind la poruncile lui, îi căutară zadarnic imineii, și, pînă la urmă, găsiră într-un colț papucii cei de pomină, pe care îi cunoscură numaidecît că erau ai lui Abu-Cassem. Și o luară la fugă după el și, ajungîndu-l, îl întoarseră la hammam, cu dovada furtișagului pe umăr. Și cadiul, după ce își luă ceea ce era al lui, porunci să i se dea lui Abu-Cassem îndărăt papucii și, cu toate împotrivirile lui, îl trimise la închisoare. Și Abu-Cassem, ca să nu moară în temniță, trebui, măcar că fără inimă bună, să se arate darnic la bacșișuri cu caraliii și cu cavazii de la agie; întrucît toți știindu-l că era tot atîta de putred de bani pe cît era de otrăvit de zgîrcenie, nu-l socotiră izbăvit cu una cu două.

Și Abu-Cassem putu, în felul acesta, să iasă din închisoare; ci, păcurit și înciudat peste măsură, și socotind că papucii-s pricina nenorocirii lui, dete fuga și-i aruncă în Nil, ca să se scape de ei.

Or, peste cîteva zile, niște pescari, trăgîndu-și cu mare caznă năvodul mai greu ca de obicei, găsiră în nă-

vod papucii, pe care îi cunoscură numaidecît că erau ai lui Abu-Cassem. Și văzură, plini de mînie, că grămada de cuie cu care erau împodobiți le rupsese ochiurile nă-vodului. Și se duseră la dugheana lui Abu-Cassem și zvîrliră papucii năprasnic înlăuntru, blestemîndu-l pe stăpînul lor. Iar papucii, aruncați prea tare, izbiră șipu-rile cu apă de trandafir și cu alte ape ce se aflau pe rafturi, și le răsturnară, spărgîndu-le într-o puzderie de cioburi.

La priveliștea aceea, jalea lui Abu-Cassem ajunse pînă peste poate, și amărîtul de el strigă :

— Ah, papuci blestemați, vă țineți de fundul meu ! Da nu mult aveți să-mi mai pricinuiți voi necazuri !

Și îi ridică de pe jos și se duse în grădină și se apucă să sape o groapă în care să-i astruce. Ci un vecin, care avea un dinte împotriva lui, găsi prilejul să se răzbune și dete fuga numaidecît să-l vestească pe valiu că Abu-Cassem dezgroapă de zor la o comoară, în grădină. Iar valiul, știind bogăția și zgîrcenia negutătorului de leacuri, nici nu puse vreun pic la îndoială știrea aceasta, și tri-mise numaidecît străjerii să-l înșface pe Abu-Cassem și să-l aducă dinaintea sa. Și amărîtul de Abu-Cassem de-geaba se tot jură că nu găsise nici un fel de comoară, ci că numai vroise să-și îngroape papucii, valiul nu vroi să creadă nicidecum un lucru atîta de ciudat și atîta de po-trivnic cu zgîrcenia de pomină a celui zeberit ; și, în-trucît la valiul acela totul, orice-ar fi fost, se măsura în bani, îl sili pe păcuritul de Abu-Cassem, spre a-și dobîndi slobozenia, să-i numere o mare grămadă de bani.

Iar Abu-Cassem, slobozit după această amarnică în-datorință...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a șapte sute nouăzeci și cincea noapte

Urmă :

...Iar Abu-Cassem, slobozit după această amarnică îndatorință, și luîndu-și papucii, se jură că are să se descotorosească de ei cu orice preț. Și rătăci multă vreme, chibzuind la calea de izbîndă cea mai bună și, pînă la urmă, hotărî să se ducă și să-i arunce într-o gîrlă departe, undeva în cîmp. Și socoti că de data aceasta nu are să mai audă pomenindu-se de ei. Ci soarta vroi ca apa gîrlei să ducă papucii pînă la un scoc de moară, la care ierecul făcea roțile să se învîrtească. Iar papucii se prinseră în roți și le dezgărdinară, smucindu-le din șleaul lor. Iar stăpînii morii se repeziră să dreagă stricăciunea și văzură că pricina se datora papucilor cei mari, pe care îi găsiră înțepeniți în dinții roților, și pe care îi cunoscură numaidecît a fi papucii lui Abu-Cassem. Și amărîtul de negustător de leacuri fu iarăși aruncat în temniță și osîndit de data aceasta să plătească niște daune mari stăpînilor morii, pentru paguba pe care le-o pricinuise. Și, pe deasupra, mai trebui să plătească și niște bacșișuri strașnice, spre a-și dobîndi iarăși slobozenia. Și, totodată, i se deteră și papucii îndărăt.

Atunci, pînă peste poate de uluit, se duse acasă și, suindu-se pe terasă, se propti în coate și se porni să cugete adînc la ce-i mai rămînea de făcut. Și pusese papucii nu departe de el, pe terasă ; ci se întorsese cu spatele înspre ei, ca să nu-i mai vadă. Și, tocmai în clipa aceea, un cîine de-al vecinilor văzu papucii și, repezindu-se de pe terasa stăpînilor lui pe terasa lui Abu-Cassem, luă în gură unul dintre papuci și începu să se joace cu el. Și, din zbeaga aceea a cîinelui, papucul sări deodată cît colo, și soarta cea blestemată îl prăvăli de pe terasă drept în capul unei babe care trecea pe uliță. Și

greutatea năprasnică a papucului cel îmbrăcat în fier o strivi pe babă, făcînd-o să-și amestece lungimea cu lățimea.. Iar rudele babei cunoscură papucul lui Abu-Cassem și se duseră cu plîngere la cadiu, cerînd prețul pentru sîngele rudei lor, sau moartea lui Abu-Cassem. Și bietul de el fu silit să plătească prețul sîngelui, după lege. Și, pe deasupra, trebui să mai plătească și niște bacșișuri grase caraliilor și cavazilor de la agie.

De data aceasta însă hotărîrea lui era luată. Se întoarse prin urmare acasă, luă cei doi afurisiți de papuci și, venind iarăși la cadiu, ridică amîndoi papucii deasupra capului și strigă cu o dîrzenie ce-i făcu să izbucnească în rîs și pe cadiu și pe martori și pe toți cei care se brodiseră de față :

— O, domnia ta cadiule, iacătă pricina belelelor mele ! Și-n curînd am să ajung să cerșesc prin curțile de pe la moschei. Mă rog, dar, să te miluiești a da o poruncă prin care să se adeverească precum că Abu-Cassem nu mai este stăpînul acestor papuci, că le dă cu legată cui o vrea să-i ia și că el, Abu-Cassem, nu mai este răspunzător de pacostele pe care au să le mai pricinuiască pe viitor !

Și, după ce spuse acestea, aruncă papucii în mijlocul sălii de judecată și o rupse la fugă în picioarele goale, în vreme ce toți cei de față, de-atîta rîs, se prăbușiră pe spate. Ci Allah știe mai bine !

Iar Șeherezada, fără a se opri, povesti mai departe :

BAHLUL, MASCARICIUL LUI AL-RAȘID

Cică emirul drept-credincioșilor, califul Harun Al-Rașid, avea un măscărici, care trăia la el la palat și care avea sarcina de a-l înveseli pe calif în ceasurile sale de inimă rea. Și pe măscăriciul acela îl chema Bahlul-cel-Înțelept. Iar califul îi zise într-o zi :

— Ya Bahlul, știi tu cumva cîți nebuni sînt în Bagdad ?

Şi Bahlul răspunse :

— O, doamne al meu, înşiruirea ar fi cam lungă !

Iar Harun zise :

— Îţi dau în seamă s-o întocmeşti. Şi aştept să fie întocmai !

Iar Bahlul scoase din gîtlej un hohot lung de rîs. Şi califul îl întrebă :

— Ce-i cu tine ?

Iar Bahlul spuse :

— O, doamne al meu, eu sînt vrăjmaş pe orice trudă care osteneşte. Drept care, spre a te mulţumi, am să mă apuc pe dată să întocmesc socoteala cu înţelepţii cîţi se află în Bagdad ! Întrucît asta-i o trudă care nu-mi va cere mai multă vreme decît să beau o gură de apă. Şi, cu socoteala asta, care o să fie tare scurtă, tu ai să ştii, pe Allah ! şi cîţi zmintiţi se află în cetatea de scaun a împărăţiei tale !

Şi tot Bahlul acesta, aşezîndu-se într-o zi pe jeţul califului, a căpătat din partea slugilor de la palat, pentru neobrăzarea aceea, o ploaie de lovituri de băţ. Iar ţipetele înfricoşătoare pe care le-a scos el în împrejurarea aceea, au stîrnit tot palatul şi l-au adus acolo pînă şi pe calif. Iar Harun, văzînd că măscăriciul său plîngea cu lacrimi fierbinţi, încercă să-l aline. Ci Bahlul îi spuse :

— Of, o, emire al drept-credincioşilor, durerea mea-i fără de alinare, întrucît nu pe mine mă plîng, ci pe stăpînul meu califul ! Că dacă iacătă eu căpătai atîtea lovituri numai pentru că am şezut o clipită pe jeţul lui domnesc, ce potop are să-l pască pe el care şade de-atîta amar de ani !

Şi, iarăşi, tot Bahlul a fost atîta de înţelept încît să-i fie greaţă de însurătoare. Iar Harun, spre a-i juca un renghi afurisit, l-a pus să se însoare cu de-a sila cu o fetişcană dintre roabele sale, încredinţîndu-l că fata are să-l facă fericit şi că el, Harun însuşi, se pune chezaş pentru aceasta. Iar Bahlul fu nevoit să se supună vrînd-

nevrînd și intră în odaia de nuntă în care îl aștepta tînăra-i nevastă, care era de o frumusețe fără de cusur. Ci nici nu se întinsese el bine lîngă ea, că și sări deodată cu spaimă și o zbughi din odaie, de parcă l-ar fi alungat niște vrăjmași nevăzuți, și o luă la fugă ca un nebun prin sarai. Iar califul, înștiințat despre cele ce se petrecuseră, porunci să vină Bahlul dinaintea sa și îl întrebă cu glas aspru :

— Pentru ce, o, afurisitule, i-ai făcut rușinea asta soției tale ?

Iar Bahlul răspunse :

— O, doamne al meu, spaima este o boală fără de leac ! Or, eu nu am, de bună seamă, nimica de ce s-o învinuiesc pe soția pe care dărnicia ta mi-a dăruit-o, întrucît este frumoasă și cuminte. Ci, o, doamne al meu, nici nu am intrat eu bine în patul de nuntă, că am și auzit limpede un potop de glasuri care ieșeau laolaltă din soția mea. Şi una îmi cerea o rochie, iar alta îmi cerea un iașmac de mătase ; una vroia niște papuci, alta o hăinuță cu horbote, iar cealaltă alte lucruri iarăși. Eu, atunci, n-am mai putut să-mi stăpînesc spaima și, în ciuda poruncilor tale și a nurilor fetei, am luat-o la fugă cît mă țineau călcîiele, de frică să nu ajung încă și mai nebun și mai amărît decît sînt !

Şi tot Bahlul nu a vroit într-o zi să primească un dar de o mie de dinari cu care, de două ori, l-a îmbiat califul. Şi, întrucît califul, nedumerit pînă peste măsură de atîta nelăcomie, îi cerea lămuriri, Bahlul, care ședea jos, cu un picior întins și cu celălalt strîns, se mulțumi drept orice răspuns să întindă, destul de neobrăzat, dinaintea califului Al-Rașid, amîndouă picioarele deodată. Şi, văzînd obrăznicia aceea nemaipomenită și lipsa de cuviință față de calif, căpetenia hadîmbilor dete să-l înșface și să-l pedepsească ; ci Al-Rașid îl opri cu un semn, și îl întrebă pe Bahlul care-i pricina unei atare uitări a bunei-cuviințe. Iar Bahlul răspunse :

— O, doamne al meu, dacă aș fi întins mîna ca să iau darul tău, mi-aș fi pierdut pe veci slobozenia de a-ți întinde picioarele !

Și, într-un sfîrșit, tot Bahlul, intrînd într-o zi în cortul lui Al-Rașid, care se întorsese de la un război, îl găsi pe calif însetoșat și cerînd cu strigăte amarnice un pahar cu apă. Iar Bahlul dete fuga de-i aduse un pahar cu apă proaspătă și, arătîndu-i-l, îi spuse :

— O, emire al drept-credincioșilor, mă rog ție să-mi spui, înainte de a bea, cu ce preț ai fi plătit paharul acesta cu apă, dacă, din întîmplare, nu s-ar fi găsit ori ar fi fost anevoie să se capete ?

Și Al-Rașid spuse :

— De bună seamă că aș fi dat, ca să-l am, jumătate din împărăția mea !

Iar Bahlul zise :

— Acuma bea-l, și Allah să-l umplă cu desfătare în inima ta !

Și, după ce califul sfîrși de băut, Bahlul îi zise :

— Și dacă, o, emire al drept-credincioșilor, acuma, că l-ai băut, paharul acesta nu ar vroi să mai iasă din trupul tău, din pricina vreunei zăpreli în preacinstita-ți bășică, cu ce preț ai plăti leacul care l-ar făcea să iasă ?

Și Al-Rașid răspunse :

— Pe Allah ! mi-aș da atunci toată împărăția în lung și-n lat !

Iar Bahlul, mohorîndu-se dintr-odată, spuse :

— O, doamne al meu, unei împărății care nu trage în cumpănă mai mult decît un pahar cu apă ori decît o țîșnitură de ud, nu ar trebui să i se închine toate grijile pe care ți le dă și toate războaiele scăldate în sînge pe care ni le pricinuiește !

Și Harun, auzind acestea, începu să plîngă.

Iar Șeherezada, în noaptea aceea, mai spuse :

Se povestește că un preacinstit șeic dintr-un sat avea în gospodăria lui o tare frumoasă poiată pe care o îngrijea cu toată luarea-aminte și care era bine împodobită și cu orătănii de parte bărbătească și cu orătănii de parte femeiască, și care îi dedeau și ouă frumoase și niște pui minunați buni de mîncat. Or, printre păsările de parte bărbătească, șeicul avea și un cocoș mare și minunat, cu glas limpede, cu penet strălucitor și aurit, și care, peste însușirile frumuseții de pe dinafară, mai era dăruit și cu agerime, cu înțelepciune și cu pricepere la treburile lumești, la schimbările de vreme și la chițibușurile vieții. Și era plin de dreptate și de grijă cu soțiile lui, și își îndeplinea datoriile față de ele pe cît de vrednic, pe atîta de nepărtinitor ca să nu lase zîzania să le intre în inimi și ura în priviri. Și era dat de pildă pentru toată gloata din curtea de păsări, ca soț, ca putere și ca bunătate. Iar stăpînul său îi pusese numele de Glasul-Zorilor.

Or, într-o zi, pe cînd soțiile lui își vedeau de puișorii lor și își dichiseau penele, Glasul-Zorilor ieși să cerceteze pămînturile gospodăriei. Și, tot minunîndu-se de cîte vedea, scormonea și ciugulea ba ici, ba colo, pe măsură ce da în drumul lui de boabe de grîu, sau de orz, sau de porumb, sau de sesam, sau de hrișcă, sau de mei. Și, tîrît de găselile și de căutările lui mai departe decît ar fi vrut, se văzu de la o vreme dincolo de marginile satului și ale gospodăriei, și singur cu totul într-un loc sălbatic pe care nu-l mai văzuse vreodată. Și degeaba se tot uită el ba la dreapta, ba la stînga, că nu zări nici o față de prieten și nici o făptură cunoscută. Și începu să se simtă tulburat, și scoase cîteva țipete scurte, de îngrijorare. Și, în vreme ce se pregătea să facă drum întors...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Urmă :

...Și, în vreme ce se pregătea să facă drum întors, iacătă că privirea îi căzu pe un vulpan care, de departe, venea înspre el alergînd în copci mari. Și, văzînd așa, începu să tremure pentru viața sa, dete dosul înspre dușman, își luă vînt din toate puterile aripilor întinse și izbuti să ajungă pe creasta unui zid dărăpănat, unde nu avea decît numai atîta loc cît să-și pună picioarele, și unde vulpanul nu putea să-l ajungă în nici un chip.

Și vulpanul se opri cu sufletul la gură sub zid, adulmecînd și scheunînd. Ci, văzînd că nu are nici o putință de a se cățăra pînă la pasărea dorurilor sale, ridică înspre ea capul și îi zise :

— Pacea fie asupra-ți, o, chip de bunăvestire, o, fratele meu, o, tovarășe minunat !

Ci Glasul-Zorilor nu-i întoarse salamalekul și nu vroi nici măcar să se uite la el. Iar vulpanul, dacă văzu așa, îi spuse :

— O, prietene al meu, o, gingașule, o, frumosule, pentru ce nu vrei nici măcar să-mi faci nazîrul unei bineți ori al unei priviri, cînd eu aș dori atîta să-ți dau o veste mare ?

Ci cocoșul, prin tăcerea lui, se scutură de toate vorbele acelea dulci și de toate ispitele, iar vulpanul urmă :

— Ah, fratele meu, dacă ai ști numai ce știre sînt trimis să-ți aduc, te-ai da jos cît mai iute să mă îmbrățișezi și să mă săruți pe gură !

Ci cocoșul se făcea mai departe n-aude n-avede, și, fără a-i răspunde nimic, se uita în zare, cu niște ochi rotunzi și nemișcați. Iar vulpanul urmă :

— Află, dar, o, fratele meu, că sultanul animalelor, care-i măria sa Leul, și sultanul păsărilor, care-i măria sa

Vulturul, s-au întîlnit de curînd în inima unei poieni înverzite, împodobită cu flori și cu izvoare, și au adunat împrejurul lor pe trimișii tuturor jivinelor zămislite de Allah — și tigri, și hiene, și leoparzi, și rîși, și pantere, și șacali, și antilope, și lupi, și iepuri, și dobitoace de pe lîngă casa omului, și șoimi, și ereți, și ciori, și porumbei, și turturele, și prepelițe, și potîrnichi, și orătănii, și toate păsările. Și cei doi împărați ai noștri, cînd solii tuturor supușilor s-au aflat dinaintea lor, au dat de știre, cu ucaz domnesc, că de-acuma înainte, peste tot întinsul pămîntului cel locuit, au să domnească stăpîne tihna, frăția și buna-învoire ; și că numai prețuirea, prietenia, tovărășia și dragostea au să fie simțămintele îngăduite între neamurile jivinelor din pădure, ale dobitoacelor de pe lîngă casa omului și ale păsărilor ; că uitarea trebuie să se aștearnă peste vechile vrăjmășii și peste urile dintre neamuri ; și că fericirea tuturora și a fiecăruia în parte este ținta înspre care trebuie să tindă toate strădaniile. Și au hotărît că oricine va încălca starea aceasta de lucruri va fi adus fără de zăbavă dinaintea județului cel mare și va fi judecat și osîndit fără de milă. Și mi-au dat slujba de crainic al proaspătului ucaz, și mi-au dat în seamă să mă duc să vestesc peste tot pămîntul hotărîrea adunării, cu porunca de a însemna numele tuturor care vor cîrti, spre a fi osîndiți pe măsura răzvrătirii lor. Și, o, cocoșule, fratele meu, drept aceea mă vezi tu acum la temelia acestui zid pe care te-ai cocoțat, întrucît eu, într-adevăr, eu, cu chiar ochii mei, eu și nu altul, sînt trimisul, solul, crainicul și împuternicitul cu puteri depline al stăpînilor și domnilor noștri. Și, pentru aceasta, adineauri, te-am întîmpinat cu urarea de pace și cu vorbele prieteniei, o, fratele meu !

Și-așa ! Ci cocoșul, fără să ia aminte la toată polilogghia aceasta mai mult decît dacă n-ar fi înțeles nimic, se uita mai departe în zări, cu o înfățișare nepăsătoare,

și cu niște ochi rotunjiți și pieriți, pe care îi închidea din cînd în cînd, legănînd din cap. Iar vulpanul, cu inima arsă de dorul de-a ronțăi prada aceea dulce, urmă :

— O, fratele meu, pentru ce nu vrei să mă cinstești cu un răspuns, ori să catadicsești a-mi spune măcar un cuvînt, ori numai să-ți cobori privirile înspre mine, care-s trimisul sultanului nostru Leul, stăpînul jivinelor, și al sultanului nostru Vulturul, stăpînul păsărilor ? Or, îngăduie-mi a-ți aduce aminte că, dacă stăruiești în tăcerea ta față de mine, am să fiu nevoit să spun lucrul acesta sfatului ; și tare mă tem că ai să cazi sub pedeapsa legii celei noi, care este neînduplecată în dorința de a statornici pacea peste întreg pămîntul, chiar cu primejdia de-a omorî jumătate din viețuitoare. Te rog, așadar, pentru ultima oară, o, fratele meu cel chipeș, să-mi spui măcar pentru ce nu vrei să-mi răspunzi !

Atunci cocoșul, care pînă aci se înțepenise într-o nepăsare mîndră, întinse gîtul și, plecîndu-și capul pe-o parte, își coborî privirea ochiului său din dreapta înspre vulpan, și spuse :

— Într-adevăr, o, fratele meu, vorbele tale sînt asupra capului și asupra ochilor mei, și te cinstesc în inima mea ca pe un trimis și ca pe un pristav și ca pe un crainic și ca pe un împuternicit și ca pe un sol al stăpînului nostru Vulturul. Ci, dacă nu ți-am răspuns, să nu carecumva să crezi că am făcut-o din sfruntare ori din răzvrătire ori din orice alt simțămînt vinovat, o, nu ! pe viața ta ! am făcut-o numai și numai pentru că eram tare tulburat de ceea ce vedeam și încă mai văd în depărtare, colo jos, înaintea mea !

Și vulpanul întrebă :

— Allah fie cu tine, o, fratele meu, și ce vedeai tu, și ce încă mai vezi acolo ? Alungat fie Cel-viclean ! Nimica de rău, nădăjduiesc, ori nimica dăunător ?

Iar cocoșul întinse iarăși încă și mai mult gîtul, și spuse :

— Cum, o, fratele meu, tu nu zărești ceea ce zăresc eu, cu toate că Allah a pus deasupra preacinstitului tău bot doi ochi pătrunzători, măcar că oleacă ciacîri — fie zis fără a te simți jignit !

Iar vulpanul întrebă cu îngrijorare :

— Da spune-mi odată, ce zărești, rogu-mă ție ! Că eu nu-ș' ce am astăzi la ochi, măcar că nu mă știu nicidecum zbanghiu — fie zis fără a te supăra !

Iar cocoșul Glasul-Zorilor spuse :

— Într-adevăr, văd cum se ridică un nor de pulbere, și văd în văzduh un stol de șoimi de vînătoare într-un cerc rotitor !

Iar vulpanul, la vorbele acelea, începu să tremure și întrebă, pînă peste poate de îngrijorat :

— Asta-i tot ce zărești, o, chip vestitor de bine ? Da pe jos nu vezi nimica gonind ?

Iar cocoșul își aținti îndelung privirea în zare, răsucindu-și capul și pe dreapta și pe stînga și, pînă la urmă, spuse :

— Da ! văd ceva cu patru picioare gonind pe jos, cu niște labe sprintene, lung, subțire, cu un cap micuț și ascuțit, și cu niște urechi clăpăuge. Și vine iute înspre noi !

Iar vulpanul, tremurînd din toate mădularele, întrebă :

— Au nu-i un ogar ceea ce vezi tu, o, fratele meu ? Allah să ne apere !

Iar cocoșul spuse :

— Nu știu dacă este un ogar, întrucît eu încă nu am văzut asemenea dihanie și numai Allah știe ! Da sînt încredințat, oricum, că e un cîine, o, chipeșule !

Cînd auzi cuvintele acestea, vulpanul strigă :

— Sînt silit, o, fratele meu, să-mi iau rămas bun de la tine !

Şi, rostind acestea, dete dosul şi îşi aruncă picioarele în vînt, încredinţîndu-se Maicii-Scăpării. Iar cocoşul strigă după el :

— Hei, tu ! Hei, tu ! frate-al meu, mă dau jos, mă dau jos ! De ce nu mă aştepţi ?

Iar vulpanul zise :

— Păi, vezi tu, mie mi-e cam silă de cîinele ogar, cu care nu sînt nici prieten, nici nimic !

Iar cocoşul urmă :

— Ci, o, chip al binecuvîntării, nu-mi spuneai tu mai adineaori că vii ca trimis şi ca pristav din partea domnitorilor noştri, spre a vesti ucazul păcii între toate neamurile de pe pămînt, aşa cum s-a hotărît în divanul tuturor trimişilor ginţilor noastre ?

Iar vulpanul răspunse de foarte departe :

— Da, aşa e ! Da, aşa e ! o, fratele meu, cocoşule, numai că pramatia asta de ogar — bătu-l-ar Allah ! — s-a ţinut să nu vină la divan, iar neamul lui nu şi-a trimis nici un sol, iar numele lui nu a fost rostit cînd s-au strigat numele ginţilor care au hotărît chemarea la pace peste tot pămîntul. Şi de aceea, o, cocoşule plin de gingăşie, dăinuie încă neprietenia între neamul meu şi neamul lui, şi vrăjmăşia între mine şi el ! Ci Allah să te ţie bine sănătos, pînă ce m-oi întoarce !

Şi vulpanul, după ce grăi toate astea, pieri în depărtare. Iar cocoşul scăpă astfel de colţii duşmanului, mulţumită iscusinţei şi deşteptăciunii sale. Şi se grăbi să se dea jos de pe culmea zidului şi să se întoarcă la gospodăria şeicului, preamărindu-l pe Allah, carele îl aduse îndărăt în tihna poiatei sale. Şi le povesti numaidecît soţiilor şi vecinilor săi păcăleala pe care i-o trăsese asupritorului său din neam de neam. Şi toţi cocoşii din ogradă ridicară spre văzduhuri chemarea răsunătoare a bucuriei lor, spre a sărbători izbînda Glasului-Zorilor.

Iar Şeherezada, în noaptea aceea, mai spuse :

Se povestește că un rege ca toți regii ședea într-o zi în jețul său, în mijlocul divanului, și-i primea pe supușii săi veniți cu plîngeri, cînd intră un șeic, grădinar de meserie, și care purta pe cap un coș cu poame frumoase și cu felurite legume, numai trufandale. Și grădinarul sărută pămîntul între mîinile regelui, și chemă asupra măriei sale binecuvîntarea cerului, și îi dete în dar coșul cu trufandale. Iar regele, după ce îi răspunse la salamalek, îl întrebă :

— Da ce ai în coșul acela acoperit cu frunze, o, șeicule ?

Iar grădinarul spuse :

— O, rege al vremilor, sînt niște legume proaspete și niște poame, din cea dintîi pîrgă de pe pămînturile mele, și ți le aduc ca trufandale !

Iar regele zise :

— Cu dragă inimă ! Sînt primite !

Și regele dete la o parte frunzele care fereau de deochi cele ce se aflau în coș, și văzu că erau acolo și niște minunați castraveți brobonați, și bame tare ispititoare, și banane, și pătlăgele vinete, și lămîi, și felurite alte fructe, și legume pretimpurii. Și strigă :

— Mașallah !

Și luă un castravete brobonat și cronțăi din el cu mare poftă. Pe urmă, spuse hadîmbilor să ducă totul la harem. Iar hadîmbii zoriră să îndeplinească porunca. Și femeile, la rîndu-le, mîncară cu multă desfătare trufandalele acelea. Și fiecare luă ceea ce vroi, firitisindu-se una pe alta și spunînd :

— Trufandalele din anul care vine să ne aducă sănătate și să ne găsească tot bine și frumoase !

Pe urmă, împărțiră roabelor ce mai rămăsese în coș. Și toate de-un gînd spuseră :

— Pe Allah! trufandalele acestea sînt lucru rar! Şi trebuie numaidecît să-i dăm un bacşiş insului care ni le-a adus!

Şi îi trimiseră felahului, prin mijlocirea hadîmbilor, o sută de dinari de aur. Iar regele, tot aşa, fu mulţumit peste măsură de castravetele cel brobonat pe care îl mîncase, şi mai adăugă şi el două sute de dinari de aur la darul soţiilor sale. Iar felahul căpătă în felul acesta, pentru coşul lui plin cu trufandale, trei sute de dinari de aur. Ci cu asta nu se isprăvi treaba. Întrucît sultanul, punîndu-i felurite întrebări despre rosturile pomăritului şi ale grădinăritului, şi despre încă alte multe, îl găsi a-i fi întru totul folositor şi îi plăcură răspunsurile; căci felahul avea o vorbă dulce, limba spornică, răspunsul pe buze, mintea rodnică, purtarea frumos şlefuită, şi graiul cuminte şi ales. Iar sultanul vroi să şi-l facă îndată tovarăş de ospeţe, şi-i spuse:

— O, şeicule, ştii cumva cum se ţine tovărăşie regilor?

Iar felahul răspunse:

— Ştiu.

Iar sultanul îi zise:

— Asta-i bine, o, şeicule! Întoarce-te degrabă în satul tău, să le duci alor tăi cele de care Allah ţi-a făcut parte astăzi, şi vino cît mai iute îndărăt la mine, spre a-mi fi de-acuma înainte tovarăş de ospeţie!

Şi felahul răspunse că ascultă şi că se supune şi, după ce duse alor lui cele trei sute de dinari de aur trimişi de Allah, se întoarse la rege, care tocmai atunci se aşezase la cină. Şi regele îl pofti să şadă lîngă el, dinaintea tablalei, şi să mănînce şi să bea cît o putea. Şi îl găsi încă şi mai plăcut decît întîia oară, şi îl îndrăgi de-a binelea, şi îl întrebă:

— De bună seamă că tu trebuie să ştii nişte poveşti frumoase de povestit şi de ascultat, o, şeicule?

Iar felahul răspunse:

— Așa-i, pe Allah! Iar la noapte am să-i povestesc regelui!

Și regele, la vestea aceea, se învoioși pînă peste poate și se înfioră de mulțumire. Și, spre a-i da tovarășului său de ospăț o dovadă de grijă și de prietenie, porunci să vină din harem cea mai tînără și cea mai frumoasă dintre însoțitoarele sultanei, o copilă, fecioară și pecetluită...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a șapte sute nouăzeci și șaptea noapte

Urmă:

...porunci să vină din harem cea mai tînără și mai frumoasă dintre însoțitoarele sultanei, o copilă fecioară și pecetluită, și i-o dete în dar, măcar că și-o pusese deoparte pentru sine, încă din ziua cînd fusese cumpărată, păstrîndu-și-o ca pe o bucățică aleasă. Și puse la îndemîna celor doi proaspeți însurăței un iatac frumos, în saraiul de lîngă palatul său, și îmbrăcat măreț, și dăruit cu toate cele de trebuință. Și, după ce le ură toate desfătările pe noapte, îi lăsă singuri și se întoarse la haremul său.

Or, tinerica, după ce se dezbrăcă, așteptă culcată să vină la ea noul ei stăpîn. Iar șeicul grădinar, care în viața lui nici nu gustase, nici nu văzuse trup alb, rămase uluit de ceea ce văzu acum, și îl preamări în inima lui pe acela carele a zămislit pielea albă. Și veni lîngă fată și începu să se joace cu ea toate jocurile îndătinate într-o împrejurare ca aceea. Și iacătă că, fără ca el să-și dea seama nici cum, nici pentru ce, copilul cel moștenit de la tă-

tîne-său nu vroi să ridice capul, ci rămase ațipit, cu un ochi fără de viață, și bleojdit în jos. Și grădinarul degeaba îl tot dojeni și îl îmbărbătă, că el nu vroi să audă de nimic, și rămase surd la toate îndemnurile, împotrivindu-se cu o neclintire și o încăpățînare fără de nici un înțeles. Și bietul grădinar, pînă peste poate de nedumerit, strigă :

— Chiar că asta-i o treabă de-a mirările !

Iar fata, cu gîndul de-a trezi dorințele copilului, începu să șuguiască cu el, și să-l dezmierde cu toate mîngîierile, și să-l îndemne ba cu alintări, ba cu zgîlțîieli, ci nu izbuti neam să-l facă să se trezească. Și, într-un sfîrșit, strigă :

— O, stăpîne al meu, deie Allah să-și desfășoare sporul !

Și, văzînd că nimica nu slujea la nimica, zise :

— O, stăpîne al meu, mă cam socotesc că tu habar nu ai din ce pricină copilul-de-la-tătîne-tău nu vrea să se trezească !

El zise :

— Nu, pe Allah ! habar nu am !

Ea spuse :

— Păi din pricină că stăpînul lui este înnodat la brăcinări !

El întrebă :

— Și ce-i de făcut, o, preacinstito, ca să dezlegăm brăcinările acelea ?

Ea spuse :

— Nu-ți bate capul cu asta. Știu eu ce-i de făcut !

Și se ridică pe clipă pe dată, luă niște tămîie tare și, aruncînd-o într-o cățuie, începu să-l afume pe soțul ei, așa cum se tămîiază trupul celor morți, rostind :

— Allah să-i scoale pe cei morți ! Allah să-i scoale pe cei adormiți !

Și, după asta, luă un ulcior plin cu apă și începu să stropească pruncul-cel-moștenit, așa cum se stropesc trupurile celor morți înainte de a fi pînzuite cu giulgiul. Și, după ce îl scăldă așa, luă o năframă de moselină și

îl învălui pe copilul cel adormit, așa cum se pînzuiesc morții cu giulgiul. Și, după ce îndeplini toate aceste pregătiri îndătinate pentru o înmormîntare prefăcută, tinerica le chemă pe roabele cele multe pe care sultanul le pusese în slujba ei și a soțului ei ; și le arătă ce le arătă la bietul grădinar, care sta nemișcat, cu trupul pe jumătate acoperit cu năframa și învăluit de un nor de tămîie. Și, la priveliștea aceea, femeile, scoțînd țipete de veselie și icnete de rîs, o luară la fugă prin sarai povestind ceea ce văzuseră tuturor celor care nu văzuseră.

Or, dimineața, sultanul, sculat mai de vreme ca de obicei, trimise după grădinar, tovarășul său de ospețe, și îi făcu urările de dimineață, și îl întrebă :

— Cum ți-a trecut noaptea, o, șeicule ?

Și felahul îi povesti sultanului toate cîte le pătise, fără să-i ascundă nici un amănunt. Iar sultanul, cînd auzi pățania, se porni pe un rîs de căzu pe spate ; pe urmă, strigă :

— Pe Allah, fata care a doftoricit în felul acesta bine chibzuit înnodarea brăcinărilor tale este o fată dăruită cu știință, cu iscusință și cu minte ! Și o iau îndărăt, pentru a mă sluji eu însumi de ea !

Și porunci să vină fata la el și o puse să-i povestească toate cîte se întîmplaseră. Și fata îi spuse și ea regelui totul așa cum se urmase, și îi istorisi cu toate amănuntele truda cu care se căznise spre-a risipi somnul copilului cel îndărătnic, lăsat moștenire, și leacul de care pînă la urmă se slujise, fără de izbîndă ! Iar regele, înveselindu-se peste măsură, se întoarse înspre felah, și îl întrebă :

— Adevăratu-i ?

Iar felahul dete din cap în semn că este adevărat, și lăsă ochii în jos. Iar regele, rîzînd din tot gîtlejul, îi spuse :

— Pe viața mea și-a ta, o, șeicule, mai povestește-mi o dată cum a fost !

Şi, după ce bietul om îi mai spuse o dată povestea, sultanul începu să lăcrimeze de plăcere, şi strigă :

— Uallah ! ăsta-i un lucru de pomină !

Pe urmă, întrucît muezinul tocmai îşi începea din minaret chemarea la rugăciune, sultanul şi grădinarul îşi îndepliniră datorinţele faţă de Atoatefăcătorul, apoi sultanul spuse :

— Acuma, o, şeicule, să-mi povesteşti istoriile făgăduite !

Iar grădinarul spuse :

— Cu tot dragul inimii şi ca pe o cinstire datorată preadarnicului stăpîn !

Şi, şezînd jos, cu picioarele ghemuite sub el, dinaintea regelui, povesti :

POVESTEA CELOR DOI MÎNCATORI DE HAŞIŞ

Află, o, doamne şi cunună a capului meu, că într-un oraş ca toate oraşele era un om, pescar ca îndeletnicire, şi mîncător de haşiş ca deprindere. Or, după ce îşi aduna rodul unei zile de muncă, o parte din agoniseală şi-o cheltuia pe merindea gurii, iar partea care îi mai rămînea o da pe iarba cea înveselitoare din care se scoate haşişul. Şi lua trei tainuri de haşiş pe zi : una pe care o înghiţea pe nemîncate, dimineaţa, una la prînz şi una la scăpătatul soarelui. Şi, în felul acesta, îşi trecea viaţa în voioşie şi în aiureală. Da asta nu-l împiedica să-şi vadă de munca lui, pescuitul ; ci adeseori o făcea într-un fel tare ciudat. Aşa, într-o seară, luînd o tuţie de haşiş mai mare ca de obicei, aprinse mai întîi o lumînare de seu, şi şezu jos, dinaintea ei, şi începu să vorbească cu sine însuşi, punîndu-şi întrebări şi răspunzîndu-şi singur, şi bucurîndu-se de toate huzururile visului şi ale desfătării tihnite. Şi rămase multă vreme aşa, şi nu fu scos din visătoria lui cea minunată decît de răcoarea nopţii şi de strălucirea

lunii în plinătatea ei. Şi spuse atunci, vorbindu-şi singur : „Măi, Cutare ! ia te uită ! uliţa-i tăcută, boarea nopţii este curată, iar strălucirea lunii cheamă la preumblare. Aşa că ai face mai bine să ieşi din casă şi să iei oleacă de aer şi să priveşti faţa lunii, la un ceas cînd oamenii nu umblă pe drumuri şi nu pot să-ţi tulbure plăcerea şi desfătarea singuratică !“ Şi, cugetînd astfel, pescarul ieşi din casă şi îşi îndreptă preumblarea înspre ţărmul apei. Or, era tocmai în cea de a patrusprezecea zi a lunii, şi noaptea era plină de lumină. Iar pescarul, văzînd pe caldarîm oglindirea talgerului cel argintiu, luă strălucirea aceea a lunii drept apă, iar închipuirea lui bezmetică îi zise : „Pe Allah, o, pescarule Cutare, iacătă că ai ajuns pe ţărmul apei şi nici un alt pescar în afară de tine nu se mai află pe mal. Aşa încît bine ai face să te întorci repede să-ţi iei undiţa şi să vii să te apuci să pescuieşti ce ţi-o dărui norocul în noaptea aceasta !“ Aşa gîndi, în sminteala lui, şi aşa făcu. Şi, aducîndu-şi undiţa, veni şi şezu pe o piatră de drum, şi se apucă să pescuiască în inima strălucirii lunii, aruncînd firul cu nada pe faţa albă oglindită de caldarîm.

Or, iacătă că un dulău peste măsură de mare, ademenit de miasma cărnurilor ce slujeau de momeală, se repezi la cîrlig, şi îl înghiţi. Iar cîrligul i se înfipse în beregată şi îi pricinui o vătămare atîta de amarnică încît începu să scuture deznădăjduit de aţa undiţei spre a putea să se descotorosească de ea. Iar pescarul, care socotea că a prins vreun peşte straşnic, trăgea din toate puterile ; iar cîinele, care începea să nu mai poată să îndure durerea, trăgea şi el în partea celalaltă, scoţînd nişte urlete de te lua groaza ; pînă ce, într-un sfîrşit, pescarul, nevrînd să lase să-i scape vînatul, fu smucit din loc şi răsturnat pe jos. Şi-atunci, gîndind că are să se înece în rîul pe care i-l năzărea haşişul lui, se porni să scoată nişte ţipete înfricoşătoare strigînd după ajutor. Şi, la zarva

aceea, străjerii din mahala deteră năvală, iar pescarul, cînd îi văzu, strigă :

— Săriți, o, musulmanilor ! Ajutați-mă să scot peștele acesta năpraznic din adîncurile apei în care mă tîrăște. Yallah, yallah ! săriți odată, voinicilor ! Mă înec !

Iar străjerii, tare nedumeriți, îl întrebară :

— Ce-ai pățit, o, pescarule ? Și despre ce apă vorbești ? Și despre ce pește e vorba ?

Iar el le spuse :

— Bătu-v-ar Allah, o, pui de cățea ! Acuma-i vreme de glumit, ori de-a mă ajuta să-mi scap sufletul de la înec și să scot peștele din apă ?

Iar străjerii, care dintru-ntîi rîseseră de năzbîtia lui, se mîniară cînd îl auziră că-i face pui de cățea, și se repeziră la el și, după ce îl tumbăciră în bătaie, îl duseră la cadiu.

Or, și cadiul, la fel, cu îngăduința lui Allah, era tare dedat hașișului...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a șapte sute nouăzeci și opta noapte

Urmă :

...Or, și cadiul, la fel, cu îngăduința lui Allah, era tare dedat hașișului. Și, cînd își dete seama, dintr-o singură privire aruncată asupra pescarului, că insul pe care străjerii îl învinuiau că a tulburat tihna mahalalei se afla sub puterea prafului cel înveselitor pe care și el îl gusta la fel de tare, nu pregetă să-i certe aspru pe străjeri și să le

poruncească să plece. Şi dete în seama robilor săi să aibă mare grijă de pescar şi să-i orînduiască un pat bun în care să-şi treacă noaptea în deplină linişte.

Într-adevăr, după ce îşi petrecu noaptea toată tihnit şi netulburat, şi toată ziua următoare hrănindu-se bine, pescarul fu chemat seara la cadiu, care îl primi cu toată prietenia şi se purtă faţă de el ca faţă de un frate. Şi, după ce cinară laolaltă, şezu jos lîngă el, înaintea luminărilor aprinse şi, punîndu-i dinainte nişte haşiş, începură să se înfrupte din el amîndoi. Şi mistuiră singuri atîta haşiş cît ar fi fost deajuns să răstoarne cu tuspatru-i picioarele în sus pînă şi-un elefant trecut de o sută de ani.

Iar cînd haşişul li se încuibă bine în minte, începu să le stîrnească pornirile cele păcătoase ale firii lor.

Or, la ceasul acela, sultanul şi vizirul său tocmai se preumblau prin oraş, amîndoi străvestiţi în neguţători. Şi auziră toată zarva ce se revărsa din casa cadiului ; şi, cum uşile nu erau încuiate, intrară şi găsiră pe cadiu şi pe pescar în nebunia veseliei. Iar cadiul şi tovarăşul său, cînd îi văzură pe oaspeţii aduşi de soartă că intră peste ei, se opriră din dănţuială şi le urară bun-venit şi îi poftiră cu prietenie să şadă jos, fără a părea stingheriţi în vreun fel de venirea lor. Iar sultanul, cînd îl văzu pe cadiul cetăţii dănţuind aşa, gol teacă, dinaintea unui om tot atîta de gol, îşi zgîi ochii şi, plecîndu-se la urechea vizirului, spuse :

— Pe Allah ! cadiul nostru nu este tot aşa de bine înzestrat ca tovarăşul său cel negru.

Iar pescarul se întoarse înspre el şi zise :

— Ce ai, mă ăla, de vorbeşti aşa la urechea ăstuia ? Staţi jos amîndoi, cum vă poruncesc eu, stăpînul vostru, sultanul cetăţii ! Că de nu, îl pun pe vizirul meu, dănţuitorul, să vă reteze căpăţînile. Întrucît mă socotesc că

veți fi știind că eu îs chiar sultanul, că acesta-i vizirul meu, și că eu țin lumea întreagă, ca pe un pește, în pumnul mîinii mele drepte !

Iar sultanul și vizirul, la vorbele acelea, pricepură că se aflau de față cu doi mîncători de hașiș, din cel mai amarnic soi. Iar vizirul, spre a-l înveseli pe sultan, îi spuse pescarului.

— Și de cînd, o, stăpîne al meu, ai ajuns sultan al cetății ? Și-ai putea să-mi spui ce s-a făcut cu stăpînul nostru cel vechi, de dinaintea ta ?

— Păi l-am dat jos și i-am spus : „Cară-te !“ și s-a dus. Și m-am așezat în locul lui !

El întrebă :

— Da sultanul nu s-a împotrivit ?

El răspunse :

— Deloc ! Ba s-a și foarte bucurat să-și descarce asupra-mi povara cea grea a domniei. Iar eu, ca să-i răsplătesc politețurile, l-am oprit pe lîngă mine, să mă slujească. Și mă gîndesc să-i istorisesc niscaiva povești, de i-o părea rău că s-a lepădat de domnie !

Și, după ce vorbi așa, pescarul adăugă :

— Mă trece-o nevoie !

Iar cadiul, la rîndu-i, spuse :

— Și pe mine !

Și se apropie de vizir, și vroi să facă și el la fel ca pescarul. Și, dacă văzură așa, sultanul și vizirul, potopiți de rîs, săriră în picioare și își luară tălpășița, strigînd :

— Bătu-i-ar Allah pe mîncătorii de hașiș !

Și-avură mult de caznă pînă ce să scape de cei doi tovarăși smintiți.

Or, a doua zi, vroind să-și împlinească rîsetele din preseara aceea, sultanul porunci străjilor să-i dea de știre cadiului să se înfățișeze la palat, dimpreună cu oas-

petele din casa lui. Și cadiul, însoțit de pescar, nu zăbovi să vină între mîinile sultanului, care îi zise :

— Te-am chemat, o, apărătorule al legii, pentru ca să poți, laolaltă cu soțul tău, să-mi arăți care este calea cea mai lesnicioasă de a te ușura !...

Cînd cadiul auzi vorbele acestea ale sultanului, și cum pe de altă parte cunoștea că sultanul avea obiceiul să se preumble străvestit, noaptea, pricepu că la trăsnaia și la sminteala lui din ajun fusese martor însuși sultanul, și se simți pînă peste poate de înfricoșat gîndind că se dovedise fără de cuviință față de sultan și de vizir. Și, căzu în genunchi, strigînd :

— Aman ! Aman ! o, doamne al meu, hașișul m-a împins la mișelii și la necuviință !

Da pescarul, care din pricina prea multului hașiș pe care îl înghițea în fiece zi se afla și acuma tot în stare de beție, îi spuse sultanului :

— Și-apoi ce ? Dacă tu acuma ești în palatul tău, aseară și noi eram în palatul nostru.

Și sultanul, pînă peste poate de înveselit de purtările pescarului, îi spuse :

— O, tu, cel mai desfătător trăsnit din împărăția mea, devreme ce și tu ești sultan, și devreme ce și eu sînt la fel, te juruiesc să-mi ții tovărășie de-acuma înainte în palatul meu. Și, întrucît știi să istorisești povești, nădăjduiesc că ai să vrei să ne îndulcești auzul cu vreuna dintre ele !

Iar pescarul răspunse :

— Cu tot dragul inimii și ca pe o cinstire datorată ! Ci, hotărît, nu pînă n-ai să dai iertare vizirului meu, care-i îngenuncheat la picioarele tale !

Și sultanul nu pregetă a-i da cadiului poruncă să se ridice, și îl iertă de boacăna lui din ajun, și îi spuse să se întoarcă la casa și la slujbele lui. Și îl opri la sine numai pe pescar, care, fără a mai zăbovi, îi povesti, precum urmează, povestea cadiului Tata-al Vîntuiturilor !

Se povestește că trăia odată în orașul Trablus din Siria, pe vremea lui Harun al-Rașid, un cadiu care îndeplinea puterile slujbei sale cu o asprime și cu o neînduplecare pînă peste poate. Și-așa, ajunsese de pomină pentru toată lumea.

Or, cadiul acela al prăpădului avea, spre a-l sluji, o arăpoaică bătrînă, cu pielea aspră și groasă ca pielea unui bivol de pe Nil. Și asta-i tot ce-avea el ca femeie în haremul lui. Izgoni-l-ar Allah de la mila sa! Întrucît cadiul acela era de o cărpănoșenie ce nu se putea asemui decît cu neînduplecarea lui la osîndele pe care le da. Bătu-l-ar Allah! Și, măcar că era bogat, nu trăia decît cu pîine uscată și cu ceapă. Și, după toate, mai era și plin de fudulie, și-i era rușine să se arate zgîrcit, și totdeauna vroia să dea dovadă de belșug și de dărnicie, da trăia cu legumeala unui cămilar ajuns la capătul merindelor. Și, spre a amăgi cu o strălucire care nici gînd să se afle în casa lui, își făcuse năravul de-a coperi sofraua cu o față de masă chindisită cu horbote de aur. Și, în felul acesta, dacă din întîmplare intra careva în casa lui, cu vreun necaz, la ceasul mesei, cadiul nu pregeta s-o cheme pe arăpoaică și să-i spună cu glas tare:

— Pune fața de masă cea cu ciucuri de aur!

Și gîndea că așa oamenii au să creadă că masa lui era îmbelșugată și că bucatele erau tot atîta de bune și de multe pe cît de frumoasă era fața de masă cea cu ciucuri de aur. Ci nimenea n-a fost vreodată poftit la vreuna dintre acele mese așternute pe acea față strălucită; și nimenea nu se amăgea, ba dimpotrivă, în privința adevărului despre calicenia cea ticăloasă a cadiului. Pînă într-atîta, că se și spunea deobște, atunci cînd la vreun ospăț se mînca prost: „Am fost poftiți la fața de masă a cadiului!“ Și-așa că omul acela, pe care Allah îl dăruise

cu bogății și cu fălnicii, trăia o viață cu care nu s-ar fi mulțumit nici ciinii de pe uliță. Fir-ar el afurisit să fie!

Or, într-o zi, niște inși, care vroiau să și-l facă binevoitor la o pricină, îi spuseră:

— O, stăpîne al nostru, cadiule, pentru ce nu îți iei tu o soție? Întrucît arăpoaica cea bătrînă pe care o ai în casă nu este vrednică de însușirile tale!

Și el răspunse:

— Este careva printre voi care vrea să-mi găsească o femeie?

Iar unul dintre cei de față răspunse:

— O, stăpîne al nostru, eu am o fată tare frumoasă, iar tu l-ai preacinsti pe robul tău dacă ai vroi s-o iei de soție.

Și cadiul primi tîrgul; și nunta se sărbători repede; și fata fu dusă chiar în seara aceea în casa soțului ei. Și tinerica era tare nedumerită că nu se pregătea de nici un fel de masă, și că nici măcar nu se pomenea de masă; ci, întrucît era fată la locul ei, și cu mult bun-simț, nu puse nici o întrebare și, vrînd să se supună deprinderilor soțului ei, încercă să-și treacă vremea. La rîndu-le, martorii de la căsătorie și oaspeții prepuneau că nunta aceea a cadiului avea să prilejuiască vreun ospăț, sau măcar o masă; ci nădejdile și așteptarea lor se dovediră zadarnice, iar ceasurile trecură fără ca scîrțanul de cadiu să le facă vreo poftire. Și toți plecară blestemîndu-l pe mațe-pestrițe.

Ci, în ceea ce o privește pe tînăra mireasă, apoi aceasta, după ce îndură amarnic un post atîta de aprig și atîta de îndelung, îl auzi într-un sfîrșit pe soțul ei că o cheamă pe arăpoaica cea cu piele de bivol și îi poruncește să pregătească sofraua și să aștearnă pe ea fața cu ciucuri de aur și podoabele cele mai frumoase. Și amărîta de mireasă nădăjduia atunci că are să poată într-un sfîrșit să se despăgubească de postul cel greu la care fusese osîndită, ea care totdeauna trăise, în casa tatălui ei, în mijlocul

belşugului şi al bunăstării. Ci vai de ea şi de ea! Ce să mai facă, atunci cînd arăpoaica aduse, drept orice altă tabla cu mîncăruri, o farfurie pe care erau trei bucăţi de pîine neagră şi trei cepe? Şi, întrucît mireasa nu cuteza să facă nici o mişcare şi nu pricepea nimic, cadiul luă cu multă luare-aminte o bucată de pîine şi o ceapă, îi dete o parte la fel şi arăpoaicei, şi o pofti pe tinerica-i nevastă să cinstească ospăţul, spunîndu-i :

— Nu te sfii să guşti din darurile lui Allah !

Şi începu să mănînce cu o duioşie care vădea cît de mult preţuia el minunăţia mesei aceleia. Iar arăpoaica şi ea, la fel, mîntui repede ceapa, de vreme ce asta era toată masa din ziua aceea. Şi biata nevastă amăgită dete să-ncerce a face şi ea ca ei. Şi, pînă la urmă, se ridică de la masă, nemîncată, blestemînd în suflet întunecimea soartei sale. Şi trei zile trecură aşa, în cumpătare, cu tot aceeaşi chemare de la ceasul mesei, cu tot aceleaşi podoabe frumoase pe sofra, cu tot acelaşi chindeu cu ciucuri de aur, cu pîinea cea neagră şi cu cepele jalnice. Ci, în cea de a patra zi, cadiul auzi nişte ţipete înfricoşătoare...

Cînd povestea ajunse aici, Şeherezada văzu zorii mijind şi, sfioasă, tăcu.

Ci într-a şapte sute nouăzeci şi noua noapte

Urmă :

...Ci, în cea de a patra zi, cadiul auzi nişte ţipete înfricoşătoare ieşind din harem. Iar arăpoaica veni să-i dea de ştire, ridicînd mîinile înspre cer, că stăpîna ei în casă se răzvrătise împotriva lumii întregi, şi că a trimis după

taică-său. Iar cadiul, mînios, se duse la soție cu ochii aprinși, îi răcni tot felul de lucruri urîte și, învinuind-o că s-ar fi dedat la tot soiul de dezmățuri, îi tăie părul cu de-a sila și se lepădă de ea, spunîndu-i :

— Ești despărțită de mine, cu cele trei lepădări !

Și o izgoni cu mînie, și încuie poarta după ea. Bătu-l-ar Allah ! Că i se și cade să fie blestemat !

Or, nu la multe zile de la despărțenia de nevastă, se mai găsi un mușteriu care să-l îmbie pe cărpănosul acela, plod de cărpănoși, a-i lua fata de soție, mulțumită slujbei care îl făcea de mare folos pentru multă lume. Și se însură cu fata, care fu ospătată în același fel și care, neputînd să îndure mai mult de trei zile ajunarea cu ceapă, se răzvrăti, și fu și ea, tot așa, alungată. Da asta nu sluji de învățătură și altora ; întrucît cadiul mai găsi încă multe fete de măritat, și se însură cu ele rînd pe rînd, ca să le alunge apoi după o zi sau două, din pricina răzvrătirii lor împotriva pîinii celei negre și a cepelor.

Da cînd despărțeniile de soții se înmulțiră într-un chip atîta de peste măsură, zvonul despre zgîrcenia cadiului răzbătu și la urechile la care pînă atunci nu răzbătuseră, iar purtarea lui față de soțiile sale ajunse să fie de poveste la toate taifasurile din haremuri. Și cadiul își pierdu toate lefteriile cu putință față de toate mijlocitoarele, și nu mai se putu cu nici un chip să se mai însoare.

Or, într-o seară, chinuit de moștenirea de la tătîne-său, întrucît nici o femeie nu-l mai vroia, cadiul se preumbla pe-afară din oraș, cînd văzu venind înspre el o femeie călare pe o catîrcă de culoarea sturzului. Și rămase tulburat de înfățișarea ei cilibie și de hainele-i bogate. Încît, ridicîndu-și sfîrcurile mustăților, se îndreptă înspre ea cu o legănare dulce, îi făcu o temenea adîncă și, după salamalekuri, îi spuse :

— O, preaaleasă domniță, de unde vii ?

Ea răspunse :
— De pe drumul care se află îndărătul tău !
Iar cadiul zîmbi a rîde și spuse :
— Da, de bună seamă ! da, de bună seamă ! știu ! Da din ce oraș ?
Ea răspunse :
— Din Mossul !
El întrebă :
— Ești fată ori ești măritată ?
Ea spuse :
— Sînt încă fată !
El întrebă :
— Nu vrei, dacă-i așa, să-mi slujești de-acuma înainte de soție, iar eu în schimb să-ți fiu bărbat ?
Ea răspunse :
— Spune-mi unde locuiești, iar eu am să mă îngrijesc să capeți răspunsul chiar mîine.
Și cadiul o lămuri cine-i el și unde stă. Da ea știa ! Și îl lăsă, lunecîndu-și înspre el zîmbetul cel mai făgăduitor, din coada ochiului.

Or, a doua zi dimineața, fetișcana îi trimise știre cadiului, spre a-l vesti că primește să se mărite cu el, dacă-i dă de zestre cincizeci de dinari. Iar mațe-fripte, zbuciumîndu-se amarnic împotriva cărpănoșeniei din el, scoase și numără, dată fiind patima pe care o simțea pentru fată, cei cincizeci de dinari, și o însărcină pe arăpoaică să se ducă s-o cheme. Și fetișcana, nelepădîndu-se de făgăduiala dată, veni, într-adevăr, în casa cadiului ; iar căsătoria fu repede încheiată dinaintea martorilor, care apoi numaidecît plecară, fără a fi fost omeniți în nici un fel.

Și cadiul, credincios deprinderilor lui, îi spuse arăpoaicei, cu un glas plin de fală :
— Așterne fața de masă cea cu ciucuri de aur !
Și, ca de obicei, pe masa falnic împodobită, se aduseră, drept orice bucate, cele trei coji de pîine și cele trei cepe.

Iar tînăra mireasă luă cu o înfăţişare foarte mulţumită cea de a treia porţie şi, cînd sfîrşi, spuse :

— Alhamdu lillah ! Mărire lui Allah ! Ce masă minunată am mîncat !

Şi însoţi strigarea aceea cu un zîmbet de nemăsurată mulţumire. Iar cadiul, dacă văzu şi dacă o auzi aşa, strigă:

— Slăvit să fie Cel-preaînalt, carele într-un sfîrşit mi-a hărăzit, în dărnicia sa, o soţie ce îngemănează în ea toate desăvîrşirile şi ştie să se mulţumească cu ce i se dăruieşte, mulţumindu-i Atoateziditorului şi pentru mult şi pentru puţin !

Da orbul de scîrţan, rîtanul — prăpădi-l-ar Allah ! — habar nu avea că ursitoarea îl şi osîndise, în mintea cea afurisită a tinerei lui mirese.

Or, a doua zi dimineaţa cadiul plecă la divan, iar nevestica, în lipsa lui, începu să cerceteze una după alta toate ungherele casei. Şi-aşa, ajunse la o încăpere cu uşa bine zăvorîtă, şi lăcătuită cu trei lăcăţoaie cît toate zilele, şi întărită cu trei rînduri de drugi de fier vîrtoşi, care îi stîrniră o aprigă dorinţă de-a vedea ce se află înlăuntru. Şi, după ce se învîrti o bună bucată de vreme de jur împrejur, şi după ce cercetă bine ceea ce avea de cercetat, pînă la urmă băgă de seamă o crăpătură pe lîngă ciubucăria zidului, cam cît un deget de mare. Şi se uită prin crăpătura aceea, şi fu pînă peste poate de uluită şi de bucuroasă cînd văzu că acolo înlăuntru era înghesuită averea cadiului, numai aur şi argint, în nişte căldări de aramă puse pe jos. Şi numaidecît îi trecu prin minte să se prilejuiască fără de zăbavă de norocul acela nenădăjduit ; şi dete fuga să caute o ramură lungă de palmier, pe care o mînji bine la vîrf cu nişte aluat lipicios, şi o vîrî pe gaura din perete. Şi tot învîrtind binişor ramura, cîţiva bani de aur se lipiră de vîrful ramurii pe care tinerica îi trase numaidecît afară. Şi se duse în iatacul ei, o chemă pe arăpoaică şi îi spuse, întinzîndu-i banii de aur:

— Du-te degrabă la suk și adu-ne niște pită caldă încă din cuptor, presărată cu susan, niște orez cu șofran, niște carne fragedă de miel, și tot ce vei putea să găsești mai bun ca poame și ca dulciuri !

Și arăpoaica, uluită, răspunse că ascultă și că se supune, și dete zor să îndeplinească poruncile stăpîne-si, care, cînd tuciuria se întoarse din suk, o puse să întindă tăvile și împărți cu ea lucrurile cele gustoase pe care le adusese. Iar negricioasa, care întîia oară în viața ei mînca o masă atîta de bună, strigă :

— Ținea-te-ar Allah, o, stăpînă a mea, și făcea-te-ar să schimbi în grăsimea cea mai aleasă minunățiile cu care mă hrănești tu acuma ! Pe viața ta ! mi-ai dat să mănînc, numai la masa aceasta, datorată dărniciei palmei tale, niște bunătățuri pe care eu nu le-am gustat vreodată de cînd mă aflu în slujbă la cadiu !

Iar tinerica îi spuse :

— Ei, dacă dorești în fiecare zi niște bucate la fel, ba și mai bune decît cele de astăzi, nu ai decît a te supune la tot ce ți-oi spune eu și să-ți ții limba încuiată în gură față de cadiu.

Și balaoacheșa chemă asupra stăpîne-si toate binecuvîntările, și îi mulțumi, și îi sărută mîna, făgăduindu-i supunere și credință. Întrucît nu avea de șovăit nici baremi o clipă să aleagă între belșug și bunăstare pe de-o parte, și lipsuri și legumeală amară pe de alta.

Și cînd, către prînz, cadiul se întoarse acasă, strigă la arăpoaică :

— O, roabo, așterne fața de masă cea cu ciucuri de aur!

Și, după ce cadiul se așeză la masă, nevastă-sa se ridică și îi aduse ea însăși ceea ce mai rămăsese de la ospățul cel minunat. Iar el mîncă cu mare poftă și se bucură de o mîncare atîta de bună, și întrebă :

— De unde-s bucatele acestea ?

Iar ea răspunse :

— O, stăpîne al meu, eu am în orașul acesta foarte multe rude, și una dintre ele mi-a trimis astăzi bunătățile acestea, pe care nu am pus preț decît cu gîndul de a le împărți cu stăpînul meu !

Iar cadiul se firitisi în sine-și că s-a însurat cu o femeie ce are niște rude atîta de scumpe.

Or, a doua zi, creanga de palmier lucră ca și întîia oară, și scoase din comoara cadiului cîțiva bani de aur, cu care soția lui trimise să se cumpere niște bucate minunate, printre care și un miel îndopat cu fistic, și pofti și vreo cîteva vecine să împartă cu ea masa aceea strălucită. Și își petrecură vremea între ele în chipul cel mai plăcut, pînă la ceasul de întoarcere a cadiului. Și femeile se despărțiră atunci, cu făgăduiala că ziua aceea de binecuvîntare se va mai înnoi, cu toată dragostea. Iar cadiul, de cum intră în casă, îi strigă arăpoaicei :

— Așterne fața de masă cea cu ciucuri de aur !

Și, cînd masa fu întinsă, scîrțogarul — bătu-l-ar Allah ! — rămase tare uimit văzînd pe tablale cărnuri și bucate încă și mai bune și mai alese decît cele din ajun. Și plin de îngrijorare, întrebă :

— Pe capul meu ! de unde-s lucrurile acestea atîta de scumpe ?

Iar tînăra nevastă, care îl slujea chiar ea, răspunse :

— O, stăpîne, liniștește-ți sufletul și înseninează-ți ochii, și, fără a te frămînta mai mult în privința bunurilor pe care Allah ni le trimite, nu te gîndi decît să le mănînci cît mai bine și să-ți bucuri lăuntrurile. Întrucît tablalele acestea cu bucate mi-au fost trimise de o mătușă de-a mea, și m-aș socoti fericită dacă stăpînul meu va fi mulțumit !

Iar cadiul, peste măsură de bucuros că are o soție atîta de bine înrubedenită, și atîta de drăgăstoasă, și atîta de grijulie, nu se mai gîndi decît să se folosească pe cît putea de atîta fericire neplătită. Încît, după un an de asemenea

trai, cadiul prinse atîta grăsime, iar burdihanul lui se buici într-un chip atîta de vădit, că locuitorii din oraș, cînd vroiau să dea o asemuire pentru un lucru mare, spuneau : „E mare ca pîntecele cadiului !“ Ci mațe-fripte — alungat fie Pîrdalnicul ! — habar nu avea despre ce îl aștepta și că femeia lui făcuse jurămînt să le răzbune pe toate bietele femei cu care el se însurase și-apoi aproape că le făcuse să moară de foame, și le izgonise după ce le tăiase părul și se lepădase de ele rostind pe totdeauna despărțania de trei ori. Și iacătă ce se apucă să facă muierușca, spre a-și ajunge ținta și spre a-i juca renghiul.

Printre vecinele pe care le ospăta ea zi de zi, se afla și o sărmană femeie însărcinată, care mai avea cinci copii, și al cărei soț era un hamal ce de-abia cîștiga atîta cît să facă față la nevoile cele mai apăsătoare ale casei. Iar soția cadiului îi spuse într-o zi :

— O, vecina mea, Allah ți-a dăruit o casă plină de plozi, iar bărbatul tău nu are cu ce să vă hrănească. Și iacătă-te că iarăși ești însărcinată, din vrerea Celui preaînalt ! Au n-ai vrea tu, după ce ai să-l aduci pe lume pe noul-născut, să mi-l dai să-l îngrijesc și să-l cresc eu ca pe copilul meu, de vreme ce Allah nu m-a binecuvîntat și pe mine cu darul rodirii ? Și îți făgăduiesc, în schimb, că n-ai să duci lipsă niciodată de nimic, și că belșugul are să-ți binecuvînteze casa ! Ci nu-ți cer decît să nu spui la nimeni nimica, și să-mi dai copilul pe ascuns, așa ca nimeni din mahala să nu știe nimica !

Iar nevasta hamalului primi tîrgul și făgădui să păstreze taina. Iar în ziua cînd născu, în mare taină, îi dete soției cadiului copilul nou-născut, care era un băiat gras cît doi copii de seama lui.

Or, în ziua aceea, nevestica găti chiar ea, pentru ceasul mesei, o cratiță plină cu un amestec de bob, de mazăre, de fasole albă, de varză, de linte, de ceapă, de cățel de usturoi, de felurite făinuri și de tot soiul de semințe piperate

și de mirodenii pisate. Și, cînd cadiul se întoarse acasă, tare înfometat din pricina burdihanului său cel mare care era gol-goluț, nevasta îi dete să mănînce amestecătura aceea bine înmiresmată, pe care el o găsi foarte bună și din care se înfruptă hăplește. Și mai ceru de cîteva ori, și înfulecă pînă la urmă tot ce se afla în cratiță, spunînd :

— N-am mai mîncat niciodată o mîncare atîta de ușor lunecătoare pe gît ! Vreau, o, nevastă, să-mi gătești în fiecare zi o cratiță și mai mare decît asta ! Întrucît nădăjduiesc că rubedeniile tale nu au să-și curme dărnicia !

Iar nevestica răspunse :

— Fie-ți toate astea plăcute și ușoare de mistuit !

Iar cadiul îi mulțumi pentru urare și se firitisi încă o dată că are o soție atîta de desăvîrșită și atîta de grijulie față de plăcerile lui.

Ci nici nu se scursese bine un ceas de vreme de la masă, că pîntecele cadiului și începu să se umfle și să sporească văzînd cu ochii ; și o mare hărmălaie, ca un vuiet de furtună, răzbătu din lăuntrurile lui ; și niște bubuituri înfundate, ca un tunet înfricoșător, îi zguduiră temeliile, însoțindu-se numaidecît cu niște junghieturi cumplite, cu niște săgetături și cu niște dureri prin vintre. Și îngălbeni de tot la față, și începu să geamă și să se rostogolească pe jos ca un ulcior, ținîndu-se cu amîndouă mîinile de burtă și țipînd :

— Ya Allah ! e-o furtună în pîntecele mele ! Of, cine-o să mă scape !

Și în curînd nu mai putu să se oprească a nu începe să urle, chinuit de zvîcniturile tot mai amarnice din burta care ajunsese mai umflată ca un burduf plin. Iar la țipetele lui, nevastă-sa dete fuga la el și, căutînd să-l ușureze, îi dete să înghită un pumn de praf de anison și de fenicel, care aveau să-și împlinească pe dată rostul. Și, totodată, spre a-l alina și a-l îmbărbăta, începu să-l mîngîie peste tot, așa cum se mîngîie un elefant bolnav, și să-l frece ușurel pe partea îndurerată, trecîndu-și mîna

peste ea. Şi deodată se opri, scoţînd un ţipăt ascuţit, urmat de un şir de strigăte de minunare şi de uluială, şi zicînd :

— Yuh ! Yuh ! ce minune ! minunea minunilor ! o, stăpîne al meu ! o, stăpîne al meu !

Iar cadiul, cu toate durerile cele amarnice care îl făceau să se zvîrcolească, întrebă :

— Ce ai ? Şi de ce minune e vorba ?

Ea spuse :

— Yuh ! Yuh ! o, stăpîne al meu, o, stăpîne al meu !

El întrebă :

— Ce ai, spune-mi odată !

Iar ea răspunse :

— Numele lui Allah fie asupra-ţi şi împrejurul tău !

Şi iarăşi îşi petrecu mîna peste pîntecele cel bîntuit de furtună, adăugînd :

— Preamărit să fie cel preaînalt, carele poate şi carele face orice vrea el ! Fie-i tainele lui împlinite, o, stăpîne al meu !

Iar cadiul, între două urlete, întrebă :

— Ce ai, o, femeie ? Spune ! Bătute-ar Allah, că mă chinuieşti aşa !

Ea zise :

— O, stăpîne al meu, o, stăpîne al meu, împlinească-i-se vrerea ! Eşti însărcinat ! Iar naşterea stă să înceapă !

La vorbele acelea ale soţiei, cadiul se ridică, în pofida junghieturilor şi a zvîcniturilor, şi strigă :

— Ai înnebunit, o, muiere ? Da de cînd rămîn însărcinaţi bărbaţii ?

Ea spuse :

— Pe Allah ! nu ştiu ! Da copilul se mişcă în pîntecele tale ! şi-l simt cum dă din picioare, şi-i pipăi capul cu mîinile mele !

Şi adăugă :

— Allah aruncă seminţele zămislirii unde vrea el ! Fie el preamărit ! Roagă-te întru Profetul, o, bărbate !

Și cadiul, pradă junghiurilor, spuse :

— Asupra-i fie toate binecuvîntările și toate milele !

Și, sporindu-i durerile, începu iarăși să se zvîrcolească, urlînd de te lua groaza ; și își frîngea mîinile, și nu mai putea să răsufle, atîta de cumplită era frămîntarea din pîntecele lui. Și deodată iacătă ușurarea ! Lungă și răsunătoare, o vîntuitură înfricoșătoare se slobozi din lăuntrurile lui, de făcu să se cutremure casa toată, și îl lăsă pe cadiu leșinat sub năpraznica repezitură a răbufnirii ei. Și un șir întreg de alte multe vîntuituri, bubuind tot mai stins, se rostogoliră mai departe prin aerul tremurat al casei. Pe urmă, cu cea mai de pe urmă borboroseală, asemeni unui vuiet de tunet, în casă se așternu liniștea. Și încet-încet își veni și cadiul în fire, și văzu, culcat pe o salteluță dinaintea lui, un prunculeț, înfășurat în scutece, și care țipa și se zbuciuma. Și o văzu și pe nevastă-sa, care spunea :

— Mărire lui Allah și Profetului său pentru nașterea aceasta fericită ! Alhamdu lillah, o, bărbate !

Și se porni să îngîne toate numele cele sfinte asupra culcușului pruncului și asupra capului soțului ei. Iar cadiul nu mai știa dacă dormea, dacă era treaz, ori dacă durerile prin care trecuse îi vîntuiseră puterile minții. Însă nu avea cum să tăgăduiască mărturia simțurilor lui ; și vederea acelui prunc nou-născut, și încetarea durerilor, și amintirea furtunii care se dezlănțuise din pîntecele lui îl sileau să dea crezare nașterii aceleia uluitoare. Iar pornirea de mamă fu mai tare și îl făcu să primească pruncul, și să spună :

— Allah aruncă sămînța și zămislește unde vrea el ! Și pînă și bărbații, dacă așa-s meniți, pot să prindă rod și să nască la soroc !

Pe urmă, se întoarse înspre soție și-i spuse :

— O, nevastă, trebuie să te îngrijești a-i găsi o doică acestui copil ! Întrucît eu nu pot să-l alăptez !

Iar ea răspunse :

— M-am gîndit și la asta ! Iar doica este colea, așteaptă în harem ! Da ești încredințat, o, stăpîne al meu, că sînii tăi n-ar fi crescut și că n-ai putea să-l alăptezi pe copilul acesta ? Întrucît, știi bine, nimica nu este mai bun ca laptele mamei !

Iar cadiul, tot mai năuc, își pipăi pieptul cu spaimă și răspunse :

— Nu, pe Allah ! sînt precum erau, fără nimic în ei !

Și-așa ! Iar pîrdalnica de muierușcă se veselea în sufletul ei de izbînda tertipului. Pe urmă, vroind să-și ducă viclenia pînă la capăt, îl îndemnă pe cadiu să se culce în pat și să stea așa, ca femeile după ce nasc, patruzeci de zile și patruzeci de nopți, fără să iasă din casă. Și se apucă să-i dea de băut băuturile ce se dau de obicei lăuzelor, și să-l îngrijească și să-l răsfețe în toate chipurile. Și cadiul, peste măsură de vlăguit de junghieturile cele grele din vintre, pe care le îndurase, și de toată răscoleala din măruntaiele sale, nu întîrzie mult pînă ce să adoarmă adînc, spre a nu se mai deștepta decît hăt tîrziu, nevătămat la trup, da tare beteag la minte...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt suta noapte

Urmă :

...spre a nu se mai deștepta decît hăt tîrziu, nevătămat la trup, da tare beteag la minte. Și cea dintîi grijă a lui fu de a o ruga pe nevastă-sa să păstreze cu grijă taina acelei întîmplări, spunîndu-i :

— O, vai de păcatele noastre dacă oamenii ar afla de cadiu că a născut un prunc viu !

Iar afurisita, departe de a-l liniști în privința aceasta, se apucă să-i sporească îngrijorarea, spunîndu-i :

— O, stăpîne al meu, nu numai noi știm despre întîmplarea aceasta minunată și binecuvîntată ! Întrucît toți vecinii noștri o și știu, de la doica noastră, care s-a dus, în ciuda îndemnurilor mele, să le dezvăluie minunea și să trăncănească în dreapta și-n stînga ; și e tare greu să oprești o doică să pălăvrăgească, tot așa cum e greu acuma să mai pui capăt zvonului acesta în oraș !

Și cadiul, pînă peste poate de doborît știindu-se de povestea tuturora, și prilej de bîrfeli mai mult ori mai puțin supărătoare, își petrecu cele patruzeci de zile de zăcere nemișcat în pat, neîncumetîndu-se să se clintească, de frica vreunor beteșuguri și a sîngerărilor, și chibzuind, cu sprîncenele încruntate, la starea lui cea jalnică. Și își zicea : „Neîndoielnic ! răutatea vrăjmașilor mei, care-s mulți, are să mă învinuiască de lucruri mai mult sau mai puțin de rîs, de pildă că m-aș fi lăsat ticăloșit în vreun chip nemaipomenit, și au să spună : «Cadiul este un ticălos ! Hotărît, cadiul este un ticălos ! A, chiar că degeaba s-a mai arătat atîta de aspru în judecățile lui, dacă avea să ajungă la ticăloșie și la fătășug ! Pe Allah ! cadiul nostru este un ticălos ciudat !» Or, eu, pe Allah, e mult de cînd habar nu mai am de niște lucruri ca acelea, și nu la vîrsta mea aș mai putea să-i ispitesc pe cei dornici !"

Așa cugeta cadiul, neștiind că numai cărpănoșenia lui îl adusese la toată vînzoleala asta. Și cu cît chibzuia mai mult, cu atîta i se întuneca mai tare lumea dinaintea ochilor, și cu atîta mai de rîs și mai de jale i se părea starea lui. Încît, de îndată ce nevastă-sa hotărî că putea să se scoale fără teamă de beteșugurile de după naștere, grăbi să se dea jos din pat și să se spele, da fără să se încumete a ieși din casă spre a se duce la hammam. Și, ca să ocolească

zeflemelile și înțepăturile, de care nu avea cum să mai scape de-aci înainte, dacă ar mai fi stat în oraș, hotărî să se mute din Trablus, și își deschise inima față de nevastă-sa care, tot prefăcîndu-se că-i pare rău să-l vadă cum își lasă casa și cum se lipsește de slujba lui de cadiu, nu pregetă să se învoiască și să-l îndemne să se ducă, spunîndu-i :

— Hotărît, o, stăpîne al meu, ai dreptate să te muți din orașul acesta blestemat, plin de limbi afurisite, da numai pentru o bucată de vreme, pînă ce s-o uita întîmplarea aceasta. Și-atunci ai să te întorci ca să-l crești pe copilul acesta, căruia îi ești și tată și mamă totodată, și pe care, dacă vrei, avem să-l numin, spre a ne aduce aminte de nașterea lui cea de-a mirările, Izvorul-Minunățiilor !

Și cadiul răspunse :

— Nu este nimica împotrivă !

Și, pe noapte, se strecură afară din casă, lăsîndu-și nevasta să aibă grijă de Izvorul-Minunățiilor și de lucrurile și de hainele din casă. Și ieși din oraș, ferind ulițele umblate, și plecă înspre Damasc.

Și ajunse la Damasc, după o călătorie grea, da mîngîindu-se cu gîndul că, în orașul acela, nimeni nu știa nici de el, nici de povestea lui. Ci avu pacostea să audă istorisindu-se povestea lui, prin toate locurile de adunare ale oamenilor, de către povestașii la ale căror urechi și ajunsese. Și, așa cum se temuse, povestitorii din oraș, ori de cîte ori spuneau povestea, mai adăugau cîte un amănunt și, spre a-i face pe ascultători să rîdă, îl înzestrau pe cadiu cu niște mădulare de pomină, și îl împănau cu toate sculele catîrgiilor din Trablus, și îl numeau cu vorba de care el atîta se înspăimîntase, făcîndu-l fiu, nepot și strănepot al unuia pe care îl numeau cu un nume pe care el nu și-l rostea lui însuși. Da, spre norocul său, nimeni nu-l știa cum arăta la chip, și putu în felul acesta să treacă nebăgat de seamă. Și seara, cînd străbătea

locurile pe unde se ațineau povestașii, nu se putea stăpîni să nu se oprească, spre a-și asculta povestea care, în gurile lor, ajunsese peste fire ; întrucît acuma nu numai un copil avusese, ci o droaie de copii în șir unul după altul, și, pînă la urmă, atîta de mare era hazul în mijlocul celor de față, că pînă și el începea să rîdă cu ceilalți de povestea lui, bucuros că nu-l cunoaște nimeni, și zicîndu-și : „Pe Allah ! să-mi pună în cîrcă tot ce-or vrea, numai să nu mă cunoască vreunul !“ Și trăi așa, tare schivnicit, într-o calicie încă și mai aprigă ca înainte. Și, cu toate acestea, își lefteri pînă la urmă toți banii pe care îi adusese cu el și, într-un sfîrșit, ajunse de-și vîndu, ca să trăiască, pînă și hainele ; întrucît nu-i venea a se hotărî să ceară bani, prin vreun sol, de la nevastă-sa, spre a nu se vedea nevoit să-i dezvăluie locul unde își ținea gălbiorii. Căci nu-i da prin gînd nicidecum, amărîtul de el, că gălbiorii aceia fuseseră dibuiți de multă vreme. Și se amăgea că soția lui trăia mai departe pe spinarea rudelor și a vecinilor, precum îl făcuse ea să creadă. Și starea lui de sărăcie ajunsese atîta de mare încît fu nevoit, el, cadiul de odinioară, să intre cărător de moloz, cu ziua, la un zidar.

Și-așa se scurseră vreo cîțiva ani. Și, prăpăditul de el, ducînd povara tuturor blestemurilor aruncate asupra-i de toți oropsiții județelor lui și de toți oropsiții zgîrceniei lui, se scovîrgise ca o mîță uitată încuiată într-un pod. Și-atunci se gîndi să se întoarcă la Trablus, nădăjduind că anii or fi șters amintirea pățaniei lui. Și plecă din Damasc și, după un drum tare greu pentru trupul lui slăbit, ajunse la porțile Trablusului, orașul său. Și, tocmai cînd intra pe poarta cetății, văzu niște copii ce se jucau și îl auzi pe unul dintre ei spunînd altuia :

— Cum vrei să cîștigi la joc, cînd te-ai născut în anul cel rău al cadiului Tata-al-Vînturilor ?

Și bietul de el fu bucuros dacă auzi vorbele acelea, gîndind : „Pe Allah ! pățania ta s-a uitat, de vreme ce alt

cadiu, nu tu, slujește acuma de zicală pentru copii!"
Și se duse la copilul care vorbise despre anul cadiului Tata-al-Vîntuiturilor și îl întrebă :

— Cine-i cadiul acela despre care ai pomenit, și pentru ce i se zice Tata-al-Vîntuiturilor ?

Și copilul istorisi toată povestea răutății nevestei cadiului, cu de-amănuntul, de la început pînă la sfîrșit. Ci nu-i de nici un folos s-o mai spunem o dată.

Cînd scîrțanul cel bătrîn auzi istorisirea copilului, nu mai avu ce să se îndoiască de pacostea lui și pricepu că fusese de rîsul și de batjocura răutății neveste-si. Și, lăsîndu-i pe copii să-și vadă de jocul lor, se repezi înspre casă, vrînd în mînia lui s-o pedepsească pe afurisita care își rîsese de el atîta de crud. Ci, cînd ajunse, găsi casa cu toate ușile vraiște, cu tavanul spart, cu zidurile pe jumătate năruite, și pustiită din culme pînă-n temelii, și dete fuga la comoară, dar nu mai era nici comoară, nici urmă de comoară, nici mireasmă de comoară, nimic-nimica. Iar vecinii, cînd îl văzură venind, deteră fuga și-i povestiră în hazul tuturora că e multă vreme de cînd soția lui plecase, socotindu-l mort, și că luase cu ea, nu știau în ce țară depărtată, tot ce se găsea în casă. Și, aflîndu-și în felul acesta nenorocirea lui întreagă, și văzîndu-se ținta rîsului lumii, cărpănosul cel bătrîn părăsi degrabă orașul, fără să mai întoarcă îndărăt capul. Și nu se mai auzi nimica despre el niciodată.

Și asta-i, o, rege al vremilor, spuse mai departe mîncătorul de hașiș, povestea cadiului Tata-al-Vîntuiturilor, cum a ajuns ea pînă la urechile mele. Ci Allah știe mai bine !

Iar sultanul, după ce auzi istorisirea aceasta, se zgîțînă de plăcere și de mulțumire, și îi dărui pescarului un caftan falnic, și îi spuse :

— Allah fie cu tine, o, gură de zahăr ! mai istorisește-mi o poveste din poveștile pe care le știi.

Şi mîncătorul de haşiş răspunse :
— Ascult şi mă supun !
Şi povesti :

MĂGARUL CADIU

Am auzit, o, norocitule rege, că a fost odată, într-un oraş din ţara Egiptului, un om care avea slujba de zapciu şi care, drept aceea, era deseori nevoit să lipsească de acasă. Şi, cum nu prea era dăruit cu bărbăţie, întru ceea ce se cheamă bărbat dăruit, soţia lui nu pregeta să se folosească de plecările lui spre a se întîlni cu drăguţul ei, un flăcăiandru ca luna şi gata pururea să-i mulţumească dorurile. Încît femeia îl îndrăgise pînă peste poate, şi, în schimbul plăcerilor pe care i le dăruia acesta, nu se mulţumea a-i da să se înfrupte cu tot ce era mai bun în grădina sa, ci, cum flăcăul nu era bogat şi încă nu ştia să cîştige bani cu alişverişurile, îi plătea toate de cîte avea nevoie, necerîndu-i vreodată să-i dea banii îndărăt altminteri decît în alinturi, în giugiuleli, şi în altele asemenea. Şi-aşa, amîndoi trăiau cel mai dulce trai, ghiftuindu-se şi drăgostindu-se între ei cît îi ţineau puterile. Slavă lui Allah, acela carele dăruieşte unora putinţă, iar pe alţii îi blestemă cu neputerea ! De nepătruns sînt gîndurile lui !

Or, într-o zi, mumbaşirul, soţul muieruştii, înainte de-a pleca la slujbele lui, îşi pregăti catîrul, umplu una dintre desage cu hîrţoagele şi cu hainele trebuitoare, şi îi spuse neveste-si să-i umplă celălalt sac al desagilor cu merindea de drum. Iar tinerica, bucuroasă că scapă de el, îi dete degrabă tot ce dorea, da nu putu să-i găsească pîine ; întrucît pîinea de săptămîna aceea se sfîrşise, iar arăpoaica tocmai se pregătea să frămînte alta pentru săptămîna următoare. Atunci zapciul, nemaiputînd să aştepte pînă să se coacă pîinea acasă, se duse să cumpere din

suk. Și își lăsă măgarul, pînă una alta, cu samaru-n spinare, în grajd, legat la iesle...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute una noapte

Urmă :

...Și își lăsă măgarul, pînă una alta, cu samaru-n spinare, în grajd, legat la iesle. Iar nevastă-sa rămase în curte, ca să aștepte acolo, pînă ce s-o întoarce bărbatu-său; și deodată îl văzu venind pe drăguțul ei, care credea că taxidarul plecase de mult. Și îi spuse femeii :

— Am mare nevoie de niște bani. Trebuie să-mi dai numaidecît trei sute de drahme !

Și ea răspunse :

— Mă jur pe Profet ! Nu am acuma, și nu știu de unde să-i iau !

Iar flăcăul spuse :

— E aci măgarul, o, sora mea ! Ai putea să-mi dai măgarul soțului tău, pe care-l văd cu samarul pe el, legat la iesle, și să mă duc să-l vînd. Și capăt pe el, pe puțin, cele trei sute de drahme de care am trebuință, mare trebuință !

Iar nevestica, uluită de tot, strigă :

— Pe Profetul, habar nu ai ce vorbești ! Da bărbatu-meu, cînd s-o întoarce și n-o mai găsi măgarul ?! La asta nu te gîndești ? Are să mă învinuiască, de bună seamă, că eu i-am prăpădit măgarul, întrucît m-a lăsat să aștept aici, și are să mă bată !

Ci flăcăul luă o înfățișare atîta de amărîtă, și o rugă cu atîta iscusință să-i dea măgarul, încît muierușca nu putu să se împotrivească rugăminții lui și, cu toată spaima pe care i-o stîrnea soțul ei, zapciul, îl lăsă să ia măgarul, da numai după ce îl descotorosi de tot tărhatul.

Or, nu peste mult se întoarse și soțul, cu daraburile de pîine la subsuoară, și se duse la staul să le pună în desagi și să-și ia măgarul. Și văzu căpăstrul măgarului agățat într-un cui, și samarul și desagii așezați pe paie, da măgarul nu, nici urmă de măgar, nici miros de măgar. Și, pînă peste poate de nedumerit, se întoarse înspre nevastă-sa și-i spuse :

— O, femeie, ce-i cu măgarul ?

Iar soția, fără a se tulbura, răspunse cu glas liniștit :

— O, fiu al moșului meu, măgarul a plecat mai adineaori și, din pragul porții, s-a întors înspre mine și mi-a spus că se duce să judece împricinații la divanul de județuri al orașului !

Cînd auzi asemenea vorbe, taxirgiul, plin de mînie, ridică pumnul asupra neveste-si și răcni :

— O, deșănțato, cutezi să-ți bați joc de mine ! Au tu nu știi că numai dintr-o lovitură pot să te turtesc ?

Iar ea, fără a-și pierde nimica din seninătate, spuse :

— Numele lui Allah fie asupra ta și asupra mea, și împrejurul meu și împrejurul tău ! Cum să-mi bat joc de tine, o, fiu al moșului meu ? Și-apoi de cînd aș fi eu în stare să te înșel cu ceva ? Și-apoi, și de-aș vrea să cutez, iscusința și agerimea minții tale ar dibăci pe dată născocirile mele cele stîngace și necioplite. Da, cu îngăduința ta, o fiu al moșului meu, trebuie să-ți spun, într-un sfîrșit, un lucru pe care pînă acuma nu m-am încumetat să ți-l spun, de teamă ca nu cumva darea lui în vileag să nu tragă asupră-ne vreo năpastă fără de mîntuire ! Află, dar, că măgarul tău este vrăjit și, din vreme în vreme, se preschimbă în cadiu !

Iar mumbașirul, cînd auzi una ca asta, se minună :
— Ya Allah !
Ci nevestica, fără a-i da răgaz să mai scoată și alte strigăte de uimire, nici să cugete, nici să vorbească, urmă cu același glas plin de încredere liniștită :
— Într-adevăr, întîia oară cînd am văzut dintr-odată ieșind din staul un om necunoscut, pe care nu-l văzusem cînd intrase, și pe care nici mai înainte nu-l mai văzusem vreodată, mi s-a făcut o spaimă înfricoșătoare și, întorcîndu-i spatele și acoperindu-mi repede fața cu poala rochiei, pe care mi-am ridicat-o, întrucît atuncea nu aveam nici un fel de iașmac pe cap, am dat să-mi zvîrlu picioarele în vînt și să-mi caut scăparea în fugă, căci tu nu erai acasă. Ci omul s-a apropiat de mine și mi-a spus cu un glas plin de greutate și de bunătate, fără să-și ridice ochii înspre mine, de frică să nu-mi facă rușine : „Liniștește-ți sufletul, fata mea, și înseninează-ți ochii ! Nu sînt nicidecum un străin pentru tine, întrucît eu sînt măgarul fiului moșului tău ! Da din firea mea cea adevărată sînt făptură omenească, și sînt cadiu ca îndeletnicire. Și am fost prefăcut în măgar de către vrăjmașii pe care-i am, și care-s dedați la vrăjitorii și la farmece. Și, întrucît eu nu cunosc științele lor cele tainice, mă aflu fără de scăpare și fără de nici o armă împotriva lor. Da cum ei sînt, oricum, niște drept-credincioși, îmi îngăduie din cînd în cînd, în zilele de judecăți, să-mi iau chipul de om, din măgarul care sînt, ca să mă duc să împart județele la divan. Și trebuie să-mi duc zilele astfel, ba măgar, ba cadiu, pînă ce Allah preaînaltul va binevoi să mă dezlege din descîntecele vrăjmașilor mei și să sfarme vraja pe care mi-au scris-o ! Ci fie-ți milă, o, binevoitoarea mea ! mă rog ție, pe părintele tău, pe maica ta și pe toți ai tăi, să nu pomenești la nimeni despre starea mea, nici măcar fiului moșului tău, birarul. Căci, dacă ar afla de taina mea, ar fi în stare, întrucît e om de credință luminată și un tare grijuliu păstrător al datinelor credinței, să se descoto-

rosească de mine, ca să nu mai aibă în casa lui o făptură ce se află sub puterea vrăjilor ; și are să mă vîndă la vreun felah, care m-ar chinui de dimineața pînă seara, și mi-ar da să mănînc niscaiva pleavă mucedă, pe cîtă vreme aici o duc bine în toate privințele !“ Pe urmă, a adăugat : „Mai am ceva să te rog, o, stăpîna mea ! o, preabuno ! o, binevoitoareo ! și-anume de-al ruga pe stăpînul meu zapciul, fiul moșului tău, să nu mai mă înțepe prea tare în fund, cînd e grăbit, întrucît partea aceea a trupului îmi e dăruită, spre păcatele mele, cu o simțire peste măsură și cu o gingășie de neînchipuit !“ Și, după ce mi-a vorbit așa, măgarul nostru, preschimbat în cadiu, m-a lăsat într-o mare nedumerire și s-a dus să judece la divan. Și-acolo ai să-l găsești, dacă vrei. Or, eu, o, fiu al moșului meu, nu puteam să țin prea îndelungată vreme numai pentru mine taina aceasta grea, mai cu seamă acuma cînd mă aflu învinuită și cînd mă primejduiesc a-ți stîrni mînia și izgoana ! Și îmi cer iertare de la Allah că mi-am încălcat în felul acesta făgăduiala ce i-o făcusem amărîtului de cadiu de-a nu spune la nimeni despre starea lui de măgar! Și, de vreme ce fapta s-a săvîrșit, îngăduie-mi, o, stăpîne al meu, să-ți dau un sfat, și-anume de a nu te despărți de măgarul acesta, care nu numai că e un dobitoc minunat, plin de rîvnă, și cuminte, și care nu se vîntuie niciodată, și e plin de sfială, nearătîndu-și decît foarte arare scula cînd este privit, da care, la caz de nevoie, ar putea să-ți dea niște sfaturi tare bune în treburile cele încîlcite ale pravilniciilor și despre temeiurile cutărui ori cutărui lucru de-al legilor !

După ce zapciul auzi vorbele acestea ale soției sale, pe care o ascultase cu o înfățișare tot mai minunată, rămase pînă peste măsură de uluit și spuse :

— Da, pe Allah ! treaba asta-i de-a mirările ! Da ce am eu de făcut acuma, cînd nu mai am măgarul la îndemînă, și cînd trebuie să plec să strîng dările din cutare și din cutare sat din împrejurimi ? Da măcar știi la care

ceas urmează să se întoarcă ? Ori te pomenești că nu ți-a spus nimica în privința aceasta ?

Iar muierușca răspunse :

— Nu, n-a spus la care ceas. Nu mi-a spus decît că se duce să judece la divan ! Or, eu știu prea bine ce-aș face dacă aș fi în locul tău ! Da nu-i de nici o nevoie să dau povețe unuia mai deștept și, fără de tăgadă, mai iscusit și mai ager decît mine !

Iar tăntălăul zise :

— Ci chiar și-așa, ia scoate ce ai ! Am să văd limpede dacă chiar ești proastă de-a binelea !

Ea spuse :

— Păi eu, în locul tău, m-aș duce drept la divan, unde se lăfăie cadiul, aș lua în mînă un pumn de boabe și, cînd aș ajunge dinaintea amărîtului cel vrăjit care se află în capul divanului, i-aș arăta de departe ceea ce am în mînă, și i-aș da de înțeles, prin semne, că am trebuință de slujbele lui de măgar. Și el m-ar pricepe și, întrucît are simțămîntul datoriei, ar ieși de la divan și ar veni după mine, mai ales cînd ar vedea boabele, hrana lui cea mai plăcută, și nu s-ar putea opri să nu vină după mine !

Or, cînd auzi vorbele acelea, strîngătorul de biruri socoti tare înțelept gîndul soției sale, și zise :

— Socot că asta-i tot ceea ce am mai bun de făcut. Hotărît, ești o femeie tare la sfaturi.

Și plecă de-acasă, după ce luă un pumn de boabe, pentru ca, de n-o putea să-l înduplece pe măgar cu vorba bună, măcar să-l poată amăgi cu ispita mîncării, meteahna lui cea mai de seamă. Și, pe cînd se depărta, nevasta îi mai strigă :

— Și mai cu seamă, o, fiu al moșului meu, ferește-te să nu care cumva să te mînii pe el și să-l lovești ; întrucît știi bine cît e de năzuros și, pe deasupra, mai este, atît ca măgar cît și ca un cadiu ce se află, de două ori îndărătnic și zăcaș !

Și, cu povața asta de pe urmă, zapciul îndemnă înspre divan și intră în sala de județe, unde, pe o podină, ședea cadiul.

Și se opri la capătul sălii, în spatele celor ce se aflau acolo, și, ridicînd mîna în care ținea pumnul de boabe, începu cu cealaltă mînă să-i facă semne de grabnică poftire cadiului, semne ce vroiau să zică răzvedit : „Hai iute ! Trebuie să-ți spun ceva ! Vino încoace !“ Și cadiul, pînă la urmă, văzu semnele acelea și, cunoscînd în insul care i le făcea pe unul dintre zapciii de frunte, gîndi că o fi vrînd să-i spună aparte niscaiva lucruri de seamă, ori să-i dea vreo știre grabnică din partea valiului. Și se ridică pe dată, oprind mersul județelor, și se duse în sala de la intrare după zapciu, care, spre a-l ademeni mai vîrtos, mergea înainte-i, arătîndu-i boabele și îndemnîndu-l prin semne și prin viu grai, așa cum se face cu măgarii.

Or, de îndată ce amîndoi ajunseră în sala de la intrare, zapciul se aplecă la urechea cadiului și îi spuse :

— Pe Allah ! o, prietene, sînt tare necăjit și tare mîhnit și tare amărît de fermecătoria care te ține vrăjit. Și, de bună seamă, nu ca să te supăr am venit aici după tine, da trebuie numaidecît să plec pe dată la slujba mea, și nu pot să te aștept pînă să-ți isprăvești ziua aici. Mă rog dar ție să te preschimbi fără de zăbavă în măgar și să mă lași să încalec pe spinarea ta !

Și, văzîndu-l pe cadiu că se trage îndărăt cu spaimă, pe măsură ce asculta, zapciul luă un glas plin de mare duioșie și adăugă :

— Mă jur ție pe Profetul — asupra-i fie rugăciunea și tihna ! — că, dacă vrei să vii îndată după mine, niciodată nu am să te mai înțep în fund cu strămurarea, căci știu că ești tare gingaș și tare plăpînd în ceea ce privește partea aceea a trupului tău ! Hai, vino, măgărușul meu, prietene al meu bun ! Și ai să capeți, în seara aceasta, un tain de două ori mai mare de boabe și de lucernă proaspătă !

Și-așa! Iar cadiul, gîndind că are de-aface cu un nebun scăpat de la maristan, se trase încetișor încetișor înspre ușa sălii, pînă peste măsură de năucit și de speriat, și mai galben ca șofranul la față. Ci zapciul, văzînd că are să-l scape, făcu o săritură sprintenă și trecu între el și ușa dinspre divan, tăindu-i în felul acesta calea. Iar cadiul, nevăzînd nici un străjer și nici pe nimenea pe care să-l cheme în ajutor, găsi cu cale să se poarte cu dulceață, cu grijă și cu gingășie, și îi spuse zapciului:

— S-ar părea, o, stăpîne al meu, că ți-ai pierdut măgarul, socotesc eu, și ai vrea altul în locul lui. Or, nimica nu-i mai întemeiat, după părerea mea. Iacătă, dar, din parte-mi, trei sute de drahme, pe care ți le dau spre a putea să-ți cumperi altul. Și, cum astăzi este zi de tîrg la sukul de vite, are să-ți fie lesne să-ți alegi, la prețul acesta, cel mai frumos măgar.

Și, spunînd acestea, scoase de la chimir cele trei sute de drahme, le dete zapciului, care primi tîrgul, și se întoarse în sala de județe, luînd o înfățișare așezată și îngîndurată, ca și cum tocmai i s-ar fi dat o veste despre vreo treabă de mare însemnătate. Și își zicea în sinești: „Pe Allah! e vina mea că am pierdut în felul acesta trei sute de drahme! Da-i mai bine așa, decît să fi stîrnit gîlceavă de față cu împricinații mei. Și-apoi, am să izbutesc eu să-mi capăt îndărăt banii, pe spinarea pricinașilor!“ Și șezu pe locul lui, și duse mai departe județele. Și-atîta cu el!

Estimp, zapciul, iacătă! Cînd ajunse la sukul de vite, spre a-și cumpăra un măgar, începu să cerceteze cu luare-aminte și pe îndelete toți măgarii, unul cîte unul. Și, pînă la urmă, zări un măgar tare bun, care-i păru să aibă toate însușirile cerute, și deodată cunoscu că acela era chiar măgarul său. Iar măgarul îl cunoscu și el și, dîndu-și urechile pe spate, începu să fornăie și să răgească de bucurie. Ci zapciul, tare cătrănit de obrăznicia

asinului, după toate cîte se petrecuseră, se trase îndărăt, scuturîndu-și mîinile, și strigă :

— Nu, pe Allah ! nu pe tine am să te cumpăr, dacă am trebuință de măgar credincios, întrucît, ba cadiu, ba măgar, n-ai să poți să-ți faci cu adevărat treaba !

Și se depărtă, scos din fire de cutezanța măgarului său, care îndrăznea să-l îmbie a-l cumpăra. Și se duse de cumpără altul, și se întoarse degrabă acasă, spre a-l însămăra și a încăleca pe el, după ce îi povesti neveste-si toate cîte i se întîmplaseră.

Și, în felul acesta, datorită minții pline de rod a muierușții, soția zapciului, toată lumea fu mulțumită și nimenea nu rămase păgubit. Întrucît, dacă flăcăiandrul dobîndise banii de care avea trebuință, iar soțul rostuise un măgar mai bun, fără să dea o drahmă din buzunarul său, nici cadiul nu zăbovise să-și capete banii, cîștigînd cinstit, de pe urma împricinaților îndatoritori, de două ori mai mult decît îi dedese zapciului.

Și asta-i, o, preafericitule rege, tot ce știu eu despre măgarul cadiu. Ci Allah știe mai bine !

După ce sultanul ascultă istorisirea aceasta, strigă :

— O, gură de zahăr, o, tu, cel mai desfătător dintre tovarășii mei, te căftănesc căpetenie peste cămărași !

Și porunci să fie gătit pe dată cu însemnele slujbei lui, și îl pofti să șadă jos lîngă el, și îi spuse :

— Pe viața mea și-a ta, o, cap al cămărașilor mei, tu de bună seamă că trebuie să mai știi vreo poveste. Și mult mi-ar plăcea să te aud cum mi-o povestești !

Iar pescarul mîncător de hașiș, ajuns cămăraș peste sarai, cu ucazul ce-i dase ursita, răspunse :

— Cu tot dragul inimii și ca pe o cinstire datorată !

Și, bălăngănind din cap...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute doua noapte

Urmă :

...Iar pescarul mîncător de hașiș, ajuns cămăraș peste sarai, cu ucazul ce-i dase ursita, răspunse :

— Cu tot dragul inimii și ca pe o cinstire datorată !

Și, bălăngănind din cap, istorisi :

CADIUL ȘI MAGARUȘUL

Mi s-a povestit, o, preafericitule rege, că trăiau odată, într-un oraș ca toate orașele, un om cu femeia lui, oameni săraci, vînzători de porumb copt, și care aveau o fată ca luna, ajunsă la vîrsta de măritiș. Și vru Allah ca un cadiu s-o ceară de nevastă și s-o capete de la părinții ei, care își deteră degrabă învoirea, măcar că preacinstitul cadiu era de o urîțenie cumplită, cu o barbă aspră ca țepii ariciului, și ceacîr de-un ochi, și-așa de bătrîn încît ar fi putut să treacă drept tată al fetișcanei. Da era om avut și se bucura de mare vază.

Iar părinții fetei, nejinduind decît la îmbunătățirea pe care măritișul acela avea s-o aducă stării și vieții lor, nu se gîndiră că, dacă bogăția poate să înlesnească fericirea, nu ea îi este și temeiul. Da de altminteri cadiul avea să simtă în curînd, pe pielea lui, necazurile și belelele unei însurători ca aceea.

Începu, cadiul, așadar, spre-a încerca să se facă plăcut, în ciuda cusururilor legate de trupul lui, din pricina bătrîneții și a urîciunii, s-o copleșească în fiecare zi cu tot alte daruri pe soția sa cea tinerică, și să-i îndeplinească pînă și cele mai mărunte nazuri. Da el uita că nici darurile, nici îndeplinirea nazurilor nu prețuiesc cît dragostea cea tinerească și care stinge pojarurile. Și se

plîngea în sufletul său că nu găsea nimic din ceea ce aştepta el de la soţia lui, care, altminteri, şi fără de nici o pricepere, nu avea cum să-i dea ceea ce nu ştia, din pricina lipsei ei de învăţătură.

Or, cadiul avea de cirac un diac tînăr, pe care îl îndrăgise mult şi despre care nu putea să se oprească a-i vorbi deseori soţiei sale. Şi, tot aşa, nu putea să se oprească, măcar că lucrul acesta este potrivnic obiceiurilor, să-i povestească flăcăului despre frumuseţea soţiei şi despre iubirea pe care el i-o purta, şi despre nepăsarea soţiei sale faţă de el, în pofida a toate cîte făcea pentru ea. Întrucît aşa îl orbeşte Allah pe insul căruia i se cuvine pierzania! Ba mai mult! Pentru ca să se împlinească scrisele, cadiul împinse sminteala şi orbia pînă la a i-l arăta într-o zi pe flăcăiandru, de la fereastră, tinerei lui soţii. Şi, cum flăcăul era frumos şi plăcut, tinerica se îndrăgi de tînerel. Şi, cum două inimi care se caută tot ajung pînă la urmă să se găsească şi să se împreune, împotriva oricăror piedici, cei doi tinerei izbutiră să înşele ochii cadiului şi să-i adoarmă veghea zuliară. Iar copilandra îl îndrăgi pe copilandru mai mult decît ca pe lumina ochilor şi, dîndu-i sufletul, i se dărui şi cu tot trupul. Iar calemgiul cel tinerel i-l dete îndărăt sporit şi o făcu să guste ceea ce bătrînul cadiu nu izbutise nicicodată să trezească. Şi amîndoi trăiră în felul acesta peste măsură de fericiţi, văzîndu-se mereu şi îndrăgindu-se zi de zi tot mai mult. Iar cadiul se arăta mulţumit că o vedea pe nevastă-sa cum se făcea tot mai frumoasă de tinereţe, de sănătate şi de prospeţime. Şi toată lumea era fericită în felul său.

Or, nevestica, spre a putea să se întîlnească fără de nici o spaimă cu drăguţul ei, se înţelesese cu el că, dacă are să agaţe la fereastra dinspre grădină o năframă albă, flăcăul poate să vină la ea să-i ţină tovărăşie; dar, dacă năframa va fi roşie, flăcăul trebuia să se ferească a veni,

întrucît năframa aceea vroia să însemne că bătrînul cadiu este acasă.

Ci vru soarta ca într-o zi, tocmai cînd întinsese năframa cea albă, după ce cadiul plecase la divan, nevestica să audă niște bătăi grăbite la ușă și niște strigăte; și îl văzu îndată pe soțul ei, sprijinit de brațele unor hadîmbi, și galben tot, și schimbat tot la chip și la înfățișare. Iar hadîmbii o lămuriră că bietul cadiu fusese cuprins pe neașteptate la divan de un zor, și că nu mai zăbovise să vină acasă să se îngrijească și să se odihnească. Și chiar că bietul moșneag avea o față atîta de jalnică încît tinerica, nevastă-sa, în ciuda ceasului nedorit la care picase și a tulburării pe care sosirea aceea o stîrnea, începu a-l stropi cu apă de trandafiri și a-i da îngrijirile de trebuință. Și, după ce îl ajută să se dezbrace, îl culcă în patul pe care i-l așternu chiar ea, și unde, ușurat ca urmare a îngrijirilor ce-i dase soția, nu peste mult adormi. Iar tinerica vroi să se folosească de răgazul pe care i-l aducea întoarcerea aceea fără de veste a soțului, spre a merge să facă o scaldă la hammam. Și, în zorul în care se afla, uită să dea jos năframa cea albă a întîlnirilor și s-o pună în loc pe cea a opreliștilor. Și, luînd într-o legătură rufe înmiresmate, plecă de-acasă și se duse la hammam.

Or, diacul cel tînăr, văzînd năframa albă la geam, se sui cu pas sprinten pe terasa vecină, de unde, după năravul lui, sări pe terasa cadiului și intră în odaia unde de obicei o găsea pe drăguța sa așteptîndu-l goală goluță sub învelitoarele patului. Și, întrucît ferestrele de la odaie erau închise de tot, iar în odaie, tocmai spre a ocroti somnul cadiului, stăpînea un întuneric mare, și cum nevestica adesea, ca să se joace, îl primea pe flăcău în tăcere și nu da semn de viață, se apropie de pat rîzînd și, ridicînd păturile, își duse mîna repede, ca pentru o mîngîiere. Și, na beleaua! La atingerea aceea, calemgiul își trase mîna cu scîrbă și cu spaimă, da nu îndeajuns de

repede, încît cadiul, sărind din somn, și lecuit dintr-odată de răul lui, înșfăcă mîna aceea și sări cu mînie asupra stăpînului ei. Și, dîndu-i puteri mînia, în vreme ce pe stăpînul mîinii uluiala îl țintuia în nemișcare, îl trînti la pămînt, în mijlocul odăii, cu o piedică și, înhățîndu-l bine și apucîndu-l pe după brîu, pe negură, îl aruncă în lădoiul în care se țin saltelele în timpul zilei, și care acum era deschis și gol, întrucît saltelele fuseseră scoase afară. Și puse capacul repede, și încuie lada cu cheia, fără a avea vreme să vadă chipul celui încuiat. Iar toată vînzoleala aceea care îi încinsese sîngele, pricinuind în el o întoarcere mîntuitoare, făcu să-și capete pe deplin puterile ; așa că, îmbrăcîndu-se, cadiul îl întrebă pe hadîmbul de la poartă unde a plecat nevastă-sa, și dete fuga s-o aștepte la ieșire, dinaintea porții hammamului. Întrucît își zicea : „Mai înainte de a-l omorî pe cel nepoftit, trebuie să știu dacă a fost în înțelegere cu nevastă-mea. Pentru aceea, am s-o aștept colea la ieșire și am s-o duc apoi acasă, și, dinaintea martorilor, am s-o pun față cu cel din ladă. Întrucît, dat fiind că sînt cadiu, trebuie ca lucrurile să se petreacă așa cum scrie la lege. Și-atunci, am să văd lămurit dacă este numai un vinovat, ori dacă sînt doi părtași. În cea dintîi împrejurare, am să-l sting de pe fața pămîntului cu chiar mîna mea, dinaintea martorilor, pe cel închis ; iar în cel de al doilea caz, am să-i sugrum pe amîndoi, cu cele zece degete ale mele !“

Și, chibzuind așa și tot răsucindu-și în minte gîndurile acestea de răzbunare, începu să oprească, una cîte una, pe băieșițele care intrau în hammam, spunînd fiecăreia :

— Allah fie cu tine ! spune-i femeii mele cutare să iasă afară pe dată, întrucît am de vorbit cu ea numaidecît !

Da spunea vorbele acestea cu atîta repezeală și cu atîta foc, și avea ochii atîta de aprinși și fața atîta de galbenă, și da din mîini atîta de anapoda, și glasul îi era atîta de tremurător și înfățișarea atîta de plină de mînie,

încît femeile, înfricoșate, o luau la fugă, scoțînd țipete subțiri și luîndu-l drept nebun. Iar cea dintîi dintre ele care își duse pînă la capăt solia, în mijlocul sălii hammamului, îi aduse aminte dintr-odată copilandrei, soția cadiului, de negrija ei și de uitarea în ce privește năframa cea albă pusă în geam. Și își zise : „Gata ! sînt pierdută, fără de scăpare ! Și numai Allah știe ce-o fi pățit drăguțul meu !“ Și dete zor să-și isprăvească scalda, pe cînd în sală soliile băieșițelor veneau repede-repede, una după alta, iar soțul ei, cadiul, ajunsese singurul sîmbure de vorbă al femeilor speriate. Ci, spre norocul ei, nici una nu o cunoștea pe copilandra care, de altminteri, se prefăcea că nu ia aminte nicidecum la ceea ce se spunea, de parcă lucrul nu o privea deloc. Și, după ce se îmbrăcă, se duse în sala de la intrare, unde văzu o vînzătoare săracă de năut, ce sta jos dinaintea grămezii ei de boabe, din care vindea la băieșițe. Și o chemă și îi spuse :

— Tușa mea cea bună, iacătă colea un dinar de aur pentru tine, dacă vrei să-mi împrumuți pe-un ceas iașmacul tău cel albastru și coșul cel gol de lîngă tine !

Iar bătrîna, bucuroasă de chilipirul acela, îi dete coșul de răchită și prăpăditul de iașmac făcut dintr-o pînză amărîtă. Iar copilandra se învălui cu iașmacul, luă coșul în mînă și, strävestită așa, ieși din hammam.

Și, în uliță, îl zări pe bărbatu-său, care se vînzolea de colo colo, dînd din mîini, dinaintea porții, și blestemînd cu glas mare hammamurile, și pe femeile care se duc la hammam, și pe stăpînii hammamurilor, și pe zidarii de hammamuri.

Iar ochii-i ieșeau din cap, și făcea spume la gură. Și femeiușca se duse la el și, schimbîndu-și glasul, și prefăcîndu-și-l ca al vînzătoarelor de pe ulițe, îl întrebă dacă vrea să cumpere năut. Iar el atunci începu să afurisească năutul, și pe vînzătoarele de năut, și pe cei care seamănă năut, și pe cei care mănîncă năut. Iar tinerica, rîzînd de nebunia lui, îl lăsă și o luă înspre casă, fără a

fi cunoscută, sub strävestirea ei. Şi intră în casă, şi se sui repede în odaia ei, şi auzi nişte gemete. Şi, nevăzînd pe nimeni în odaia la care deschisese degrabă ferestrele, i se făcu frică şi tocmai se pregătea să cheme hadîmbul ca s-o liniştească, şi deodată auzi limpede că gemetele ieşeau din lada de saltele. Şi dete fuga la acea ladă, de la care cheia nu fusese luată, şi o deschise strigînd :

— În numele lui Allah cel atoateiertătorul şi milosîrdnicul !

Cînd povestea ajunse aici, Şeherezada văzu zorii mijind şi, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute treia noapte

Urmă :

...Şi dete fuga la acea ladă, de la care cheia nu fusese luată, şi o deschise strigînd :

— În numele lui Allah cel atoateiertătorul şi milosîrdnicul !

Şi îl văzu pe iubitul ei, gata să-şi dea sufletul din pricina înnăbuşelii. Şi, cu toată spaima din ea, femeiuşca nu se putu' opri să nu pufnească în rîs cînd îl văzu pe flăcăul ei ghemuit acolo, cu ochii încrucişaţi. Ci se şi repezi să-l stropească cu apă de trandafiri şi să-l învioreze. Şi, cînd îl văzu bine întremat şi în fire, află degrabă tot ce pătise ; şi pe dată copilandra îşi şi făcu socoteala cum să orînduiască totul.

Şi-aveau, în grajdul lor, o asină care, chiar în ajun, fătase un pui de măgăruş. Şi copilandra dete fuga la grajd, luă în braţe puişorul cel mititel de măgar şi, aducîndu-l în odaia ei, îl aşeză în lada în care fusese încuiat

diacul, și închise capacul cu cheia. Și, după ce își sărută drăguțul, îl trimise de-acolo, spunîndu-i să se întoarcă atunci cînd o vedea ca semn năframa cea albă. Și, la rîndu-i, se întoarse degrabă la hammam, și îl văzu pe bărbatu-său cum se vînzolea într-una în lung și-n lat, afurisind hammamurile și tot ce urmează. Și, cînd o văzu că intră în hammam, strigă după ea și îi spuse :

— O, vînzătoareo de boabe de năut, spune-i femeii mele Cutare că, dacă mai zăbovește acolo înăuntru, mă jur pe Allah că am s-o omor pînă-n seară, și că îi dărîm hammamul în cap !

Iar copilandra, rîzînd în sufletul ei, ajunse în sala de la intrare a hammamului, dete îndărăt vînzătoarei de boabe de năut iașmacul și coșul, și ieși numaidecît, cu legăturica de rufe la subsuoară, mișcîndu-și șoldurile.

Or, de cum o zări, cadiul, soțul ei, se repezi la ea și țipă :

— Unde-ai fost ? unde-ai fost ? Te-aștept aici de două ceasuri ! Hai, ia-o după mine ! Vino după mine, o, vicleano, o, stricato ! Haide !

Iar copilandra, oprindu-se din mers, răspunse :

— Pe Allah ! ce ai ? Numele lui Allah fie asupra-ți ! Cei ai, o, bărbate ? Te-ai smintit, dintr-odată, de faci atîta zarvă pe uliță, tu, cadiul orașului ? Ori te pomenești că boala ceea ți-o fi spulberat judecata și ți-o fi scrîntit mințile, de nu mai ai nici un fel de cuviință în lume și pe uliță față de fiica moșului tău ?

Iar cadiul se burzului :

— Destul cu vorbele de clacă ! O să spui tu acasă ce ai de spus ! hai după mine !

Și porni înainte, dînd din mîini, țipînd și vărsîndu-și otrava, fără ca totuși să-i spună vreo vorbă de-a dreptul neveste-si, care venea după el, tăcută, la zece pași în urmă.

Şi, cînd ajunseră acasă, cadiul o închise pe nevastă-sa în odaia de sus, şi se duse să cheme şeicul mahalalei şi încă patru martori, cum cere legea, precum şi pe toţi cu care putu să se întîlnească de prin vecini. Şi îi aduse pe toţi în odaia cu lada, unde se afla soţia lui, şi unde el dorea să-i aibă de martori la ce avea să urmeze.

Cînd intrară în odaie, cadiul şi toţi cei care îl însoţeau o văzură pe tînăra nevestică, acoperită încă de iaşmacurile ei, care se trăsese într-un ungher, spre fund, vorbind singură, da în aşa fel încît să fie auzită de toţi. Şi spunea : „O, vai de păcatele noastre ! bietul bărbatu-meu ! Boala ceea l-a smintit ! De bună seamă că a înnebunit de-a binelea, dacă a ajuns să mă potopească aşa cu înjurăturile şi dacă aduce în harem nişte bărbaţi străini ! O, păcatele noastre ! Bărbaţi străini în haremul nostru ! şi-au să se uite la mine ! Vai ! Vai ! e nebun, e nebun de tot !"

Şi într-adevăr că bătrînul cadiu era într-o asemenea stare de mînie, de gălbeneală şi de tulburare, încît, cu barba care-i tremura şi cu ochii care îi ardeau, chiar că, după chip, părea să fie lovit de frigurile nebuniei şi de dambla. Aşa că vreo cîţiva dintre cei care îl însoţeau căutau să-l liniştească şi îl sfătuiau să-şi vină în fire ; ci vorbele nu făceau decît să-l întărîte şi mai rău, şi zbiera la ei :

— Intraţi ! Intraţi ! N-o ascultaţi pe ticăloasă ! Nu vă lăsaţi înduioşaţi de bocetele vicleniei ! Aveţi să vedeţi ! Aveţi să vedeţi ! Aceasta-i ziua ei cea de pe urmă ! Acesta-i ceasul judecăţii ! Intraţi ! Intraţi !

Or, după ce toată lumea intră, cadiul închise uşa şi se duse drept la lada de saltele, şi săltă capacul. Şi iacătă că măgăruşul scoase capul, scutură din urechi, se uită la toată lumea cu ochii lui mari, negri şi dulci, sforăi răsuflînd şi, ridicîndu-şi coada şi ţinînd-o dreaptă, începu să răgească, în bucuria lui că vedea iarăşi lumină şi ca să-şi cheme mama.

La priveliștea aceea, cadiul ajunse pînă peste poate de turbat și de mînios, și fu cuprins de tremurături și de zvîrcoleli ; și deodată se repezi la nevastă-sa, dînd s-o sugrume. Iar ea începu să țipe, luînd-o la fugă prin odaie :

— Pe Profetul ! vrea să mă strîngă de gît. Țineți-l pe nebun, o, musulmanilor ! Ajutor !

Iar cei de față, văzînd într-adevăr spuma turbării pe buzele cadiului, nu se mai îndoiră de nebunia lui, și se repeziră între el și nevastă-sa, și îl luară în brațe, și îl puseră cu sila jos pe covor, în vreme ce el horcăia vorbe fără de înțeles și încerca să le scape spre-a o omorî pe nevastă-sa. Iar șeicul mahalalei, peste măsură de tulburat că îl vedea pe cadiul orașului într-un hal ca acela, nu putu totuși să se oprească, luînd aminte la nebunia lui îndîrjită, să le spună celor de față :

— Vai, trebuie să-l ținem sub veghe, nemișcat, pînă ce Allah l-o potoli și l-o face să-și vină în fire !

Și toți strigară :

— Allah să-l lecuiască ! Un om de vază ca el ! Ce boală rea !

Iar cîțiva spuneau :

— Cum se poate să fie zuliar pe un măgăruș !

Iar alții întrebau :

— Cum de-a intrat măgărușul în lada aceasta de saltele ?

Iar alții ziceau :

— Vai, păi tot el l-o fi închis acolo înlăuntru pe măgărușul acesta, luîndu-l drept vreun bărbat !

Iar șeicul mahalalei adăugă, ca încheiere :

— Allah să-i vie în ajutor ! și alunga-l-ar pe Cel-viclean !

Și toți răspunseră :

— Izgonit să fie Cel-viclean !

Și toată lumea plecă, afară de cei care îl țineau pe cadiu țintuit jos pe covor. Da de altminteri nu zăboviră

prea multă vreme acolo, întrucît cadiul fu cuprins dintr-odată de un val de mînie atîta de năpraznic, și începu să țipe atîta de tare niște vorbe de neînțeles, și să se zbată cu atîta înverșunare, dînd mereu să se repeadă la nevastă-sa care, de departe, îi făcea pe furiș niște strîmbături și niște semne de batjocură, încît vinele gîtului i se rupseră și, vărsînd un bolboroș de sînge, își dete sufletul. Aibă-l Allah întru mila sa! întrucît nu numai că era un cadiu fără de cusur, da îi mai și lăsa neveste-si, copila cu pricina, destulă avere cît să poată să trăiască în belșug și să se mărite cu calemgiul cel tinerel pe care îl îndrăgise, și care o îndrăgise și el!

Și, după ce istorisi așa povestea aceasta, pescarul mîncător de hașiș, văzînd că regele îl asculta cu încîntare, își zise: „Am să-i mai povestesc una!" Şi spuse:

CADIUL CEL ISTEȚ

Se povestește că a fost odată la Cairo un cadiu care săvîrșise atîtea potlogării și dedese atîtea județe mituite încît fusese mazilit din huzmeturile lui, și era nevoit, ca să nu moară de foame, să trăiască din pezevenlîcuri.

Or, într-o zi, degeaba își tot bătu el capul, că nu mai găsi nici un mijloc de a face rost de niscaiva bani, întrucît își mistuise toate isteţimile minții, tot așa cum le prăpădise și pe cele ale vieții sale. Şi, văzîndu-se ajuns la capătul acela, îl chemă pe singurul rob ce-i mai rămăsese și îi zise:

— O, Cutărică, sînt cam bolnav astăzi și nu pot să ies din casă, da cată să te duci tu să ne găsești ceva de mîncare, ori să-mi trimiți pe vreunii care au trebuință

de sfaturi pentru judecăți. Și-am să mă pricep eu să-i fac să-mi plătească osteneala !

Și robul, care era o pramatie tot atîta de trecută prin ciur și prin dîrmon ca și stăpînu-său, în ce privește pișicherlîcurile și tertipurile, și care era tot atîta de dornic ca și el în izbînda acelui gînd, plecă zicîndu-și : „Am să mă leg de vreo cîțiva trecători, la rînd, și am să mă iau la gîlceavă cu ei. Și, întrucît nu toată lumea știe că stăpînul meu a fost dat afară din slujbă, am să-i tîrăsc dinaintea lui, sub cuvînt de-a ne judeca pricina, și am să-i fac să-și golească chimirul în mîinile lui !“ Și, chibzuind așa, puse ochii pe un trecător ce mergea înaintea sa, și care pășea liniștit sprijinindu-și bastonul cu amîndouă mîinile pe ceafă ; și, cu o piedică bine adusă, îl dete de-a rostogolul în noroi. Și bietul om, cu hainele murdărite și cu imineii beliți, se ridică mînios, cu gîndul de a-l pedepsi pe cel care îl doborîse. Da cunoscîndu-l că e robul cadiului, nu mai vroi să se înfrunte cu el și, otrăvit de tot, se mulțumi să spună, luîndu-și tălpășița :

— Bătu-l-ar Allah pe Cel-viclean !

Și, robul, pezevenghiul acela, văzînd că încercarea dintîi nu-i izbutise, își urmă drumul mai departe, zicîndu-și : „Mijlocul acesta nu-i bun. Trebuie să căutăm altul, căci toată lumea ne cunoaște, pe stăpînul meu și pe mine !“ Și, cum chibzuia la ce-i rămînea de făcut, dete cu ochii de un slujitor ce ducea pe cap o tabla pe care se afla o gîscă minunată, umplută și împodobită de jur împrejur cu pătlăgele roșii, cu dovlecei și cu vinete, toate iscusit orînduite. Și se luă după slujitorul acela, care se îndrepta înspre cuptorul unui cuptoragiu, ca să dea gîsca acolo la copt ; și îl văzu cum intră și cum îi dă stăpînului cuptorului tablaua spunîndu-i :

— Am să vin s-o iau peste un ceas !

Și plecă.

Atunci, robul cadiului își zise : „Iacătă chilipirul !“ Și, după o bucată de vreme, intră la cuptorar și spuse :

— Salamalleikum, ya hagg Mustafa !

Iar stăpînul cuptorului îl cunoscu pe robul cadiului, pe care nu-l mai văzuse de multă vreme, dat fiind că în casa cadiului nu mai era niciodată ceva de trimis la cuptor ; și răspunse :

— Și asupra ta să fie pacea lui Allah, o, Mubarat, fratele meu ! Ce vînt te aduce ? E multă vreme de cînd cuptorul meu nu a mai ars pentru stăpînul nostru cadiul ! Cu ce pot să te ajut astăzi, și ce mi-aduci ?

Iar robul spuse :

— Nimic altceva pe lîngă ceea ce ai acuma ; și-am venit să iau gîsca umplută care se află în cuptor !

Iar cuptorarul răspunse :

— Păi da gîsca aceea, o, fratele meu, nu este a ta !

El zise :

— Nu vorbi așa, o, șeicule ! gîsca aceea nu-i a mea, spui tu ? Păi da eu sînt acela care am văzut-o cînd a ieșit din ou, care am hrănit-o, care am tăiat-o, care am umplut-o și care am pregătit-o !

Iar cuptorarul spuse :

— Pe Allah, aș vrea și eu să fie așa ! Da ce-am să-i spun aceluia care mi-a adus-o, cînd are să vină după ea ?

El răspunse :

— Nu cred că are să mai vină ! Oricum, să-i spui atît, în chip de glumă, întrucît e om hîtru și-i place să rîdă : „Uallah, o, fratele meu, chiar cînd împingeam tava în cuptor, gîsca deodată a dat un țipăt ascuțit și și-a luat zborul...“

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Urmă :

„...Uallah, o, fratele meu, chiar cînd împingeam tava în cuptor, gîsca deodată a dat un țipăț ascuțit și și-a luat zborul !"

Și-apoi robul cadiului adăugă :

— Dă-mi gîsca aceea, că acuma trebuie să fie îndeajuns de coaptă !

Iar cuptoragiul, rîzînd de vorbele pe care le auzea, scoase tava din vatră și o dete cu toată încrederea robului cadiului, care zori să se ducă s-o dea stăpînului său, și să mănînce gîsca împreună cu el lingîndu-și degetele.

Estimp, aducătorul gîștei se duse la cuptoragiu și își ceru tava, zicînd :

— Gîsca acuma trebuie să fie taman gata, o, stăpîne !

Iar cuptorarul răspunse :

— Uallah ! tocmai cînd o puneam la cuptor, a dat un ghigăit ascuțit și și-a luat zborul !

Și omul, care era departe de a fi ins glumeț, fu cuprins de mînie, încredințat că stăpînul cuptorului vroia să-și bată joc de el, și strigă :

— Cum de cutezi să-ți rîzi de barba mea, o, nimicura lumii ?

Și, din vorbă în vorbă și din sudalmă în sudalmă, cei doi inși ajunseră la bătaie. Iar mulțimea nu zăbovi mult pînă ce să se strîngă, la auzul țipetelor, și să dea năvală pe dată în odaia unde era cuptorul. Și își spuneau unii altora :

— Hagg Mustafa se bate cu un om din pricina unei gîște fripte care a înviat !

Și cei mai mulți îi luau partea și apărarea stăpînului cuptorului, a cărui bună-credință și cinste o cunoșteau de

multă vreme, pe cînd numai vreo cîțiva își îngăduiau să ridice o umbră de îndoială în privința acelei învieri.

Or, printre inșii ce se înghesuiau așa împrejurul celor doi care se băteau, se afla și o femeie însărcinată, pe care pîrdalnicul o împinsese în rîndul din față. Da asta fu spre nenorocul ei, întrucît în clipa cînd cuptoragiul se răsuci ca să-l atingă mai vîrtos pe potrivnicul său, femeia primi drept în pîntece lovitura aceea năprasnică, menită altcuiva decît ei. Și căzu la pămînt, scoțînd un țipăt de găină speriată, și lepădă pe clipă pe dată.

Or, soțul femeii cu pricina, care locuia într-o dugheană de poame, în vecinătate, fu vestit numaidecît și veni pe fugă, cu un toroipan amarnic, și răcnind :

— Am să-l betejesc pe cuptoragiu, și pe tata-al cuptoragiului, și pe bunicu-său, și-am să-l sting de pe pămînt !

Iar cuptoragiul, istovit și-așa de bătaia dintîi, și văzînd cum vine asupra-i omul acela mîniat și înarmat cu toroipanul cel vîrtos, nu putu să țină mai mult și își slobozi picioarele în vînt, fugind în curte. Și, dacă văzu că potrivnicul se luase după el, sări peste niște ziduri, se cățără pe o terasă de-alături, și de acolo își dete drumul să cadă la pămînt. Și vru ursita să cadă drept pe un māghrebin care dormea la temelia casei, înfășurat în păturile lui. Și cuptorarul, care cădea de sus și care era tare greu la trup, îi dezgărdină toate coastele. Iar maghrebinul, fără a șovăi, își dete sufletul pe loc. Și toți cunoscuții lui, ceilalți maghrebini din suk, deteră fuga și-l înhățară pe cuptoragiu, snopindu-l în bătăi, și se porniră să-l tîrască dinaintea cadiului. Iar aducătorul gîștei, la rîndu-i, cînd îl văzu pe cuptoragiu înșfăcat, se alipi și el repede maghrebinilor. Și, în huietul de țipete și răcnete, toată lumea luă calea înspre divanul de județe.

Or, tocmai atunci, sluga cadiului, mîncătorul gîștei, care, vîrîndu-se printre oameni, venise îndărăt să vadă ce se mai petrece pe acolo, spuse către toți cei încăierați :

— Haideți după mine, o, preafericiților! vă arăt eu drumul!

Și îi duse la stăpînul său.

Iar cadiul, cu o înfățișare aspră, începu prin a-i pune pe toți împricinații să plătească de două ori huzmetul județului. Pe urmă, se întoarse înspre pîrît, împotriva căruia erau îndreptate toate degetele, și îi spuse :

— Ce ai a răspunde în privința gîștei, o, cuptorarule ?

Și bietul om, pricepînd că era mai bine, în împrejurarea de față, din pricina robului cadiului, să stăruiască în mărturia lui dintîi, răspunse :

— Pe Allah ! o, stăpîne al nostru, cadiule, pasărea a dat un ghigăit ascuțit și, așa umplută toată cum era, s-a sculat din mijlocul tăvii și și-a luat zborul !

Iar aducătorul gîștei, cînd auzi, strigă :

— A, pui de cățea, tot mai stărui să spui una ca asta și dinaintea domniei sale cadiului ?

Iar cadiul, luînd o înfățișare supărată, îi spuse aducătorului gîștei :

— Da tu, o, necredinciosule, o, păgînule, cum de îndrăznești să nu crezi că acela carele are să învieze toate făpturile la Ziua Învierii, adunînd la loc oasele lor risipite pe toată fața pămîntului, nu poate să dea îndărăt viața unei gîște care are toate oasele și căreia numai penele îi lipsesc ?

Iar mulțimea, la vorbele acelea, strigă :

— Slavă lui Allah, carele înviază morții !

Și se porni să-l huiduiască pe nenorocitul de aducător al gîștei, care își luă valea, căindu-se de lipsa lui de credință.

Pe urmă, cadiul se întoarse înspre soțul femeii care lepădase și îi spuse :

— Da tu ce ai de spus împotriva omului acesta ?

Şi, după ce ascultă plîngerea, spuse :

— Pricina-i limpede şi nu îngăduie nici o şovăire. Hotărît, cuptoragiul este vinovat de-a fi pricinuit lepădarea pruncului. Şi poate fi osîndit cu legea talionului, întocmai !

Şi se întoarse înspre soţ şi îi spuse :

— Pravila îţi dă dreptate, iar eu îţi dau volnicie s-o trimiţi pe soţia ta la vinovat, ca să ţi-o facă la loc însărcinată. Şi poţi s-o laşi pe seama lui toate cele şase luni dintîi ale sarcinii, întrucît lepădarea s-a petrecut cînd femeia ajunsese în luna a şasea !

Iar soţul, dacă auzi judecata aceea, strigă :

— Pe Allah, o, domnia ta cadiule, îmi trag îndărăt plîngerea, şi Allah să-l ierte pe pîrîtul meu !

Şi plecă.

Atunci cadiul le spuse rudelor maghrebinului mort :

— Da, voi, o, maghrebinilor, care-i pricina plîngerii voastre împotriva omului acesta, cuptorar de meserie ?

Iar maghrebinii, dînd din mîini de zor, într-un potop de cuvinte, îşi înfăţişară plîngerea şi arătară trupul neînsufleţit al nemoteniei lor, cerînd preţul sîngelui. Şi cadiul le spuse :

— Hotărît, o, maghrebinilor, preţul sîngelui vi se cuvine, întrucît dovezile sînt din prisos împotriva cuptorarului. Încît, nu aveţi decît să-mi spuneţi dacă vreţi ca preţul acesta să vă fie plătit cu altă viaţă, care va să zică sînge pentru sînge, ori în vreo despăgubire ?

Iar maghrebinii, vlăstare dintr-un neam crunt, răspunseră laolaltă :

— Cu viaţa, o, domnia ta, cadiule !

Iar el le spuse :

— Atunci aşa să fie ! Luaţi-l pe cuptorarul acesta, înfăşuraţi-l în păturile rudei moarte, şi puneţi-l sub minaretul de la moscheea sultanului Hassan. Şi, după asta, fratele celui ucis să se suie în minaret şi să-şi dea drumul din vîrful moscheei peste cuptorar, ca să-l zdrobească aşa cum l-a zdrobit cuptorarul pe fratele vostru !

Şi adăugă :

— Unde eşti, dară, o, frate al celui ucis ?

Şi, la vorbele acelea, un maghrebin ieşi dintre maghrebini şi strigă :

— Pe Allah, o, domnia ta cadiule, îmi trag îndărăt plîngerea împotriva omului acesta ! Şi Allah să-l ierte.

Şi plecă, urmat de ceilalţi maghrebini.

Şi mulţimea care fusese de faţă la judeţul acela plecă şi ea, minunată de priceperea pravilnicească a cadiului, de simţul lui de dreptate, de adîncimea şi de agerimea minţii lui. Iar zvonul despre întîmplarea aceea ajungînd pînă la urechile sultanului, cadiul dobîndi iarăşi dragostea măriei-sale şi fu pus iarăşi în slujbele de mai înainte, pe cînd cadiul care îi luase locul se vedea mazilit, fără să fi săvîrşit nimic pentru aceasta, ci numai că nu avea iscusinţa de minte a celui care mîncase gîsca.

Iar pescarul care mînca haşiş, văzînd că regele îl asculta tot cu o luare-aminte fermecată, se simţi peste măsură de fălos în mîndria lui, şi povesti :

POVEŢELE UNUIA CARE SE PRICEPE LA FEMEI

Mi s-a povestit, o, preafericitule rege, că erau odată la Cairo doi tineri, unul însurat, iar celălalt burlac, şi care erau legaţi cu mare prietenie între ei. Pe cel care era însurat îl chema Ahmad, iar pe cel care nu era îl chema Mahmud. Or, Ahmad, care era cu doi ani mai mare decît Mahmud, se prilejuia de întîietatea pe care osebirea aceea de vîrstă i-o da, spre a face pe dascălul şi pe dădaca faţă de prietenul său, mai cu seamă în ce priveşte priceperea la femei. Şi necontenit îi tot vorbea despre asta, istorisindu-i o sumedenie de întîmplări din viaţa lui, şi spunîndu-i totdeauna ca încheiere :

— Acuma, o, Mahmud, poți spune că ai cunoscut în viața ta pe unul care le știe pînă în străfunduri pe făpturile acelea afurisite ! Și se cade să te socotești tare norocos că ești prieten cu mine, pentru a te povățui cum să te ferești de toate vicleniile lor !

Și Mahmud era, din zi în zi, tot mai minunat de cîte știa prietenul său, și era încredințat că niciodată vreo femeie, oricît de vicleană ar fi fost ea, n-ar fi putut să-l înșele ori măcar să ascundă ceva de ochii lui. Și adeseori îi spunea :

— O, Ahmad, ce grozav ești tu !

Și Ahmad se umfla în gușă, cu o înfățișare ocrotitoare, bătîndu-l pe umăr pe prietenul său și spunîndu-i :

— Am să te învăț să fii și tu ca mine !

Or, într-o zi, cînd Ahmad îi spuse iarăși : „Am să te învăț să fii și tu ca mine ! Căci te luminezi pe lîngă unul care a trăit multe, și nu pe lîngă unul care te dăscălește fără a fi trăit nimic !“ tînărul Mahmud îi zise :

— Pe Allah, pînă a mă învăța cum trebuie să dejoci răutățile femeilor, n-ai putea oare, o, prietene al meu, să mă înveți ce trebuie să fac spre a lega chelemet cu vreuna dintre ele !...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute cincea noapte

Urmă :

— ...n-ai putea oare, o, prietene al meu, să mă înveți ce trebuie să fac spre a lega chelemet cu vreuna dintre ele ?

Şi Ahmad răspunse, cu glasul lui de dascăl de şcoală :

— Pe Allah, acesta-i lucrul cel mai lesne! Nu ai decît să te duci mîine, la sărbătoarea Muled el-Nabi, sub corturi, şi să iei seama bine la femeile care colcăiesc pe acolo. Şi să-ţi alegi una care să fie însoţită de vreun copilaş, şi care totodată să aibă o călcătură frumoasă şi nişte ochi sclipitori sub iaşmacul de pe faţa ei. Şi, după ce ţi-ai ales-o, să cumperi nişte curmale şi nişte năut zăhărit, şi să i le dai copilului, şi să te joci cu el, ferindu-te să nu prea ridici ochii înspre maică-sa; şi să-l mîngîi cu gingăşie şi să-l săruţi. Şi, după ce copilul are să se deprindă bine cu tine, atunci numai să-i ceri îngăduinţă maică-si, da fără să te uiţi la ea, să porţi copilul în locul ei. Şi, pe tot drumul, să alungi muştele de pe faţa copilului, şi să-i vorbeşti pe limba lui, povestindu-i o mulţime de znoave. Iar maică-sa, pînă la urmă, are să înceapă să vorbească şi ea cu tine. Şi, dacă începe să vorbească, poţi să fii încredinţat că ai să fii cocoşelul!

Şi, după ce îi spuse toate astea, Ahmad plecă. Iar Mahmúd, minunat pînă peste poate de prietenul său, îşi petrecu toată noaptea aceea spunîndu-şi neîntrerupt dăscăleala pe care o căpătase.

Or, a doua zi, dis-de-dimineaţă, dete zor să se ducă la Muled, cu o neşovăire ce dovedea cît de încredinţat era de priceperea prietenului său, şi să pună în fapt poveţele din ajun. Şi, spre marea lui minunare, izbînda îi întrecu aşteptările. Şi vru soarta ca femeia pe care o însoţi pînă acasă la ea, şi pe al cărei ţînc îl luase în cîrcă, să fie tocmai soţia prietenului său Ahmad. Şi, ducîndu-se la ea, era departe de-a gîndi că îşi înşeală prietenul, întrucît pe deoparte el nu mai fusese niciodată în casa acestuia, iar pe de altă parte nu avea de unde să ghicească, de vreme ce nu o mai văzuse niciodată, nici cu faţa descoperită, nici cu faţa acoperită, că femeia aceea era soţia lui Ahmad. Iar femeia, la rîndu-i, era bucuroasă că poate, într-un sfîrşit, să pună la încercare puterea de pătrundere a

soțului ei, care tot așa o sîcîia și pe ea cu priceperea lui la femei și cu iscusința de-a le dibui vicleniile.

Or, acea întîlnire dintîi dintre tînărul Mahmud și soția lui Ahmad se petrecu foarte plăcut pentru amîndoi. Iar flăcăul, care era încă fecior și neștiutor, gustă din plin mulțumirea de a fi prins între mîinile și între picioarele unei egiptence dedată bine cu meseria. Şi rămaseră atîta de mulțumiți unul de altul încît mai puseră în fapt povestea de destule ori în zilele următoare. Iar femeia se bucura că astfel îl dovedește de ageamiu, fără ca el să știe, pe soțul său cel credul ; iar soțul se minuna că nu-l mai întîlnea pe prietenul său Mahmud la ceasul cînd îl întîlnea de obicei, și își zicea : „Trebuie să fi găsit vreo femeie, folosindu-se de învățăturile și de sfaturile mele !"

Totuși, după o bucată de vreme, pe cînd se ducea într-o vinere la geamie, îl zări în curte, lîngă puțul pentru spălările cele sfinte, pe prietenul său Mahmud. Şi se duse la el și, după salamalekuri și bun-întîlnișuri, îl întrebă cu o înfățișare înțelegătoare dacă a izbutit în căutările lui, şi dacă femeia este frumușică. Iar Mahmud, peste măsură de fericit să-și deschidă inima față de prietenul său, strigă :

— Ya Allah ! dacă-i frumușică ? E numai unt și lapte ! Şi-i grasă și albă ! Numai mosc și iasomie ! Şi ce deșteaptă-i ! Şi ce bucate mai face ca să mă ospăteze, la fiecare întîlnire a noastră ! Da soțul ei, o, prietene Ahmad, îmi pare-a fi un nătăfleț fără de leac și un neisprăvit !

Iar Ahmad se puse pe rîs și spuse :

— Pe Allah ! așa-s mai toți bărbații însurați ! Hei, văd că te-ai cam priceput să te folosești de sfaturile mele ! Ține-o tot așa, o, Mahmud !

Şi intrară împreună în moschee, pentru rugăciune, și-apoi se pierdură din vedere.

Or Ahmad, cînd ieși din geamie, în ziua aceea de vineri, neștiind cum să-și treacă vremea, dat fiind că prăvăliile erau închise, se duse în ospeție la un vecin, care sta poartă în poartă cu el, și se urcă să şadă cu vecinul

la fereastra care da înspre uliță. Și deodată îl văzu venind pe prietenul său Mahmud, chiar el, cu ochii lui, și intrînd repede în casă fără ca măcar să bată, ceea ce era o dovadă răzvedită că înlăuntru fusese cineva în înțelegere cu el și că aștepta sosirea lui. Și Ahmad, năucit de ceea ce vedea, se gîndi dintru-ntîi să dea buzna drept în casă și să-și prindă prietenul cu soția, și să-i pedepsească pe amîndoi. Ci socoti că, la zarva pe care are s-o facă bătînd în poartă, soția lui, care era isteață, ar putea prea bine să-l ascundă pe flăcău ori să-i dea drumul pe sus, pe terasă ; și chibzui să intre în casă în alt fel, fără să trezească luarea-aminte.

Se afla, într-adevăr, în curtea lui o fîntînă, cu gura despărțită în două jumătăți, una din jumătăți dînd înspre curtea lui, iar cealaltă jumătate înspre curtea vecinului la care se afla acum. Și Ahmad își zise : „Pe-acolo am să-i pot lua pe neașteptate !“ Și îi spuse vecinului :

— Pe Allah, vecine, ia uite că mi-adusei aminte că mi-a căzut azi-dimineață punga în fîntînă. Și îți cer îngăduința să intru s-o caut. Și pe urmă am să ies din fîntînă la mine în curte.

Și vecinul răspunse :

— Nu am nimica împotrivă ! Ba chiar merg să-ți țin lumină, o, fratele meu !

Ci Ahmad nu vroi să primească ajutorul acela, gîndind să coboare pe dibuite, pentru ca nu cumva lumina ieșind din puț să nu dea deșteptarea la el în casă. Și, după ce își luă ziua-bună de la vecin, coborî în fîntînă.

Or, lucrurile merseră cît se poate de bine în timpul coborîrii ; da cînd trebui să se urce pe partea cealaltă, soarta se împotrivi într-un chip tare ciudat. Într-adevăr, Ahmad se și cățărase, ajutîndu-se cu mîinile și cu picioarele, pînă pe la jumătatea fîntînii, cînd arăpoaica slujnică veni să scoată apă din puț și, auzind oarecare zgomot în fîntînă, se aplecă să vadă ce-i. Și văzu o umbră neagră, ce se zbuciuma în negura fîntînii și, nici gînd să-l cunoască pe stăpînul ei, fu cuprinsă de spaimă și, dînd

drumul din mîini funiei cu ciutura, o luă la fugă țipînd ca o smintită :

— Efritul! Efritul! Iese din fîntînă, o, musulmanilor! Ajutor!

Iar ciutura, slobozită în felul acesta, căzu cu toată greutatea ei drept în capul lui Ahmad, de-aproape să-l omoare.

Cînd deșteptarea fu astfel dată de către arăpoaică, soția lui Ahmad zori să-l facă scăpat pe iubitul ei, apoi coborî în curte și, aplecîndu-se peste ghizdul puțului, întrebă :

— Cine-i în fîntînă ?

Și cunoscu atunci glasul soțului ei, care, în ciuda căderii, găsi putere să arunce un potop de sudalme înfricoșătoare împotriva fîntînii, și împotriva celor care au fîntîni, și a celor care se bagă în fîntîni, și a celor care scot apă din fîntîni.

Și ea îl întrebă :

— Pe Allah și pe Nabi! ce-i fi căutînd în fundul fîntînii ?

Iar el răspunse :

— Taci odată, o, afurisito! M-am băgat să-mi caut punga care mi-a căzut azi-dimineață! În loc să mă tot întrebi, ai face mai bine să mă ajuți să ies afară!

Și nevestica, rîzînd în sufletul ei, căci pricepuse pricina adevărată a coborîrii în fîntînă, se duse să strige vecinii, care veniră să-l scoată cu niște funii pe amărîtul de Ahmad, care nici nu mai putea să se miște, atîta de cumplită fusese lovitura ciuturii. Și se lăsă dus în pat, fără a zice nici cîrc, știind că-i mai de folos într-o împrejurare ca acea să-și tăinuiască supărarea. Și se simțea tare umilit, nu numai în mîndria lui, cît mai cu seamă în priceperea lui la femei și în dibăcirea vicleniilor lor. Și chibzui în sineși să fie mai cu grijă altă dată, și începu să cugete ce mijloace ar fi de urmat ca s-o prindă pe ticăloasă.

Și-așa, cînd după o bucată de vreme putu să se ridice din pat, nu mai avu altă grijă decît să stea la pînda răzbu-

nării lui. Și într-o zi, stînd pitit pe după un colț de uliță, îl zări pe prietenul său Mahmud cum tocmai se furișa în casă pe ușa întredeschisă, care fu numaidecît închisă după ce el intră. Și se repezi și începu să bată cu lovituri sporite în ușă...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt-sute șasea noapte

Urmă:

...Și se repezi și începu să bată cu lovituri sporite în ușă. Iar soția lui, fără a șovăi, îi spuse lui Mahmud:

— Ridică-te și hai după mine!

Și coborî cu el și, după ce îl așeză într-un ungher, chiar în dosul ușii dinspre uliță, îi deschise soțului, spunîndu-i:

— Pe Allah! ce ai de bați așa?

Ci Ahmad, înșfăcînd-o de mînă și tîrînd-o mîniat înlăuntru, răcnind, dete fuga în odaia de sus, ca să pună gabja pe Mahmud care, în vremea asta, deschise liniștit ușa în dosul căreia stătuse pitit, și își luă tălpășița. Iar Ahmad, văzînd cît de zadarnice îi erau strădaniile, mai-mai să moară de turbare, și hotărî să se lepede de nevastă-sa pe loc. Pe urmă, chibzui însă că ar fi mai bine să mai aibă oleacă de răbdare, și își înghiți veninul în taină.

Or, prilejul pe care îl pîndea nu zăbovi mult pînă ce să se înfățișeze singur, la cîteva zile după întîmplarea aceea. Într-adevăr, unchiul lui Ahmad, tatăl soției lui, da un ospăț cu prilejul tăierii-împrejur a unui copil pe care îl avusese la bătrînețele lui. Iar Ahmad și cu nevastă-sa fură poftiți să se ducă să petreacă la el ziua și seara

aceea. Și Ahmad puse atunci la cale un gînd la care chibzuise. Se duse așadar să-l caute pe prietenul său Mahmud, care rămăsese mai departe singurul care habar nu avea că-l înșela pe chiar prietenul său, și, găsindu-l, îl pofti să vină cu el să ia parte la cumetria de la socru-său. Și toată lumea șezu jos dinaintea tăvilor pline cu bucate, în mijlocul curții, luminată și așternută cu preșuri, și împodobită cu panglici și cu năframe. Iar femeile puteau în felul acesta să vadă de la ferestrele haremului tot ce se petrecea în curte, fără a fi văzute, și să audă tot ce se vorbea. Și Ahmad, în timpul mesei, aduse vorba despre znoavele deocheate care îi plăceau în chip osebit tatălui soției sale. Și, după ce fiecare povesti ce știa mai hazliu, Ahmad spuse, arătîndu-l pe prietenul său Mahmud :

— Pe Allah ! fratele meu Mahmud, colea de față, mi-a povestit odată o întîmplare adevărată, care i s-a întîmplat chiar lui, și care-i cu mult mai hitră decît tot ce am auzit noi aici.

Iar socrul strigă :

— Povestește-ne-o, o, saiied Mahmud !

Și toți cei de față adăugară :

— Chiar, Allah fie cu tine, povestește-ne-o !

Și Ahmad îi spuse :

— Da știi care ! întîmplarea cu nevestica aceea grasă și albă ca untul !

Și Mahmud, mîndru că se vedea rugat așa de toată lumea, începu să povestească cea dintîi întîlnire a lui cu tînăra soție, care era însoțită de copilul ei, sub corturi, la Muled. Și începu să dea niște amănunte atîta de adevărate despre femeie și despre casa ei, încît socrul lui Ahmad nu zăbovi mult pînă să priceapă că era vorba de chiar fata lui. Iar Ahmad se și veselea în sufletul său, încredințat că are să poate, într-un sfîrșit, să facă dovada, dinaintea martorilor, despre necredința soției lui, și să se lepede de ea, lipsind-o de drepturile ei la zestrea de căsătorie. Iar moșul, cu sprîncenele încruntate, sta gata să se

scoale și să facă cine știe ce, cînd un țipăt de durere ascuțit se auzi, ca de copil înțepat ; și Mahmud, trezit deodată la țipătul acela, avu iuțeala de minte să schimbe firul istorisirii, încheind astfel :

— Or, eu, cum purtam copilul tinerei femei pe umerii mei, vrusei, odată ajuns în curte, să mă sui în harem cu copilul. Ci — alungat fie Cel-viclean ! — dedesem, spre nenorocul meu, de o femeie cinstită, care, pricepînd îndrăzneala mea, îmi smulse copilul din brațe și îmi arse un pumn drept în obraz, mai am urma și-acuma. Și mă luă la goană, speriindu-mă că cheamă vecinii ! Bătu-o-ar Allah !

Și bătrînul, părintele tinerei neveste, auzind sfîrșitul acela al povestirii, începu să rîdă în hohote, la fel ca toți cei de față. Ci numai Ahmad nu avea chef de rîs, și se întreba, fără a putea să înțeleagă pricina, pentru ce schimbase Mahmud așa sfîrșitul poveștii lui. Și, cînd ospățul se curmă, se apropie de el, și îi întrebă :

— Allah fie asupra-ți ! poți să-mi spui, oare, pentru ce n-ai povestit lucrurile așa cum s-au petrecut ?

Iar Mahmud răspunse :

— Păi să-ți spun ! Pentru că am priceput, din țipătul acela de copil, pe care l-a auzit toată lumea, că acel copil și mama lui se aflau în harem și că, prin urmare, și soțul trebuia să se afle printre musafiri. Și m-am grăbit s-o scot nevinovată pe femeie, ca nu carecumva să dăm amîndoi de vreo belea ! Da nu-i așa, o, fratele meu, că povestea mea, întoarsă așa, l-a veselit strașnic pe socrul tău ?

Ci Ahmad, îngălbenind de tot, plecă și îl lăsă pe prietenul său fără a-i răspunde la întrebare. Și, chiar a doua zi, se lepădă de soția sa. și plecă la Mecca, spre a se sfinți într-un hagialîc.

Și, în felul acesta, Mahmud putu, după răstimpul cerut de datini, să se însoare cu drăguța lui și să trăiască fe-

ricit cu ea ; întrucît el nu avea nici o pretenţie că le-ar cunoaşte pe femei şi că ar fi meşter să le dibăcească vicleniile şi să le dezlege şiretlicurile. Ci singur Allah este atoateştiutor !

Şi, după ce povesti aşa întîmplarea aceasta, pescarul mîncător de haşiş, care fusese făcut căpetenie de musaipi, tăcu.

Iar sultanul, pînă peste măsură de încîntat, strigă

— O, musaipule, o, limbă de miere, te căftănesc să fii vizirul meu cel mare !

Şi cum, tocmai atunci, doi împricinaţi intrau în sala de judeţe, cerînd dreptate la sultan, pescarul, ajuns mare-vizir, fu însărcinat, pe loc, să le asculte plîngerea, să le judece pîra şi să rostească asupra pricinei o hotărîre. Şi vizirul cel proaspăt, gătit cu însemnele slujbei sale, spuse celor doi împricinaţi :

— Apropiaţi-vă şi povestiţi-mi pricina care vă aduce dinaintea sultanului, stăpînul nostru !

Şi iacătă istoria lor :

JUDECATA MÎNCĂTORULUI DE HAŞIŞ

După ce, o, preafericitule rege — spuse mai departe grădinarul care adusese castraveţii — vizirul cel proaspăt le porunci celor doi împricinaţi să vorbească, întîiul dintre ei zise :

— O, doamne al meu, am o plîngere împotriva acestui om !

Şi vizirul întrebă :

— Şi care ţi-e plîngerea ?

El spuse :

— O, doamne al meu, am colea afară, la poarta divanului, o vacă cu viţelul ei. Or, în dimineaţa aceasta, mă

duceam cu ei la cîmpul meu cu lucernă, ca să-i pasc; și vaca mergea înaintea mea, cu vițelul zburdînd după ea, cînd îl văzui venind înspre noi pe omul acesta aci de față, călare pe o iapă care era urmată de puiul ei, o mînzoacă urîtă și prăpădită, o stîrpiciune. Or, vițelul meu, văzînd mînzoaca, dete fuga să se cunoască cu ea, și începu să zburde în jurul ei, s-o alinte pe sub vîntre cu botișorul, s-o adulmece, să se joace cu ea în fel și chip, ba depărtîndu-se spre a zvîrli drăgălaș din picioare, ba zvîrlind în sus pietricelele de pe drum cu copitutele ei. Și deodată, o, doamne al meu, stăpînul acesta al iepei descălecă și se duse la vițelușul meu cel zburdatic, și-i petrecu un curmei pe după gît, spunîndu-mi: „Nu-l mai las! Căci nu vreau ca vițelușul meu să se dezmățeze jucîndu-se că ticăloasa asta de mînzoacă, fiica vacii tale, și vlăstarul ei!“ Și se întoarse înspre vițel și-i zise: „Haide, o, fiu al iepei mele și vlăstar al ei!“ Și, în pofida țipetelor mele de uluială și de împotrivire, îmi luă vițelul, lăsîndu-mi amărîta de mînză care-i colea, cu maică-sa, și amenințîndu-mă că mă zdrobește dacă încerc să iau îndărăt ceea ce este bunul și averea mea dinaintea lui Allah, carele ne vede, și dinaintea oamenilor!

Atunci, vizirul cel proaspăt, care era pescarul mîncător de hașiș, se înturnă înspre pîrît și îi zise:

— Da tu, omule, ce ai de spus la vorbele pe care le-ai auzit?

Iar insul răspunse:

— O, doamne al meu, știe toată lumea, într-adevăr, că vițelul este fătul iepei mele, și că mînzoaca e plodul vacii acestui om!

Și vizirul spuse:

— Așadară este neîndoielnic că acuma vacile pot să fete mînji, iar caii pot să plodească viței? Întrucît acesta-i un lucru care pînă astăzi nu putea fi primit nicicum de un om cu mintea întreagă!

Şi pîrîtul răspunse :

— O, doamne al meu, au tu nu ştii că nimica nu este cu neputinţă la Allah, carele zămisleşte ce vrea el şi însămînţează unde vrea el, şi că zămislitura nu are decît să se plece, să-l preamărească şi să-l proslăvească ?

Iar vizirul spuse :

— Aşa-i ! aşa-i ! drept spui, bre, nimica nu este cu neputinţă la puterea Celui-preaînalt, carele poate orîndui ca viţeii să se tragă din iepe, şi mînjii din vaci !

Pe urmă, adăugă :

— Ci, pînă a-ţi lăsa ţie viţelul, puiul iepei tale, şi pînă a-i da pîrîşului tău ceea ce este al lui, vreau şi eu să vă fac martori la una dintre minunile atotputerii Celui-preaînalt !

Şi vizirul porunci că i se aducă un şoarece şi un sac mare cu grîu. Şi le spuse celor doi împricinaţi :

— Uitaţi-vă cu luare-aminte la ce are să urmeze, şi nu mai rostiţi nici o vorbă !

Pe urmă, se întoarse înspre pîrît şi îi spuse :

— Tu, o, stăpîne al viţelului, fătul iepei, ia sacul acesta cu grîu şi încarcă-l pe spinarea şoarecelui acesta !

Şi omul se minună :

— O, doamne al meu, cum aş putea să fac sacul acesta mare de grîu să stea pe şoarecele acesta, fără a-l zdrobi ?

Iar vizirul îi spuse :

— O, omule puţin la credinţă, cum de cutezi să te îndoieşti de atotputerea Celui-preaînalt, carele a făcut ca vaca să nască un mînz ?

Şi porunci străjerilor să-l însface pe ins, din pricina necredinţei şi a păgîniei lui, şi să-i tragă o ciomăgeală. Şi puse să i se dea pîrîşului viţelul cu mama lui, şi îi mai dete, pe deasupra, şi mînza cu mama lui !

Şi-aceasta-i, o, rege al vremilor, spuse mai departe grădinarul care adusese coşul cu poame, toată povestea

pescarului mîncător de hașiș, ajuns mare-vizir al sultanului. Și-această poznă de la urmă este spre-a dovedi cît de mare era înțelepciunea lui, cum știa să scoată adevărul prin răzvedirea smintelii, și cîtă dreptate avusese sultanul cînd îl căftănise mare-vizir și cînd și-l luase ca tovarăș la ospețe, și cînd îl copleșise cu cinstiri și cu huzmeturi. Ci mai darnic, și mai măreț, și mai făcător de bine este Allah !

După ce sultanul ascultă din gura pomarului șirul acesta de znoave, se ridică în picioare, bucurîndu-se pînă peste poate, și strigă :

— O, șeic al oamenilor plini de dulceață, o, limbă de zahăr și de miere, cui, dar, i s-ar cuveni mai mult decît ție să fie mare-vizir, tu care știi să gîndești cu temeinicie, să vorbești cu har și să povestești plăcut, desfătător și desăvîrșit ?

Și îl căftăni pe dată mare-vizir, și și-l făcu cirac la ospețe, și nu se mai despărți de el, pînă la venirea Despărțitoarei de prieteni și Sfărmătoarea sindrofiilor.

Și iacătă, spuse mai departe Șeherezada, grăindu-i regelui Șahriar, tot ce am citit eu, o, preafericitule rege, în *Divanul năzbîtiilor ușuratice și al înțelepciunii vesele.*

Iar sora ei Doniazada strigă :

— O, sora mea, ce dulci, și ce gustoase, și ce desfătătoare, și ce înveselitoare, și ce plăcute sînt vorbele tale, în prospețimea lor !

Iar Șeherezada spuse :

— Da ce-s astea lîngă cele ce am să vă povestesc mîine, despre frumoasa domniță Nurennahar, dacă oi mai fi în viață și dacă îmi îngăduie stăpînul nostru Regele !

Și regele Șahriar își zise : „Hotărît ! Binevoiesc să aud și povestea aceasta pe care nu o știu !"

Ci într-a opt sute şaptea noapte

Micuţa Doniazada îi spuse suroră-si :

— O, sora mea, hai, mă rog ţie! grăbeşte de ne începe povestea făgăduită, întrucît regele acesta dăruit cu purtări alese îngăduie !

Iar Şeherezada spuse :

— Cu tot dragul inimii şi ca pe o cinstire datorată acestui rege mult învăţat!

Şi povesti :

POVESTEA DOMNIȚEI NURRENNAHAR ȘI A FRUMOASEI GENNIA

Mi s-a povestit, o, preafericitule rege, că a trăit odată, în vechimea vremilor și în trecerea veacurilor și a clipelor, un rege vrednic și puternic, care fusese dăruit de Allah cel atoatedătătorul cu trei feciori ca niște lune și pe care îi chema : pe cel mai mare Ali, pe cel de al doilea Hassan, iar pe cel mic Hossein. Și acești trei cuconi fuseseră crescuți în saraiul părintelui lor, laolaltă cu fata unchiului lor, domnița Nurrennahar, care era orfană și de tată și de mamă, și care nu-și avea pereche de frumoasă, de mintoasă, de nurlie și de desăvîrșită, printre fetele oamenilor, asemuindu-se la ochi cu gazela cea sperioasă, la gură cu bobocul de trandafir și cu mărgăritarele, la obraji cu zarnacadelele și cu bujorii, iar la boiu cu creanga cea mlădie a arborelui ban. Și crescuse împreună cu cei trei cuconi, copiii moșului ei, numai în voioșie și huzur, jucîndu-se cu ei, mîncînd cu ei și dormind cu ei.

Or, sultanul, moșul domniței Nurrennahar, totdeauna își zisese în sinea lui că, din ceasul cînd fata are să ajungă de măritat, are s-o dea de soție vreunui fecior de crai de prin megieșiile lui. Ci, atunci cînd Nurrennahar

își puse iașmacul feciorici, sultanul băgă de seamă în curînd că cei trei cuconi, fiii lui, o îndrăgeau amarnic, tustrei cu o dragoste la fel de mare, și că rîvneau în inima lor s-o dobîndească și s-o aibă de soție. Și măria sa rămase tare tulburat în inima sa, și tare încurcat, și își zise : „Dacă o dau pe domnița Nurrennahar unuia dintre verișorii ei, în paguba celorlalți doi, aceia nu au să fie mulțumiți și au să cîrtească împotriva hotărîrii mele ; iar dacă o mărit cu vreun beizadea de prin străini, cei trei feciori ai mei au să fie pînă peste poate de necăjiți și de amărîți ; și sufletul lor are să se mohorască și are să se umplă de durere ; și cine știe dacă nu cumva, într-o atare împrejurare, de deznădejde, nu au să-și pună capăt zilelor, ori dacă nu au să plece din casa noastră la vreun război în vreo țară depărtată ? Chiar că treaba-i plină de încețoșare și de primejdii, și-i departe de a fi lesne de descîlcit !“ Și sultanul se așeză să chibzuiască o bună bucată de vreme asupra acestei pricini, și deodată săltă capul și strigă : „Pe Allah ! treaba-i lămurită !“ Și îi chemă pe loc pe cei trei cuconi, Ali, Hassan și Hossein, și le spuse :

— O, feciorii mei, voi tustrei în ochii mei sînteți dăruiți deopotrivă cu aceleași vrednicii, și nu pot a mă îndemna să țin la vreunul dintre voi în dauna fraților lui, dîndu-i-o de soție pe domnița Nurrennahar ; și nu pot nici s-o mărit cu tustrei la un loc. Încît, am găsit o cale potrivită spre a vă mulțumi deopotrivă, fără a-l supăra pe vreunul, și păstrînd între voi buna înțelegere și dragostea. Ascultați-mă, dar, cu luare-aminte, și să îndepliniți întocmai ce aveți să auziți. Or, iacătă gîndul la care cugetul meu s-a oprit : fiecare dintre voi să plece și să străbată cîte o țară străină, și să-mi aducă de pe acolo vreun lucru rar, pe care l-o socoti el mai osebit și mai fără de pereche. Iar eu am s-o dau pe fata moșului vostru, domnița Nurrennahar, aceluia care s-o întoarce cu minu-

nația cea mai uluitoare ! Încît, dacă primiți să îndepliniți gîndul acesta pe care vi-l înfățișez, sînt gata să vă dau atîta aur cît vă va fi fiind de trebuință pentru călătoria voastră și pentru cumpărarea lucrului pe care aveți să-l găsiți !

Or, cei trei cuconi, care totdeauna fuseseră copii supuși și cuminți, se învoiră tustrei cu gîndul acela al părintelui lor, fiecare fiind încredințat că are să aducă lucrul cel mai minunat și că are să ajungă soțul verișoarei Nurrennahar. Iar sultanul, dacă îi văzu atîta de voioși, îi duse la vistierie și le dete cîți saci de aur vroiră. Și, după ce îi îndemnă să nu prea alungească șederea lor prin cele țări străine, își luă rămas-bun de la ei, sărutîndu-i și chemînd asupra capetelor lor toate binecuvîntările. Și, străvestiți în neguțători călători, și urmați numai de cîte un rob, beizadelele plecară din casa părintească, în pacea lui Allah și călări pe cai de soi ales.

Și își începură călătoria împreună, mergînd înspre un han așezat într-un loc unde drumul se despărțea în trei. Și acolo, după ce se ospătară cu o masă pe care o gătiră robii lor, se învoiră ca lipsa lor să dureze un an, nici o zi mai mult, nici o zi mai puțin. Și își deteră întîlnire la hanul acela, la întoarcere, cu înțelegerea ca acela care va ajunge acolo cel dintîi să-și aștepte frații, așa ca să poată să se înfățișeze tustrei laolaltă dinaintea sultanului, părintele lor. Și, sfîrșindu-și ospățul, se spălară pe mîini ; și, după ce se sărutară și își urară între ei o întoarcere fericită, încălecară iarăși pe cai și apucă fiecare pe alt drum.

Or, beizadea Ali, care era cel mai mare dintre cei trei frați, după trei luni de umblet prin șesuri și prin munți, prin cîmpii și prin pustietăți, ajunse într-o țară de pe țărmurile mării, în India, care era împărăția Bișangarului. Și se duse să stea la un han mare, de neguțători, și luă odaia cea mai mare și cea mai curată, pentru el și pentru

robul său. Şi, de îndată ce putu să se odihnească de ostenelile drumului, plecă să cerceteze orașul, care avea trei rînduri de ziduri împrejur, și care era mare de doi parasanji în toate părțile. Şi se îndreptă fără de zăbavă înspre suk, pe care îl găsi minunat, întocmit cum era din mai multe ulițe mari ce duceau înspre o piață aflată la mijloc, cu un havuz frumos de marmoră în ocolul ei. Şi toate ulițele acelea erau acoperite cu bolți, și erau răcoroase și bine luminate prin deschizăturile lăsate în bolta de deasupra. Şi pe fiecare uliță erau înșiruite dughene cu negustori de același soi, și pe fiecare vedeai același isnaf de meșteșuguri. Întrucît pe o uliță nu se vedeau decît pînzeturi gingașe din țara Indiei, vopsite în culori aprinse și limpezi, cu niște inflorituri înfățișînd dihănii, priveliști, păduri, grădini și flori, și atlazuri de la Persia, și mătăsuri din China ; pe cînd pe altă uliță se vedeau porțelanurile cele mai frumoase, farfuriuri lucitoare, și oluri frumos închipuite, și tăvi meșteșugite, și cești de toate mărimile ; pe cîtă vreme pe ulița de alături se vedeau marame mari de la Cașmir, care, odată strînse, puteau să fie ținute în căușul palmei, așa de subțire și de gingașă era țesătura lor ; și preșuri de rugăciune, și multe alte chilimuri de toate mărimile ; și, mai înspre stînga, închisă pe amîndouă părțile cu niște porți de acioaie, se afla ulița giuvaiergiilor și a aurarilor, sclipind de nestemate, de adamante și de aurării și argintării, multe de-ți luau mințile. Şi, preumblîndu-se el prin acele sukuri ametițitoare, băgă de seamă cu uimire că în mulțimea aceea de indieni și de indience, care se înghesuiau pe la tarabele prăvăliilor, pînă și femeile de rînd purtau gherdane, brățări și podoabe la picioare, la glezne, la urechi, ba și la nas ; și, cu cît pielea femeilor era mai albă, cu atîta cinul lor era mai înalt și cu atîta erau și giuvaierurile lor mai scumpe și mai strălucite, măcar că pielea neagră

a celorlalte avea însușirea de a face să bată și mai bine la ochi strălucirea giuvaerurilor și albeața mărgăritarelor.

Dar ceea ce mai ales îl fermecă pe prințul Ali fu numărul mare de copilandri care vindeau trandafiri și iasomii, și chipul cel îndatoritor cu care te îmbiau cu acele flori, și șerpuirea cu care se strecurau prim mulțimea cea deasă peste tot pe ulițe. Și tare se mai minună de patima osebită a indienilor pentru flori, care mergea atîta de departe încît nu numai că le purtau pe tot trupul, și în plete, și pe mîini, ci încă și pe urechi, ori în nări. Și-apoi toate prăvăliile erau împodobite cu oluri pline cu trandafirii și cu iasomiile acelea ; iar sukul era înmiresmat, și te preumblai prin el ca printr-o grădină sprijinită pe pilaștri.

După ce crăișorul Ali își bucură în felul acesta ochii cu priveliștea tuturor acelor lucruri frumoase, vroi să se odihnească oleacă, și primi poftirea unui neguțător care, stînd jos la taraba prăvăliei sale, îl îmbia cu semne și cu zîmbete să intre să stea. Și, de cum intră, neguțătorul îi dete locul de cinste, și îi aduse răcoritoare, și nu-i puse nici o întrebare de prisos ori iscoditoare, și nu îl sîcîi să cumpere nimic, așa era de plin de bunăcuviință și de dăruit cu purtări alese. Și beizadea Ali prețui pînă peste poate toate astea, și își zise : „Ce țară fermecată ! Și ce orășeni plăcuți !“ Și vru pe dată, atîta de vrăjit era de bunăcuviința și de bunăpurtarea neguțătorului, să cumpere tot ce avea acela în prăvălie. Pe urmă cugetă că nu ar avea ce face cu toate cumpărăturile acelea, și se mulțumi deocamdată să lege un chelmet mai strîns cu neguțătorul.

Or, în vreme ce Ali tăifăsuia cu negustorul și îl întreba despre obiceiurile și despre datinile indienilor, văzu trecînd prin fața prăvăliei un telal care ținea la subsuoară un covoraș pătrat, de vreo șase picioare. Și deodată tela-

lul, apropiindu-se, își întoarse capul și la dreapta și la stînga, și strigă :

— O, oameni din suk, o, cumpărătorilor ! cel ce va să cumpere n-o să păgubească ! la treizeci de mii de dinari de aur covorul ! Covorul de rugăciune, o, cumpărătorilor, la treizeci de mii de dinari de aur ! Cine va să-l cumpere n-o să păgubească !

Auzind strigarea aceea, cuconul Ali își zise : „Ce țară uluitoare ! un preș de rugăciune — la treizeci de mii de dinari de aur — iacătă un lucru despre care eu nu am mai auzit pomenindu-se vreodată ! Da poate că telalul acesta vrea să glumească !" Pe urmă, văzînd că telalul își începe iarăși strigarea, prințul se întoarse înspre el cu o înfățișare chibzuită, îi făcu semn să vină la el și îi spuse să-i arate preșul mai de-aproape. Iar telalul desfășură chilimul, fără a spune o vorbă ; și beizadea Ali îl cercetă îndelung și, într-un sfîrșit, spuse :

— O, telalule, pe Allah ! nu văd deloc prin ce poate să prețuiască preșul acesta de rugăciune prețul nemăsurat la care îl strigi.

Iar telalul zîmbi a rîde și spuse :

— O, stăpîne al meu, nu te prea grăbi să te minunezi de prețul acesta, care nu-i deloc nemăsurat față de prețul adevărat al chilimului ! Și, de altminteri, minunarea ta are să fie cu mult mai mare după ce ți-oi spune că am poruncă să-i ridic prețul pînă la patruzeci de mii de dinari de aur, și să nu-l dau decît aceluia care îmi va plăti toți galbenii aceștia peșin !

Și crăișorul Ali strigă :

— De bună seamă, o, telalule, preșul tău, pe Allah ! ca să prețuiască un asemenea preț, trebuie să fie năzdrăvan prin vreun colț al lui, de care eu habar nu am, ori pe care nu-l bag de seamă...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute opta noapte

Urmă :

...De bună seamă, o telalule, preşul tău, pe Allah ! ca să preţuiască un asemenea preţ, trebuie să fie năzdrăvan prin vreun colţ de care eu habar nu am, ori pe care nu-l bag de seamă !

Şi telalul zise :

— Domnia ta spui ! Află, într-adevăr, că preşul acesta este dăruit cu o putere nevăzută care face ca atunci cînd te aşezi pe el să fii numaidecît purtat oriunde ai vrea să mergi, şi cu o iuţeală de nici nu ai vreme să închizi un ochi şi să-l deschizi pe celălalt ! Şi nici o piedică nu poate să-l oprească din drumul lui, întrucît dinaintea lui furtuna piere, vijelia se stinge, munţii şi zidurile se întredeschid, iar lacătele cele mai zdravene rămîn de prisos şi zadarnice. Şi-aceasta-i, o, doamne al meu, puterea cea nevăzută a preşului acesta de rugăciune !

Şi telalul, după ce vorbi astfel, fără a mai adăuga nici o vorbă, începu să împăturească preşul, ca spre a-şi vedea de cale, cînd beizadea Ali, pînă peste poate de bucuros, strigă :

— O, telal al binecuvîntării, dacă într-adevăr preşul acesta este tot atîta de dăruit pe cît îmi dau de înţeles vorbele tale, sînt gata să-ţi plătesc nu numai cei patruzeci de mii de dinari pe care îi ceri, ci încă o mie, ca dar pentru tine, de misitie. Numai că trebuie să văd cu ochiul meu şi să pipăi cu mîna mea !

Şi telalul, fără a se tulbura, răspunse :

— Unde sînt cei patruzeci de mii de dinari de aur, o, stăpîne al meu ? Şi unde-s ceilalţi o mie pe care mi-i făgăduieşti în mărinimia ta ?

Şi prinţul Ali răspunse :

— Sînt la hanul cel mare al neguţătorilor, unde am tras împreună cu robul meu ! Şi am să merg acolo cu tine, ca să ţi-i număr, de îndată ce am să văd şi am să pipăi !

Iar telalul răspunse :

— Pe capul şi pe ochii mei ! Ci hanul cel mare este cam departe, şi avem să ajungem mai repede acolo duşi de preşul acesta decît pe picioarele noastre !

Şi, întorcîndu-se înspre stăpînul prăvăliei, îi spuse :

— Cu îngăduinţa ta !

Şi se duse în fundul prăvăliei şi, aşternînd covorul, îl rugă pe beizadea să stea jos pe el. Şi, aşezîndu-se şi el alături, îi spuse :

— O, doamne al meu, rosteşte în gînd dorinţa de a fi dus la hanul tău, în chiar odaia ta !

Şi prinţul Ali rosti în cugetul său dorinţa. Şi, mai înainte de-a avea vreme să-şi ia ziua-bună de la stăpînul prăvăliei, care îl primise atîta de frumos, se şi văzu dus în iatacul lui, fără de nici o zguduitură şi fără de nici o supărare, chiar în odaia în care şedea, şi fără a putea să-şi dea seama dacă străbătuse văzduhul ori dacă lunecase pe pămînt. Iar telalul se afla tot lîngă el, zîmbind şi mulţumit. Iar robul şi dedese fuga dinainte-i, spre-a asculta poruncile.

Dobîndind încredinţarea aceasta, despre puterea cea năzdrăvană a covorului, beizadea Ali îi spuse robului :

— Numără pe dată omului acesta binecuvîntat patruzeci de pungi cu cîte o mie de dinari, şi dă-i în mîna cealaltă o pungă cu o mie de dinari !

Şi robul îndeplini porunca. Iar telalul, lăsîndu-i prinţului Ali covorul, spuse :

— Bună tîrguială, o, stăpîne al meu !

Şi plecă în calea lui.

Iar cuconul Ali, ajuns stăpîn în felul acesta pe covorul cel fermecat, fu pînă peste măsură de mulţumit şi de

bucuros, gîndind că găsise o minunăție atîta de nemaipomenită, chiar de cum sosise în orașul și în împărăția aceea a Bișangarului. Și strigă : *„Mașallah! Alhamdu lillah!* Iacătă că mi-am atins fără de nici o cazną ținta călătoriei ; și acuma nu mă îndoiesc că i-am dovedit pe frații mei ! Și am să fiu soțul fiicei unchiului meu, domnița Nurrennahar ! Și-apoi, care n-o să fie bucuria părintelui meu, și uimirea fraților mei, cînd am să le dau să vadă ce năzdrăvănie poate să facă preșul acesta vrăjit ! Căci nu e cu putință ca frații mei, oricît de prielnică le-ar fi soarta, să izbutească a găsi vreun lucru care să poată fi, mai de aproape ori mai de pe departe, asemuit cu acesta !“ Și, gîndind așa, își zise : „Da de fapt ce-ar fi dacă aș pleca numaidecît în țara mea, acuma, cînd pentru mine depărtarea nu mai are însemnătate ?“ Apoi, după ce cugetă așa, își aduse aminte de răstimpul de un an pe care îl hotărîse cu frații săi, și își dete seama că, dacă ar pleca îndată, ar putea să-i aștepte prea mult la hanul de la răspîntia celor trei drumuri, locul lor de întîlnire. Și își zise : „Dacă-i pe așteptate, apoi mai bine-i să-mi petrec vremea aici, decît în hanul pustiu de la cele trei drumuri. Așa că am să mă desfătez în țara aceasta minunată, și totodată am să pot cunoaște lucruri pe care nu le cunosc !“ Și, de-a doua zi, porni iarăși să bată sukurile și să se preumble prin orașul Bișangar.

Și putu, în felul acesta, să se minuneze de lucrurile cu adevărat de minunare, din țara aceea de la Ind. Printre alte lucruri osebite, văzu, întradevăr, o capiște de idoli, toată numai din aramă, cu boltă, și așezată pe o terasă înaltă de cincizeci de coți, și cioplită, și zugrăvită cu trei rînduri de zugrăveli tare aprinse și de o lucrătură gingașă ; și toată capiștea aceea era împodobită cu ciopleli în piatră, de o meșterie rară, și cu înflorituri întretăiate ; și toată capiștea era așezată în mijlocul unei grădini mari, plină cu trandafiri și cu alte flori frumoase de mirosit și de privit. Dar lucrul care alcătuia ispita cea mai de

seamă a capiștei aceleia de idoli — zdrobiți și sfărîmați fie ei! — era un idol de aur greu, mare de un stat de om, cu ochii făcuți din două rubine mișcătoare și puse cu atîta meșteșug că păreau ochi vii, și care se uitau la oricine s-ar fi aflat dinaintea lor, urmîndu-i fiece mișcare. Și, dimineața și seara, preoții idolilor slujeau în capiște slujbele legii lor păgînești, și pe urmă puneau să se dănțuiască tot felul de danțuri, și cîntări din alăute și petreceri. Și preoții aceia, de altminteri, nu trăiau decît din milele pe care mulțimea de hagii li le aduceau într-una din afundul țărilor celor mai depărtate.

Și prințul Ali, în timpul șederii lui la Bișangar, putu să fie de față la o mare sărbătoare ce avea loc în fiecare an în țara aceea, și la care veneau valiii din toate vialeturile, și căpeteniile de oști, și brahmii, care sînt preoți ai idolilor și căpetenii ale credinței celei păgînești, și o mulțime fără număr de norod. Și toată adunarea aceea se ținea într-o cîmpie largă, în care se ridica o zidire de o înălțime amețitoare, care îl adăpostea pe rege și pe musaipii lui ; și zidirea se sprijinea pe douăzeci și patru de pilaștri, și era zugrăvită pe dinafară cu priveliști, cu jivine, cu păsări, cu gîngănii, ba și cu muște și musculițe, și toate parcă erau vii. Și, lîngă zidirea aceea mare, se aflau vreo trei sau patru podine, de o întindere uluitoare, pe care ședeau gloatele. Și toate acele minunății aveau o însușire nemaipomenită, aceea anume de a fi mișcătoare și de a se roti la ceas la ceas, schimbîndu-și fața și podoabele.

Și petrecerile începură cu o întrecere de panglicari, pînă peste poate de iscusiți, și cu jocuri de pehlivani, și cu danțuri de fachiri. Apoi se văzură venind în șiruri de bătălie, rînduiți strîns unii după alții, o mie de elefanți împodobiți falnic, și purtînd fiecare în spinare cîte un turn pătrat, de lemn aurit, cu măscărici și cu cîntăreți din alăute în fiecare turn. Și nasul acelor elefanți și urechile lor erau zugrăvite cu chinovar și cu cinabru, colții erau

auriți întru totul, iar pe năsoaie aveau zugrăvite în culori aprinse niște chipuri scălîmbe, cu o sumedenie de picioare și de mîini, în răsucituri înfricoșătoare sau strîmbe. Și cînd turma aceea cumplită ajunse dinaintea privitorilor, doi elefanți, care nu erau încărcați cu turnuri, și care erau cei mai mari dintre toți o mie, ieșiră din rînd și veniră pînă în mijlocul ocolului pe care îl alcătuiau podinele. Și unul dintre ei, în zvoana de lăute, începu să dănțuiască ridicîndu-se cînd pe cele două picioare, cînd pe cele două mîini ale lui. Apoi se cățără sprinten pînă în vîrful unui stîlp și, punîndu-și pe vîrful stîlpului picioarele și mîinile totodată, începu să mestece vîntul cu nasul lui cel lung, și să-și facă urechile să joace și capul să i se sucească în toate părțile, în bătaia alăutelor, pe cînd elefantul celălalt, cocoțat la capătul unei bîrne sprijinite drept la mijlocul ei pe un căprior, și cu greutatea cumpănită cu o piatră peste măsură de mare, așezată la capătul dimpotrivă, se tot legăna ba ridicîndu-se, ba coborînd, în vreme ce cu capul bătea măsura cîntecului.

Și beizadea Ali rămase uluit de toate astea, și de încă multe alte lucruri. Încît, se apucă tot mai pătimaș să cerceteze obiceiurile indienilor aceia, atîta de osebiți de oamenii din țara lui, și își urmă preumblările și ospețiile pe la negutătorii și pe la mai-marii din împărăție. Ci în curînd, cum era chinuit necontenit de dragostea pentru verișoara sa Nurrennahar, și măcar că anul încă nu se scursese, nu putu să stea mai mult departe de țara sa, și se hotărî să lase India spre a porni înspre steaua gîndurilor lui, încredințat că are să fie mai fericit cînd n-o să se mai simtă despărțit de ea cu o depărtare atîta de mare. Și, după ce robul său încheie cu portarul de la han socoteala odăii, se așezară amîndoi pe covorul cel fermecat, apoi se cufundă în sineși, dorindu-și în gînd să fie duși la hanul de la răscrucea celor trei drumuri. Și, pe cînd deschidea ochii pe care îi închisese o clipă ca să cugete, văzu că și ajunsese la hanul acela. Și se sculă de pe

covor, și intră în han, îmbrăcat în hainele lui de negustător, și începu să aștepte acolo liniștit întoarcerea fraților lui. Și-atîta cu el!

Estimp, prințul Hassan, cel de al doilea dintre cei trei frați, iacătă!

De îndată ce porni la drum, întîlni o caravană care mergea în Persia. Și se alipi și el la caravana aceea, și, după o călătorie lungă prin șesuri și munți, prin pustietăți și cîmpii, ajunse împreună cu ea în cetatea de scaun a împărăției persienești, care era orașul Șiraz. Și descălecă, după povața negutătorilor din caravană, cu care legase prietenie, la hanul cel mare al orașului. Și, de-a doua zi de la sosire, în vreme ce tovarășii săi de drum își desfăceau lucrurile și își înșirau mărfurile, nu mai zăbovi să iasă în oraș ca să vadă ceea ce avea de văzut. Și căută să se ducă la suk, care în țara aceea se cheamă bazistan, și unde se vindeau giuvaieruri, nestemate, atlazuri, țesături frumoase de mătase, pînzeturi subțiri și toate mărfurile cele scumpe. Și începu să se preumble prin bazistan, minunîndu-se de grămezile cele multe de mîndrețuri pe care le vedea prin prăvălii. Și peste tot întîlnea misiți și telali care foiau în toate părțile, îmbiindu-te cu țesături frumoase, cu chilimuri rare și cu alte lucruri scumpe ce se strigă la mezat.

Or, printre toți oamenii aceia atîta de zoriți, beizadea Hassan văzu unul care ținea în mînă un fel de țeavă de fildeș, lungă cam de un picior și groasă ca de-un deget. Și omul acela, în loc să aibă o înfățișare lacomă și grăbită ca toți ceilalți telali și misiți, călca încet și apăsat, ținînd țeava aceea de fildeș întocmai cum își ține un rege schiptrul împărăției sale, ba încă și mai fălos...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Urmă :

Şi omul acela, în loc să aibă o înfăţişare lacomă şi grăbită ca toţi ceilalţi telali şi misiţi, călca încet şi apăsat, ţinînd ţeava aceea de fildeş întocmai cum îşi ţine un rege schiptrul împărăţiei sale, ba încă şi mai fălos. Iar cuconul Hassan îşi zise : „Iacătă un telal care îmi dă încredere în el !“ Şi se şi pregătea să se îndrepte înspre el, ca să-l roage să-i arate ţeava pe care o ţinea într-un chip atîta de fudul, cînd îl auzi strigînd cu un glas plin de mare mînie şi de o fălosenie împărătească :

— O, cumpărătorilor ! cine va cumpăra nu are să păgubească ! Pe treizeci de mii de dinari de aur — ţeava aceasta de fildeş ! Acela care a făcut-o e mort, şi niciodată nu are să se mai arate ! Ia ţeava de fildeş ! Cu ea poţi să vezi tot ce vrei să vezi ! Cine va cumpăra nu are să păgubească ! Cine vrea să vadă, va putea să vadă ! Cu ea poţi să vezi tot ce vrei să vezi ! Ia ţeava de fildeş !

Auzind strigarea aceea, beizadea Hassan, care şi făcuse un pas înainte, se trase îndărăt de uimire şi, întorcîndu-se înspre negustorul de a cărui dugheană şezuse rezemat cu spatele, îi spuse :

— Allah fie asupră-ţi ! O, stăpîne al meu, spune-mi dacă omul care strigă spre vînzare ţeava aceea de fildeş, la un preţ atîta de uluitor, este întreg la minte, ori şi-a pierdut orice bună cuviinţă, ori face aşa numai ca să se joace ?

Iar stăpînul prăvăliei răspunse :

— Pe Allah, o, stăpîne al meu, pot să-ţi adeveresc că omul acesta este cel mai cinstit şi cel mai cuminte dintre toţi telalii noştri ; şi cel mai adesea de el se folosesc negustorii noştri, dată fiind încrederea pe care o au în el, şi pentru că este cel mai vechi în meserie. Iar eu

răspund de buna lui cuviință, afară doar de nu și-o fi pierdut-o în dimineața aceasta ; da n-aș crede ! Așa că pesemne țeava aceea prețuiește cei treizeci de mii de dinari și chiar mai mult, dacă el o strigă la un asemenea preț ! Și pesemne că-i merită prin ceva ce nu se vede ! De altminteri, dacă dorești, pot să-l chem ; și ai să-l întrebi tu însuți ! Te rog, dară, să urci și să stai în prăvălia mea, și să te odihnești o clipă.

Și prințul Hassan primi poftirea cea îndatoritoare a negustorului ; și, de îndată ce șezu jos, telalul se apropie de prăvălie, fiind strigat pe nume. Iar neguțătorul îi spuse :

— O, telalule, Cutare, domnia sa neguțătorul acesta de colea este tare nedumerit auzindu-te că strigi la trei mii de pungi țevița aceea de fildeș ; și eu însumi aș fi tot atîta de nedumerit, de nu te-aș cunoaște ca pe un om dăruit cu o cinste nepătată. Răspunde-i, dar, domniei sale, ca să nu mai aibă față de tine vreo prepunere rea !

Iar telalul se întoarse înspre beizadea Hassan și îi spuse :

— Într-adevăr, o, stăpîne al meu, îndoiala îi este îngăduită acelui care n-a văzut ! Da cînd ai să vezi, nu ai să te mai îndoiești ! Iar în ce privește prețul țevii, apoi nu-i de treizeci de mii de dinari, care-i numai prețul pentru punerea în vînzare, ci de patruzeci de mii. Și am poruncă să nu o las pe mai puțin, și să nu o dau decît aceluia care o va plăti peșin !

Iar prințul Hassan spuse :

— Binevoiesc să te cred pe cuvînt, o, telalule, ci încă tot trebuie să aflu și eu pentru ce însușire i se cade acestei țevi atîta prețuire, și pentru care ciudățenie s-ar învrednici ea de vreo luare-aminte !

Iar telalul spuse :

— Află, o, stăpîne al meu, că dacă te uiți în țeava aceasta prin capătul care este împodobit cu cleștarul

acesta, orice-ar fi să-ţi doreşti tu a vedea, vei fi mulţumit pe dată şi vei vedea !

Iar beizadea Hassan spuse :

— Dacă este adevărat, o, telalule al binecuvîntării, nu numai că am să-ţi plătesc preţul pe care îl ceri, ci încă o mie de dinari, ca misitie pentru tine !

Şi adăugă :

— Grăbeşte de-mi arată capătul de care trebuie să-mi lipesc ochiul !

Şi telalul i-l arătă. Iar prinţul se uită prin el, dorindu-şi s-o vadă pe domniţa Nurrennahar. Şi deodată o văzu, în scăldătoarea de la hammamul ei, între mîinile roabelor care o scăldau. Şi domniţa rîdea, jucîndu-se cu apa, şi se privea în oglindă. Şi, dacă o văzu atîta de frumoasă şi atîta de aproape de el, beizadea Hassan, pînă peste poate de tulburat, nu se putu opri să nu dea un ţipăt mare, şi era să scape ţeava din mînă.

Şi după ce căpătă astfel dovada că ţeava aceea era lucrul cel mai minunat de pe lume, nu mai şovăi nici o clipită s-o cumpere, încredinţat că nu are să mai găsească nicicînd o asemenea minunăţie, vrednică de adus din drumeţia lui, de-ar fi să ţină această drumeţie şi zece ani şi de-ar fi să străbată lumea toată. Şi îi făcu semn telalului să vină după el. Şi, după ce îşi luă rămas-bun de la negustor, se duse la hanul la care stătea, şi îl puse pe robul său să-i numere telalului cele patruzeci de pungi mai adăugînd una pentru misitie. Şi ajunse stăpînul acelei ţevi de fildeş.

Şi, după ce făcu acea tîrguială de preţ, beizadea Hassan nu mai avu nici o îndoială despre întîietatea lui asupra fraţilor săi, şi despre izbînda lui asupra lor, şi despre dobîndirea verişoarei sale Nurrennahar. Şi, plin de bucurie, se gîndi, cum avea destul timp înainte, să afle şi el obiceiurile şi datinile persienilor, şi să vadă minunăţiile din oraşul Şiraz. Şi îşi petrecu zilele plimbîndu-se, privind şi ascultînd. Şi, întrucît avea mintea bine dăruită

și sufletul simțitor, legă prieteșug cu oamenii învățați și cu poeții, și învăță pe dinafară stihurile persienești cele mai frumoase. Și-atunci numai se hotărî să se întoarcă înspre țara sa ; și, prilejindu-se de plecarea tot a caravanei cu care venise, se alipi și el negutătorilor care o alcătuiau și porni la drum. Și Allah îi scrise bună pace, și ajunse fără de supărare la hanul de la răspîntia celor trei drumuri, locul de întîlnire. Și îl găsi acolo pe fratele său beizadea Ali. Și rămase cu el acolo, să aștepte întoarcerea celui de al treilea frate al lor. Și-atîta cu el !

Ci, în ceea ce îl privește pe cuconul Hossein, care era cel mai mic dintre cei trei, mă rog ție, o, preafericitule rege, să-ți pleci înspre mine urechea, întrucît iacătă !

După o călătorie lungă, care chiar că nu avu nimica neobișnuit, ajunse într-un oraș despre care i se spuse că este Samarcand. Și era într-adevăr Samarcand al-Ajam, chiar orașul unde domnește acuma falnicul tău frate Șahzaman, o, rege al vremilor. Și, a doua zi după sosirea sa, prințul Hossein se duse la suk, care pe limba acelei țări se cheamă bazar. Și găsi că bazarul acela era tare frumos. Și, cum beizadeaua era tare doritor să se preumble pe acolo privind în toate părțile cu amîndoi ochii, deodată, la doi pași înaintea lui, văzu un telal care ținea în mînă un măr. Și mărul acela era atîta de minunat, roșu pe-o parte și auriu pe cealaltă, și mare cît un harbuz, încît prințul Hossein dori numaidecît să-l cumpere, și îl întrebă pe cel care purta mărul :

— Cît ceri pe mărul acela, o telalule ?

Și telalul spuse :

— Treizeci de mii de dinari de aur, o, stăpîne al meu, ca început de preț. Ci am poruncă să nu-l dau decît cu patruzeci de mii, și cu bani peșin !

Iar beizadea strigă :

— Pe Allah, bre omule, mărul este tare frumos și nu am mai văzut unul asemenea în viața mea ! Dă fără

de nici o îndoială că vrei să rîzi cînd îmi ceri un preț atîta de uluitor.

Și telalul răspunse :

— Nu, pe Allah ! o, doamne al meu, prețul acesta pe care îl cer nu este nimic pe lîngă prețul adevărat al acestui măr. Căci, oricît de frumos și de minunat este el la vedere, o, stăpîne al meu, nu e nimic față cu mireasma lui. Iar mireasma lui, o, stăpîne al meu, oricît de bună și de plăcută ar fi, nu este nimic față cu puterile ei ! Iar puterile ei, o, cunună a capului meu, o, doamne al meu preafrumos, oricît de minunate ar fi, nu sînt nimic față cu urmările și cu foloasele ce se dobîndesc de la ele pentru binele oamenilor !

Iar prințul Hossein spuse :

— O, telalule, grăbește de-mi dă mai întîi să miros, dacă-i așa, mireasma lui. Și ai să-mi spui pe urmă care îi sînt puterile, foloasele și urmările !

Și telalul, întinzînd mîna, puse mărul sub nasul prințului, care îl mirosi. Și i se păru mireasma aceea atîta de pătrunzătoare și de dulce, încît strigă :

— Ya Allah ! toată osteneala mea de la drum am uitat-o, și-i de parcă acuma aș fi ieșit din pîntecele maicii mele ! Ah, ce mireasmă de nespus !

Iar telalul zise :

— Ei bine, doamne, devreme ce, sorbind mireasma acestui măr, tocmai ai încercat pe tine însuți niște urmări atîta de neașteptate, află că mărul acesta nu este măr ca toate merele, ci este lucrat de mînă de om ; și nu-i rod al unui pom orb și nesimțitor, ci-i rodul trudelor și al veghilor unui mare învățat, ale unui filozof foarte vestit, care și-a petrecut viața toată în căutări și în cercetări asupra puterilor ierburilor și pietrelor. Și a izbutit să ajungă la întocmirea acestui măr, care închide în el chintesența tuturor buruienilor de leac, a tuturor ierburilor folositoare și a tuturor pietrelor tămăduitoare. Într-adevăr, nu se află bolnav lovit de orice pacoste ar fi,

fie ciumă, fie friguri stacojii, fie lepră, care, chiar şi-n pragul morţii, să nu-şi capete iarăşi sănătatea, numai amirosindu-l. Şi, de altminteri, iacătă că tu ai şi simţit oleacă din puterea lui, întrucît ostenelile drumului s-au şi spulberat la mirosirea lui. Ci, pentru ca lucrul să fie şi mai bine adeverit, vreau ca un bolnav atins de vreo boală fără leac să fie tămăduit dinaintea ochilor tăi, ca să fii şi tu lămurit asupra puterilor şi a însuşirilor lui, aşa cum sînt toţi locuitorii din oraşul acesta. Nu ai, aşadar, decît să-i întrebi pe neguţătorii care sînt strînşi aici, şi cei mai mulţi dintre ei au să-ţi spună că, dacă se mai află în viaţă, faptu-i numai datorită mărului acesta pe care îl vezi !

Or, în vreme ce telalul vorbea astfel, mai mulţi inşi se opriseră şi îl înconjuraseră, zicînd :

— Aşa-i, pe Allah ! totu-i adevărat ! Mărul acesta este sultanul merelor, şi-i cel mai minunat dintre toate leacurile ! Şi-i face să se zviduiască pînă şi pe bolnavii cei mai deznădăjduiţi, de la porţile morţii !

Şi, ca spre a adeveri tot binele pe care îl spuneau despre măr, un biet om orb şi olog tocmai trecea pe acolo, dus într-un coş pe spatele unuia care îl purta. Şi telalul merse repede la el şi îi puse mărul sub nas. Şi deodată beteagul se ridică în coş, şi, sărind ca un motan tînăr peste capul celui ce îl ducea, îşi slobozi picioarele în vînt, deschizînd nişte ochi ca nişte tăciuni. Şi toată lumea îl văzu, şi puse mărturie.

Atunci, cuconul Hossein, încredinţat de puterile acelui măr minunat, spuse telalului :

— O, chip de bunăvestire, te rog să mă urmezi pînă la hanul meu !

Şi îl duse la hanul unde stătea, şi îi plăti patruzeci de mii de dinari, şi îi dete o pungă de o mie de dinari, ca bacşiş pentru misitie. Şi, intrînd în stăpînirea mărului cel minunat, aşteptă răbduriu plecarea vreunei caravane, spre a se întoarce în ţara lui. Întrucît era încredinţat că

acuma, cu mărul acela, îi va dovedi lesne pe cei doi frați ai săi, și va ajunge soțul domniței Nurrennahar. Și, cînd caravana fu gata, plecă din Samarcand și, în ciuda ostenelilor unei călătorii lungi, ajunse, cu îngăduința lui Allah, în bună pace la hanul de la răscrucea celor trei drumuri, unde îl așteptau cei doi frați ai săi, Ali și Hassan.

Și cei trei cuconi, după ce se sărutară cu mult drag, și se firitisiră unul pe altul, pentru bun-întîlnișul lor...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute zecea noapte

Urmă :

...Și cei trei cuconi, după ce se sărutară cu mult drag, și se firitisiră unul pe altul pentru bun-întîlnișul lor, șezură să mănînce laolaltă. Și, după ce mîncară, beizadea Ali, care era cel mai mare, luă cuvîntul și spuse :

— O, frații mei, avem înaintea noastră toată viața să tot tăifăsuim despre minunățiile călătoriilor noastre. Acuma însă-i vorba să ne arătăm între noi lucrul tîrguit, și care-i rostul și rodul ostenelii noastre, spre a putea să ne dăm seama dintru început și să vedem cît de cît cui are să-i fie sultanul, părintele nostru, binevoitor, în ce privește verișoara noastră, domnița Nurrennahar !

Și tăcu o clipă, apoi adăugă :

— În ce mă privește, întrucît sînt cel mai mare dintre voi, am să vă arăt ce am adus. Aflați, dar, că drumeția mea m-a purtat pe țărmurile indienești, în țara Bișangar. Și tot ce am adus de acolo este preșul acesta de rugăciune,

pe care mă vedeți stînd acuma, și care este făcut dintr-o lînă de rînd, și are o înfățișare fără strălucire. Da cu preșul acesta nădăjduiesc eu s-o dobîndesc pe verișoara noastră !

Și le istorisi fraților săi toată întîmplarea cu covorul cel zburător, și despre puterile covorului, și cum se slujise de el spre a veni acolo, la han, într-o clipire de ochi, din împărăția Bișangar. Și, spre a da mai mult temei vorbelor sale, îi rugă pe frații lui să șadă jos pe chilim lîngă el, și îi luă să facă prin văzduh cu ei o călătorie care ținu cît o clipire de ochi, da pentru care, cu alte mijloace de drumețit, ar fi fost de trebuință luni în șir spre a o duce la capăt. Pe urmă, adăugă :

— Acuma aștept să aflu de la voi dacă ceea ce ați adus poate să fie asemuit cu covorul meu !

Și, sfîrșind în felul acesta să laude virtuțile minunăției pe care o dobîndise, tăcu.

Iar prințul Hassan, la rîndu-i, luă cuvîntul și spuse :

— Într-adevăr, o, fratele meu, covorul acesta zburător este un lucru uluitor, iar eu în viața mea nu am mai văzut ceva asemuitor. Ci, oricît de-a mirărilea ar fi el, aveți să vă învoiți amîndoi cu mine că pe lume se află și alte lucruri vrednice de luare-aminte și, ca să vă dau dovada, iacătă țeava aceasta de fildeș, care, la întîia vedere, nu s-ar părea cine știe ce minunăție. Fiți însă încredințați că m-a costat ce m-a costat, și că, în pofida înfățișării ei șterse, este un lucru întru totul minunat. Și nu o să șovăiți a mă crede, după ce aveți să vă lipiți ochiul la capătul la care vedeți cleștarul acesta. Poftiți ! faceți așa cum am să vă arăt !

Și își lipi țeava de fildeș de ochiul său drept, închizînd ochiul stîng, și rostind :

— O, țeavă de fildeș, fă s-o văd numaidecît pe domnița Nurrennahar !

Și se uită prin cleștar. Iar cei doi frați ai săi, care ședeau cu ochii pe el, rămaseră pînă peste măsură de uimiți

cînd îl văzură cum se schimbă dintr-odată la chip și cum se face galben de tot la față, ca sub o lovitură de grea durere. Și, pînă să aibă ei vreme să-l întrebe, cuconul strigă :

— Nu este putere și mîntuire decît întru Allah ! O, frații mei, degeaba am mai făcut noi tustrei o călătorie atîta de grea, cu nădejdea fericirii ! Vai, peste cîteva clipite verișoara noastră nu are să mai fie în viață, întrucît tocmai am văzut-o în patul ei, înconjurată de slujnicele plîngînd și de hadîmbii deznădăjduiți. De altminteri, aveți să judecați voi înșivă starea jalnică în care se află ea acuma, o, păcatele noastre !

Și, grăind acestea, dete prințului Ali țeava de fildeș, și îi spuse să rostească în gînd dorința de a o vedea pe domniță. Și prințul Ali se uită prin cleștar, și se dete îndărăt tot atîta de tulburat ca și fratele său. Iar prințul Hossein luă și el țeava în mîini, și văzu tot aceeași priveliște întristătoare. Ci, departe de a se arăta tulburat, ca frații săi, începu să rîdă și spuse :

— O, frații mei, înseninați-vă ochii și liniștiți-vă sufletul, întrucît, măcar că boala verișoarei noastre este de mare primejdie, după cum ni se arată, tot nu are să poată birui puterile mărului acestuia de colea, și care numai cu mireasma lui poate să întoarcă și morții din afundul mormintelor lor !

Și le povesti, în puține cuvinte, istoria mărului și puterile lui, și urmările puterilor lui, și îi încredință că are s-o vindece fără de abatere pe verișoara lor.

Auzind vorbele acestea, prințul Ali strigă :

— Dacă-i așa, o fratele meu, nu avem decît să pornim în toată graba spre palatul nostru, cu ajutorul covorului meu. Și tu să-ți încerci pe mult iubita noastră verișoară puterea cea mîntuitoare a mărului acela.

Și cei trei cuconi deteră poruncă robilor lor să vină după ei călare, și îi lăsară. Apoi, așezîndu-se pe covor, rostiră laolaltă dorința de a fi duși în odaia domniței

Nurrennahar. Şi, într-o clipire de ochi, se şi văzură jos, pe covor, în mijlocul odăii domniţei.

Şi-aşa, cînd femeile şi hadîmbii domniţei Nurrennahar îi zăriră deodată pe cei trei cuconi în odaie, fără a pricepe cum de ajunseseră ei acolo, fură cuprinşi de spaimă şi de uluire. Şi hadîmbii, necunoscîndu-i dintru-ntîi, şi socotindu-i niscaiva străini, erau gata să se arunce asupră-le, cînd se dezmeticiră din uluiala lor. Iar cei trei fraţi se ridicară numaidecît de pe covor ; şi beizadea Hossein se duse repede la patul pe care sta întinsă domniţa Nurrennahar dîndu-şi sufletul, şi îi puse sub nas mărul cel făcător de minuni. Şi domniţa deschise ochii, întoarse capul într-o parte şi în cealaltă, uitîndu-se cu nişte ochi nedumeriţi la toţi cei care o înconjurau, şi se ridică în capul oaselor. Şi zîmbi înspre verişorii ei, şi le dete mîna s-o sărute, urîndu-le bun-venit, şi îi întrebă cum le-a fost călătoria. Iar ei îi spuseră cît de fericiţi erau că sosiseră destul de la timp spre a-i aduce vindecarea, cu ajutorul lui Allah. Iar femeile îi spuseră cum veniseră ei, şi cum domnişorul Hossein o întorsese la viaţă, dîndu-i să adulmece mireasma mărului. Şi Nurrennahar le mulţumi la tustrei, şi prinţului Hossein mai cu osebire. Pe urmă, cum ea ceru să se îmbrace, verişorii săi îşi luară ziua-bună de la ea, făcîndu-i urări de viaţă lungă, şi ieşiră.

Şi, lăsînd-o pe verişoara lor în grija femeilor, cei trei fraţi se duseră să cadă la picioarele sultanului, părintele lor, şi să i se închine cu toată cinstirea. Şi sultanul, pe care hadîmbii îl şi vestiseră de sosirea lor şi de vindecarea domniţei, îi ridică şi îi sărută, şi se bucură cu ei că-i vedea întorşi bine sănătoşi. Şi, după ce îşi revărsară în felul acesta dragostea lor, cei trei cuconi îi înfăţişară sultanului minunăţia pe care fiecare o adusese. Şi, după ce lămuriră ceea ce aveau de lămurit, în această privinţă, îl rugară să le spună părerea lui şi să se mărturisească de partea cui e.

După ce auzi tot ce feciorii săi ținură să-i înfățișeze, fiecare spre folosul lui, despre ceea ce aduseseră, și după ce, fără a-i opri, ascultă tot ce îi povestiră și despre vindecarea verișoarei lor, sultanul rămase o bucată de vreme tăcut, chibzuind adînc. După care, ridică fruntea și le spuse :

— O, fiii mei, treaba este tare încurcată, ba încă-i și mai încurcată decît înainte de plecarea voastră. Căci, pe de o parte, găsesc că minunățiile pe care le-ați adus sînt, după dreptate, toate deopotrivă, și, pe de altă parte, ele au ajutat, fiecare cu puterea sa, la vindecarea verișoarei voastre. Întrucît țeava de fildeș este cea care dintru-ntîi v-a luminat asupra stării domniței ; iar covorul v-a adus în toată graba lîngă ea ; iar mărul a vindecat-o. Ci acest sfîrșit minunat nu s-ar fi putut înfăptui, cu îngăduința lui Allah, dacă vreuna dintre cele trei minunății ar fi lipsit. Încît acum îl vedeți pe tatăl vostru încă și mai încurcat decît înainte, fără a ști cum să facă alegerea. Și voi înșivă, dăruiți cu simțul dreptății cum sînteți, trebuie să fiți tot atîta de încurcați și tot atîta de nedumeriți ca și mine !

Și, după ce vorbi în felul acesta, cu înțelepciune și nepărtinire, sultanul se puse să cugete la încurcătura aceea. Și, peste un ceas de vreme, strigă :

— O, fiii mei, mi-a mai rămas o singură cale pentru a ieși din încurcătură. Și am să vi-o arăt. Iacătă, o, copiii mei. Întrucît mai aveți destul timp pînă la noapte, luați fiecare cîte un arc și o săgeată, și ieșiți dincolo de zidurile cetății, pe meidanul ce slujește la întrecerile vitejești, și am să vin și eu cu voi. Și vă încredințez că am s-o dau de soție pe domnița Nurrennahar aceluia dintre voi care va arunca cel mai departe săgeata !

Și cei trei cuconi răspunseră că ascultă și că se supun. Și cu toții laolaltă, urmați de o mulțime de musaipi de la palat, se duseră pe meidan.

Şi beizadea Ali, fiind cel mai mare, îşi luă arcul şi săgeata şi trase cel dintîi ; iar prinţul Hassan trase al doilea şi săgeata lui căzu mai departe decît cea a lui nene-său ; iar cel de al treilea care trase fu crăişorul Hossein ; ci nici unul dintre musaipii aşezaţi din loc în loc, pe o depărtare foarte mare, nu văzu coborînd săgeata, care străbătu văzduhurile drept, şi se pierdu în depărtare. Şi fugiră după ea, şi o căutară ; da, cu toate căutările, şi oricîtă luare-aminte se puse, nu fu cu putinţă să se mai găsească.

Atunci sultanul, de faţă cu toţi musaipii strînşi, spuse celor trei cuconi :

— O, fiii mei, vedeţi şi voi, soarta s-a rostit ! Măcar că s-ar părea că tu, o, Hossein, ai tras cel mai departe, nu tu eşti biruitor, întrucît este de nevoie ca săgeata să fie găsită, spre a face biruinţa vădită şi neîndoielnică. Şi mă văd îndatorat să-l numesc biruitor pe cel de al doilea fecior al meu, pe Hassan, a cărui săgeată a căzut mai departe decît cea a lui nene-său. Aşadar, o, fiul meu Hassan, tu, fără de tăgadă, ai să fii soţul fiicei moşului tău, domniţa Nurrennahar. Întrucît aceasta ţi-a fost ursită !

Şi, după ce hotărî astfel, sultanul dete numaidecît porunci să se facă pregătirile şi slujbele de nuntă ale fiului său Hassan cu domniţa Nurrennahar. Şi, peste puţine zile, se sărbători şi nunta, cu mare strălucire. Şi-atîta cu prinţul Hassan şi cu soţia lui, Nurrennahar !

Ci prinţul Ali, vîrstnicul, nu vroi să fie de faţă la sărbătorirea căsătoriei şi, întrucît dragostea lui pentru verişoară-sa era tare aprinsă, iar de aci înainte fără de nădejdi, nu se putu îndupleca să trăiască la palat, şi, în divan obştesc, se lepădă cu deplina lui voie de moştenirea scaunului domnesc al tătîne-său. Şi se îmbrăcă în straie de derviş, şi se duse să se pună sub oblăduirea sufletească a unui şeic vestit pentru sfinţenia, pentru

înțelepciunea și pentru viața lui pilduitoare, în afundul celei mai adînci schivnicii. Și-atîta cu el!

Ci, în ceea ce îl privește pe crăișorul Hossein, a cărui săgeată se pierduse în depărtare, iacătă...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute unsprezecea noapte

Urmă:

..În ceea ce îl privește pe cuconul Hossein, a cărui săgeată se pierduse în depărtare, iacătă! La fel cum fratele său Ali se lipsise a fi de față la nunta prințului Hassan și a domniței Nurrennahar, tot așa și el se lipsi a lua parte. Da el nu îmbrăcă straie de derviș ca acela și, departe de a se lepăda de viața lumească, se hotărî să dovedească precum că fusese furat de bunul său și, drept aceea, porni să caute săgeata pe care nu o socotea pierdută pe totdeauna. Și, fără a mai zăbovi, în vreme ce petrecerile se urmau la sarai, cu prilejul nunții, se furișă dintre slugile lui și se duse pe meidan, la locul unde avusese loc întrecerea. Și acolo începu să meargă drept înaintea lui, pe drumul urmat de săgeată, privind cu băgare de seamă și în dreapta și în stînga, la fiecare pas. Și ajunse în felul acesta tare departe, fără să găsească nimic. Ci, în loc de a deznădăjdui, merse înainte încă și încă, mereu drept înainte, pînă ce ajunse la un șir de stînci care astupau cu totul zarea. Și își zise că, dacă săgeata trebuia să se afle pe undeva, nu putea fi altundeva decît acolo, dat fiind că nu ar fi putut să străbată peretele acela de stînci. Și nici nu apucă bine să-și rostească în sinești

gîndul acesta, că și văzu pe jos, așezată cu vîrful înainte, și nu înfiptă în pămînt, săgeata cea însemnată cu numele său, chiar aceea pe care o slobozise cu chiar mîna lui. Și își zise : „O, ce minune ! Uallahi ! nici eu, și nici nimeni de pe lume nu am fi putut, numai cu puterile noastre, să zvîrlim o săgeată atîta de departe. Și ia uite că nu numai că a ajuns la depărtarea aceasta nemaipomenită, da încă trebuie să se fi izbit cu tărie de stînca aceasta, dacă a fost întoarsă așa de tăria stîncii. Iacătă un lucru tare anapoda ! Și cine știe ce taină o mai fi în toate astea !“

Și, după ce își ridică de jos săgeata, cuconul Hossein, cum se tot învîrtea ba să măsoare din ochi, ba să se minuneze de stînca de care se izbise săgeata, băgă de seamă în stînca aceea o scorbură cioplită în chip de ușă. Și se apropie și văzu că era cu adevărat o ușă tăinuită, fără de lacăte și fără de zăvor, cioplită chiar în piatră, și care nu se putea vedea decît la despărțitura subțirică de pe laturile ei. Și, cu o mișcare întru totul firească într-o împrejurare ca aceea, crăișorul împinse ușa, fără a prea nădăjdui că s-ar deschide la împingerea lui. Și rămase tare uimit cînd văzu că ușa se mișcă sub mîna lui și se răsucește, întocmai ca și cum s-ar fi sprijinit pe niște balamale proaspăt unse. Și, fără a gîndi prea mult la ce face, intră, cu săgeata în mînă, în bolta care cobora lin dincolo de ușa aceea. Ci, de cum trecu pragul, ușa, ca împinsă de la sine, se întoarse la loc și închise cu totul intrarea în boltă. Și prințul se trezi într-o negură deasă. Și degeaba se mai cązni el să deschidă iarăși ușa, că nu izbuti decît să-și julească mîinile și să-și zdrelească unghiile.

Atunci, întrucît nu mai avea cum gîndi la ieșire, și întrucît era dăruit cu o inimă vitează, nu pregetă să se afunde înainte prin beznă, urmînd coborîșul dulce al boltei. Și în curînd văzu mijind o lumină, înspre care grăbi ; și se pomeni la ieșirea din boltă. Și se trezi deodată sub cerul gol, în fața unei cîmpii verzi în mijlocul căreia se ridica un palat strălucitor. Și, mai înainte de-a avea

el răgaz să se minuneze de mîndrețea acelui palat, ieși de acolo o domniță care porni înspre el, înconjurată de un alai de alte domnițe peste care, nu încăpea nici o îndoială, ea era stăpînă, judecînd numai după frumusețea-i nefirească și după mersul ei împărătesc. Și era îmbrăcată cu niște haine care nu mai aveau nimica pămîntesc, iar păru-i despletit unduia pînă la picioare. Și veni înspre el cu un mers ușor, pînă la intrarea în boltă și, întinzînd mîna cu o mișcare plină de bunăvoință, spuse :

— Fii binevenit aici, o, beizadea Hossein !

Și cuconul, care se plecase adînc cînd o zărise, fu încă peste măsură de uimit auzindu-și numele rostit de o domniță pe care nu o mai văzuse vreodată, și care trăia într-un loc de care el nu auzise niciodată să se fi pomenit, măcar că locul acela era atîta de aproape de cetatea de scaun a împărăției lor ! Și, cum își și deschidea gura spre a-și mărturisi uimirea, fetișcana cea minunată îi spuse :

— Să nu mă întrebi nimic ! Am să-ți împlinesc eu însumi dorința firească de a afla totul, atunci cînd avem să fim în saraiul meu !

Și, zîmbitoare, îl luă de mînă și îl duse pe niște alei înspre sala de primire ce se deschidea cu un portic de marmură către grădină. Și îl pofti să stea lîngă ea pe sofa, în mijlocul sălii aceleia strălucite. Și, ținîndu-i mîna între mîinile ei, îi spuse :

— O, preadulce beizadea Hossein, uimirea ta are să contenească atunci cînd ai să afli că te cunosc de cînd te-ai născut și că am zîmbit peste leagănul tău. Căci sînt o domniță gennie, fiica regilor ginnilor. Și ursita mea-i scrisă asupra-ți. Și eu am orînduit să vi se vîndă la Samarcand mărul cel năzdrăvan pe care l-ai cumpărat tu, și la Bișangar covorul de rugăciune pe care l-a adus fratele tău Ali, și la Șiraz țeava de fildeș, pe care a găsit-o fratele tău Hassan. Și atîta este deajuns ca să te facă să pricepi că știu tot în ce te privește. Și am socotit,

întrucît scrisa mea este legată de a ta, că erai vrednic de o fericire mai mare decît aceea de a fi soțul verișoarei tale Nurrennahar. Și pentru aceea ți-am făcut săgeata să piară și am adus-o pînă aici, spre a te călăuzi și pe tine. Și-acum, nu mai ține decît de tine ca să nu lași norocul să-ți scape printre degete !

Și, după ce rosti vorbele acestea de la urmă, cu un glas pătruns de o mare iubire, frumoasa domniță gennia își lăsă ochii în jos, înroșindu-se toată. Iar frumusețea ei cea tinerească se făcu și mai mîndră. Iar crăișorul Hossein, care știa bine că verișoara sa Nurrennahar nu mai avea cum să fie a lui, și văzînd cu cît îi era domnița gennia mai presus, ca frumusețe, ca nuri, ca farmec, ca minte și ca străluciri, măcar după atîta cît putea să presupună din ceea ce izbutea să zărească și după fălnicia palatului în care se afla, nu putu decît să-și binecuvînteze ursita care îl adusese, parcă ținîndu-l de mînă, pînă în locurile acelea atîta de apropiate și atîta de tainice ; și, temenindu-se dinaintea frumoasei gennia, îi spuse :

— O, domniță a ginnilor, o, sultană a frumuseții, o, împărătițo ! că fericirea de a fi robul ochilor tăi, și că înlănțuirea desăvîrșirilor tale mi-au venit fără de nici o vrednicie din partea mea, iacătă niște lucruri anume rînduite spre a vrăji mintea unei făpturi omenești cum sînt eu ! Ah, cum ar putea o fată de ginni să-și arunce privirile înspre un adamit de rînd, și să-i dea întîietate asupra regilor cei nevăzuți, care domnesc peste țările văzduhului și peste împărățiile de sub pămînt ? Da poate că, o, domniță, te-ai fi supărat pe părinții tăi și ai fi venit, de ciudă, să locuiești în palatul acesta, în care poate că m-ai primit fără de îngăduința regelui ginnilor, părintele tău, și a reginei ginnilor, mama ta, și a celorlalte rude ale tale ? Și poate că, dacă-i așa, aș putea să fiu pentru tine o pricină de necazuri și un izvor de încurcături și de neplăceri !

Și, vorbind așa, beizadea Hossein se temeni pînă la pămînt și sărută poala rochiei acelei gennia domnițe, care îi spuse, ridicîndu-l și luîndu-l de mînă :

— Află, o, beizadea Hossein, că eu îmi sînt singură stăpînă, și că totdeauna nu fac decît ce îmi place, neîndurînd niciodată ca nimenea dintre ginni să se amestece în ceea ce fac sau vreau eu să fac. Poți, dar, să fii liniștit în privința aceasta ; și nimic nu are să ni se întîmple, afară de fericire !

Și adăugă :

— Vrei să fii soțul meu și să mă iubești mult ?

Iar beizadea Hossein strigă :

— Ya Allah ! dacă vreau ? Păi eu mi-aș da viața toată ca să petrec o zi cu tine, nu numai ca soț al tău, ci ca robul tău cel mai de pe urmă.

Și după ce vorbi astfel, se aruncă la picioarele frumoasei gennia, care îl ridică și îi spuse :

— De vreme ce-i așa, te primesc ca soț, și, de aci înainte, sînt soția ta !

Și adăugă :

— Și acuma, întrucît pesemne că îți este foame, haide să mîncăm amîndoi cea dintîi masă a noastră !

Și îl duse în cea de a doua sală, încă și mai strălucită decît cea dintîi, luminată de niște lumînări fără de număr, înmiresmate cu ambră și așezate într-o rînduială de-ți era drag să te tot uiți la ele. Și se așeză cu el dinaintea unei tablale minunate, plină cu bucate de o înfățișare ispititoare pentru inimă. Și numaidecît se auzi, într-o zvoană dulce de lăute, un cîntec de glasuri de femei ce părea coborîtor chiar din ceruri. Și gennia cea frumoasă începu să-i dea să mănînce cu chiar mîinile sale proaspătului ei soț, îmbiindu-l cu dumicaturile cele mai bune din felurile pe care ea i le numea rînd pe rînd. Și crăișorului i se păreau alese toate bunătățurile acelea, de care nu mai auzise pomenindu-se vreodată, ca și vinurile, ca și poamele, ca și plăcintele și dulcețurile, tot lucruri

din care nu mai gustase ceva asemănător pe la ospețele și pe la nunțile făpturilor omenești.

Și, cînd masa se sfîrși, frumoasa gennia domnița și soțul ei se duseră să șadă în cea de a treia sală, zidită ca o boltă, și încă mai frumoasă decît cea dintîi. Și ședeau cu spatele sprijinite pe niște perne de mătase cu înflorituri mari de felurite culori, lucrate din ac, de o gingășie minunată. Și îndată un stol de dănțuitoare, fete de ginni, intrară în sală și dănțuiră într-un pas răpitor, cu o ușurătate ca de păsări. Și totodată o cîntare se auzea, fără seamăn de limpede, și venind din văzduhuri. Și danțul se urmă pînă ce frumoasa gennia se ridică, laolaltă cu soțul ei. Și dănțuitoarele, într-o legănare de pași ușori, ieșiră din sală ca un zbor de văluri, și merseră înaintea tinerilor însurăței pînă la ușa iatacului în care era așternut patul de nuntă. Și se orînduiră în șir, pentru ca ei să intre, și pe urmă pieriră, lăsîndu-i slobozi să se culce ori să doarmă.

Și cei doi soți tinerei se culcară în patul cel înmiresmat, și nu ca să doarmă, ci spre a se veseli...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute douăsprezecea noapte

Urmă :

...Și cei doi soți tinerei se culcară în patul cel înmiresmat, și nu ca să doarmă, ci spre a se veseli. Iar beizadea Hossein putu în felul acesta să deguste și să asemuiască. Și găsi în acea gennia fecioară o desăvîrșire pînă la care nu s-au ridicat vreodată, fie mai de-aproape, fie

mai de pe departe, nici cele mai minunate fetișcane fiice de oameni. Și, cînd vroi să guste iarăși din nurii ei cei fără de asemuire, găsi locul tot atîta de nevătămat ca și cum nici n-ar fi fost atins. Și pricepu atunci că fecioria la fiicele de ginni înflorește la loc, pe măsură ce te bucuri de ea. Și se desfătă de bucuria aceea, pînă peste marginile desfătării. Și se firitisi în sineși, iar și iar, că ursita îl călăuzise de mînă pînă la istorioara aceea nenădăjduită. Și își petrecu noaptea toată, și încă multe alte nopți și zile, în huzururile celor meniți așa din ceruri. Și dragostea lui, departe de a se domoli după atîta răsfăț, nu făcea decît să sporească de tot ceea ce fără de contenire găsea necunoscut la frumoasa lui gennia domniță, atît în farmecele minții ei cît și în desăvîrșirile trupești.

Or, după șase luni de viață fericită ca aceea, beizadea Hossein, care totdeauna nutrise o mare dragoste firească față de tatăl său, cugetă că pesemne lipsa lui l-o fi cufundat pe sultan într-o durere fără de margini, mai cu seamă că plecarea nu-i fusese vestită, și pe crăișor îl cuprinse un dor fierbinte de a-l vedea iarăși. Și își dezvălui fără de ocolișuri sufletul față de soția sa gennia, care dintru-ntîi se arătă tare speriată de hotărîrea aceea, atîta de mult se temea să nu care cumva să fie numai o născocire spre a o părăsi. Ci prințul Hossein îi dase, și îi dete mai departe, atîtea dovezi de credință și atîtea semne de dragoste pătimașă, și îi vorbi despre bătrînul lui tată cu atîta duioșie și cu atîta iscusință, încît ea nu vroi să se pună în calea dragostei lui de fiu. Și îi spuse, sărutîndu-l :

— O, preaiubitul meu, hotărît ! dacă nu aș asculta decît de inima mea, nu m-aș putea îndupleca să te văd cum pleci din saraiurile noastre, fie și măcar pentru o zi, ori chiar pentru și mai puțin. Da acuma atîta sînt de încredințată de iubirea ta față de mine, și atîta încredere am în statornicia dragostei tale și în adevărul vorbelor tale,

încît nu vreau să te lipsesc de îngăduința de a te duce să-l vezi pe părintele tău sultanul. Ci numai dacă îmi făgăduiești că lipsa ta nu are să fie de lungă vreme, și numai dacă mi te juruiești că așa vei face, ca să mă liniștești !

Și craiul Hossein se aruncă la picioarele soției sale gennia spre a-i dovedi cît de pătruns era de datorința pe care o avea față de bunătatea ei și îi spuse :

— O, împărătița mea, o, sultană a frumuseții, cunosc tot prețul bunăvoinței pe care mi-o arăți și, orice-aș putea să-ți spun eu spre a-ți mulțumi, tu să fii încredințată că este încă și mai mult ceea ce simțesc. Și mă juruiesc ție, pe capul meu, că lipsa mea are să fie de scurtă vreme. Și, de altminteri, cum aș putea, cînd te-am îndrăgit așa cum te îndrăgesc, să zăbovesc peste răstimpul cît mi-e de trebuință numai cît să mă duc pînă la părintele meu și să mă întorc ? Liniștește-ți, dar, sufletul și înseninează-ți ochii, căci toată vremea am să mă gîndesc la tine ; și nimica neplăcut nu are să mi se întîmple. Inșallah !

Și vorbele acestea ale lui Hossein izbutiră să liniștească pe deplin tulburarea preafrumoasei gennia, care, sărutîndu-l iarăși pe soțul ei, răspunse :

— Du-te, dar, o, multiubitul meu, sub pavăza lui Allah, și întoarce-te iarăși la mine bine sănătos. Ci, mai înainte, te rog să nu care cumva să socoți greșit dacă îți dau cîteva povețe despre felul cum să te porți în vremea cît ai să fii plecat la palatul tatălui tău. Și, dintru-ntîi, socot că trebuie să te ferești cu grijă a pomeni ceva despre căsătoria noastră sultanului, părintele tău, ori fraților tăi, și nici despre obîrșia mea de fiică a regelui ginnilor, nici despre locul saraiurilor noastre, nici despre drumul care duce aici. Ci la toți să le spui să se mulțumească numai a te ști pe deplin fericit, că toate dorințele îți sînt împlinite, că nu rîvnești nimica mai mult decît să trăiești în fericirea în care trăiești, și că singura

pricină care te aduce la ei este numai aceea de a pune capăt îngrijorării în care s-ar fi putut afla ei în privința soartei tale !

Și, după ce vorbi astfel, gennia îi dete soțului său douăzeci de ginni călăreți, bine înarmați, bine întocmiți și bine îmbrăcați, și porunci ca lui să i se aducă un cal atîta de frumos cum nimenea de la palatul și din împărăția tatălui lui nu avea vreunul asemenea. Și beizadea Hossein, cînd totul fu gata, își luă rămas-bun de la soția sa gennia domnița, sărutînd-o și înnoindu-și încă o dată făgăduiala pe care i-o făcuse de a se întoarce fără de zăbavă. Pe urmă, se apropie de calul cel frumos și iabraș, îl mîngîie cu palma, îi vorbi la ureche, îl sărută, și sări cilibiu în șea. Iar soția lui îl privea și îl sorbea din ochi.

Și, după ce își spuseră cel de pe urmă rămas-bun, prințul porni în fruntea călăreților săi.

Și, cum drumul care ducea la cetatea de scaun a părintelui său nu era lung, prințul Hossein nu avu mult pînă ce să ajungă la porțile orașului. Și norodul, care îl cunoscu, fu bucuros că-l vedea iarăși și îl întîmpină cu urale și îl însoți cu strigăte de voioșie pînă la palatul sultanului. Și tătîne-său, cînd îl zări, se umplu de bucurie și îl primi cu brațele deschise, plîngînd, și plîngîndu-se, în dragostea lui de tată, de durerea și de mîhnirea în care îl aruncase o lipsă atîta de lungă și atîta de peste putință de înțeles. Și îi spuse :

— Ah, fiul meu, nu credeam să mai am mîngîierea de a te vedea ! Ba chiar aveam tot temeiul să socot că din pricina hotărîrii ursitei, dată în folosul fratelui tău Hassan, te-i fi lăsat dus de vreun gînd de deznădejde !

Iar beizadea Hossein spuse :

— De bună seamă, o, părinte al meu, mi-a fost crudă pierderea domniței Nurrennahar, verișoara mea, a cărei dobîndire fusese singura țintă a dorurilor mele. Iar iubirea este o patimă de care nu te scuturi cînd vrei, mai ales dacă este o simțire care te cuprinde, te stăpînește, și

nu-ți dă răgaz să asculți sfaturile minții. Ci, o, părinte al meu, de bună seamă tu nu ai uitat că atunci cînd am slobozit săgeata, la întrecerea de pe meidan cu frații mei, s-a întîmplat lucrul acela ciudat și de neînțeles, că săgeata mea, slobozită într-un cîmp șes și larg, de față cu tine și de față cu toți cei ce erau acolo, nu a mai putut să fie găsită, în pofida tuturor căutărilor mele. Or eu, învins în felul acela de o ursită potrivnică, nu am vroit nicicum să-mi pierd vremea cu bocete, pînă a nu-mi stîmpăra pe deplin sufletul, tulburat de întîmplarea aceea pe care nu o pricepeam. Și am plecat, în toiul petrecerilor de nuntă ale fratelui meu, fără ca nimeni să mă vadă, și m-am întors singur pe meidan, ca să încerc să-mi găsesc săgeata. Și am început s-o caut mergînd drept, înspre partea în care presupuneam că s-a dus, și mă uitam ba ici, ba colo, ba la dreapta, ba la stînga. Ci toate căutările mele erau zadarnice, da fără să mă biruie. Și mi-am urmat drumul înainte, tot aruncîndu-mi ochii și într-o parte și în cealaltă, și străduindu-mă să scrutez și să cercetez pînă și cel mai mărunt lucru care, mai de aproape ori mai de pe departe, putea să se asemuie cu săgeata mea. Și am străbătut în felul acesta o depărtare foarte mare, și pînă la urmă m-am gîndit că o săgeată, de-ar fi fost ea trasă chiar și cu un braț de mii de ori mai tare decît al meu, nu era cu putință să ajungă atîta de departe, și mă întrebam de nu cumva mi-oi fi pierdut, odată cu săgeata, și mințile. Și tocmai eram pe cale să mă las de căutarea aceea, mai ales cînd am văzut că ajunsesem la un brîu de stînci care astupau cu totul zarea, cînd deodată, la piciorul uneia dintre stîncile acelea, am zărit chiar săgeata mea, nicidecum înfiptă cu vîrful în pămînt, ci culcată la o oarecare depărtare de locul unde lovise. Și faptul acesta m-a aruncat într-o mare nedumerire, în loc să mă bucure. Căci, judecînd bine, nu puteam să-mi închipui că aș fi fost în stare să arunc atîta de departe o săgeată. Și acolo, atunci, o,

părinte al meu, am dobîndit lămurirea tainei aceleia și a tot ce mi s-a întîmplat în călătoria mea din Samarcand. Ci aceasta-i o taină pe care eu nu pot, vai ! să ți-o dezvăluiesc fără a-mi încălca jurămîntul. Și tot ce pot să-ți spun, o, părinte al meu, este că, din ceasul acela, am uitat-o și pe verișoara mea, și înfrîngerea, și toate necazurile mele, și că am purces pe calea cea netedă a fericirii. Și, pentru mine, a început o viață de desfătare, pe care nu mi-o tulburau decît depărtarea în care mă aflu de un părinte care mi-e mai drag decît orice pe lume, și simțămîntul pe care îl aveam că el de bună seamă era îngrijorat din pricina mea. Și-am socotit atunci de datoria mea de fiu să vin să te văd și să te liniștesc. Și-aceasta-i, o, părinte al meu, toată pricina venirii mele !

Cînd auzi vorbele fiului său și cînd pricepu astfel că prințul dobîndise fericirea, și nimic alta, sultanul răspunse :

— O, fiul meu, ce poate să dorească mai mult pentru copilul lui un tată iubitor ? De bună seamă, mi-ar fi plăcut mai mult să te văd și eu cum trăiești, în fericirea aceea, în preajma mea, la anii mei bătrîni, mai degrabă decît într-un loc despre care nu știu unde se află și nici măcar dacă se află. Da măcar, fiul meu, nu-mi poți arăta unde să dau de știre, de acuma înainte, cînd aș vrea să am de la tine știri mai dese, și să nu mai fiu în starea de îngrijorare în care mă cufundase lipsa ta ?

Și beizadea Hossein răspunse :

— În ce privește liniștea ta, o, părinte al meu, să știi că am să veghez eu însumi, abătîndu-mă atîta de des pe la tine încît mi-e frică să nu încep a te sastisi. Însă, în ce privește a-ți arăta locul de unde ai putea să capeți știri despre mine, te rog fierbinte să mă ierți a nu-ți dezvălui nimic, întrucît aceasta-i o taină de credință pe care am jurat și un legămînt pe care țin să-l țin.

Și sultanul, nevroind să stăruie mai mult în privința aceasta, îi spuse craiului Hossein :

— O, fiul meu, ferească-mă Allah să pătrund mai departe, împotriva voinței tale, în taina aceasta. Poți oricînd vei vroi să te întorci la saraiul acela de desfătare unde locuiești. Vreau numai să-ți cer a-mi face și mie, părintele tău, o făgăduială, tot așa, și anume că ai să vii să mă vezi o dată pe lună, fără teama că m-ai sastisi, cum zici tu, ori că m-ai stînjeni. Căci ce îndeletnicire mai scumpă poate avea un tată iubitor, dacă nu aceea de a-și încălzi inima în preajma copiilor lui, și de a-și răcori sufletul la răsuflarea lor, și de a-și bucura ochii la vederea lor ?

Iar cuconul Hossein răspunse că ascultă și că se supune și, făcînd juruința cerută, rămase la palat trei zile întregi, după care își luă ziua-bună de la tătîne-său, și, în dimineața celei de a patra zile, plecă de cu zori, în fruntea călăreților săi, fiii de ginni, așa cum venise...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute treisprezecea noapte

Urmă :

...cuconul Hossein răspunse că ascultă și că se supune și, făcînd juruința cerută, rămase la palat trei zile întregi, după care își luă ziua bună de la tătîne-său, și, în dimineața celei de a patra zile, plecă de cu zori, în fruntea călăreților săi, fiii de ginni, așa cum venise.

Iar soția lui, gennia cea frumoasă, îl primi cu o bucurie fără de margini și cu o plăcere cu atîta mai caldă cu cît nu se aștepta să-l vadă întors așa de grabnic. Și sărbătoriră împreună întoarcerea aceea fericită, drăgostin-

du-se îndelung, în cele mai plăcute și în cele mai felurite chipuri.

Și frumoasa gennia nu precupeți nimic, începînd din ziua aceea, spre a-i face soțului ei cît mai ispititoare cu putință șederea în saraiul fermecat. Și se sluji pentru aceasta de necontenite schimbări în felul ei de a răsufla, de a se plimba, de a mînca, de a bea, de a se veseli, de a privi cum dănțuiau dănțuitoarele, de a asculta cîntecele almeelor și dulceața lăutelor, de a spune stihuri, de a mirosi mireasma trandafirilor, de a se împodobi cu florile grădinii, de a culege chiar de pe ramuri poamele coapte, și de a juca neasemuitul joc al celor ce se au dragi, care-i jocul de șah în pat, luînd seama la toate chichițele cele iscusite la care duce jocul acesta gingaș.

Și, după o lună de zile de viață dulce ca aceea, beizadea Hossein, care o prevestise dintru început pe soția sa despre făgăduiala ce-i făcuse sultanului, părintele său, fu nevoit să curme șirul desfătărilor și să-și ia rămas-bun de la gennia cea întristată. Și, îmbrăcat și împodobit încă și mai falnic decît întîia oară, încălecă pe calul lui cel frumos și porni în fruntea fiilor de ginni, călăreții săi, ca să se ducă în ospeție la tătîne-său sultanul.

Or, în vremea lipsei lui, după ce plecase întîia dată din palatul tatălui său, sfetnicii de taină ai sultanului, care prețuiseră puterea prințului Hossein și bogățiile lui necunoscute după dovezile pe care le dedese în vileag în răstimpul celor trei zile pe care le petrecuse la palat, nu pregetară să se folosească de îngăduința pe care le-o dase sultanul de a-i vorbi, și de înrîurirea pe care o dobîndiseră asupra cugetului său, spre a încerca să-i iște în suflet anumite prepusuri împotriva lui fiu-său, și să-l facă să creadă că prințul îi purta pică. Și îi zugrăviră că grija cea mai de rînd îi poruncea să cerceteze măcar în ce loc se află adăpostul fiului său, și de unde scoate el tot aurul trebuitor pentru niște cheltuieli cumu-s acelea pe care le-a făcut cît a stat acolo, și pentru fala cu care

i-a plăcut să se împăuneze anume numai, ziceau ei, ca să-l înfrunte pe tătîne-său și ca să arate că nu are trebuință de milele ori de bunăvoia lui spre a trăi ca un fecior de sultan. Și îi spuseră că tare mai era de temut să nu care cumva să se facă îndrăgit de gloate și să-i răzvrătească pe supuși împotriva domnului lor, spre a-l da jos pe sultan din scaunul de domnie și spre a-i lua locul.

Ci sultanul, măcar că vorbele acelea l-au cam tulburat oleacă, nu a vrut nicidecum să creadă că Hossein, fiul său cel mai drag, ar fi în stare să uneltească împotriva lui, punînd la cale o hainie atîta de ticăloasă ca aceea. Și le răspunsese sfetnicilor săi de taină :

— O, voi, care cu limba voastră plămădiți neîncrederea și presupunerile, au voi nu știți că fiul meu Hossein ține la mine și că eu sînt cu atîta mai încredințat de dragostea și de credința lui cu cît nu i-am dat vreodată nici cel mai mic prilej de a fi nemulțumit de mine ?

Dar cel mai ascultat dintre sfetnici o întoarse :

— O, rege al vremilor, da-ți-ar viață lungă Allah ! Și crezi tu că beizadea Hossein a uitat așa de repede ceea ce el socoate a fi o nedreptate din partea ta, în ce privește hotărîrea norocului lui cu domnița Nurrennahar ? Și au nu pricepi tu, din ceea ce se vădește limpede, că beizadea Hossein s-a dovedit tare iscusit cînd a primit cu supunere hotărîrea soartei, în loc să se ia după pilda fratelui mai mare, care, mai degrabă decît să se răzvrătească împotriva a ce a fost scris, s-a dus și a îmbrăcat haina de derviș și s-a pus sub oblăduirea sufletească a unui sfînt șeic, meșter la cunoașterea *Cărții-celei-sfinte* ? Și-apoi, o, stăpîne al nostru, au nu și tu ai băgat de seamă, înaintea noastră, că, atunci cînd a venit prințul Hossein, și el și oamenii lui erau curați, iar hainele și podoabele și tacîmurile cailor erau strălucite de parcă de-abia ar fi ieșit din mîna meșterului ? Și n-ai luat seama că pînă și caii aveau părul uscat și

lucios și nu erau mai osteniți decît dacă s-ar fi întors de la o preumblare scurtă? Or, toate astea, o, rege al vremilor, sînt numai spre a-ți dovedi că beizadea Hossein și-a așezat tabăra lui cea tainică foarte aproape de cetatea ta de scaun, spre a-i fi cît mai la îndemînă să-și înfăptuiască gîndurile cele pidosnice, și să stîrnească tulburări în norod, și să se dedea la hainlîcurile lui cele negre. Noi, dar, am fi lipsit să ne îndeplinim datoria, o, rege preamărit, dacă nu ne-am fi luat asupră-ne cruda îndatorire de a trezi luarea-ți aminte asupra unei trebi care-i tot atîta de anevoioasă pe cît este de temeinică și de grea, spre a te hotărî să veghezi la paza ta și la binele supușilor tăi cei credincioși !

Iar cînd sfetnicul își încheie țesătura aceasta de răutăți și de scorneli, sultanul îi spuse :

— Chiar că nici nu mai știu ce se cade să cred ori să nu cred din lucrurile acestea uluitoare. Oricum, vă rămîn îndatorat tuturora pentru sfaturile voastre, și pe viitor am să-mi deschid ochii mai bine !

Și îi lăsă să plece, fără a le arăta prea mult cît era de tulburat și de îngrijorat în sufletul său de vorbele lor. Și, spre a putea într-o zi fie să-i nimicească, fie să le mulțumească pentru sfatul lor de bine, se hotărî să vegheze la faptele și la umbletele fiului său Hossein, chiar de la întoarcerea următoare a acestuia.

Or, cuconul Hossein nu zăbovi mult pînă ce să sosească, după cum făgăduise. Și sultanul, tătîne-său, îl primi tot cu bucuria și tot cu mulțumirea de întîia oară, ferindu-se cu grijă să-i dezvăluie crăișorului bănuielile pe care i le stîrniseră în minte vizirii cei dornici să-l piardă. Ci, a doua zi, chemă o babă, vestită în tot palatul pentru vrăjitoriile și răutățile ei, și care era în stare să descurce, fără a le rupe, pînă și firele dintr-o pînză de păianjen. Și, cînd baba se înfățișă dinainte-i, sultanul îi spuse :

— O, bătrînă a binecuvîntării, iacătă ziua în care ai să poţi da dovada credinţei tale faţă de nevoile sultanului tău. Află, dar, că, de cînd l-am găsit pe fiul meu Hossein, nu l-am putut face să-mi spună în ce loc s-a aciuat. Şi nu am vrut, ca să nu-l umilesc, să mă slujesc de puterea mea şi să-i cer fără de voia lui să-mi dezvăluie taina. Aşa că te-am chemat, o, regină a vrăjitoarelor, întrucît te socot deajuns de iscusită ca să faci în aşa fel încît dorinţa mea să fie împlinită fără ca nici fiul meu, nici nimeni din palat să poată afla ceva. Îţi cer, dar, să te foloseşti de toată dibăcia şi deşteptăciunea ta, care-s fără de asemuire, spre a lua seama la tot ce va face fiul meu după plecarea sa, care va avea loc mîine dimineaţă în zori. Ori poate că ai face şi mai bine să te duci chiar de astăzi, fără a mai tărăgăna, la locul unde şi-a găsit săgeata, lîngă brîul de stînci ce închide cîmpia dinspre apus. Întrucît el acolo, odată cu săgeata, şi-a găsit şi ursita !

Iar hîrca cea bătrînă răspunse că ascultă şi că se supune, şi ieşi să se ducă la stînci şi să se pitească acolo, în aşa fel încît să vadă tot fără a fi văzută.

Or, a doua zi, beizadea Hossein plecă de-acasă, cu călăreţii lui, din revărsat de ziuă, spre a nu trezi luarea-aminte a musaipilor şi a trecătorilor. Şi, cînd ajunse dinaintea scobiturii în care se afla uşa de piatră, pieri dincolo de ea dimpreună cu toţi cei care îl însoţeau. Şi baba vrăjitoare văzu totul, şi rămase uluită pînă peste marginile uluirii.

Şi, cînd îşi veni în fire din turburarea ei, ieşi din ascunzătoare şi se duse drept la ungherul în care văzuse pierind şi oamenii şi caii. Ci, cu toate străduinţele, şi oricît căută ea în toate părţile, rotindu-se într-una peste tot, nu zări nici o deschizătură şi nici o intrare. Întrucît uşa de piatră, care pentru prinţul Hossein se lăsase văzută încă de la întîia lui sosire acolo, nu se ivea decît numai pentru anume oameni, care erau pe placul prea-

frumoasei gennia, da niciodată, și nicidecum, ușa aceea nu era de văzut pentru niște muieri, și mai cu seamă pentru babele cele urîte și grețoase la privit. Și, în turbarea ei de a nu-și putea duce mai departe iscodelile, baba nu se putu ușura altfel decît slobozind o vîntuitură care făcu să sară pietrele din loc și ridică în văzduh un nor de țărînă. Și, cu nasul alungit pînă la picioare, se întoarse la sultan și îi dete seama despre tot ce văzuse, adăugînd :

— O, rege al vremilor, am toată nădejdea să izbutesc mai bine data viitoare. Și nu-ți cer decît să mă îndatorezi cu oleacă de răbdare și să nu întrebi nimic despre căile de care am de gînd să mă slujesc !

Și sultanul, care și așa era destul de mulțumit de izbînda aceea dintîi, îi răspunse bătrînei :

— Ai toată slobozenia să faci cum te-i pricepe ! Du-te, sub ocrotirea lui Allah, iar eu am să aștept aici răbduriu izbînda făgăduielilor tale !

Și, ca îndemn să lucreze bine, îi dete în dar un diamant minunat, și îi spuse :

— Primește diamantul acesta, ca pe un semn al mulțumirii mele ! Da să știi că el nu este nimic față cu ceea ce gîndesc eu să-ți răsplătesc izbînda !

Și bătrîna sărută pămîntul între mîinile regelui, și se duse în calea ei.

Or, la o lună de la întîmplarea aceasta, beizadea Hossein ieși ca și cea din urmă oară pe ușa de piatră, cu alaiul lui de douăzeci de călăreți îmbrăcați falnic. Și, mergînd de-a lungul stîncilor, dete cu ochii de o biată bătrînă care zăcea jos pe pămînt și gemea într-un chip jalnic, ca o făptură lovită de vreo suferință grea. Și era îmbrăcată în zdrențe, și plîngea. Și crăișorul Hossein, cuprins de milă, își opri calul și o întrebă cu duioșie pe bătrînă ce o doare și ce putea să facă el spre a-i ușura suferința. Și baba cea prefăcută, care anume venise să se aștearnă acolo, spre a răzbate la ținta ce și-o urma,

răspunse, fără a ridica fruntea, cu un glas întretăiat de gemete, și cu gîfîituri :

— O, mîntuitoare doamne al meu, Allah anume te-a trimis ca să-mi sapi mormîntul, întrucît am să mor ! Of, sufletul meu se duce ! O, doamne al meu, am plecat din satul meu să mă duc la oraș și, pe drum, m-a cuprins o fierbințeală grea, care m-a doborît aici fără de puteri, departe de orice făptură omenească și fără de nădejdea vreunui ajutor !

Și cuconul Hossein, care avea inima miloasă, îi spuse bătrînei :

— Mătușă a mea bună, îngăduie ca doi oameni de-ai mei să te ridice și să te ducă la locul unde am să mă întorc și eu, ca să ți se dea îngrijire !

Și făcu semn la doi dintre oamenii lui s-o ridice pe babă. Iar ei așa făcură ; și pe urmă unul dintre ei o sui pe spinarea calului, în spatele său. Și prințul făcu cale întoarsă și ajunse cu călăreții săi la ușa de piatră, care se deschise și îi lăsă să intre...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute paisprezecea noapte

Urmă :

...Și prințul făcu cale întoarsă și ajunse cu călăreții săi la ușa de piatră, care se deschise și îi lăsă să intre.

Și domnița gennia, cînd îi văzu pe toți că vin așa îndărăt, și nedîndu-i prin cap care să fie pricina ce-i silise să se întoarcă, dete fuga înaintea prințului Hossein, soțul ei, care, fără să descalece de pe cal, i-o arătă cu

degetul pe baba ce se făcea că moare și pe care doi călăreți tocmai o puneau jos pe pămînt, sprijinind-o pe după subsuori, și îi spuse :

— O, sultană a mea, această biată bătrînă, în starea jalnică în care o vezi, ne-a fost scoasă în cale de Allah, și se cuvine să-i purtăm de grijă și să-i dăm ajutor. O încredințez, așadar, milei tale, rugîndu-te să pui să i se dea toate îngrijirile pe care le vei socoti de trebuință !

Și gennia domniță, care sta cu privirile pironite pe babă, dete poruncă slujnicelor sale s-o ia din mîinile călăreților și s-o ducă într-un iatac aparte, și să se poarte față de ea cu tot atîta cinstire și cu tot atîta luare-aminte cît ar avea și față de ea însăși. Și, după ce femeile se îndepărtară cu bătrîna, preafrumoasa gennia îi spuse soțului său, scoborînd glasul :

— Allah să-ți răsplătească mila, care pornește dintr-un suflet bun ! Ci, de acuma încolo, poți să fii liniștit în privința acestei bătrîne, întrucît ea nu e mai bolnavă decît ochiul meu, și știu care-i pricina ce-o aduce aici, și care-s inșii ce-au mînat-o și ținta ce-a chibzuit-o cînd s-a așternut în drumul tău. Ci să fii fără de nici o teamă în privința aceasta, și să fii bine încredințat că orice s-ar putea unelti împotriva ta, cu gîndul de a te urgisi și de a-ți cășuna necazuri, am să știu eu cum să te apăr, făcînd zadarnice toate capcanele ce se vor pune împotriva ta !

Și, după ce îl mai sărută o dată, îi spuse :

— Du-te, sub ocrotirea lui Allah !

Și beizadea Hossein, deprins de mult să nu-i mai ceară lămuriri soției sale gennia, își luă rămas-bun de la ea și porni iar la drum înspre cetatea de scaun a părintelui său, unde nu peste mult ajunse cu întregu-i alai. Și sultanul îl primi ca de obicei, nelăsînd să se vadă nimic, nici dinaintea lui, nici dinaintea sfetnicilor, din simțămintele care îl zbuciumau.

Estimp, așadar, cele două slujnice ale preafrumoasei gennia o duseră pe hîrca de vrăjitoare într-un iatac mîndru și o ajutară să se culce pe un pat cu saltele de satin, chindisit cu horbote, și cu un polog de mătase subțire, cu perdele de zarafir. Și una dintre ele îi dete să bea o ceașcă plină cu apă de la Fîntîna Leilor, spunîndu-i :

— Iacătă o ceașcă de apă de la Fîntîna Leilor, care vindecă pînă și bolile cele mai zăcașe, și dă sănătate pînă și celor ce se află în pragul morții !

Și baba sorbi ceașca și, peste puține clipe, strigă :

— O, licoare minunată ! Iacătă-mă-s tămăduită, de parcă mi s-ar fi scos răul cu un clește ! Faceți-mi binele de a mă călăuzi degrabă pînă la stăpîna voastră, ca să-i mulțumesc pentru bunătatea ei și ca să-i arăt îndatorința mea !

Și se ridică în capul oaselor, prefăcîndu-se că s-ar fi zviduit de un rău de care nici nu suferise. Și cele două slujnice o călăuziră, printr-un șir de iatacuri care de care mai strălucit, pînă în sala în care se afla stăpîna lor.

Or, preafrumoasa gennia ședea pe un jeț de aur greu, împodobit cu nestemate, împresurată de o mulțime de domnițe de-ale ei care toate erau la fel de minunate și îmbrăcate într-un chip tot atîta de strălucit ca și stăpîna lor. Iar baba vrăjitoare, uluită de tot ce vedea, se ploconi la picioarele jețului, îngăimînd niște mulțumiri. Și gennia îi spuse :

— Sînt tare bucuroasă, o, preabună femeie, că te-ai vindecat. Și-acuma ești slobodă să rămîi la palatul meu cîtă vreme vei vrea. Iar femeile mele au să stea la poruncile tale, spre a-ți arăta saraiul !

Și baba, după ce mai sărută o dată pămîntul, se ridică și se lăsă dusă de două tinerele, care porniră să-i arate palatul pînă în toate minunatele lui amănunte. Și, cînd sfîrșiră de umblat, baba își zise că ar fi mai bine pentru

ea să se cărăbănească acuma, cînd văzuse ce vrusese să vadă. Şi îşi mărturisi dorinţa faţă de cele două tinerele, după ce le mulţumi pentru bunăvoinţa lor. Iar ele o scoaseră prin uşa de piatră, urîndu-i drum bun. Şi, de cum ajunse în afara stîncilor, baba se întoarse ca să ia seama mai bine la uşă şi ca să poată să ţină minte locul ; şi, întrucît uşa nu era de văzut pentru o muiere de teapa ei, degeaba se tot uită ea ; şi fu nevoită să plece fără a izbuti să dibăcească uşa.

Şi, cînd ajunse dinaintea sultanului, îi dete seama de tot ce făcuse, de tot ce văzuse, şi de neputinţa în care fusese de a mai găsi intrarea la palatul acela. Şi sultanul, destul de mulţumit de lămuririle ei, îşi chemă la sfat vizirii şi sfetnicii şi le povesti cumu-i treaba, cerîndu-le sfatul. Şi unii îl sfătuiră să-l dea morţii pe prinţul Hossein, ponegrindu-l că urzeşte împotriva domniei ; iar alţii fură de părere că poate ar fi mai bine să-l zebelească şi să-l întemniţeze pentru tot restul zilelor lui. Iar sultanul se întoarse înspre babă şi o întrebă :

— Da tu ce socoţi ?

Ea spuse :

— O, rege al vremilor, eu socot că-i mai bine să te slujeşti de legăturile pe care fiul tău le are cu acea gennia, spre a-l pune să ceară şi să dobîndească de la ea minunăţii ca acelea ce se află în palatul ei. Iar dacă el nu are să vrea, ori dacă ea nu are să-i dea, numai atunci urmează să cugeţi la mijlocul cel crunt pe care ţi-l arătară vizirii !

Şi regele zise :

— Nu este nimica împotrivă*!

Şi trimise după fiul său şi îi spuse :

— O, fiul meu, întrucît iacătă-te ajuns mai bogat şi mai puternic decît tatăl tău, oare nu ai putea să-mi aduci, data viitoare, vreun lucru care să-mi facă plăcere, de pildă vreun cort frumos, care să-mi poată sluji la vînătoare ori la război ?

Și crăișorul Hossein dete răspunsul de cuviință, încredințîndu-l pe tătîne-său de bucuria pe care o avea de a-l mulțumi în privința aceasta.

Și, cînd ajunse iarăși îndărăt la soția lui gennia, îi spuse dorința tatălui său ; iar ea răspunse :

— Pe Allah ! lucrul acesta pe care ni-l cere sultanul este un fleac !

Și îl chemă pe vistiernicul ei și îi spuse :

— Du-te și ia cortul cel mai mare care se află în haznaua mea ! Și spune-i străjerului vostru Șaiibar să ni-l aducă !

Și vistiernicul grăbi să îndeplinească porunca. Și, peste puține clipe, se întoarse însoțit de străjerul haznalei, care era un ginn dintr-un soi cu totul aparte. Întrucît era înalt de un picior și jumătate, avea o barbă de trei picioare, o mustață deasă și suflecată pînă la urechi, și niște ochi ca ochii de porc, înfundați adînc în capul lui care era tot atîta de gros cît și trupul ; și ducea pe umăr o dreavă de fier mai grea de cinci ori decît el, iar în mîna cealaltă ducea o legăturică împăturită. Și gennia îi spuse :

— O, Șaiibar, ai să-l însoțești numaidecît pe soțul meu, prințul Hossein, pînă la sultan, părintele său. Și să faci ceea ce ești dator să faci !

Iar Șaiibar răspunse că ascultă și că se supune ; și întrebă :

— Și, o, stăpîna mea, trebuie să duc și cortul pe care îl am în mînă ?

Ea spuse :

— De bună seamă ! Ci, mai întîi, întinde-l aici, pentru ca prințul Hossein să poată să-l vadă !

Și Șaiibar trecu în grădină și desfăcu legăturica pe care o adusese. Și se văzu un cort care, întins cu totul, putea să adăpostească o oștire întreagă, și care avea însușirea că se mărea și se micșora, pe măsura a ce trebuia să cuprindă. Și, după ce îl desfășură în felul acesta, îl

strînse la loc și îl făcu o legăturică pe care o ținea în podul palmei. Și îi spuse prințului Hossein :

— Să mergem la sultan !

Or, cînd beizadea Hossein, cu Șaiibar mergînd pe jos înainte-i, ajunse în cetatea de scaun a părintelui său, toți trecătorii, cuprinși de spaimă la vederea ginnului cel pitic, care venea cu bîrna lui de fier pe umăr, o luară la fugă să se ascundă prin case și prin prăvălii, unde încuiară de zor ușile. Și, la sosirea lor la palat, portarii, hadîmbii și străjerii își luară tălpile la spinare, scoțînd țipete de spaimă. Și amîndoi intrară în palat și se înfățișară dinaintea sultanului, care se afla înconjurat de vizirii și de sfetnicii lui și tăifăsuiau cu hoașca de vrăjitoare. Iar Șaiibar, înaintînd pînă la picioarele jețului domnesc, așteptă pînă ce prințul Hossein se temeni dinaintea tătîne-său, după care spuse :

— O, rege al vremilor ! ți-am adus cortul.

Și întinse cortul în mijlocul sălii, și începu să-l mărească și să-l micșoreze, stînd la oarecare depărtare. Pe urmă, deodată, ridică bîrna de fier și o slobozi drept în capul vizirului, și îl făcu terci, dintr-o lovitură. Pe urmă, îi terciui în același chip și pe ceilalți viziri, și pe sfetnici, pe cînd ei, înțepeniți de spaimă, nu aveau putere nici măcar să ridice mîna ca să se apere. Și o terciui apoi și pe hoașca de vrăjitoare, spunîndu-i :

— Asta-i ca să te învăț cum să te mai prefaci că ești pe moarte !

Și, după ce nimici în felul acesta toată liota, puse dreava de fier pe umăr și îi spuse regelui :

— I-am nimicit, spre a-i pedepsi pentru sfaturile lor cele rele ! În ce te privește, o, măria-ta, întrucît ai mintea slabă, și întrucît nu te-ai gîndit să-l ucizi ori să-l otrăvești pe craiul Hossein decît din pricină că te-au îndemnat aceștia, te cruț de o soartă ca a lor. Da te mazilesc din domnie. Și dacă vreunul din cetate cutează să cîrtească, îl nimicesc ! Și nimicesc orașul tot, dacă nu va

vroi să-l primească pe crăișorul Hossein de rege ! Și-acuma, dă-te jos și pleacă, ori te sfărîm !

Iar regele dete zor să se supună și, coborînd din scaunul de domnie, ieși din palat și se duse să trăiască în pustnicie, lîngă fiul său Ali, sub călăuza dervișului cel sfînt.

Iar în ce-i privește pe beizadea Hassan și pe soția sa Nurrennahar, întrucît nu luaseră parte în nici un fel la uneltire, crai Hossein, ajungînd rege, le dărui ca huzmet țara cea mai frumoasă din împărăție și rămase mai departe, în cele mai bune legături cu ei. Iar crai Hossein trăi cu soția lui, preafrumoasa gennia, în desfătare și huzur. Și lăsară amîndoi un șir lung de urmași, care domni după moartea lor, vreme de ani și ani. Ci mai știutor este Allah !

Iar Șeherezada, după ce istorisi așa povestea aceasta, tăcu. Iar sora ei Doniazada îi spuse :

— O, sora mea, ce dulci, și ce miezoase, și ce desfătătoare sînt vorbele tale !

Iar Șeherezada zîmbi și spuse :

— Da ce sînt acestea pe lîngă ceea ce am să mai povestesc, dacă regele îmi îngăduie !

Și regele Șahriar își zise : „Ce poate ea să-mi mai povestească, iar eu să nu știu ?“ Și îi zise Șeherezadei :

— Ai îngăduința !

Iar Șeherezada îi spuse regelui Șahriar :

POVESTEA DULCEI SCLIPIRE-DE-MĂRGĂRITAR

Se istorisește, în letopisețele învățaților și în cărțile trecutului, că emirul drept-credincioșilor Al-Motazid Bi'llah, cel de al șaselea calif din neamul lui Abbas, nepotul lui Al-Motavakkil, nepotul lui Harun Al-Rașid, era un domnitor dăruit cu un suflet ales, cu o inimă bărbată și cu simțăminte înalte, plin de vrajă și de frumusețe, de bunătate și de gingășie, de vitejie și de cutezanță, de măreție și de deșteptăciune, puternic și neînfricat ca leii și, pe lîngă toate, cu un har la stihuire atîta de desăvîrșit încît era socotit poetul cel mai mare de pe vremurile lui. Și avea la Bagdad, cetatea sa de scaun, spre a-l ajuta să chivernisească treburile împărăției lui fără de margini, șaizeci de viziri plini de rîvnă neostenită, care vegheau treburile norodului cu neodihnită osîrdie, întocmai ca și domnul lor. Fapt care făcea ca nimica, nici măcar întîmplarea ce-ar fi părut fără de nici o însemnătate, să nu-i rămînă ascuns din tot ce se petrecea sub domnia lui, în țările care se întindeau de la pustiul Șamului pînă la hotarele Maghrebului, și de la munții Khorassanului și marea apusului pînă la marginile cele mai afunde ale Indiei și ale Afganistanului.

Or, într-o zi, pe cînd se plimba cu povestitorul Ahmad Ibn-Hamdun, prietenul și tovarășul său de pahar cel mai drag, chiar acela căruia îi datorăm că ne-a lăsat atîtea istorisiri frumoase de povestit și atîtea stihuri minunate de-ale moșilor noștri de demult, ajunse dinaintea unei case cu înfățișare domnească, ascunsă dulce în inima unei grădini, și care, cu înfățișarea-i plăcută, mărturisea gusturile stăpînului ei, cu mult mai limpede decît ar fi făcut-o chiar limba cea mai măiestrită. Căci, pentru cel ce avea ochi simțitori și suflet luător-aminte, așa cum avea califul, casa aceea era însăși măiestria graiului.

Și, cum se așezaseră amîndoi pe lavița de marmură ce se afla în fața casei, și se odihneau de preumblarea lor, bucurîndu-se de reveneala care adia înspre ei îmbălsămată de mireasma crinilor și a iasomiilor, văzură ivindu-se dinainte-le, ieșiți din umbra grădinii, doi tinerei frumoși ca luna în cea de a patrusprezecea zi a sa. Și vorbeau între ei, fără a-i fi băgat de seamă pe cei doi călători care ședeau pe lavița de marmură. Și unul dintre cei doi tinerei îi spunea tovarășului său :

— Deie Allah o, prietene al meu, ca în ziua aceasta de strălucire niște oaspeți aduși de întîmplare să se abată pe la stăpînul nostru, care-i mohorît că a sosit ceasul de masă fără ca nimenea să se fi arătat spre a-i ține tovărășie, pe cînd de obicei are totdeauna în preajma sa niscaiva prieteni ori niscaiva călători pe care să-i cinstească cu bunătățuri și pe care să-i găzduiască măreț !

Iar celălalt răspunse :

— Hotărît ! e întîia dată cînd se întîmplă un lucru ca acesta și cînd stăpînul nostru se află singur în sala de oaspeți. Tare-i ciudat că, cu toată dulceața zilei acesteia de primăvară, nici un trecător nu și-a ales ca loc

de odihnă grădinile noastre cele atîta de frumoase, pe care de obicei vin să le vadă oameni tocmai din afundurile împărăției.

Auzind vorbele acestea ale celor doi flăcăi, Al-Motazid fu peste măsură de uimit să afle nu numai că în cetatea sa de scaun trăiește un om de vază de-a cărui casă nu știa nimic, ci și că acest om ducea o viață destul de osebită și că nu-i plăcea să șadă singur la masă. Și gîndi : „Pe Allah ! mie, care sînt calif, adeseori îmi place să stau singur singurel, numai cu mine, și aș muri în cel mai scurt răstimp dacă ar fi să simt mereu o suflare străină lîngă a mea ! întrucît singurătatea este de nepre-țuit, uneori !" Pe urmă, spuse credinciosului său tovarăș de chefuri :

— O, Ibn-Hamdun, o, povestitorule cu limbă de miere, tu, cel care cunoști toate poveștile trecutului și nu ai scăpat nimic din întîmplările vremurilor noastre, știi ceva despre omul care e stăpînul palatului acesta ? Și nu socoți a fi de sîrg să ne cunoaștem cu unul dintre supușii noștri care duce o viață atîta de altfel decît viața celorlalți oameni, și-atîta de uluitoare în strălucirea-i singuratică ? Și-apoi, lucrul acesta oare nu mi-ar da prilejul să dovedesc, față de unul dintre supușii mei de viță aleasă, o dărnicie care aș vrea să fie încă și mai largă decît aceea pe care o va fi arătînd pesemne el față de oaspeții săi aduși de întîmplare ?

Iar povestitorul Ibn-Hamdun răspunse :

— De bună seamă că emirul drept-credincioșilor nu ar avea de ce să se căiască mergînd la navabul acesta pe care nu-l cunoaștem. Așa că, de vreme ce asta-i dorința stăpînului meu, am să-i strig pe cei doi flăcăi chipeși și am să le dau de știre că vrem să mergem la stăpînul acestui sarai !

Şi se ridică de pe lespede, dimpreună cu Al-Motazid, care, după obiceiul lui, era străvestit în neguţător. Şi se înfăţişă dinaintea celor doi flăcăi chipeşi, şi le spuse :

— Duceţi-vă, Allah fie cu voi amîndoi, şi daţi de ştire stăpînului vostru că la poarta lui doi neguţători străini cer intrare în casă, şi năzuiesc la cinstea de a se înfăţişa dinainte-i.

Iar cei doi tinerei, de cum auziră vorbele acelea, zburară voioşi spre casă, şi nu peste mult se ivi în prag însuşi stăpînul locului. Şi era un bărbat cu faţa luminoasă, cu trăsături subţiri şi gingaşe, cu înfăţişarea zarifă şi cu chipul plin de bunăvoinţă...

Cînd povestea ajunse aici, Şeherezada văzu zorii mijind şi, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute cincisprezecea noapte

Urmă :

Şi era un bărbat cu faţa luminoasă, cu trăsături subţiri şi gingaşe, cu înfăţişarea zarifă şi cu chipul plin de bunăvoinţă. Şi era îmbrăcat cu o haină de mătase de Nişabur, avea pe umeri o mantie de catifea cu ciucuri de aur, şi purta pe deget un inel de rubin. Şi veni în calea lor, cu un zîmbet de bunvenit pe buze şi cu mîna stîngă pe inimă, şi le spuse :

— Salamaleikum, şi prietenie domniilor-voastre cele binevoitoare, care ne cinstesc cu o cinstire fără de seamăn venind la noi !

Iar ei intrară în casă şi, dacă văzură rînduiala cea minunată de acolo, li se păru casa chiar ca un colţ de

rai, întrucît frumusețea ei de dinlăuntru întrecea, și încă cu mult, frumusețea de dinafară și, fără de nici o îndoială, ar fi făcut-o pînă și pe turtureaua cea îndrăgostită să-și uite jalea dorului de iubitul ei.

Și, în odaia de taifas, o grădiniță se oglindea în havuzul de alabastru, în care cînta șuvoiul de diamant, și, prin chiar micimea ei, era o plăcere de reveneală și de încîntare. Căci dacă grădina cea mare, cu toate florile și cu toate frunzișurile care împodobesc pămîntul lui Allah, închipuia un brîu împrejurul casei, și dacă, prin strălucirea ei, era ca o nebunie de ierburi, fără de nici o îndoială că grădina cea mică era ca însăși înțelepciunea lor. Iar ierburile ce-o alcătuiau erau patru flori, da, într-adevăr, numai patru flori, însă niște flori cum ochiul omului nu mai văzuse decît în zilele cele dintîi ale pămîntului.

Or, floarea cea dintîi era un trandafir, aplecat pe firul lui și, în totului tot, nu un trandafir ca toți trandafirii, ci chiar trandafirul cel dintîi, al cărui frate a înflorit în rai, înainte de prăbușirea cea năprasnică a îngerului. Și floarea aceea, luminată de ea însăși, era o flacără de aur roșu, un foc de bucurie stîrnit din sineși, un zori de zi strălucitor, viu, stacojiu, catifelat, proaspăt, feciorесc, neprihănit, îmbătător. Și, în bobocul lui, cuprindea atîta purpură cîtă s-ar fi cerut pentru haina unui rege. Iar mireasma lui, făcînd să se deschidă dintr-o suflare canaturile inimii, grăia sufletului : „Îmbată-te !“ ; și, punînd aripi trupului, îi spunea : „Zboară !“

Iar floarea cea de-a doua era o lalea, dreaptă pe firul ei și, în totului tot, nu o lalea din vreo grădină împărătească, ci laleaua străbună, cea adăpată cu sînge de balauri, și al cărei neam stins înflorea în Iram-cel-cu-Pilaștri, și a cărei culoare spunea cupei pline cu vin bătrîn : „Eu îmbăt fără să fiu atinsă cu buzele !“, iar jarului fierbinte îi spunea : „Eu ard fără să mă mistui !“

Iar cea de a treia floare era o zambilă, dreaptă pe firul ei și, în totului tot, nu zambila de prin grădini, ci zambila mamă a crinilor, cea numai safi de albă, zambila cea gingașă, și înmiresmată, și plăpîndă, și neprihănită, care îi spune lebedei ce iese din apă : „Eu sînt mai albă decît tine !“

Iar floarea cea de a patra, stînd plecată pe firul ei, era întru totului tot, nu, o, nu garoafa cea de pe terasele pe care seara le stropesc fetișcanele, ci un ghemotoc aprins, o bucată de soare, prăvălit spre apus, un șip de mireasmă închizînd sufletul cel zburatic al piperului, era însăși garoafa pe a cărei soră regele ginnilor i-a dat-o lui Soliman, ca să împodobească cu ea părul frumoasei Balkis, și din care acela a scos Elixirul de viață lungă, Balsamul înțelepciunii, Al-caliul împărătesc și Teriacul.

Iar apa din havuz, numai atingînd acele patru flori, fie și doar umbra lor, era străbătută, chiar și după ce zvonul cîntecului se stingea și ploaia de diamante se sfîrșea, de un șir de fiori de tulburare. Iar cele patru flori, știindu-se atîta de frumoase, se temeneau zîmbitoare pe tulpinele lor și se priveau îndelung.

Și nimic nu împodobea sala aceea de marmură albă și răcoroasă, în afară de cele patru flori de la acel havuz. Iar privirea se odihnea asupra lor, răpită, fără a cere nimic mai mult.

Și, după ce califul și soțul său șezură pe divanul așternut cu chilimuri de Khorassan, gazda îi pofti, după alt rînd de urări de bun-venit, să împartă cu el masa alcătuită din bucate alese, pe care tocmai i-o aduceau pe tăvi de aur slugile, și pe care o așterneau pe niște sofrale de bambus. Și masa se petrecu în dragostea de care se slujesc prietenii față de prietenii lor, și fu înveselită, la un semn al gazdei, de intrarea a patru fetișcane cu chipurile ca luna, și care erau : cea dintîi o cîntăreață

din alăută, cea de a doua o cîntăreață din țimbal, cea de a treia o cîntăreață din gură, iar cea de a patra o dănțuitoare. Și, în vreme ce cu alăutele, cu cîntarea și cu frumusețea danțului, ele desăvîrșeau, tuspatru, strălucirea acelei săli și vrăjeau împrejurul, gazda și cei doi musafiri degustau vinul din cupe și se dedulceau cu poamele culese cu crengile lor cu tot, așa de frumoase că nu se putea să fi fost aduse decît din livezile raiului.

Și povestașul Ibn-Hamdun, măcar că era deprins să fie cinstit din belșug de către stăpînul său, își simți sufletul atîta de aprins de vinurile acelea marmanzii, și de acel noian de frumuseți strînse laolaltă, încît se întoarse cu niște ochi plini de lumină înspre calif și, cu cupa în mînă, rosti niște stihuri ce înfloreau în el la amintirea răscolită a unui tînăr prieten al său. Și, cu glasul lui frumos cîntat, spuse :

O, tu, cu trandafirii ca de jar
De pe obrajii-ți limpezi ca lumina,
Cei plămădiți după dreptul tipar
Al unui idol proslăvit în China,
O, copilandre cu ochi de gagat,
Cu trup zarif ca de hurie sfîntă,
Hai, lasă-ți visu-n lene alintat,
Încinge-ți brîul, și cu veche-orîndă
Să gîlgîie fă vinul înspumat,
Aprinsul vin precum laleaua blîndă.
Că sînt și ceasuri de înțelepciune,
Precum și ceasuri sînt de nebunii.
Acuma-n cupă toarnă-mi vin-minune !
Să-l sorb cu mare sete, că tu știi
Ce mult îmi place vinul, dacă este
Ca sîngele ce-l gîlgîie așa,
Din gîturi groase, olurile-aceste,
Ah, vinu-aprins precum inima-ta !
Și să nu-mi spui că dulcea lui lucoare

Vicleană e — căci nu-i adevărat !
Şi-apoi ce rău mai e beţia, oare,
Pentru acela ce s-a născut beat ?
Azi gîndurile mele-s o vîltoare,
Precum zulufii-n păru-ţi revărsat !
Să nu-mi spui mie cum că, iată, vinul
Poeţilor le e dăunător.
Cît timp îşi pune cerul baldachinul,
Ca azi, albastru, cît în verde zbor
Se-nvăluie pămîntul — lasă-mi chinul
Să-l sting în vis, să beau pînă-am să mor !
Iar tinerii cei cu obraz de jar,
Cînd vor veni să-mi caute mormîntul,
Mireasma dulce-a vinului amar,
Din groapa mea, îmbălsămînd pămîntul,
S-o simtă cum răzbeşte în afar',
Şi-n preajma lor, cînd o întoarce vîntul,
Beţia mea să-i prindă iar şi iar,
Şi să-i îmbete şi pe ei de-a rîndul.

Şi, sfîrşind de ticluit stihurile acestea, poveştaşul Ibn-Hamdun ridică ochii înspre calif, ca să judece după chipul lui cum îi plăcuse cîntarea. Ci, în loc de plăcerea pe care se aştepta s-o vadă, dete cu ochii de o înfăţişare atîta de acrită şi de o mînie atîta de aprigă, încît scăpă din mînă cupa plină cu vin. Şi se cutremură în sufletul său, şi s-ar fi şi crezut pierit fără de izbavă, dacă nu ar fi băgat tot atunci de seamă că emirul drept-credincioşilor nu părea nici măcar a-i fi auzit stihurile rostite, şi dacă nu i-ar fi văzut ochii tulburi şi parcă pierduţi în cercetarea unui lucru de nedeslușit. Şi îşi zise : „Pe Allah ! acum o clipă avea chipul visător, şi-acuma iacă-tă-l negru de supărare şi cum niciodată nu i l-am mai văzut aşa de furtunos. Şi, cît sînt eu de deprins a-i citi gîndurile după înfăţişarea chipului, şi să-l ghicesc ce

simte, iacătă că acuma habar nu am de unde i se trage schimbarea asta neașteptată! Izgoni-l-ar Allah pe cel viclean, și apere-ne de rele!“

Și, cum își storcea mințile, în felul acesta, spre a ajunge să înțeleagă pricina acelei mînii, califul deodată aruncă înspre gazdă o privire plină de îndoință și, împotriva tuturor datinilor ospeției, și în pofida obiceiului care cere ca niciodată gazda și musafirul să nu se întrebe de nume și de rosturi, îl întrebă pe stăpînul casei, cu un glas ce se străduia să nu izbucnească :

— Cine ești tu, bre !

Iar gazda, la întrebarea aceasta, schimbîndu-se de tot la față și speriat pînă peste fire, nu vroi nicicum să nu dea răspunsul, ci zise :

— Mi se spune îndeobște Abu'l Hassan Ali-ben-Ahmad Al-Khorassani.

Și califul urmă :

— Da tu știi cine sînt eu ?

Iar gazda răspunse, încă și mai galben :

— Nu, pe Allah ! nu am avut cinstea aceasta, o, stăpîne al meu !

Atunci Ibn-Hamdun, simțind că împrejurarea se făcea tot mai încurcată, se ridică și îi spuse tînărului :

— O, gazdă a noastră, te afli de față cu emirul drept-credincioșilor, califul Al-Motazid Bi'llah, nepotul lui Al-Motavakkil Ala'llah.

Cînd auzi vorbele acestea, stăpînul casei se ridică la rîndu-i, tulburat pînă peste poate, și, tremurînd, sărută pămîntul dinaintea califului, și spuse :

— O, emire al drept-credincioșilor, mă închin ție, pe harurile preacuvioșilor și preacredincioșilor tăi strămoși, să-i ierți robului tău greșealele pe care va fi putut să le săvîrșească, fără de voia lui, față de măria ta, ori

lipsa de cuviință de care o fi putut să se facă vinovat, ori lipsa de preacinstire, ori lipsa de dărnicie, fără de nici o îndoială !

Și califul răspunse :

— Bre, omule, nu am să te cert pentru nici o lipsă de felul acesta. Ai dovedit, dimpotrivă, față de noi, o risipă de care te-ar pizmui pînă și regii cei mai darnici. Ci, dacă te-am întrebat ce te-am întrebat, am făcut-o întrucît, din cîte-mi pare, o pricină tare grea m-a stîrnit deodată, cînd nu mă gîndeam decît să-ți mulțumesc pentru tot ce văzusem atîta de frumos în casa ta !

Și gazda, năucită, spuse :

— O, stăpîne și doamne al meu, fie-ți milă ! nu lăsa mînia să cadă asupra robului tău, pînă a nu-l fi încredințat și pe el de nelegiuirea lui !

Iar califul spuse :

— Am băgat dintr-odată de seamă, bre omule, că tot ce se află în casa aceasta, de la lucruri pînă la hainele pe care le ai pe tine, poartă numele bunicului meu, Al-Motavakkil Ala'allah ! Or, poți tu să-mi lămurești un fapt atîta de ciudat ? Și nu carecumva se cade să mă gîndesc la vreun furtișag nedovedit din saraiul strămoșilor mei preacucernici ? Vorbește fără de ocolișuri, ori te-așteaptă moartea pe dată !

Și gazda, în loc să se tulbure, își dobîndi la loc chipul cel îndatoritor și zîmbetul, și, cu glasul lui cel mai liniștit, spuse :

— Milele și pavăza Celui-atotputernic fie asupra ta, o, doamne al meu ! Hotărît, vorbesc fără de ocolișuri, întrucît adevăru-i haina ta cea de pe dinlăuntru, cinstirea-i mantia ta cea de pe dinafară, și nimeni nu ar putea să grăiască altminteri decît întru adevăr dinaintea ta...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute șaisprezecea noapte

Urmă :

Hotărît, vorbesc fără de ocolișuri, întrucît adevăru-i haina ta cea de pe dinlăuntru, cinstirea-i mantia ta cea de pe dinafară, și nimeni nu ar putea să grăiască altminteri decît întru adevăr dinaintea ta.

Iar califul îi spuse :

— Dacă-i așa, șezi jos și zi-i !

Și Abu'l Hassan, la un semn al califului, șezu jos pe locul lui și spuse :

— Află, dar, o, emire al drept-credincioșilor — dare-ar Allah să-ți duci mai departe biruințele și noroacele ! — că eu nu sînt, precum s-ar putea presupune, nici fiu de rege, nici de șerif, nici fecior de vizir, nici nimic ce s-ar putea asemui, mai de aproape ori mai de pe departe, cu vreo spiță de os domnesc. Da povestea mea-i o poveste atîta de ciudată încît, de-ar fi scrisă cu acul pe colțul dinlăuntru al ochiului, ar sluji de învățămînt aceluia care ar citi-o cu prețuire și cu luare-aminte. Întrucît, măcar că nu sînt nicidecum os domnesc, nici de viță aleasă, nici din vreun neam de vază, socot că pot, fără de a minți, să-i mărturisesc stăpînului meu că, de binevoiește să-și plece înspre mine urechea, povestea aceasta are să-l mulțumească și are să facă să-i piară mînia adunată împotriva robului care îi vorbește.

Și Abu'l Hassan se opri o clipită din vorbă, își adună amintirile, le orîndui în mintea lui, și urmă astfel :

Eu, o, emire al drept-credincioșilor, m-am născut la Bagdad, ca fiu al unui tată și al unei mame care nu mai aveau altă odraslă în afară de mine. Iar tatăl meu era un negutător oarecare din suk. Dreptu-i, totodată, că era cel mai bogat și cel mai prețuit dintre toți neguștorii. Și nu era negustor numai într-un suk, ci în toate

sukurile avea cîte o prăvălie, care era cea mai frumoasă, atît în sukul zarafilor cît și în cel al negutătorilor de leacuri ori în cel al postăvarilor. Și în fiecare prăvălie avea cîte un om al lui, priceput la treburile de vînzare și de cumpărare. Și mai avea, lîngă odaia din fund a prăvăliei, și cîte un iatac lăturalnic, unde putea, ferit de cei ce intrau ori ieșeau din prăvălie, să se întindă în voie, la vreme de arșiță, și să-și facă tabietul, pe cînd spre a-l răcori în răstimpul somnului un rob avea slujba de a-i face vînt cu un vînturar, vînturîndu-i cu bunăcuviință mai ales boașele. Căci taică-meu avea boașele simțitoare la căldură, și nimic nu le făcea atîta bine cît răcoreala vînturarului. Or, cum altă odraslă în afară de mine nu mai avea, mă iubea din toată inima, nu mă lăsa să duc lipsă de nimic, și nu precupețea nici o cheltuială pentru învățătura mea. Și, de altminteri, bogățiile lui sporeau an de an, datorită binecuvîntării cerului, și se făceau tot mai anevoie de socotit. Și-atunci, venindu-i ceasul sorocului, muri — îndura-s-ar Allah să-l copere cu mila lui, să-l primească în tihna lui, și să dealungească, cu zilele pe care le-a pierdut răposatul, viața emirului drept-credincioșilor.

Iar eu, moștenind averi nenumărate de la părintele meu, am urmat a mă ține, ca și pe vremea cînd trăia el, de negustoriile sukului. Și, de altminteri, nu mă lipseam de la nimica, mîncam, beam și mă veseleam cît puteam, cu prietenii care îmi erau dragi. Și mi se părea că viața-i minunată, și mă străduiam să le-o fac și celorlalți tot atîta de plăcută cît îmi era mie. Drept care, fericirea îmi era fără de căințe și fără de amaruri, și nu rîvneam la nimica mai bun decît viața mea de fiecare zi. Întrucît și ceea ce oamenii numesc ambiție, și ceea ce înfumurații numesc slavă, și ceea ce săracii cu duhul numesc faimă, și mai-măririle, și zarva, toate astea îmi erau un simțămînt de neîndurat. Și mă socoteam mai presus de ele. Iar mai presus de plăcerile din afară puneam liniș-

tea traiului meu, iar mai presus de măririle cele înșelătoare puneam fericirea mea de rînd, tăinuită în mijlocul prietenilor mei cu chip dulce. Ci, o, doamne al meu, o viață, cît de cuminte și de curată ar fi ea, nu este niciodată ferită de belele. Și trebuia și eu, după pilda semenilor mei, să mă încredințez de aceasta în curînd. Și beleaua veni sub chipul cel mai vrăjit în viața mea. Întrucît, pe Allah ! oare se află pe pămînt vreo vrajă ce s-ar putea asemui cu frumusețea, atunci cînd frumusețea își alege, spre a se vădi, chipul și legănările unei copilandre de paisprezece ani ? Și se află oare, o, doamne al meu, copilandră mai dulce decît aceea pe care nu o aștepți, atunci cînd, ca să ne ardă inima, ia chipul și legănările unei copilandre de paisprezece ani ? Căci sub înfățișarea aceasta, și nu sub alta, mi se ivi, o, emire al drept-credincioșilor, aceea care avea să-mi pecetluiască pe totdeauna mințile cu pecetea atotputerii ei. Că iacătă, stam într-o zi pe lavița de dinaintea prăvăliei mele, și tăifăsuiam ba de una, ba de alta, cu prietenii mei obișnuiți, cînd văzui că se oprește dinaintea mea o tinerică legănîndu-se și zîmbind, împodobită cu doi ochi de babiloneancă, și care îmi aruncă o privire, numai o privire, și nimic mai mult. Iar eu, ca sub săgetătura unei săgeți agerite, tresării în cugetul și în trupul meu, și îmi simții întreaga ființă cuprinsă de tulburare, ca dinaintea chiar a năzăririi fericirii mele. Și fetișcana, după o clipă, veni înspre mine și îmi spuse :

— Oare aici este prăvălia domniei-sale Abu'l Hassan Ali Ibn-Ahmad Al-Khorassan ?

Și întrebarea aceea, o, doamne al meu, mi-o puse cu un glas ca de izvor, și ședea, înaltă și subțire, dinaintea mea, și mlădie în gingășia-i dulce ; iar gura-i de copil neprihănit, sub iașmacul de moselină, era un bobocel de purpură ce se deschidea peste două șiruri lucii de boabe de grindină. Iar eu răspunsei, ridicîndu-mă în cistea ei :

— Da, o, stăpînă a mea, aceasta-i prăvălia robului tău.

Iar prietenii mei, din bună-cuviință, se ridicară toți și plecară. Atunci fetișcana intră în prăvălie, o emire al drept-credincioșilor, tîrîndu-mi mințile după ea. Și șezu ca o regină pe divan, și mă întrebă :

— Și unde-i el ?

Eu răspunsei, da bîlbîindu-mă de tot, așa de tare mi se înnodase limba de tulburare :

— Chiar eu sînt, ya setti !

Și ea zîmbi, cu zîmbetul gurii ei, și grăi :

— Spune-i atunci slujbașului tău de colea să-mi dea trei sute de dinari de aur !

Iar eu, într-o clipă, mă întorsei înspre căpetenia băieților mei de prăvălie și îi poruncii să cîntărească trei sute de dinari și să-i dea domniței aceleia nepămîntene ! Și ea luă punga cu aur pe care i-o înfățișă slujbașul meu, și, ridicîndu-se, plecă fără o vorbă de mulțumire, fără un semn de rămas-bun. Și, hotărît ! o, emire al dreptcredincioșilor, mințile mele nu putură să facă altceva decît s-o urmeze mai departe, lipite de pașii ei.

Or, cînd pieri din vedere, băiatul meu de prăvălie îmi spuse cu bună-cuviință :

— O, stăpîne al meu, pe numele cui trebuie să scriu banii aceștia arvuniți ?

Eu răspunsei :

— Eh, de unde să știu, bre ? Și-apoi, de cînd însemnează oamenii în cărțile lor de socoteli numele huriilor ? Dacă vrei, scrie : „Trei sute de dinari dați arvună Hoțoaicei-de Inimi!"

Cînd tejghetarul meu auzi vorbele acestea, își zise : „Pe Allah ! stăpînul meu, care de felul lui este atîta de chibzuit, nu a făcut lucrul acesta decît ca să pună la încercare iscusința și priceperea mea. Așa că am să dau fuga după necunoscuta aceea și am s-o întreb cum o cheamă ! Și, fără a-mi cere sfatul, se repezi plin de sîrg afară din prăvălie și o luă la fugă după fetișcana care de mult nu se mai vedea. Și, după un timp, se întoarse la

prăvălie, da ținîndu-și mîna peste ochiul stîng, și cu fața scăldată în lacrimi. Și, cu capul plecat, se duse să-și ia iarăși locul la tejghea, ștergîndu-se pe obraji.

Iar eu îl întrebai :

— Ce-ai pățit ?

El îmi răspunse :

— Izgonit fie Cel-viclean, o, stăpîne al meu ! Socoteam că fac bine, cu gîndul s-o întreb cum o cheamă, cînd m-am luat după copilandra care a fost aici. Da ea, de cum m-a simțit în urma ei, s-a răsucit dintr-odată înspre mine, și mi-a alduit peste ochiul stîng un pumn de era să-mi crape capul. Și iacătă-mă acuma cu ochiul zdrobit de un pumn mai vîrtos decît pumnul unui fierar. Și-așa ! Or, o, doamne al meu, mărire lui Allah cel carele ascunde atîta putere în mîinile gazelelor, și pune atîta repeziciune în mișcările lor ! Iar eu rămăsei toată ziua aceea cu mințile prinse în lanțul amintirii ochilor aceia ucigași de oameni, și cu sufletul chinuit și răcorit totodată de trecerea celei ce îmi răpise judecățile.

Or, a doua zi, tot la ceasul acela, pe cînd mă pierdeam în dorul de ea, o văzui pe vrăjitoriță stînd dinaintea prăvăliei mele, uitîndu-se la mine și zîmbind. Și, la vederea ei, bruma de minte care îmi mai rămăsese fu mai-mai să-și ia zborul de bucurie. Și, cum tocmai deschideam gura spre a-i ura bun-venit, fata îmi spuse :

— Nu-i așa, ya Abu'l Hassan, că ți-ai zis pesemne în mintea ta, gîndindu-te la mine : „Ce fel de hoață o mai fi și aia care mi-a răpit ceea ce mi-a răpit, și pe urmă și-a luat tălpășița ?

Ci eu răspunsei :

— Numele lui Allah fie asupra-ți și împrejurul tău, o, sultană a mea ! Nu ai făcut altceva decît să iei ceea ce este al tău, întrucît tot ce-i aici este bunul tău, și pe dinafară și pe dinăuntru ! Iar sufletul robului tău nu mai este al lui de cînd te-ai ivit tu, și se află laolaltă cu toată zestrea de bunuri lipsite de preț, din prăvălia aceasta !

Şi copilandra, cînd auzi aşa, îşi săltă iaşmacuţul de pe faţă şi se apleacă, trandafir pe un fir de crin, şi şezu jos rîzînd, cu susur de brăţări şi de mătăsării. Şi, odată cu ea, intră în prăvălie mireasma îmbălsămată a tuturor grădinilor. Pe urmă, îmi spuse :

— Dacă-i aşa, ya Abu'l Hassan, numără-mi cinci sute de dinari !

Şi eu răspunsei :

— Ascult şi mă supun !

Şi, poruncind să i se cîntărească cinci sute de dinari, i-i detei. Iar ea îi luă şi plecă. Şi-atîta tot.

Iar eu, ca şi în ajun, mă simţeam mai departe încătuşat de nurii ei, şi rob al frumuseţii sale. Şi, neştiind ce vrăjitorie mă lăsase atîta de cu totul lipsit şi de minţi şi de judecată, nu izbuteam să mă înduplec a lua vreo hotărîre, ori a face vreo încercare să ies din starea de pieire în care mă cufundasem. Ci în ziua următoare, pe cînd eram mai şofrănit şi mai toropit ca oricînd, fata se ivi iar înaintea mea, cu ochii ei cei lungi, de flacără şi de neguri, şi cu zîmbetul ei pierzător de minţi. Şi, de data aceasta, fără a rosti o vorbă, îşi puse degetul pe o bucată de catifea pe care erau agăţate nişte giuvaeruri scumpe, şi numai îşi spori zîmbetul...

Cînd povestea ajunse aici, Şeherezada văzu zorii mijind şi, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute şaptesprezecea noapte

Urmă :

...fără a rosti o vorbă, îşi puse degetul pe o bucată de catifea pe care erau agăţate nişte giuvaieruri scumpe, şi numai îşi spori zîmbetul. Iar eu, pe dată, o, emire al

drept-credincioșilor, luai bucata de catifea, o împăturii cu tot ce se afla în ea, și i-o dedei vrăjitoarei, care o luă și se duse, fără altceva nimic.

Or, de data aceasta, cînd o văzui că se duce, nu mai fusei în stare să stau mai departe nemișcat și, înfrîngîndu-mi sfiala ce mă făcea să mă tem de un necaz asemenea cu cel pe care îl pățise băiatul meu de la tejghea, mă ridicai și plecai pe urmele ei. Și ajunsei, în felul acesta, mergînd în urma ei, pe țărmurile Tigrului, unde o văzui cum se suie într-un caic, care lopătînd spornic ajunse la palatul de marmură al emirului drept-credincioșilor Al-Motavakkil, bunicul tău, o, doamne al meu. Iar eu, dacă văzui așa, mă simții cuprins de o îngrijorare pînă peste poate și gîndii în cugetul meu: „Iacătă-te acuma, ya Abu'l Hassan, băgat în grele belele și tîrît în vîrtejul încurcăturilor!“ Și mă gîndeam, fără de voia mea, la spusa aceasta a poetului:

Brațul alb și-atît de dulce
Al iubitei, brațul care
Ca să-ți rezemi pe el fruntea
Puf de lebădă îți pare,
Cercetează-l și ia seama
Că te duce la pierzare.

Și am stătut multă vreme pe gînduri, privind, fără s-o văd, apa rîului; și toată viața mea cea fără de necazuri și cea atîta de otova în dulceața trecutului ei mi se prefiră pe dinaintea ochilor, în niște luntrii plutind una după alta și toate la fel, pe firul apei aceleia. Și deodată, dinaintea ochilor mei, caicul se ivi iarăși, așternut cu purpură, cu fata aceea stînd în el, tras acuma la capătul de jos al scării de marmură, și fără nici un vîslaș. Și mă minunai cu glas tare: „Hei, pe Allah! au nu ți-e rușine de viața ta lîncedă, ya Abu'l Hassan? Și cum de stai tu să șovăiești între viața aceea și viața de foc pe care o duc cei care nu se tem de nici un fel de

încurcaturi ! Şi au nu cunoşti tu şi ceastălaltă spusă a poetului :

Prietene, hai, scoală
Din lunga-ţi toropeală,
Că trandafirul fericirii sfînt
Nu înfloreşte-n somn nicicînd.
Nu mai lăsa să treacă
Prin viaţa ta săracă
Atîtea clipe fără să te-aprinzi
La jarul mare-al marilor dorinţi.

Că veacuri vei avea de-ajuns
Să dormi în somnul nepătruns.

Şi, înviorat de stihurile acestea şi de amintirea fetei celei tulburătoare, mă hotărîi, acum cînd ştiam unde sălăşluieşte, să nu mă abat de la nimic spre a ajunge la ea. Şi, plin de gîndul acesta, mă dusei acasă şi intrai în iatacul mamei mele, care mă iubea cu toată suflarea ei, şi îi povestii, fără a-i ascunde nimic, tot ce se întîmplase în viaţa mea. Iar maică-mea, înfricoşată, mă strînse la inima ei, şi îmi spuse :

— Mîntui-te-ar Allah, o, copilul meu, şi ferească-ţi sufletul de vreo belea ! Of, fiul meu, Abu'l Hassan, tu, singura mea temelie de viaţă, unde vrei tu să primejduieşti şi tihna ta şi pe a mea ? Dacă fata aceea şade în saraiul emirului drept-credincioşilor, cum poţi tu să te îndîrjeşti a dori s-o vezi ? Au tu nu bagi de seamă prăpastia înspre care alergi, cînd te încumeţi, măcar şi cu gîndul numai, să porneşti înspre saraiul stăpînului nostru califul ? O, fiul meu, mă rog ţie pe cele nouă luni cît ţi-am încălzit viaţa, leapădă-te de gîndul de-a o mai vedea pe fata aceea, şi de-a lăsa să se sape în inima ta o patimă amarnică !

Iar eu răspunsei că ce-o fi o fi. Şi că ce-i scris trebuie să se întîmple. Şi că Allah este mai presus de toate ! Şi,

a doua zi, ducîndu-mă la prăvălia mea din sukul giuvaiergiilor, veni să mă vadă omul meu care se îngrijea de neguțătoriile de la prăvălia mea din sukul negustorilor de sulimanuri. Și era un om bătrîn, în care răposatul taică-meu avea o încredere fără de margini și de la care cerea sfat la orice neguțătorie mai anevoioasă ori mai încurcată. Și, după salamalekurile și urările îndătinate, îmi spuse :

— Ya sidi, ce'i cu schimbarea aceasta pe care o văd în înfățișarea ta, și ce-i cu gălbeneala de pe chipul tău, și ce-i cu îngrijorarea aceasta ? Ferească-ne Allah de neguțătoria păguboasă și de mușterii de rea credință ! Da oricare o fi necazul pe care îl vei fi pățit, nu poate să fie fără de izbavă, de vreme ce ești bine sănătos !

Iar eu îi spusei :

— Nu, pe Allah, o, preacinstite taică, nu am făcut nici o neguțătorie proastă, și nu am fost înșelat de reaua credință a nimănui. Numai că viața mea s-a schimbat la chip, atîta. Și belelile au intrat în casa mea, odată cu trecerea unei copilandre de paisprezece ani.

Și îi povestii ce mi se întîmplase. Și i-o zugrăvii, de parcă acolo de față s-ar fi aflat chiar răpitoarea inimii mele. Și preacinstitul șeic, după ce cugetă o clipă, îmi spuse :

— Hotărît ! treaba-i încurcată. Da nu-i mai presus de isteția bătrînului tău rob, o, stăpîne al meu. Căci chiar că am printre cunoscuții mei un om care locuiește la saraiurile califului Al-Motavakkil, întrucît este croitorul slujbașilor și al hadîmbilor de acolo. Așa că am să te duc la el ; și ai să-i dai să-ți lucreze vreo haină, pe care să i-o plătești gras. Iar el, atunci, are să-ți fie de mare folos !

Și, fără a mai zăbovi, mă duse la palat și intră cu mine la croitorul care ne primi cu dragoste. Iar eu, spre a face începutul șirului de haine pe care aveam să-i dau să mi le lucreze, îi arătai un buzunar de la surtucul

meu, pe care avusesem grijă să-l descos, pe drum, și îl rugai să mi-l coase la loc numaidecît. Și croitorul mi-l cusu cu multă bunăvoie. Iar eu, spre a-i plăti lucrul, îi strecurai în mînă zece dinari de aur, cerîndu-mi iertăciune că era atîta de puțin, și făgăduindu-i că am să-l despăgubesc din belșug la cel de al doilea prilej. Și croitorul nu mai știa ce să creadă de felul meu de a mă purta ; ci, uitîndu-se la mine cu uimire, îmi spuse :

— O, doamne al meu, ești îmbrăcat ca un negutător, da ești departe de-a te purta ca negutătorii. De obicei, un negutător ia seama la ce cheltuie, și nu scoate o drahmă pînă ce nu este încredințat că are să cîștige zece. Da tu, pentru un lucru de nimic, îmi dai un preț cît pentru un caftan de calif !

Pe urmă, adăugă :

— Numai îndrăgostiții-s așa de darnici ! Allah fie cu tine, o, stăpîne al meu, nu cumva ești îndrăgostit ?

Eu răspunsei, lăsăînd ochii în jos :

— Cum să nu fiu, după ce am văzut ce-am văzut ?

El mă întrebă :

— Și cine-i pricina dorurilor tale ? E vreun căprior ori vreo gazelă ?

Eu răspunsei :

— O gazelă !

El îmi zise :

— Nu este nimica împotrivă. Și, o, stăpîne al meu, iacătă-mă-s gata să-ți slujesc de călăuză, dacă lăcașul ei este saraiul acesta, de vreme ce-i o gazelă și de vreme ce aici se află cele mai frumoase soiuri din neamul acesta !

Eu spusei :

— Da, aici șade !

El spuse :

— Și care-i numele ei ?

Eu spusei :

— Numai unul Allah îl știe ! Și poate că și tu !

El spuse :

— Zugrăvește-mi-o, atunci.

Și i-o zugrăvii, pe cît putui mai bine; iar el strigă :

— He, pe Allah ! asta-i stăpîna noastră Sclipire-de-Mărgăritar, alăutista emirului drept-credincioșilor Al-Motavakkil Ala-llah !

Și adăugă :

— Ia te uită că chiar hadîmbul ei tocmai vine înspre noi ! Tu, stăpîne al meu, să nu lași să-ți scape prilejul de a ți-l face apropiat, spre a-ți fi călăuză înspre stăpîna lui, Sclipire-de-Mărgăritar !

Și, într-adevăr, o, emire al drept-credincioșilor, văzui intrînd în croitorie un rob alb, tare tinerel, frumos ca luna la vreme de Ramadan. Și, după ce ne dete bineţe cu gingășie, îi spuse croitorului, arătîndu-i o vestuță de zarafir :

— Cît costă vestuța aceasta de zarafir, o, șeic Ali ? Tocmai mi-ar trebui una, cînd o însoțesc la preumblările ei pe stăpîna mea Sclipire-de-Mărgăritar !

Iar eu numaidecît luai haina din locul unde se afla și i-o detei, spunîndu-i :

— Este plătită, și-i a ta !

Iar copilul mă privi cu un zîmbet dintr-o parte, întocmai ca și stăpîna lui, și îmi spuse, luîndu-mă de mînă și trăgîndu-mă într-un ungher :

— Tu ești fără de nici o îndoială Abu'l Hassan ibn-Ahmad-Al Khorassani.

Iar eu, pînă peste poate de uluit văzînd atîta isteciune la un copil și auzindu-mă numit pe nume, îi pusei pe deget un inel scump, pe care îl scosei de pe degetul meu, și răspunsei :

— Așa-i precum spui, o, copilandre preadrăguț. Da de unde știi tu numele meu ?

El grăi :

— Pe Allah, cum să nu-l știu, dacă stăpîna mea îl rostește de-atîtea ori pe zi față cu mine, de cînd este îndrăgostită de Abu'l Hassan Ali, preastrălucitul meu

stăpîn ? Pe harurile Profetului — asupra-i fie milele și binecuvîntările ! — dacă și tu ești tot atîta de îndrăgostit de stăpîna mea pe cît este ea de tine, iacă-mă-s gata numaidecît să te călăuzesc pînă la ea !

Eu atunci, o, emire al drept-credincioșilor, mă jurai copilului, cu jurămintele cele mai sfinte, că eram îndrăgostit pînă la pierderea minților de stăpîna lui, și că de bună seamă am să mor de n-am s-o văd numaidecît. Și copilașul hadîmb îmi spuse...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute optsprezecea noapte

Urmă :

Eu atunci, o, emire al drept-credincioșilor, mă jurai copilului, cu jurămintele cele mai sfinte, că eram îndrăgostit pînă la pierderea minților de stăpîna lui, și că de bună seamă am să mor de n-am s-o văd numaidecît. Și copilașul hadîmb îmi spuse :

— Dacă-i așa, o, stăpîne al meu Abu'l Hassan, sînt al tău cu totul. Și nu vreau să mai tărăgănesc a te ajuta să ai o vedere cu stăpîna mea !

Și plecă spunîndu-mi :

— Am să mă întorc într-o clipită.

Și chiar că nu zăbovi mult pînă ce să vină iar la mine la croitorie. Și aducea o legăturică pe care o desfăcu, și scoase o cămașă înflorată cu zarafir, și o mantie care era chiar una din mantiile califului, cum am putut să bag de seamă din semnele cu care era însemnată și din numele scris în urzeala țesăturii, cu litere de aur, și care

era numele lui Al-Motavakkil Ala'llah. Şi hadîmbul cel micuţ îmi spuse :

— Ţi-am adus, o, stăpîne al meu, Abu'l Hassan, hainele cu care se îmbracă emirul drept-credincioşilor cînd se duce seara în harem.

Şi mă îndemnă să mă îmbrac cu ele, şi îmi spuse :

— Odată ce ai să ajungi pe sala cea lungă din lăuntru, unde sînt iatacurile cadînelor, să ai mare grijă, cînd treci, să iei din şipuleţul acesta, pe care ţi l-am adus, cîte un bob de mosc, şi să-l pui în farfuriuţa de dinaintea uşii de la fiecare iatac ; întrucît acesta-i obiceiul califului, în fiecare seară, cînd trece pe sala de la harem. Şi, odată ce vei ajunge dinaintea unei uşi cu pragul de marmură albastră, s-o deschizi fără să baţi, şi vei fi în braţele stăpînei tale !

Pe urmă, adăugă :

— În ce priveşte ieşirea de acolo, după întîlnire, Allah are să vadă !

Şi, după ce îmi dete aceste îndrumări, mă lăsă, urîndu-mi noroc, şi pieri. Eu atunci, o, doamne al meu, măcar că nu eram dedat cu asemenea soiuri de isprăvi, şi măcar că aceasta era începutul meu pe calea belelilor, nu pregetai să mă îmbrac cu hainele califului şi, ca şi cum aş fi sălăşluit toată viaţa mea în saraiul califului şi m-aş fi născut acolo, pornii la drum vitejeşte de-a lungul curţilor şi al sălilor, şi ajunsei în latura saraiului cu iatacurile hărăzite haremului. Şi numaidecît scosei din buzunar şipul plin cu boabe de mosc şi, aşa cum mă învăţase hadîmbul cel micuţ, nu pregetai, cînd treceam prin dreptul uşilor cadînelor, să pun cîte un bob de mosc pe farfuriuţa care anume se afla acolo. Şi ajunsei, în felul acesta, dinaintea uşii cu prag de marmură albastră. Şi mă pregăteam s-o împing spre a intra la cea atîta de dorită, firitisindu-mă în sinea mea că nu fusesem cunoscut de nimeni pînă acolo, cînd deodată auzii o zarvă şi, tot atunci, văzui şi lumina de la o sumedenie

de făclii. Or, era chiar califul Al-Motavakkil, înconjurat de puhoiul lui de curteni și de alaiul său. Și nu mai avusei decît răgazul de a mă întoarce pe unde venisem, cu inima pierită de spaimă. Și, în fuga mea de-a lungul sălii, auzeam glasurile cadînelor care, din lăuntru, se minunau spunînd :

— Pe Allah ! ce lucru ciudat ! iacătă că emirul dreptcredincioșilor mai trece o dată pe sală. Hotărît că tot el a trecut și-acum o clipă, punînd în fiecare farfurioară bobul de mosc cel rînduit. Și-apoi l-am mai cunoscut și după mireasma hainelor sale !

Iar eu fugeam înainte pierdut, da fusei nevoit în curînd să mă opresc, neavînd cum merge mai departe pe sală fără a mă primejdui să trezesc luarea-aminte. Ci auzeam într-una zarva alaiului, și vedeam cum vin înspre mine luminile. Atunci, nevroind să fiu prins în starea aceea, și străvestit cum eram, împinsei, chiar cu primejdia de a muri, cea dintîi ușă ce-mi căzu sub mînă, și dedei buzna înlăuntru, uitînd că eram străvestit în hainele califului și uitînd și tot ce-ar fi putut urma. Și mă pomenii dinaintea unei fetișcane cu ochii lungi și speriați, care, ridicîndu-se dintr-o săritură de pe chilimurile pe care șezuse tolănită, dete un țipăt mare de spaimă și de buimăcire și, cu o mișcare repede, își ridică poala rochiei de moselină și își coperi fața și părul. Iar eu mă oprii acolo, dinaintea ei, năucit de tot, zăpăcit de tot, și dorindu-mi în sufletul meu, ca să scap din beleaua aceea, să se crape pămîntul sub picioarele mele și să pier. Ah ! asta-mi doream fierbinte, de bună seamă, și, pe deasupra, afuriseam încrederea necugetată pe care o avusesem în hadîmbuțul acela al pierzaniei, care, nu mai încăpea îndoială, avea să fie pricina morții mele, fie în ștreang, fie în țeapă. Și, ținîndu-mi răsuflarea, asteptam să văd ieșind din gura fetișcanei aceleia înspăimîntate strigătele de chemare ce aveau să facă din mine un lucru de milă și o pildă de osînda menită celor dornici de belele. Și ia

uite că buzele cele tinere se mișcară sub poalele de moselină, și glasul care se auzi era dulce și îmi spunea :

— Fii bine-venit în iatacul meu, o, Abu'l Hassan, căci tu ești cel pe care l-a îndrăgit sora mea Sclipire-de-Mărgăritar, și care ai îndrăgit-o !

Iar eu, la vorbele acelea nenădăjduite, o, doamne al meu, mă aruncai cu fruntea la pămînt dinaintea copilandrei, și îi sărutai poalele hainei, și îmi pusei pe cap vălul ocrotirii ei. Și ea îmi zise :

— Bun-venit și viață lungă oamenilor mărinimoși, ya Abu'l Hassan ! Ce strălucit te-ai purtat față de sora mea Sclipire-de-Mărgăritar ! Și ce cîștigat ai ieșit din încercările la care te-a supus ! Încît nu mai contenește să-mi tot vorbească de tine și de dragostea pe care te-ai priceput să i-o stîrnești. Așa că poți să-ți binecuvîntezi norocul care te-a împins la mine, cînd ar fi putut să te călăuzească la pieirea ta, străvestit cum ești în hainele acestea ale califului. Și poți să fii liniștit în privința aceasta, întrucît am să orînduiesc eu totul în așa fel ca nimic alta să nu se întîmple în afară de ceea ce-i pecetluit cu pecetea norocului !

Iar eu, neștiind cum să-i mulțumesc, îi sărutam mai departe, tăcut, pulpana hainei. Și ea adăugă :

— Numai că, ya Abu'l Hassan, pînă a începe să lucrez în folosul tău, aș vrea să fiu bine dumirită în ce privește gîndurile tale față de sora mea. Întrucît nu trebuie să dăinuie nici o neînțelegere în privința aceasta !

Iar eu răspunsei, ridicînd mîinile :

— Allah să te apere și să te ție pe calea cea dreaptă, o, stăpîna mea cea mîntuitoare ! Eh, pe viața ta ! cum ar putea să fie gîndurile mele altfel decît curate și cinstite ? Nu rîvnesc, cu adevărat, decît un lucru, și-anume s-o mai văd o dată pe luminoasa ta soră Sclipire-de-Mărgăritar, numai pentru ca ochii mei să se bucure de vederea ei, și inima mea tînjitoare să se întoarcă la viață. Atîta numai, și nimic mai mult ! Și Allah atoatevăzătorul

este martor pentru spusele mele, și știe tot ce am în gînduri !

Ea atunci îmi spuse :

— Dacă-i așa, ya Abu'l Hassan, nu am să precupețesc nimica spre a te face să ajungi la ținta legiuită a dorurilor tale !

Și, rostind acestea, bătu din palme și spuse unei roabe micuțe ce veni pe fugă la chemarea aceea :

— Du-te după stăpîna ta Sclipire-de-Mărgăritar și spune-i : „Sora ta Șerbet-de-Migdale îți trimite salamalekurile ei și te poftește la ea fără de zăbavă, întrucît în noaptea aceasta își simte pieptul apăsat și numai tu ai putea să i-l ușurezi. Și, pe deasupra, este între tine și ea o taină !“

Și roaba dete fuga să îndeplinească porunca. Și numaidecît, o, doamne al meu, o văzui pe Sclipire-de-Mărgăritar ivindu-se în toată frumusețea, cu toată gingășia ei întreagă. Și, drept orice veșmînt, era învăluită cu un izar lung de mătase albastră ; și era cu picioarele goale și cu pletele desfăcute. Or, nu mă văzu dintru început, și îi spuse surorei sale, Șerbet-de-Migdale :

— Iacătă-mă, surioară. Veneam de la hammam, și încă nu am avut vreme să mă îmbrac. Ci spune-mi iute ce taină-i între mine și tine !

Și, drept orice răspuns, ocrotitoarea mea mă arătă Sclipirei-de-Mărgăritar cu degetul, făcîndu-mi semn să mă apropii. Iar eu ieșii din umbra în care șezusem. Cînd mă văzu, mult-iubita mea nu se arătă nici rușinată, nici încurcată, ci veni la mine, albă și tulburătoare, și se aruncă în brațele mele, ca un copil în brațele mamei sale. Iar mie mi se părea că țin la piept toate huriile raiului. Și nu știam, o, doamne al meu, atîta de dulce și de mierie era, dacă nu cumva-i o bucată de unt ales ori un șerbet de migdale. Binecuvîntat fie acela carele a închipuit-o ! Mîinile mele nici nu cutezau să se sprijine pe acel trup de copil. Și o viață nouă de o sută de ani coborî în mine

odată cu sărutarea ei. Şi şezurăm, înlănţuiţi aşa, nici nu mai ştiu cîtă vreme. Căci tare sînt încredinţat că pesemne oi fi căzut în vreo stare ca de vrajă, ori altceva de soiul acesta...

Cînd povestea ajunse aici, Şeherezada văzu zorii mijind şi, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute nouăsprezecea noapte

Urmă :

...Şi şezurăm, înlănţuiţi aşa, nici nu mai ştiu cîtă vreme. Căci tare sînt încredinţat că pesemne oi fi căzut în vreo stare ca de vrajă, ori altceva de soiul acesta. Ci, cînd îmi mai venii oleacă în fire, vrusei să povestesc tot ce îndurasem pentru ea, cînd auzirăm de pe sală un murmur ce creştea. Şi era chiar califul, care venea s-o vadă pe Şerbet-de-Migdale, cadîna lui, sora Sclipirei-de-Mărgăritar. Şi nu mai avusei decît răstimpul cît să mă ridic şi să sar într-o ladă mare, pe care ele o închiseră peste mine, ca şi cum nimic nu ar fi fost înlăuntru. Şi califul Al-Motavakkil, bunicul tău, o, doamne al meu, intră în iatacul cadînei lui şi, zărind-o pe Sclipire-de-Mărgăritar, îi spuse :

— Pe viaţa mea, o, Sclipire-de-Mărgăritar, mă bucur că te găsesc astăzi la sora ta Şerbet-de-Migdale. Unde-ai fost, dară, toate zilele acestea din urmă, de cînd nu te-am mai văzut nicăieri în sarai, şi de cînd nu am mai auzit glasul tău care îmi place atîta ?

Şi adăugă, fără a aştepta răspunsul :

— Ia degrabă lăuta pe care ai dat-o uitării, şi cîntă-mi ceva pătimaş, însoţindu-te cu strunele !

Şi Sclipire-de-Mărgăritar, care îl ştia pe calif îndrăgostit pînă peste poate de o roabă tînără, pe numele ei Benga, nu avu prea mult de căutat pînă să dea de cîntecul potrivit ; întrucît, fiind şi ea îndrăgostită, se lăsă numai dusă de firul simţămintelor ei şi, strunindu-şi lăuta, se plecă dinaintea califului şi cîntă :

Obrazul pe care-l iubesc — ah ! ah !
De care mi-e sufletul plin — o, noapte !
Mai dulce-i ca roua pe crinul domnesc — o, ochii !
Obrazul pe care-l iubesc — o, noapte !
De care mi-e sufletul plin — ah ! ah !
Ca floarea-nflorită-i, cînd mugurii cresc — o, noapte !
Şi-n ochii-i, vrăjiţii, s-ar pierde de chin — ah ! ah !
Toţi ai Babilonului regi pe deplin — o, noapte !
Căci privirile-acelea vrăjesc — o, ochii !
De care mi-e sufletul plin — ah ! ah !
Obrazul pe care-l iubesc !

După ce ascultă cîntecul acesta, califul Al-Motavakkil rămase pînă peste poate de mişcat şi, întorcîndu-se înspre Sclipire-de-Mărgăritar, spuse :

— O, copilă binecuvîntată, o, gură de filomelă, spre a-ţi da o dovadă de mulţumirea mea, vreau să-mi mărturiseşti o dorinţă de-a ta. Şi — mă juruiesc pe volniciile străbunilor mei preaslăviţi şi preavrednici ! — de-mi vei cere chiar şi jumătate din împărăţia mea, ţi-o voi da !

Iar Sclipire-de-Mărgăritar, lăsînd ochii în jos, răspunse :

— Allah lungească viaţa stăpînului nostru ! da eu nu-mi doresc alta decît să am parte pe mai departe de milele emirului drept-credincioşilor, asupra capului meu şi asupra capului surorii mele Şerbet de-Migdale !

Iar califul spuse :

— Sclipire-de-Mărgăritar, trebuie să-mi ceri ceva !

Atunci ea zise :

— Întrucît stăpînul nostru îmi poruncește, am să-i cer să-mi dăruiască slobozenia și să-mi lase, drept orice bun, lucrurile din iatacul acesta, cu tot ce se află în ele !

Iar califul spuse :

— Ești stăpînă pe ele, o, Sclipire-de-Mărgăritar ! Iar Șerbet-de-Migdale, sora ta, va avea de azi înainte, ca iatac al ei, chioscul cel mai frumos din palatul acesta. Și, de vreme ce ești slobodă, poți să rămîi aici ori să pleci !

Și, ridicîndu-se, ieși din odaia cadînei, spre a se duce la tînăra Benga, pe care o avea dragă atunci. Or, de cum plecă el, iubita mea îl trimise pe hadîmbuț să cheme niște hamali și niște oameni pricepuți la mutarea lucrurilor din casă, și îi puse să ridice tot ce se afla în iatac, și haine și lăzi și pături. Iar lada în care mă aflam eu închis porni cea dintîi, în spinarea unui hamal, și ajunse fără de nici un necaz — mulțumită grijei lui Allah — în casa mea. Și chiar în ziua aceea, o, emire al drept-credincioșilor, mă însurai cu Sclipire-de-Mărgăritar, dinaintea cadiului și a martorilor. Iar ce-a mai fost este taina credinței musulmane ! Și aceasta-i o, doamne al meu, povestea lucrurilor pe care le vezi aici, și a acestor chilimuri și haine însemnate cu numele slăvitului tău bunic, califul Al-Motavakkil Ala'llah ! Și — mă jur pe capul meu ! — nu am înflorit povestea aceasta cu o vorbă, și nici nu am sărăcit-o cu o vorbă. Și emirul drept-credincioșilor este izvorul tuturor dărniciilor și comoara tuturor facerilor de bine !

Și, după ce rosti acestea, Abu'Hassan tăcu. Iar califul Al-Motazid Bi'llah strigă :

— Limba ta a rodit miere, o, gazdă a noastră, iar povestea ta-i poveste de-a mirările ! Încît, spre a-ți dovedi bucuria pe care o trăiesc, te rog să-mi aduci un calam și o foaie de hîrtie !

Şi, după ce Abu'l Hassan aduse calamul şi hîrtia, califul le dete povestaşului Ibn-Hamdun şi îi zise :

— Scrie ce am să-ţi spun !

Şi îi spuse :

—„În numele lui Allah cel atoateiertător şi atoatedătător ! Cu firmanul acesta, semnat de mîna noastră şi pecetluit cu pecetea noastră, îl iertăm de toate dajdiile, cît va trăi, pe preasupusul nostru credincios Abu'l Hasan Ali ben-Ahmad Al-Khorassani. Şi îl căftănim căpetenie peste cămăraşii noştri !"

Şi, după ce pecetlui firmanul, i-l dete şi adăugă :

— Şi-aş dori să te văd în saraiul meu, ca mesean de credinţă şi ca prieten al meu !

Şi de-atunci, Abu'l Hassan rămase tovarăş nedespărţit al califului al-Motazid Bi'llah. Şi trăiră cu toţii în huzururi, pînă la despărţirea cea fără de izbavă care îi face să se mute în morminte pînă şi pe cei care au trăit în saraiurile cele mai frumoase. Slavă Celui Preaînalt, carele şade într-un palat mai presus de toate înălţimile !

Iar Şeherezada, după ce istorisi aşa, nu vroi să lase a trece noaptea aceea fără să înceapă povestea celor două vieţi ale sultanului Mahmud.

CELE DOUĂ VIEȚI ALE SULTANULUI MAHMUD

Mi s-a povestit, o, preafericitule rege, că sultanul Mahmud, care a fost unul dintre cei mai înțelepți și mai slăviți dintre sultanii Egiptului, ședea adeseori singur, în palatul său, chinuindu-se sub niște valuri de jale fără de pricină, în care răstimpuri lumea întreagă se înnegura dinaintea feței lui. Și, în ceasurile acelea, viața i se părea plină de serbezie și goală de orice rost. Și-așa! Măcar că nu ducea lipsă de nici unul dintre lucrurile care ar fi alcătuit fericirea oricărei făpturi omenești; întrucît Allah, fără a se precupeți, îl dăruise cu sănătate, cu tinerețe, cu putere și cu fală, și îi menise, drept cetate de scaun pentru împărăția sa, cea mai frumoasă cetate de pe lume, unde, spre a-și bucura sufletul și simțirile, avea laolaltă și mîndrețele pămîntului, și mîndrețele cerului, și mîndrețele femeilor daurite ca apele Nilului. Ci toate i se ștergeau din ochi în răstimpul tristeților lui împărătești; și pizmuia atunci soarta felahilor cei gîrboviți pe brazdele ogorului, și pe cea a rătăcitorilor de prin pustiurile cele fără de apă.

Or, într-o zi, pe cînd sta cu ochii cufundați în negura gîndurilor, mai abătut ca de obicei, nevrînd nici să

mănînce, nici să bea, nici să se îngrijească de treburile domniei, și nu își dorea decît să moară, vizirul cel mare intră în odaia în care sultanul zăcea cu capu-ntre mîini, și, după ce se temeni cumu-i datul, îi spuse :

— O, doamne stăpîne al meu, iacătă că la ușă, cerînd să-ți vorbească, se află un bătrîn șeic venit din zarea Apusului, din afundul Maghrebului cel depărtat. Și, de-ar fi să-l judec din cîte am tăifăsuit cu el și din cele puține vorbe pe care le-am auzit din gura lui, fără de nici o îndoială că șeicul acesta este învățatul cel mai iscusit, vraciul cel mai osebit și magul cel mai minunat din cîți au trăit vreodată printre oameni. Și, întrucît îl știam pe sultanul meu pradă tristeților și mohorălii, am vroit ca șeicul acesta să capete îngăduința de a intra, cu nădejdea că apropierea lui are să ajute la alungarea gîndurilor ce apasă peste vedeniile regelui nostru !

Și sultanul Mahmud făcu din cap un semn de învoire, și pe dată vizirul îl pofti în sala împărătească pe șeicul cel străin...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute douăzecea noapte

Urmă :

...și pe dată vizirul îl pofti în sala împărătească pe șeicul cel străin.

Și, hotărît, omul care intră era mai degrabă umbra unui om decît o făptură vie ca toate făpturile. Și, dacă i s-ar fi putut da vreo vîrstă, de bună seamă că vîrsta aceea ar fi trebuit să i se socotească în sute de ani.

Drept orice veșmînt, o barbă de-a mirările flutura peste goliciunea lui aspră, pe cînd un chimir lat, de piele moale, punea o pavăză strînsă împrejurul șoldurilor bătrîne și uscate. Și ar fi putut să fie luat drept vreo momîie tare veche, ca acelea pe care le scot cîteodată de prin mormintele de piatră plugarii de la Egipt, dacă pe fața lui, sub niște sprîncene amarnice, nu ar fi ars doi ochi în care strălucea deșteptăciunea.

Și bătrînul cel dalb, fără a se ploconi dinaintea sultanului, spuse cu un glas surd, care nu avea nimic cu glasurile de pe pămînt :

— Pacea fie asupra-ți, o, sultane Mahmud ! Sînt trimis la tine de frații mei, santonii de la marginile Apusului. Vin ca să te fac a pricepe binefacerile Atoatedătătorului asupra capului tău !

Și, fără de nici un semn, se duse înspre rege călcînd semeț și, luîndu-l de mînă, îl sili să se ridice și să-l însoțească pînă la o fereastră a sălii domnești.

Or, sala aceea domnească avea patru ferestre, și fiecare dintre acele ferestre se afla în dreptul unui semn de zodiac. Iar bătrînul șeic îi spuse sultanului :

— Deschide fereastra.

Și sultanul se supuse ca un copil, și deschise cea dintîi fereastră. Iar bătrînul șeic îi spuse numai atît :

— Privește !

Și sultanul Mahmud scoase capul pe fereastră și văzu o oaste mare de călăreți care, cu săbiile trase, veneau buluc, mîncînd pămîntul, de pe culmile cetății din muntele Makattam. Și cele dintîi șiruri ale acelei oști și ajunseseră la poalele palatului, descălecaseră și porniseră să sară peste ziduri, scoțînd strigăte de război și de moarte. Iar sultanul, la priveliștea aceea, pricepu că oștile se răzvrătiseră și veneau să-l alunge din scaunul de domnie. Și, schimbat de tot la chip, strigă :

— Nu este alt Dumnezeu decît unul Allah ! Iacătă ceasul sorocului meu !

Și îndată șeicul închise fereastra, ci numai ca s-o deschidă iarăși, chiar el, peste o clipă. Și toată oștirea pierise. Și numai cetatea se ridica liniștită în depărtare, străpungînd cu minaretele ei cerul amiezii.

Atunci șeicul, fără a-i da răgaz regelui să-și vină în fire din tulburarea-i adîncă, îl duse la cea de a doua fereastră, care da înspre orașul nesfîrșit, și îi zise :

— Deschide și privește !

Iar sultanul Mahmud deschise fereastra, și priveliștea ce i se înfățișă ochilor îl făcu să se tragă îndărăt de spaimă. Cele patru sute de minarete ce străjuiau peste geamii, și boltele geamiilor, și boltele palatelor, și terasele ce se înșiruiau cu miile pînă la marginile zării nu mai erau decît un pojar fumegînd și pîlpîind din care, cu urletele spaimei, se rostogoleau înspre toiul văzduhurilor niște nouri negri ce orbeau ochiul soarelui. Și un vînt năpraznic împingea flăcările și spuza drept înspre palat, ce în curînd fu învăluit de o mare de foc, de care nu mai era despărțit decît cu perdeaua subțire a grădinilor. Iar sultanul, năpădit pînă peste poate de durerea de a-și vedea nimicit orașul cel mîndru, își lăsă mîinile să cadă în jos și strigă :

— Singur Allah este mare ! Lucrurile își au ursita lor, ca toate făpturile ! Mîine pustiul are să se împreune cu pustiul peste cîmpurile fără de nume ale unui pămînt care a fost cel mai strălucit dintre toate ! Slavă celuia singur viu !

Și se jeli de soarta orașului și de soarta sa însăși. Ci șeicul închise numaidecît fereastra, și iar o deschise peste o clipită. Și orice urmă de pojar pierise. Iar orașul Cairo se întindea în strălucirea lui neatinsă, în mijlocul livezilor și al palmierilor săi, pe cînd cele patru sute de glasuri ale muezinilor vesteau drept-credincioșilor ceasul de rugăciune și se topeau într-o singură preamărire a stăpînului lumilor.

Iar șeicul, luîndu-l numaidecît pe rege, îl duse la cea de a treia fereastră, care da înspre Nil, și îl puse s-o deschidă.

Și sultanul Mahmud văzu apele Nilului cum ieșeau din matca lor, și cum valurile, năpădind orașul și cuprinzînd repede terasele cele mai înalte, începuseră să bată cu mînie în zidurile palatului. Și un talaz mai vajnic decît cele de dinainte rupse dintrodată toate piedicile din cale și năboi peste catul de jos al palatului. Și clădirea, topindu-se în ape ca o bucată de zahăr, se plecă într-o parte și era gata să se surpe, cînd șeicul închise deodată fereastra, și-apoi o deschise iar. Și tot puhoiul fu ca și cum n-ar fi fost. Și Nilul mîndru, ca totdeauna, își ducea falnic mai departe apele, printre cîmpurile nesfîrșite de lucernă, picotind în albia lui.

Iar șeicul îl puse pe rege să deschidă cea de a patra fereastră, fără a-i da răgaz să-și vină în fire din uimirea lui. Or, cea de a patra fereastră avea vederea înspre minunata cîmpie verde ce se așterne de la porțile orașului pînă unde vezi cu ochii, plină de ape curgătoare și de turme mari, cîmpia pe care au cîntat-o toți poeții, începînd cu Omar, și unde straturile de trandafiri, de busuioc, de zarnacadele și de iasomii se întrețes cu tufișurile de portocali, unde pomii sînt plini de turturele și de privighetori gata să-și dea sufletul de-atîtea plînsete de dor, unde pămîntul este tot atîta de bogat și de împodobit ca în grădinile cele de demult de la Iram-cel-cu-Pilaștri, și tot atîta de înmiresmat ca și pajiștile din rai. Și, în locul otavei și al livezilor de pomi roditori, sultanul Mahmud nu mai văzu decît un pustiu înfricoșător roșu și alb, ars de un soare necruțător, un pustiu de piatră și de nisip, ce slujea de adăpost hienelor și șacalilor, și de cîmp de alergări șerpilor și jigăniilor otrăvite. Și vedenia aceea de moarte, ca și cele de dinaintea ei, nu zăbovi să se stingă atunci cînd șeicul, cu chiar mîna sa,

închise și apoi deschise iar fereastra. Și iarăși cîmpia se arătă minunată, zîmbind cerului din toate grădinile ei.

Și-așa ! Iar sultanul Mahmud nu știa de dormea, de era treaz ori de nu cumva era sub puterea vreunei vrăji ori a vreunei năzăriri.

Ci șeicul, fără a-l lăsa să se liniștească de toate năpraznicele încercări cîte trăise, îl luă iarăși de mînă, fără ca sultanului măcar să-i fi dat prin minte să pună nici cea mai mică împotrivire, și îl duse lîngă un havuz mic ce răcorea sala cu murmurul apei lui. Și îi spuse :

— Apleacă-te peste apa aceasta și privește !

Și sultanul Mahmud se aplecă peste apa din havuz, ca să se uite în ea, cînd, cu o mișcare repede, șeicul îi băgă capul cu totul în apă.

Și sultanul Mahmud se văzu aruncat de ape la poalele unui munte ce străjuia peste valurile mării. Iar el sta acolo, ca pe vremurile de strălucire, împodobit cu însemnele sale împărătești și cu coroana pe cap. Și, nu departe, niște felahi se uitau la el ca la o minunăție și își făceau semne între ei, rîzînd cît puteau. Și sultanul Mahmud, la priveliștea aceea, fu cuprins de o mînie fără de margini, nu atît împotriva șeicului, cît împotriva felahilor, și strigă : „A, mag afurisit ! pricină a prăpădului meu ! dare-ar Allah să mă mai întorc odată la domnia mea, ca să te pedepsesc după nelegiuirea pe care ai săvîrșit-o ! Pentru ce m-ai viclenit cu atîta hainie ?“

Pe urmă, chibzuind mai bine, se duse la felahi și le spuse cu glas împărătesc :

— Sînt sultanul Mahmud ! Plecați de-aici !

Ci ei hohotiră mai departe, căscînd niște guri pînă la urechi. Uf, ce guri ! niște hăuri ! chiar niște hăuri ! Și, ca să nu care cumva să fie înghițit de viu, dete să fugă, cînd acela ce părea a fi căpetenia felahilor veni la el, îi luă cununa și însemnele împărăției și le aruncă în mare, spunînd :

— O, bietul de tine! la ce-s bune toate fieroteniile astea? E prea cald ca să te împodobești așa! Na, o, sărmane de tine, ia niște haine de-ale noastre!

Și, dezbrăcîndu-l de tot, îl înveșmîntă apoi cu o cămășoaie albastră de bumbac, îi puse în picioare o pereche ruptă de papuci galbeni din piele de hipopotam și pe cap un fesuleț de aba pestriță ca sturzul. Și îi grăi:

— Hai, o, bietul de tine, vino cu noi la muncă, de nu vrei să mori de foame aici, unde tot omul trudește!

Ci sultanul Mahmud spuse:

— Nu știu să muncesc!

Iar felahul zise:

— Dacă-i așa, o să ne slujești de hamal și de măgar, deopotrivă...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute douăzeci și una noapte

Urmă:

...ai să ne slujești de hamal și de măgar, deopotrivă!

Și, cum felahii tocmai își isprăviseră ziua de trudă, fură tare bucuroși să-și pună pe spinarea altuia și nu pe a lor uneltele de muncă. Iar sultanul Mahmud, încovoiat sub povara de cazmale, de sape, de lopeți și de greble, și-abia mai putînd să se tîrască, fu nevoit, vrînd-nevrînd, să meargă după felahi. Și ajunse împreună cu ei, istovit și de-abia mai răsuflînd, în sat, unde se văzu ținta batjocurii țîncilor, care alergau desculți după el, făcîndu-l să îndure un potop de ticăloșii. Și, ca să-și treacă noaptea, fu băgat într-un staul părăsit, unde

i se aruncă pentru cină o coajă de pîine și o ceapă. Iar a doua zi se văzu de-a binelea măgar, măgar cu coadă, cu copite, și cu urechi. Și i se petrecu un curmete pe după gît, și i se puse o tarniță în spinare, și fu dus la cîmp să tragă la plug. Ci, întrucît se smucea amarnic, fu dat pe mîna morarului din sat, care îi băgă numaidecît mințile în cap, punîndu-l să învîrtească la roata morii, după ce îl legă la ochi. Și cinci ani învîrti el așa la roata morii, nehodinindu-se decît numai atîta cît să-și înfulece tainul de boabe și cît să bea o ciutură de apă. Și au fost cinci ani de lovituri de bîtă, de împunsături cu strămurarea, de înjurături cumplite și de lipsuri. Și nu-i mai rămăseseră, drept orice mîngîiere și drept orice ușurare, decît șirurile de vîntuituri pe care le slobozea de dimineața pînă seara, ca răspuns la sudalme, învîrtind roata morii. Și iacătă că deodată moara se topi, iar el se văzu iarăși în chipul său de la început, de om, și nu mai era măgar. Și se preumbla prin sukurile unui oraș, pe care nu-l mai văzuse ; și habar nu avea încotro s-o ia. Și, cum era sătul de umblet, căuta din ochi un ungher unde să se odihnească ; și iacătă că un negutător bătrîn, care îl pricepuse după înfățișare că este străin, îl pofti cu multă pohfală să intre în prăvălia lui. Și, văzîndu-l că era trudit, îl pofti să șadă pe laviță și îi zise :

— O, străine, ești tinerel și nu ai s-o duci rău în orașul nostru, unde tinerii sînt cît se poate de prețuiți și au mare căutare, mai ales cînd sînt ca tine, niște flăcăi voinici. Spune-mi, dar, dacă ai de gînd să rămîi în orașul nostru, unde datinile sînt cît se poate de prielnice străinilor ce vor să se statornicească la noi.

Iar sultanul Mahmud răspunse :

— Pe Allah ! nu cer alta mai mult decît să mă statornicesc aici, numai să-mi pot găsi de mîncare altceva decît tecile de bob cu care am fost hrănit vreme de cinci ani !

Iar neguţătorul cel bătrîn îi spuse :

— Ce tot îndrugi tu de teci, o, săracul de tine ! Aici ai să fii ghiftuit numai cu bunătăţuri întăritoare, pentru treaba pe care are să trebuiască s-o îndeplineşti ! Ascultă-mă, așadar, cu luare-aminte, și ţine-te de povaţa pe care am să ţi-o dau !

Şi adăugă :

— Du-te și te așează degrabă drept la poarta hammamului orașului, care-i colea, pe după colţul uliţei. Şi pe fiecare femeie care are să iasă deacolo, oprind-o, s-o întrebi dacă are bărbat. Şi aceea care ţi-o spune că nu are va să-ţi fie soaţă pe dată, după datinile ţării ! Şi, mai cu seamă, să ai grijă să le întrebi pe toate femeile, fără de nici o abatere, pe care ai să le vezi ieșind de la hammam, altminteri te paște mare necaz să fii zgornit din orașul nostru !

Şi sultanul Mahmud se duse să șadă la poarta hammamului, și nu se afla acolo de multă vreme cînd văzu ieșind o copilandră strălucită, ca de treisprezece ani. Şi gîndi, cînd o văzu : „Pe Allah ! cu una ca aceasta m-aș alina de toate necazurile mele.“ Şi o opri și îi zise :

— O, stăpîna mea, ești măritată, ori ești fată ?

Iar ea răspunse :

— Sînt măritată de anul trecut !

Şi își văzu de drum.

Şi iacătă că ieși din hammam o bătrînă de o urîţenie înfricoșătoare. Iar sultanul Mahmud se cutremură de greaţă la vederea ei, și gîndi : „Hotărît ! mai bine să mor de foame, ori să mă schimb iarăși în măgar, ori în salahor, decît să mă împreun cu paciaura asta de babă ! Da de vreme ce bătrînul neguţător mi-a spus să le întreb pe toate muierile, sînt dator să mă supun a o întreba și pe pacostea asta“ ! Şi îi ieși înainte și îi spuse :

— Ești măritată, ori trăiești singură ?

Iar baba cea cumplită răspunse, cu bale la gură :

— Sînt măritată, o, inima mea !

Of, ce ușurare! Și sultanul zise:

— Sînt tare bucuros, o, mătușico!

Și gîndi: „Aibă-l Allah întru mila sa pe amărîtul care mi-a luat-o înainte!“ Iar bătrîna își văzu de drum; și iacătă că iese din hammam o baboșniță încă și mai îngrețoșătoare decît cea de dinaintea ei, și încă și mai cumplită. Iar sultanul Mahmud se duse tremurînd la ea și o întrebă:

— Ești măritată, au ba?

Și baba răspunse, suflîndu-și nasul printre degete:

— Nu sînt măritată, o, ochi al meu!

Iar sultanul Mahmud strigă:

— Hei, na! hei, na! eu sînt un măgar, o, mătușă a mea! sînt un măgar! Ia uită-te la urechile mele, și la coada mea, și la pacostea mea! Astea-s urechile și coada și pacostea unui măgar. Nimenea nu se mărită cu măgarii!

Ci hîrca de babă se lipi de el și dete să-l sărute! Iar sultanul Mahmud, pînă peste poate de scîrbit și de înfricoșat, începu să zbiere:

— Hei, nu! hei, nu! sînt un măgar, ya setti, sînt un măgar! Fie-ți milă, nu te mărita cu mine! Sînt un biet măgar de la o moară! Hei, nu! hei, nu!

Și, smucindu-se în sineși cu o dîrzenie peste puterile omenești, scoase capul din havuz.

Și sultanul Mahmud se văzu in mijlocul sălii domnești din palatul lui, avîndu-l de-a dreapta pe vizirul cel mare și de-a stînga pe șeicul cel străin. Iar dinainte-i, una dintre cadînele lui îi aducea pe o tabla de aur un pahar cu sorbetul pe care i-l ceruse cu cîteva clipite mai devreme, pînă a fi venit șeicul. Hei, na! Hei, na! așadar, e sultan! așadar, e sultan! Și toată întîmplarea aceea amarnică nu ținuse decît răspăsul cît băgase capu-n apă și-l scosese iar! Și nu putea să izbutească a crede într-o minune ca aceea! Și începu să se uite împrejurul lui, pipăindu-se și frecîndu-se la ochi. Hei, na! hei, na!

Era el, întreg și nevătămat, însuși sultanul Mahmud, și nicidecum amărîtul cel lepădat de apele mării, nici hamalul, nici măgarul de la moară, nici soțul acelei baboșnițe înfricoșătoare ! Hei, pe Allah ! tare mai era bine să se vadă iar sultan, după atîtea necazuri ! Și, pe cînd deschidea gura ca să ceară lămuriri despre un lucru atîta de ciudat, glasul înfundat al bătrînului cel neprihănit se ridică, grăindu-i :

— Sultane Mahmud, am venit la tine, trimis de frații mei santoni de la marginile Apusului, ca să te ajut să pricepi binefacerile Atoateîmpărțitorului asupra capului tău.

Și, după ce grăi astfel, șeicul maghrebin pieri, fără a se ști dacă ieșise pe ușă sau dacă zburase pe fereastră.

Iar sultanul Mahmud, cînd tulburarea i se potoli, pricepu învățătura Domnului său. Și pricepu că viața lui era frumoasă și că el ar fi putut să fie cel mai nenorocit dintre oameni. Și pricepu că toate năpastele pe care le întrevăzuse, sub privirea grea a moșneagului, s-ar fi putut, de-ar fi vrut ursitoarea, să fie năpaste adevărate ale vieții lui. Și căzu în genunchi, izbucnind în plînset. Și de-atunci înainte s-a scuturat de orice mîhnire de pe inima lui. Și, trăind în fericire, a revărsat fericire împrejurul său. Și aceasta este viața cea adevărată a sultanului Mahmud, iar acelea au fost viețile pe care s-ar fi putut să le ducă numai la o întorsătură a ursitei sale. Întrucît Allah este stăpînul cel atotputernic !

Iar Șeherezada, după ce istorisi așa întîmplarea aceasta, tăcu. Iar regele Șahriar se minună :

— Ce pildă pentru mine, o, Șeherezada !

Iar fata vizirului zîmbi a rîde și spuse :

— Ci pilda aceasta, o, măria ta, nu este nimic pe lîngă cea a comoarei fără de sfîrșit !

Iar Șahriar spuse :

— Habar nu am de comoara aceea, Șeherezada !

Iar Șeherezada spuse :

COMOARA CEA FĂRĂ DE SFÎRȘIT

Mi s-a povestit, o, preafericitule rege, o, multdăruitule cu purtări alese, că emirul drept-credincioșilor, califul Al-Rașid, care a fost sultanul cel mai darnic de pe vremile lui și cel mai mărinimos, avea uneori slăbiciunea — numai unul Allah este fără de nici o slăbiciune ! — să lase a se înțelege, cînd venea vorba, că nici un om dintre muritori nu îl întrecea în dărnicie și în mînă largă.

Or, într-o zi, pe cînd se lăsa ispitit să se laude așa cu bunurile care, la urma urmei, nu-i fuseseră hărăzite de către Atoateîmpărțitorul decît spre a le folosi tocmai cu mărinimie, marele vizir Giafar nu vroi nicicum, cu sufletul său gingaș, ca stăpînul său să se dovedească mai departe lipsit de umilința datorită față de Allah. Și se hotărî a-și lua îngăduința să-i deschidă ochii. Se temeni, așadar, dinainte-i și, după ce sărută de trei ori pămîntul, îi spuse :

— O, emire al drept-credincioșilor, o, cunună peste capetele noastre, iartă-l pe robul tău dacă se încumetă a-și ridica glasul de față cu tine spre a-ți zugrăvi că virtutea cea mai de seamă a unui drept-credincios este umilința dinaintea lui Allah, și că aceasta-i singurul

lucru cu care se cade să se fălească cineva. Căci toate bunurile de pe pămînt, și toate darurile minții, și toate însușirile cele bune ale sufletului nu sînt pentru om decît un dar de la cel Preaînalt — lăudat fie el ! Iar omul nu se cuvine să se îngîmfe cu darul acesta mai mult decît un pom că e plin de roade, ori decît marea că se varsă în ea apele cerului. Cît despre laudele ce se cuvin dărniciei tale, lasă mai degrabă să le facă supușii tăi, care mulțumesc fără de încetare cerului că le-a menit să se nască în împărăția ta, și care nu au altă mulțumire decît să-ți rostească numele plini de recunoștință !

Pe urmă, adăugă :

— Și-apoi, o, doamne al meu, să nu care cumva să crezi că tu ai fi singurul pe care Allah l-ar fi copleșit cu darurile lui cele fără de socoată ! Să știi, dar, că se află în cetatea Bassrei un tînăr care, măcar că nu este decît un om de rînd, trăiește cu mai multă strălucire și cu mai multă îmbelșugare decît cei mai mari regi. Îl cheamă Abulcassem, și nici un domn de pe lume, nici măcar emirul drept-credincioșilor însuși, nu are mîna mai largă și nu este mai filotim ca el...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute douăzeci și doua noapte

Urmă :

...Îl cheamă Abulcassem, și nici un domn de pe lume, nici măcar emirul drept-credincioșilor însuși, nu are mîna mai largă și nu este mai filotim ca el !

Cînd auzi vorbele astea de la urmă ale vizirului său, califul se simţi peste măsură de înciudat ; şi se făcu roşu de tot la faţă, şi cu ochii aprinşi ; şi, uitîndu-se la Giafar cu falǎ, îi spuse :

— Vai de tine, o, cîine de vizir ! cum de cutezi să minţi dinaintea stăpînului tău, uitînd că o purtare ca asta ţi-aduce fără de izbavă moartea ?

Iar Giafar răspunse :

— Pe viaţa capului tău ! o, emire al drept-credincioşilor, vorbele pe care m-am încumetat să le rostesc de faţă cu tine sînt vorbe de adevăr. Iar dacă mi-am pierdut toată credinţa la inima ta, poţi să pui a se cerceta, şi pe urmă să mă osîndeşti, dacă ai să afli că sînt mincinoase. În ce mă priveşte, o, doamne ale meu, nu mă sfiesc a-ţi mărturisi că am fost, cu prilejul călătoriei mele din urmă la Bassra, oaspetele uluit al tînărului Abulcassem. Iar ochii mei încă nu au uitat ceea ce au văzut, urechile mele ceea ce au auzit, şi mintea mea ceea ce a fermecat-o. Şi, drept aceea, chiar cu primejdia de a trage asupra-mi obijduirea din partea stăpînului meu, nu am putut să mă opresc de a nu spune sus şi tare că Abulcassem este omul cel mai mărinimos din vremile lui !

Şi Giafar, după ce vorbi astfel, tăcu. Iar califul, pînă peste măsură de supărat, făcu semn căpeteniei străjilor să-l înşface pe Giafar. Şi porunca fu îndeplinită pe loc. Şi, după asta, Al-Raşid ieşi din sală şi, neştiind cum să-şi descarce mînia, se duse în iatacul soţiei sale Sett Zobeida, care îngălbeni de spaimă cînd îi văzu chipul de zile negre.

Şi Al-Raşid, cu sprîncenele încruntate şi cu ochii bulbucaţi, se duse şi se întinse, fără a scoate o vorbă, pe divan. Iar Sett Zobeida, care ştia cum să-l ia în ceasurile lui de supărare, se feri să-l zgîndăre cu vreo întrebare de prisos ; ci, luînd o înfăţişare de mare îngrijorare, îi aduse un pahar plin cu apă înmiresmată cu trandafir şi, dîndu-i-o, îi spuse :

— Numele lui Allah fie asupra-ți, o, fiu al moșului meu! Băutura aceasta să te răcorească și să te liniștească! Viața-i întocmită din două culori, una albă și alta neagră. Deie Allah ca numai culoarea albă să lumineze lungile tale zile!

Și Al-Rașid spuse:

— Pe volniciile strămoșilor noștri cei slăviți! numai negura are să-mi acopere viața, o, fiică a moșului meu, cîtă vreme am să-l mai văd dinaintea ochilor pe fiul barmecidului, pe Giafar ăla al pacostei, care se veselește să-mi înfrunte vorbele, să-mi precumpănească faptele și să dea precădere asupra mea unor inși oarecari dintre supușii mei!

Și îi istorisi soției sale tot ce se întîmplase, și i se plînse de vizirul său, cu niște vorbe care o făcură să priceapă că preacinstitul cap al lui Giafar se afla de data aceasta la mare primejdie. Încît Sett Zobeida nu pregetă a fi dintru-ntîi la un gînd cu emirul, mărturisindu-și supărarea că îl vedea pe vizir îngăduindu-și atari necuviințe față de domnul său. Pe urmă, tare iscusit, îi dovedi că ar fi mai cuminte să amîie osînda numai atît cît să trimită pe cineva la Bassra spre a cerceta cum stă treaba. Și adăugă:

— Și-atunci ai să te poți încredința de adevărul ori de minciuna spuselor lui Giafar, și să-i faci ceea ce se va cuveni.

Iar Harun, pe care vorbele pline de înțelepciune ale soției sale îl potoliseră pe jumătate, răspunse:

— Dreptu-i ce spui, o, Zobeida! Hotărît! îi datorez această chibzuință unui om cumu-i fiul slujitorului meu Yahia! Ba chiar, întrucît nu pot să am deplină încredere în seama pe care mi-ar da-o cel pe care l-aș trimite la Bassra, vreau să mă duc însumi în cetatea aceea, să cercetez lucrurile. Și am să-l cunosc și eu pe Abulcassem ăla. Și mă jur că Giafar are să plătească cu capul

dacă mi-o fi înflorit filotimia tînărului acela, ori dacă mi-o fi spus vreo minciună.

Şi fără a zăbovi mai mult să-şi ducă la îndeplinire gîndul, Harun se ridică pe clipă pe dată şi, fără a vrea să mai asculte ce-i spunea Sett Zobeida spre a-l îndemna să nu facă de unul singur drumul acela, se străvesti în neguţător de la Irak, o povăţui pe sultană să vegheze în lipsa lui la treburile împărăţiei şi, ieşind din palat pe o poartă tainică, plecă din Bagdad.

Şi Allah îi meni bună-pace ; şi ajunse la Bassra fără de supărare, şi trase la hanul cel mare al negustorilor. Şi acolo, mai înainte chiar de a-şi face un răgaz de odihnă şi de a mînca oleacă, se grăbi să-l iscodească pe portarul de la han despre ceea ce ardea să afle, întrebîndu-l, după schimbarea salamalekurilor :

— Este adevărat, o, şeicule, că în oraşul acesta trăieşte un tînăr, pe nume Abulcassem, care este mai presus decît regii ca mărinimie, ca lărgime de mînă şi ca bogăţie ?

Şi bătrînul portar, clătinînd din cap cu o înfăţişare plină de încredinţare, răspunse :

— Allah coboare asupra-i binecuvîntările sale ! Da care-i insul care să nu fi cunoscut urmările dărniciei lui ? În ce mă priveşte, ya sidi, apoi de-aş avea eu pe faţa mea şi o sută de guri, şi în fiecare gură cîte o sută de limbi, şi pe fiecare limbă cîte o comoară de limbuţie, tot n-aş putea să-ţi povestesc aşa cum se cuvine dărnicia cea minunată a domniei sale Abulcassem !

Pe urmă, întrucît alţi călători soseau cu calabalîcurile lor, portarul hanului nu avu răgaz să-i spună mai departe. Iar Harun fu nevoit să plece, şi se sui în odaie să se odihnească şi să cineze ceva în seara aceea.

Iar a doua zi, dis-de-dimineaţă, plecă de la han şi se duse să se plimbe prin sukuri. Şi, după ce negustorii îşi deschiseră prăvăliile, emirul se duse la unul dintre ei, acela ce i se păru cel mai de vază, şi îl rugă să-i

arate drumul care ducea la casa lui Abulcassem. Şi negustorul, tare minunîndu-se, îi spuse :

— Da de prin ce ţară depărtată vei fi venind tu, de nu ai habar unde-i casa domniei sale Abulcassem ? Păi el, aici, este mai cunoscut decît o fi fost vreodată un rege în toată împărăţia lui !

Iar Harun adeveri că venea într-adevăr de tare departe, da că ţinta călătoriei lui era tocmai aceea de a-l cunoaşte pe domnia sa Abulcassem. Atunci negustorul porunci unui băiat de-al lui să-i slujească de călăuză, spunîndu-i :

— Du-l pe acest preacinstit străin pînă la palatul strălucitului nostru domn !

Or, palatul acela era un palat uluitor. Şi era întru totul zidit numai din pietre de marmură ca matostatul, cu nişte porţi de jad verde. Şi Harun rămase uluit de frumuseţea întocmirii lui ; şi, cînd intră în curte, văzu o mulţime de robi tineri, albi şi negri, îmbrăcaţi zarif, care se veseleau jucîndu-se, în aşteptarea poruncilor de la stăpînul lor. Şi îl opri pe unul dintre ei şi îi spuse :

— O, tinere, te rog să te duci şi să-i spui stăpînului tău Abulcassem : „O, stăpîne ale meu, se află în curte un străin care a bătut drumul de la Bagdad pînă la Bassra anume numai spre a-şi bucura ochii cu chipul tău binecuvîntat !“

Şi robul cel tînăr cunoscu numaidecît din felul cum vorbea şi din înfăţişarea celui care îl oprise că acela nu era om de rînd. Şi dete fuga să-şi vestească stăpînul, care veni pînă în curte să-l întîmpine pe oaspetele cel străin. Şi, după salamalekurile şi urările de bun-venit, îl luă de mînă şi îl duse într-o sală care era împodobită numai cu frumuseţea şi cu liniile ei desăvîrşite.

Şi, de îndată ce şezură pe divanul cel larg de mătasă chindisită cu aur ce se întindea de jur împrejurul sălii, se şi iviră doisprezece tineri robi albi, tare frumoşi, aducînd nişte oluri de agat şi de rubin, pline cu licori alese. Apoi intrară douăsprezece copilandre ca nişte lune,

care unele aduceau castroane de farfuriu pline cu poame și cu flori, iar altele aduceau cupe mari de aur pline cu sorbeturi de înghețată de fructe zdrobite, minunate la gust. Și robii aceia tineri, și copilandrele acelea gustară întîi din licorile, din sorbeturile și din răcoritoarele acelea, pînă a le da oaspetelui stăpînului lor. Și Harun se îndulci cu acele băuturi felurite și, măcar că era deprins cu cele mai plăcute bunătățuri din tot Răsăritul, mărturisi că nu mai băuse nicicînd ceva asemuitor.

După care Abulcassen îl pofti pe musafirul lui să treacă într-o altă sală, unde era așezată o masă plină cu bucatele cele mai alese, în niște farfurii de aur greu. Și îi dete, cu chiar mîinile lui, bucatele cele mai bune. Și Harun găsi că bucatele acelea erau gătite nemaipomenit.

Pe urmă, cînd masa se sfîrși, tînărul îl luă de mînă și îl duse în cea de a treia sală, și mai bogat împodobită decît celelalte două. Și niște robi, încă și mai frumoși decît cei de mai înainte, aduseră o sumedenie uluitoare de oluri de aur învrîstate cu nestemate și pline cu tot felul de vinuri, precum și niște tablale mari de farfuriu pline cu uscături dulci, și niște tăvi împodobite cu plăcinte de soi. Și pe cînd Abulcassem își îmbia musafirul să guste, intrară niște cîntărețe și niște lăutărese, care începură o cîntare ce-ar fi tulburat și pietrele. Și Harun, pînă peste poate de încîntat, își zicea : „Hotărît ! și în saraiul meu am cîntărețe cu glasuri minunate, și chiar cîntăreți ca Isac, care cunosc totul despre tainele meșteșugului lor, da nimenea nu ar putea să năzuiască a se lua la întrecere cu acestea de aici ! Pe Allah ! au ce-a putut să facă un om de rînd, un tîrgoveț din Bassra, ca să adune atîta grămadă de lucruri desăvîrșite ?"

Și pe cînd Harun lua aminte cu osebire la glasul unei almee ce-l vrăjise cu dulceața ei, Abulcassem ieși din sală și se întoarse peste o clipă, ținînd într-o mînă o vergea de chilimbar, iar în cealaltă un copăcel cu tulpinița de argint, cu crengile și cu frunzele de smarald și cu poamele

de rubin. Iar în vîrful acelui pom se afla un păun de aur de o frumusețe ce-l proslăvea pe acela care îl închipuise. Și Abulcassem, după ce puse pomul jos la picioarele califului, lovi cu vergeaua capul păunului. Și numaidecît pasărea cea mîndră își întinse aripile și desfășură minunăția cozii, și începu să se învîrtească repede-repede. Și, pe măsură ce se învîrtea, niște parfumuri de ambră, de nard, de mireasmă de aloe și de alte odoruri cu care era plin țîșneau din toate părțile ei, în șuvițe subțiri, și îmbălsămau sala toată.

Ci deodată, în vreme ce Harun privea prins cu totul pomul și păunul și se minuna de ele, Abulcassem le luă și pe unul și pe celălalt și le duse. Iar Harun se simți tare înțepat de fapta aceea neașteptată, și își zise în sineși : „Pe Allah ! ce lucru ciudat ! Și ce vor să însemne toate astea ? Oare așa se poartă o gazdă față cu oaspeții săi ? Tînărul acesta, mi se pare mie, nu prea știe să se arate precum îmi da de înțeles Giafar. Îmi ia pomul și păunul tocmai cînd mă vede mai dornic să mă uit la ei. Pesemne că, fără de nici o îndoială, i-a fost frică să nu-i cer să mi le dăruiască. A, nu-mi pare rău să cercetez eu însumi filotimia aceasta vestită care, după vizirul meu, nu-și are perechea pe lume !"

În vreme ce lui Al-Rașid asemenea gînduri i se năzăreau prin minte, tînărul Abulcassem se întoarse în sală. Și era însoțit de un rob micuț, frumos ca soarele. Și copilul acela drăgălaș avea o mantie de atlaz de zarafir, împodobită cu mărgăritare și cu diamante. Și ținea în mînă o cupă făcută dintr-o singură bucată de rubin, și umplută cu un vin purpuriu. Și veni la Harun și, după ce sărută pămîntul dinainte-i, îi întinse cupa. Și Harun o luă și o duse la buze. Da care nu-i fu mirarea după ce, golind cupa, văzu că, dînd-o îndărăt robului cel drăguț, era iarăși plină pînă sus ! Încît o luă iar din mîinile copilului și, ducînd-o la gură, o goli pînă la ultimul strop. Pe urmă o dete îndărăt robului cel micuț, luînd seama

cum se umplea la loc fără ca nimeni să fi turnat ceva în ea.

Văzînd acestea, Harun rămase pînă peste poate de uluit...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute douăzeci și treia noapte

Urmă :

...Văzînd aceasta, Harun rămase pînă peste poate de uluit și nu se putu opri să nu întrebe cum se putea întîmpla așa ceva. Iar Abucalssem răspunse :

— Doamne, nu este nimica năzdrăvănesc aici. Cupa aceasta este lucrarea unui învățat de odinioară, care era stăpîn pe toate tainele pămîntului !

Și rostind vorbele acestea, luă de mînă copilul și ieși grăbit din sală. Iar năpraznicul Harun, de data aceasta, rămase tare îmbufnat. Și gîndi : „Pe viața capului meu ! tinerelul acesta și-a pierdut mințile, ori, și mai rău, habar n-a avut vreodată de datorințele ce se cuvin față de un oaspete, și habar n-a avut de purtările alese. Îmi aduce toate minunățiile acestea, fără ca să-l fi rugat cineva, mi le întinde dinaintea ochilor, și, cînd bagă de seamă că mă cuprinde cea mai mare plăcere să mă uit la ele, mi le ia. Pe Allah ! n-am văzut în viața mea ceva mai supărător și mai bădărănesc. Afurisitule de Giafar ! am să te învăț eu în curînd, de-o vrea Allah, să judeci mai bine oamenii și să-ți mai învîrtești limba prin gură înainte de a vorbi !"

În vreme ce Al-Rașid își făcea asemenea socoteli despre firea gazdei lui, îl văzu pe acesta întorcîndu-se în sală pentru a treia oară. Și, la cîțiva pași în urma lui, venea o copilandră cum nu se află decît în grădinile raiului. Era toată îmbrăcată în mărgăritare și în nestemate, și încă și mai împodobită cu chiar frumusețea ei, decît cu gătelile hainelor. Iar Harun, cînd o văzu, uită și de pom, și de păun, și de cupa cea mereu plină, și își simți sufletul junghiat de plăcere. Iar fetișcana, după ce i se temeni adînc, veni și șezu dinainte-i și, cu o lăută lucrată în lemn de aloe, din fildeș, din sandal și din abanos, începu să cînte pe douăzeci și patru de feluri osebite, cu o măestrie atîta de desăvîrșită încît Al-Rașid nu-și mai putu stăpîni mirarea și strigă :

— O, tinere, ce soartă vrednică de pizmuit ai avut !

Da de îndată ce Abulcassem băgă de seamă că musafirul său era fermecat de fetișcană, numaidecît o luă pe aceasta de mînă și o scoase din sală cu mare zor.

Cînd califul văzu purtarea aceea a gazdei sale, fu pînă peste măsură de jignit și, de teamă să nu-și lase mînia să izbucnească, nu voi să rămînă mai mult într-o casă în care era primit într-un chip atîta de ciudat. Încît, de îndată ce tînărul se întoarse în sală, îi spuse, ridicîndu-se :

— O, mărinimoase Abulcassem, sînt, într-adevăr, tare tulburat de felul cum te-ai purtat cu mine, fără a-mi cunoaște cinul și rostul. Îngăduie-mi, așadar, să plec și să te las în tihnă, fără să-ți pun mai mult la încercare filotimia !

Iar tînărul, de teamă să nu-l supere, nu voi să se împotrivească dorinței lui și, făcîndu-i o temenea cuviincioasă, îl însoți la poarta saraiului, cerîndu-și iertare că nu l-a primit cu toată măreția ce i s-ar fi căzut.

Și Harun porni înspre han, gîndind cu amărăciune : „Ce om plin de fumuri și Abulcassem ăsta ! Îi place să-și înșire bogățiile sub ochii străinilor, ca să-și stîmpere

el mîndria și făloșenia. Dacă asta-i dărnicie de mînă, apoi eu nu sînt decît un smintit și un orb! Păi nu! Că, de fapt, insul ăsta nu e decît un cărpănos, și încă un cărpănos de soiul cel mai grețos. Iar Giafar are să afle în curînd cît face să-ți amăgești domnul cu minciuna cea mai ticăloasă!"

Și, tot chibzuind așa, ajunse la poarta hanului. Și zări în curte un alai mare, așezat ca o jumătate de lună și alcătuit dintr-o mulțime mare de robi tineri, și albi și negri, cei albi de-o parte, iar cei negri de cealaltă. Și, în mijlocul cornului acela de lună, ședea o copilandră frumoasă, copilandra cea cu lăuta, care îl vrăjise în palatul lui Abulcassem, avîndu-l de-a dreapta ei pe copilul cel drăgălaș, cu cupa de rubin în mînă, și de-a stînga un alt copil, tot atîta de dulce și de frumos, ținînd pomul de smarald și păunul.

Or, de cum intră pe poarta hanului, toți robii se ploconiră pînă la pămînt, iar copilandra cea aleasă veni înaintea lui și îi înfățișă, pe o pernă de atlaz, un sul de hîrtie de mătasă. Și Al-Rașid, măcar că tare nedumerit de toate astea, luă sulul, îl desfășură și văzu că purta aceste rînduri:

„Pacea și binecuvîntarea fie asupra musafirului nostru cel plăcut, a cărui ospeție ne-a cinstit casa și ne-a înmiresmat-o. Și-apoi! Binevoiește, o, părinte al musafirilor preaaleși, să-ți pleci privirea asupra lucrurilor fără de preț pe care le trimite domniei tale mîna noastră cea prea puțin darnică, și să le primești din partea noastră ca pe un prea sărac semn al supușeniei noastre față de acela care ne-a luminat sălașul. Că am băgat de seamă că robii aceștia care alcătuiesc alaiul, precum și băieții și fetele acestea, ca și pomul, ca și pocalul, ca și păunul, nu i-au neplăcut în chip osebit musafirului nostru; și, drept aceea, ne rugăm lui să le socoată ca și cum ale sale ar fi fost dintotdeauna. Și-apoi, toate de la Allah vin și la el se întorc toate. Uassalam!"

Cînd sfîrși de citit scrisoarea aceea și cînd îi înțelese tot tîlcul și toată însemnătatea, Al-Rașid rămase pînă peste poate de minunat de atîta dărnicie și strigă :

— Pe volniciile strămoșilor mei — cinsti-le-ar Allah chipurile ! — pricep acuma că greșit l-am judecat pe tînărul Abulcassem ! Ce mai ești tu, dărnicie a lui Al-Rașid, pe lîngă o dărnicie cumu-i aceasta ? Fie-ți binecuvîntările celui Preaînalt asupra capului, o, vizire al meu Giafar, tu, care mi-ai prilejuit să mă scutur de mîndria mea cea păcătoasă și de înfumurarea mea ! Iacătă că într-adevăr un ins de rînd, fără a pregeta nici cît de cît, și fără a se arăta stînjenit în vreun fel, se dovedește mai presus ca mărinimie și ca filotimie decît sultanul cel mai bogat de pe pămînt !

Așa strigă. Pe urmă, chibzuind deodată, cugetă : „Da, pe Allah ! ci cum se face că un ins de rînd poate să dea asemenea daruri, și de unde a luat sau unde a găsit el atîtea bogății ? Și cum de este cu putință ca, în țările mele, un om să ducă o viață mai strălucită decît regii, fără ca eu să știu pe ce căi a ajuns el la o atare treaptă de bogăție ? Hotărît ! trebuie ca fără de zăbavă, chiar cu primejdia de a mă arăta necuviincios, să mă duc și să-l pun să-mi dezvăluie cum a putut să adune o avere atîta de peste măsură !“

Și numaidecît, în nerăbdarea lui de a-și astîmpăra nedumerirea, Al Rașid, lăsîndu-i la han pe robii săi cei noi și tot ce-i aduseseră, se întoarse la palatul lui Abulcassem. Și, cînd ajunse dinaintea tînărului, îi spuse, după salamalekuri :

— O, preadarnice stăpîne, Allah să-și sporească asupra-ți facerile de bine și ajute-ți să dăinuiască huzururile cu care ești acoperit ! Ci darurile pe care mi le-a făcut mîna ta binecuvîntată sînt atîta de mari încît mi-e teamă că, primindu-le, să nu trec peste datorințele mele de musafir și peste marginile dărniciei tale fără de asemuire. Îngăduie-mi, așadar, ca, fără teama de a te jigni,

să fiu lăsat a ți le trimite îndărăt, și ca, minunat de ospeția ce mi-ai dat, să mă duc să povestesc la Bagdad, orașul meu, despre filotimia ta !

Ci Abulcassem, cu o înfățișare tare mîhnită, răspunse :

— Doamne, fără de îndoială că, dacă ai vorbit așa, vei fi avînd vreo pricină să te plîngi de primirea mea, ori poate că darurile mele ți-au neplăcut pentru puținătatea însemnătății lor ! Altminteri, nu te-ai fi întors de la hanul tău ca să mă faci să îndur o ocară ca aceasta !

Și Harun, tot străvestit în negutător, răspunse :

— Ferească-mă Allah să răspund la ospeția ta într-un asemenea chip, o, preadarnicule Abulcassem ! Pricina întoarcerii mele nu vine decît numai din grija pe care o am văzîndu-te cum risipești așa pe niște străini pe care îi vezi întîia oară niște lucruri atîta de scumpe, și din teama de a vedea cum se sfîrșește, fără ca tu să dobîndești mulțumirea ce ți se cuvine, o avuție care, oricît de fără de sfîrșit ar putea să fie, trebuie să aibă și un capăt !

La vorbele acestea ale lui Al-Rașid, Abulcassem nu putu a se opri să nu zîmbească, și răspunse :

— Liniștește-ți grijile acestea, o, stăpîne al meu, dacă chiar numai asta-i pricina ce mi-a prilejuit bucuria întoarcerii tale. Află, într-adevăr, că în fiecare zi a lui Allah eu mă plătesc de datorințele pe care le am față de Atoateziditorul — preamărit și proslăvit fie el ! — făcînd celor ce bat la poarta mea unul, ori două, ori trei daruri pe potriva acelora care sînt acuma în mîinile mele. Întrucît avuția pe care mi-a hărăzit-o Atoatedătătorul de bogăție este o avuție fără de capăt.

Și, văzînd o nedumerire mare cum se ivea pe chipul oaspetelui său, adăugă :

— Văd, o, stăpîne al meu, că trebuie să-ți mărturisesc niște întîmplări din viața mea și să-ți povestesc istoria acestei comori fără fund, care-i o poveste atît de minu-

nată și de uluitoare încît, de-ar fi scrisă cu acul în colțul de dinlăuntru al ochiului, ar sluji de învățătură aceluia care ar citi-o cu luare-aminte !

Și, rostind acestea, tînărul Abulcassem îl luă pe oaspetele său de mînă și îl duse într-o sală plină de reveneală, în care mai multe cățui tare frumoase îmbălsămau aerul și unde se vedea un jeț larg de aur cu niște chilimuri scumpe la picioare. Și tînărul îl pofti pe Harun să se suie în jeț, să șadă lîngă el, și își începu așa povestea :

Află, o, stăpîne al meu — Allah este stăpînul nostru al tuturora ! — că eu sînt copilul unui mare giuvaiergiu, de baștină din Cairo, pe care îl chema Abdelaziz. Ci tatăl meu, măcar că s-a născut la Cairo, ca și tatăl său, și ca și tatăl tatălui său, nu a trăit toată viața lui în orașul său de naștere. Căci stăpînea atîtea bogății încît, fiindu-i frică să nu tragă asupra-și zavistia și lăcomia sultanului Egiptului care, pe vremile acelea, era un asupritor fără de leac, s-a văzut silit să-și lase țara și să vină să se statornicească în orașul acesta al Bassrei, la umbra ocrotitoare a sultanilor Bani-Abbas — reverse Allah asupră-le binecuvîntările sale ! Și tatăl meu, nu peste mult timp, s-a însurat cu singura fată a negustorului cel mai bogat din cetate. Iar eu m-am născut din căsătoria aceea norocită. Iar înainte de mine, și după mine, nici un alt rod nu s-a mai adăugat la vița neamului lor. Și-așa că, bucurîndu-mă de toate bunurile tatălui meu și ale mamei mele după moartea lor — dărui-le-ar mîntuirea Allah și fie el mulțumit de ei ! — încă tînăr de tot, am avut de mînuit o avere mare, alcătuită din tot felul de bunuri și de bogății...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute douăzeci și patra noapte

Urmă :

...încă tînăr de tot am avut de mînuit o avere mare, alcătuită din tot felul de bunuri și de bogății. Ci, întrucît îmi plăceau cheltuielile și risipa, mă apucai să trăiesc cu atîta necumpăt, că în nici doi ani toată moștenirea mea fu vîntuită. Întrucît, o, stăpîne al meu, toate ne vin de la Allah și toate la el se întorc ! Eu atunci, văzîndu-mă într-o stare de sărăcie lucie, mă apucai să chibzuiesc la viața mea trecută. Și mă hotărîi, după viața și după isprăvile mele de la Bassra, să las orașul meu de naștere, și să mă duc să-mi tîrăsc pe aiurea amărîtele mele de zile ; căci sărăcia este mai ușor de purtat sub ochii unor străini. Îmi vîndui așadar, casa, singurul bun care îmi mai rămăsese, și mă alipii la o caravană de negustori, cu care ajunsei mai întîi la Mossul și pe urmă la Damasc. După care, străbătui pustia, ca să mă duc în hagialîc la Mecca ; iar de acolo mă dusei la Cairo cel mare, leagănul spiței și al neamului meu.

Or, cînd ajunsei în orașul acela cu case frumoase și cu geamii fără de număr, îmi adusei aminte că chiar acolo se născuse Abdelaziz, giuvaiergiul cel bogat, și nu putui să mă opresc, la această amintire, să scot niște suspine adînci și să plîng. Și mă gîndii ce durere l-ar fi cuprins pe tatăl meu dacă ar fi văzut starea jalnică a singurului său copil, moștenitorul său. Și, stăpînit de gîndurile acestea ce mă apăsau, ajunsei în preumblarea mea pe malurile Nilului, în spatele saraiului sultanului. Și iacătă că la o fereastră se ivi un cap vrăjit de fetișcană ori de copilă, nu știam, și care, cînd o zării, mă înmărmuri. Ci deodată se trase îndărăt, și nu mai văzui nimic. Iar eu șezui acolo pierit, pînă seara, așteptînd zadarnic să se mai arate o dată. Și, într-un sfîrșit, plecai, ci cu inima

grea, şi mă dusei să-mi petrec noaptea la hanul la care trăsesem. Iar a doua zi, întrucît chipul fetişcanei se înfăţişa necontenit în mintea mea, nu pregetai să mă întorc sub fereastra cu pricina. Ci nădejdea şi aşteptarea mea fură chiar degeaba; întrucît chipul cel dulce nu se mai ivi, măcar că perdeaua de la geamuri tremură oleacă, iar mie mi se păru că ghicesc o pereche de ochi babilonici dincolo de giurgiuvele. Iar neivirea aceea mă mohorî amarnic, fără totuşi a mă deznădăjdui, întrucît nu pregetai să mă întorc iarăşi tot în acel loc, a doua zi. Or, care nu fu atunci tulburarea mea cînd văzui fereastra că se întredeschide şi că perdeaua se dă la o parte, lăsînd să se ivească luna plină a chipului ei! Şi mă temenii degrabă, cu fruntea la pămînt; şi, după ce mă ridicai, rostii:

— O, doamnă şi stăpînă, sînt un străin venit de curînd la Cairo, şi care şi-a început intrarea în cetatea aceasta cu vederea frumuseţii tale. Iar ursita, care m-a călăuzit de mînă pînă aici, împlinească-şi minunea precum doreşte robul tău!

Şi tăcui, aşteptînd răspunsul. Iar fetişcana, în loc de a-mi răspunde, căpătă o înfăţişare atîta de înfricoşată încît eu nu mai ştiam dacă se cădea să mai stau acolo ori să-mi slobozesc picioarele în vînt. Şi mă hotărîi să stau pe loc, nesimţitor la toate primejdiile ce m-ar fi putut paşte. Or, bine am făcut, întrucît deodată fetişcana se plecă peste marginea ferestrei şi îmi spuse cu glas tremurător:

— Întoarce-te pe la miezul nopţii. Da acuma fugi cît mai iute!

Şi, cu vorbele acestea, pieri grabnic şi mă lăsă pînă peste măsură de uluit, de îndrăgostit şi de bucuros. Şi îmi uitai pe dată necazurile şi sărăcia. Şi mă grăbii să mă întorc la hanul meu, ca să trimit după bărbierul locului, care se apucă să mă radă pe cap, la subţiori şi pe vintre, să mă ferchezuiască şi să mă dichisească. Pe

urmă, mă dusei la hammamul săracilor unde, pe cîțiva gologani, făcui o scaldă minunată și mă înmiresmai și mă împrospătai, și ieșii de acolo cu totul învoioșat și cu trupul ușor ca fulgul. Încît, atunci cînd veni ceasul hotărît, mă dusei ocrotit de noapte sub fereastra de la sarai. Și găsii la fereastra aceea o scară de mătasă, care cobora pînă la pămînt. Iar eu, fără a șovăi, nemaiavînd de altminteri nimica de pierdut, afară de o viață care nu mai avea nici o legătură și nici un rost, mă cățărai pe scară și intrai pe geam în iatac. Străbătui degrabă două odăi, ajunsei în cea de a treia, unde, pe un pat de argint, ședea întinsă și zîmbitoare aceea după care tînjeam. Ah! domnia ta negustorule, oaspete al meu, cîtă minune era în făptura aceea a Atotateziditorului! Ce ochi! Și ce gură! Cînd am văzut-o, am simțit că-mi zboară mințile, și nu am putut să rostesc o vorbă. Ci ea se ridică pe jumătate și, cu un glas mai dulce ca zahărul candel, îmi spuse să stau jos lîngă ea pe patul de argint. Apoi mă întrebă cu luare aminte cine sînt. Iar eu îi istorisii povestea mea, cu inima deschisă, de la început pînă la sfîrșit, fără a ocoli nici un amănunt. Ci nu ar fi de nici un folos s-o mai spunem o dată. Or, fetișcana, care mă ascultase cu multă băgare de seamă, se arătă cu adevărat tulburată de starea în care mă adusese soarta. Iar eu, văzînd-o așa, rostii :

— O, stăpînă a mea, oricît de amărît aș fi, pun capăt jelaniei, de vreme ce tu ești atîta de bună încît să plîngi de nenorocirile mele !

Iar ea la acestea îmi dete răspunsul de cuviință, și pe nesimțite ne prinserăm într-o tăifăsuială care se făcea tot mai drăgăstoasă și mai caldă. Și, pînă la urmă, îmi mărturisi că și ea, cînd m-a văzut, a simțit o ispită pentru mine. Iar eu grăii :

— Preaslăvit fie Allah, carele înduioșează inimile și îndulcește ochii gazelelor !

La care ea dete iarăși răspunsul de cuviință, și adăugă :

— Întrucît tu mi-ai mărturisit că ești Abulcassem, nici eu nu vreau să nu știi cine sînt !

Și, după ce șezu tăcută o clipă, spuse :

— Află, o, Abulcassem, că sînt cadîna cea mai dragă a sultanului, și că mă cheamă Sett Labiba. Or, cu tot huzurul în care trăiesc aici, nu sînt deloc fericită. Căci, pe lîngă că sînt înconjurată numai de niște potrivnice pizmașe și gata să mă dea pierzării, sultanul, care mă are dragă, nu izbutește să mă mulțumească, întrucît Allah, cel carele împarte vîrtute cocoșilor, pe el l-a uitat la împărțanie. Și pentru aceea, cînd te-am zărit sub fereastra mea și cînd te-am văzut plin de cutezanță și netemător de primejdie, am socotit că vei fi fiind și bărbat destoinic. Și te-am chemat să te încerc. Așa încît acuma-i rîndul tău să-mi dovedești că nu m-am înșelat cînd te-am ales, și că destoinicia ți-este pe măsura cutezanței !

Eu atunci, o, stăpîne al meu, care nu duceam lipsă să fiu îndemnat spre a face cele ce se cuveneau, întrucît nu mă aflam acolo decît pentru fapte, nu vrusei să mai pierd nicidecum o vreme scumpă cîntînd stihuri, cumu-i datul în împrejurări de-acestea, și mă pregătii de iureș. Ci în chiar clipita cînd brațele noastre se împreunau, se auzi o bătaie năprasnică la ușa odăii. Iar preafrumoasa Labiba, înfricoșată foarte, îmi spuse :

— Nimeni nu are îngăduință să bată așa, de nu cumva-i chiar sultanul. Sîntem vînduți și pierduți, fără de scăpare !

Eu mă și gîndii la scara de la fereastră, ca să fug pe unde suisem. Ci vru soarta ca sultanul tocmai dinspre partea aceea să se abată ; și nu-mi mai rămînea nici o putință de scăpare. Încît, hotărîndu-mă la cel din urmă lucru ce-mi mai rămînea de făcut, mă ghemuii sub patul de argint, pe cînd cadîna sultanului se scula să des-

chidă. Şi, de îndată ce uşa fu deschisă, sultanul şi intră urmat de hadîmbii lui şi, pînă să apuc eu să-mi dau seama despre ce se întîmplă, mă şi simţii înşfăcat de sub pat de douăzeci de mîini amarnice şi negre, care mă traseră ca pe un sac şi mă ridicară de jos. Şi hadîmbii aceia se repeziră cu mine la fereastră, în vreme ce alţi hadîmbi negri, înşfăcînd-o pe cadînă, se repezeau la fel spre cealaltă fereastră. Şi toate mîinile deodată îşi aruncară povara, zvîrlindu-ne pe amîndoi din vîrful palatului în apele Nilului.

Or, fusese scris la ursita mea să-mi fie dat să scap de moartea prin înec. Şi-aşa, măcar că zăticnit rău din cădere, izbutii, după ce ajunsei pînă la străfundul Nilului, să ies iar la faţa apei şi să mă furişez, la adăpostul nopţii, pînă la malul din partea dimpotrivă palatului. Şi, după ce scăpai dintr-o primejdie atîta de mare, nu mă indurai să plec pînă ce nu încercai s-o pescuiesc şi pe aceea pe care nesăbuinţa mea o dusese la pierzanie, şi mă băgai îndărăt în ape, cu mai multă îndîrjire decît cînd ieşisem, şi mă scufundai, şi iar mă scufundai de-o grămadă de ori, trudindu-mă s-o găsesc. Ci toate strădaniile mele rămaseră zadarnice şi, cum puterile începeau să mă lase, mă văzui nevoit, ca să-mi scap sufletul, să mă întorc la mal. Şi, amărît rău, jeluiam moartea cadînei aceleia dulce, zicîndu-mi că nu s-ar fi căzut să mă apropiu de ea cîtă vreme mă ştiam sub zodia nenorocului şi ştiam că nenorocul este molipsitor. Încît, sfîşiat de durere şi copleşit de căinţe, detei zor să fug din Cairo şi din Egipt, şi luai calea Bagdadului, cetatea păcii.

Or, Allah îmi meni cale tihnită, şi ajunsei fără necazuri la Bagdad, da într-o stare tare jalnică, întrucît eram fără bani, şi din toată averea mea de odinioară nu-mi mai rămăsese decît numai un dinar de aur pe fundul chimirului. Şi, de cum ajunsei în sukul zarafilor, schim-

bai dinarul în mărunțiș, și, ca să-mi cîștig pîinea cea de toate zilele, cumpărai o tabla de răchită și niște zaharicale, și niște mere înmiresmate, și niște balsamuri, și niște chitonaguri, și niște trandafiri. Și mă apucai să-mi strig marfa pe la ușa prăvăliilor, vînzînd în fiecare zi și cîștigînd atîta cît să-mi ajungă pentru ziua de mîine. Or, negutătoria aceea măruntă îmi mergea, întrucît aveam glas frumos și îmi vesteam marfa nu ca vînzătorii din Bagdad, ci cîntînd în loc să strig.

Și, într-o zi, pe cînd mi-o cîntam cu un glas încă și mai limpede ca de obicei, un preacinstit șeic, stăpîn pe prăvălia cea mai frumoasă din suk, mă strigă, alese un măr înmiresmat de pe tablaua mea și, după ce îl mirosi de mai multe ori, privindu-mă într-una cu luare-aminte, mă pofti să stau jos lîngă el. Și șezui, iar el îmi puse o sumedenie de întrebări, iscodindu-mă cine sînt și cum mă cheamă. Ci eu, tare stînjenit de întrebările lui, răspunsei :

— O, stăpîne al meu, cruță-mă de a-ți mai vorbi despre niște lucruri de care nu-mi pot aminti fără să zgîndăresc niște răni pe care timpul începuse să le zviduiască. Că și numai a-mi pomeni numele îmi este o durere!

Și pesemne că oi fi rostit vorbele acestea oftînd și cu un glas tare trist, de vreme ce bătrînul nu mai voi să mai stăruie și să mă mai întrebe nimic în privința aceasta. Și numaidecît schimbă șirul, aducînd vorba despre treburile de vînzare și de cumpărare ale zaharicalelor mele ; pe urmă, luîndu-și rămas-bun, scoase din pungă zece dinari de aur, pe care mi-i strecură în palmă cu multă gingășie, și mă sărută așa cum un părinte îl sărută pe fiul său...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Urmă :

...scoase din pungă zece dinari de aur, pe care mi-i strecură în palmă cu multă gingăşie, şi mă sărută aşa cum un părinte îl sărută pe fiul său. Or, eu îl preamării în cugetul meu pe acest şeic preacinstit, a cărui dărnicie îmi era şi mai de preţ în sărăcia în care mă aflam, şi mă gîndeam că nici cei mai de seamă navabi la care aveam obiceiul să le înfăţişez tablaua mea de răchită nu-mi dedeseră vreodată măcar a cincea parte din cît căpătasem de la mîna aceea pe care nu pregetam s-o sărut în semn de cinstire şi de mulţumire.

Şi, a doua zi, măcar că nu eram eu bine dumirit asupra gîndurilor binefăcătorului meu din ajun, nu pregetai să mă duc iarăşi în suk. Iar el, de cum mă zări, îmi făcu semn să mă apropii, şi luă oleacă de tămîie de pe tablaua mea. Pe urmă mă pofti să şed jos lîngă el şi, după cîteva întrebări şi răspunsuri, mă rugă cu multă luare-aminte să-i istorisesc povestea mea, pe care de data aceasta nu avusei cum s-o mai ocolesc fără a-l nemulţumi. Îi povestii, aşadar, cine eram şi tot ce mi se întîmplase, fără a-i ascunde nimic. Şi, după ce îi făcui această destăinuire, bătrînul îmi spuse, cu o mare tulburare în glas :

— O, fiul meu, ţi-ai găsit în mine un părinte mai bogat decît Abdelaziz — Allah fie mulţumit de el ! — şi care nu are să aibă mai puţină dragoste faţă de tine. Întrucît nu am nici un copil, şi nici o nădejde de-a avea, te înfiez. Aşa că, o, fiul meu, linişteşte-ţi sufletul şi înseninează-ţi ochii, căci, de-o vrea Allah, ai să-ţi uiţi în preajma mea necazurile trecute !

Şi, grăind aşa, mă sărută şi mă strînse la inima lui. Pe urmă, mă puse să-mi arunc tablaua de răchită cu tot

ce era pe ea, închise prăvălia și, luîndu-mă de mînă, mă duse acasă la el, unde îmi spuse :

— Mîine plecăm la cetatea Bassrei, care-i și orașul meu, și unde vreau să trăiesc de-acuma înainte laolaltă cu tine, o, copilul meu !

Și-așa că a doua zi pornirăm la drum amîndoi înspre Bassra, orașul meu de baștină, unde ajunserăm fără de necazuri, sub ocrotirea lui Allah. Și toți cei cu care mă întîlneam și mă cunoșteau se bucurau cînd vedeau că fusesem înfiat de un negustor atîta de bogat. În ce mă privește, nu mai trebuie să-ți spun, doamne, că m-am apucat cu tot cugetul meu și cu toată priceperea mea să-i fiu pe plac bătrînului. Iar șeicul era ca vrăjit de purtarea mea față de el, și îmi spunea adesea :

— Abulcassem, ce zi binecuvîntată a fost ziua cînd ne-am întîlnit noi la Bagdad ! Ce bună a fost ursitoarea mea că mi te-a scos în cale, o, copilul meu ! Iar tu tare mai ești vrednic de dragostea mea, și de încrederea mea, și de tot ce fac pentru tine, și de tot ce mă gîndesc să mai fac pentru viitorul tău !

Iar eu eram atîta de mișcat de simțămintele pe care mi le arăta încît, cu toată osebirea de vîrstă, îl iubeam cu adevărat și mă îngrijeam să-l preîntîmpin cu tot ce putea să-i fie pe plac. Așa, de pildă, în loc să mă duc și să petrec cu tinerii de seama mea, stam cu el, știindu-l că se înnora pînă și de lucrul cel mai mărunt ori de fapta cea mai neînsemnată ce nu-i era dăruită lui. Or, cînd trecu un an, ocrotitorul meu fu lovit, din vrerea lui Allah, de o boală care îl doborî, și toți doftorii își pierdură nădejdea de a-l mai tămădui. Încît se grăbi să mă cheme lîngă el ; și îmi spuse :

— Ai binecuvîntarea mea, o, fiul meu Abulcassem. Mi-ai dăruit fericire de-a lungul unui an întreg, pe cînd cei mai mulți oameni de-abia dacă pot să-și socotească o zi fericită în toată viața lor. Așa că a venit vremea, pînă ca Atotdespărțitoarea să poposească la căpătîiul meu,

să mă plătesc de prea marile mele datorii față de tine. Află, dar, o fiul meu, că am a-ți dezvălui o taină a cărei cunoaștere are să te facă mai bogat decît toți regii de pe pămînt. Dacă într-adevăr nu aș avea alte bunuri decît casa aceasta cu bogățiile care se află în ea, aș fi încredințat că nu îți las decît o avere prea mică ; ci toate bunurile pe care le-am strîns în curgerea vieții mele întregi, oricît de mari sînt pentru un negustor, nu sînt nimic pe lîngă comoara pe care vreau să ți-o dezvăluiesc. Nu am să-ți spun nici de cîtă vreme, nici prin cine, nici în ce fel se află comoara în casa noastră, întrucît nu știu. Tot ce știu este că e tare veche. Bunicul meu, în ceasul morții, i-a dezvăluit-o tatălui meu, care și el la rîndu-i mi-a făcut destăinuirea aceasta cu puține zile înainte de a muri !

Și, după ce rosti acestea, bătrînul se plecă la urechea mea, pe cînd eu plîngeam văzînd viața cum se duce din el, și îmi spuse în ce loc din casă se află comoara. Pe urmă, mă încredință că oricît de mare mi-aș închipui eu bogăția pe care o cuprinde, am să văd că este și mai mare decît închipuirile mele. Și adăugă :

— Și iacătă-te, o, fiul meu, singur stăpîn peste toate. Să fii pururea mînă largă, fără a te teme că ai să mîntui vreodată ceea ce nici nu are fund. Să fii fericit ! Uassalam !

Și, pînă să rostească vorbele acestea din urmă, se săvîrși în pace — aibă-l Allah întru mila lui și reverse-și asupra-i binecuvîntările sale ! Or, eu, după ce, ca singurul lui moștenitor, îmi îndeplinii față de el datorințele cele de pe urmă, luai în stăpînire toate bunurile lui și, fără a mai zăbovi, mă dusei să văd comoara. Și, spre uluirea mea, putui să văd că răposatul meu părinte infietor nu-i înflorise întru nimic măreția ; și mă pregătii să-i dau cea mai plăcută întrebuințare cu putință. Iar cei care mă cunoșteau, și care văzuseră căderea mea din-

tii, fură numaidecît încredințați că am să mă lefteresc iarăși. Și își ziceau între ei :

— De-ar fi avut bogătanul care l-a înfiat pe Abulcassem toate averile emirului drept-credincioșilor, el tot are să le vîntuiască fără de șovăire.

Încît care nu le fu mirarea cînd, în loc să vadă vreo tulburare cît de cît în neguțătoriile mele, băgară de seamă dimpotrivă că din zi în zi erau și mai înfloritoare. Și nu izbuteau să priceapă cum de puteam să-mi sporesc bunurile risipindu-le, mai cu seamă cînd vedeau că făceam niște cheltuieli tot mai nesocotite și că-i țineam pe banii mei pe toți străinii în trecere prin Bassra, găzduindu-i ca pe niște regi. Încît se împrăștie în oraș zvonul că aș fi găsit o comoară, și nu trebui mai mult ca să se abată asupră-mi lăcomia cîrmuitorilor. Într-adevăr, căpetenia agiei nu zăbovi mult pînă să vină la mine într-o zi, și, după ce își luă răgazul, îmi spuse :

— Domnia ta Abulcassem, ochii mei văd și urechile mele aud ! Ci, întrucît eu îmi îndeplinesc slujbele ca să trăiesc, pe cînd atîția alții trăiesc ca să-și îndeplinească slujbele, nu am venit să-ți cer socoteală de viața îmbelșugată pe care o duci, și nici să te întreb despre o comoară pe care ai toate pricinile s-o tăinuiești. Am venit numai ca să-ți spun că, dacă sînt om cu minte, nu sînt decît mulțumită lui Allah, și nu mă fudulesc deloc cu asta. Numai că pîinea-i scumpă, iar vaca noastră nu mai dă strop de lapte.

Iar eu, pricepînd unde bate, îi spusei :

— O, taică al oamenilor de duh, de cît ai trebuință pe zi ca să-ți cumperi pîinea alor tăi și ca să pui la loc laptele pe care vaca ta nu-l mai dă ?

El răspunse :

— Nu de mai mult de zece dinari de aur pe zi, doamne al meu.

Eu spusei :

— Nu-i destul ! Eu am să-ți dau o sută pe zi. Și, pentru aceasta, nu ai decît să vii aici la fiecare început de lună, iar vistiernicul meu are să-ți numere cele trei mii de dinari trebuitori traiului tău !

El atunci dete să-mi sărute mîna, ci eu mă ferii, neuitînd că toate peșcheșurile sînt un dar de la Atoatezidi-torul. Și el plecă, chemînd asupra-mi toate binecuvîntă-rile. Or, a doua zi după venirea căpeteniei agiei, mă chemă și cadiul la el acasă și îmi zise :

— O, tinere, Allah este stăpîn peste toate comorile, și lui i se cade după pravilă, cea de a cincea parte. Plă-tește-ți, dar, dijma, și stăpînește-ți în tihnă celelalte patru părți !

Eu răspunsei :

— Nu prea știu ce vrea să-i dea de înțeles stăpînul nostru cadiul slujitorului său. Da mă îndatorez să-i dăru-iesc în fiecare zi, pentru săracii lui Allah, o mie de dinari de aur, cu învoiala să mă lase în tihnă.

Și cadiul încuviință întru totul vorbele mele, și primi învoiala. Da peste vreo cîteva zile, un străjer veni să mă caute din partea valiului Bassrei. Și, cînd ajunsei dina-intea valiului, care mă primi cu un chip îndatoritor, îmi spuse :

— Mă socoți tu atît de necinstit încît să-ți răpesc comoara, dacă mi-ai arăta-o ?

Iar eu răspunsei :

— Allah lungească cu o mie de ani zilele stăpînului nostru valiul ! Ci și de-ar fi să mi se smulgă carnea cu cleștele înroșite, nu am să dezvălui vreodată comoara pe care într-adevăr o am. Da mă învoiesc să plătesc în fiecare zi stăpînului nostru valiul, pentru amărîții pe care îi știe, două mii de dinari de aur.

Și valiul, înaintea unui dar care i se păru îndestul de mare, nu pregetă să primească învoiala mea, și mă lăsă să plec, după ce mă potopi cu cinstirile lui. Și, de-a-

tunci, le plătesc statornic celor trei slujbași tainul zilnic pe care l-am făgăduit. Și, în schimb, ei mă lasă să duc viața de filotimii și de dărnicii pentru care sînt născut. Și-aceasta-i, o, doamne al meu, izvorul averii care te-a minunat, pe cît văd, și despre care nimeni altul în afară de tine nici cu gîndul nu gîndește cîtu-i de mare !

Cînd tînărul Abulcassem sfîrși de povestit, califul, pînă peste măsură de doritor să vadă comoara cea minunată, îi spuse gazdei sale :

— O, preabunule Abulcassem, chiar e cu putință să se afle pe lume o comoară pe care filotimia ta să nu fie în stare s-o isprăvească pe dată ? Nu, pe Allah, nu-mi vine să cred, și, de n-ar fi să-ți cer prea mult, te-aș ruga să mi-o arăți, și m-aș jurui pe datorințele cele sfinte ale ospeției, pe capul meu și pe tot ce poate să facă de neîncălcat un jurămînt, că nu am să mă prilejesc vreodată de încrederea ta, și odată și-odată am să știu și eu să-ți răsplătesc hatîrul acesta fără de pereche.

La vorbele acestea ale califului, Abulcassem se schimbă de tot și la chip și la înfățișare, și răspunse cu glas mohorît :

— Sînt tare mîhnit, doamne, că ai dorința aceasta, pe care nu pot să ți-o împlinesc decît cu niște învoieli tare neplăcute, dat fiind că nu pot să mă hotărăsc a te lăsa să pleci din casa mea cu o plăcere curmată și cu o bucurie netrăită. Încît, are să fie de trebuință să te leg la ochi și să te călăuzesc, luîndu-ți toate armele și lăsîndu-te cu capul gol, iar eu cu iataganul în mînă, gata să te despic dacă ai încerca să încalci datorințele ospeției. Și-apoi, știu prea bine că, chiar și așa, săvîrșesc o nechibzuință mare, și că nu s-ar cădea să mă supun chefului tău. Într-un sfîrșit, hai să facem după cum ne-o fi scris în ziua aceasta binecuvîntată ! Ești gata să primești învoielile mele ?

El răspunse :

— Sînt gata să te urmez, și primesc învoielile acestea, precum și altele o mie pe deasupra. Și mă jur ție pe Ziditorul cerului și al pămîntului că nu ai să te căiești că mi-ai împlinit dorul. Și-apoi, îți încuviințez chibzuințele, și nici pe departe n-am să-ți păstrez vreo pică !

Și-atunci, Abulcassem îi petrecu o legătură peste ochi și, luîndu-l de mînă, îl ajută să coboare, pe o scară tainică, într-o grădină întinsă foarte. Și acolo, după un șir de ocolituri pe cărările care se întrețeseau, îl duse și îl băgă într-o tainiță sub pămînt, adîncă și largă, care avea intrarea coperită deasupra cu o piatră mare. Și, dintru-ntîi, trecură printr-o hrubă lungă și povîrnită, care da într-o sală mare și răsunătoare. Și Abulcassem îl dezlegă la ochi pe calif, care văzu cu minunare sala aceea luminată numai de strălucirea granatelor ca de foc cu care și pereții și tavanul erau bătute peste tot. Iar un havuz de alabastru alb, mare de o sută de picioare de jur împrejur, se vedea în mijlocul sălii, plin cu galbeni și cu toate giuvaierurile pe care ar putea să le viseze o minte cît de aprinsă. Și, de jur împrejurul havuzului, doisprezece stîlpi de aur, sprijinind douăsprezece chipuri cioplite din gemme de douăsprezece culori osebite, se înălțau ca niște flori răsărite dintr-un pămînt vrăjit.

Iar Abulcassem îl duse pe calif la marginea havuzului și îi spuse :

— Vezi grămada aceasta de dinari de aur și de giuvaieruri de toate felurile și de toate culorile ? Ei, află că n-a scăzut decît de două degete, pe cînd adîncimea havuzului nici nu poate fi măsurată ! Da asta nu-i tot !

Și îl duse în a doua sală, asemenea cu cea dintîi la strălucirea pereților, da mult mai mare, avînd în mijlocul ei un havuz plin de pietre nestemate șlefuite și de nestemate neatinse, și adumbrit de două rînduri de pomi asemenea cu acela pe care i-l dăruise. Și, în mijlocul boltei acelei săli, se înșiruia această înscriere, făcută din

litere strălucitoare : „Stăpînul comorii acesteia să nu se teamă că are s-o isprăvească vreodată ; că tot nu are să-i dea vreodată de capăt. Să se slujească de ea mai degrabă spre a duce o viață plăcută și spre a-și dobîndi prieteni ; căci viața nu este decît una, și nu se mai întoarce, iar viața fără de prieteni nu e viață !“

După care, Abulcassem îl duse pe oaspetele său să mai vadă și alte multe săli, care nu erau cu nimic mai prejos decît cele de pînă aci ; pe urmă, băgînd de seamă că oaspetele ostenise de vederea atîtor lucruri năucitoare, îl călăuzi îndărăt afară din tainiță, după ce îl legă iarăși la ochi.

Iar odată ajunși iarăși în palat, califul îi spuse călăuzului său :

— O, stăpîne al meu...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute douăzeci și șasea noapte

Urmă :

...Iar odată ajunși iarăși în palat, califul îi spuse călăuzului său :

— O, stăpîne al meu, din toate cîte am văzut aici, și din cîte judec după roaba cea tînără și după cei doi băieți drăgălași pe care mi-i-ai dăruit, tu trebuie să fii nu numai omul cel mai bogat de pe pămînt, da de bună seamă că și omul cel mai fericit. Întrucît pesemne că ai în palatul tău fetele cele mai frumoase ale Răsăritului și copilandrele cele mai frumoase din Insulele Mărilor !

Iar tînărul răspunse cu mîhnire :

— De bună seamă, o, doamne al meu ! Da pot eu s-o mai îndrăgesc pe vreuna, cînd port o amintire plină numai de multiubita care a pierit, de dulcea, de preaminunata care a fost aruncată, din pricina mea, în apele Nilului ? Of ! m-aș bucura mai mult să nu fi avut altă avere decît aceea ce se află în chimirul unui hamal din Bassra, ci s-o fi avut pe Labiba, sultana cea dragă, decît să trăiesc fără ea cu toate comorile și cu tot haremul meu !

Iar califul se minună de statornicia simțămintelor fiului lui Abdelaziz, dar îl îndemnă să-și dea toată silințele spre a-și birui părerile de rău. Pe urmă, îi mulțumi pentru primirea cea strălucită pe care i-o făcuse și își luă bun-rămas de la el, ca să se întoarcă la hanul său, încredințîndu-se în felul acesta, el însuși, de adevărul spuselor vizirului Giafar pe care îl aruncase în temniță. Și-a doua zi luă drumul Bagdadului, cu toți slujitorii lui, cu fetișcana, cu cei doi băieței și cu toate darurile care le datora dărniciei fără de pereche a lui Abulcassem.

Or, de îndată ce ajunse iar la palat, Al-Rașid se grăbi să-i dea slobozenie vizirului Giafar și, spre a-i dovedi cît de rău îi părea că îl osîndise de mai înainte, îi dete în dar cei doi băieței și îl încunună iarăși cu toată încrederea lui. Pe urmă, după ce îi povesti cele ce cunoscuse în călătoria sa, îi spuse :

— Și-acuma, o, Giafar, spune-mi ce se cuvine să fac spre a răsplăti bunele purtări ale lui Abulcassem ! Tu știi că recunoștința regilor se cade să fie mai presus decît bucuria ce li s-a făcut. Dacă m-aș mărgini să-i trimit strălucitului Abulcassem tot ceea ce am eu mai rar și mai de preț în visteria mea, ar fi tare puțin pentru el. Cum, dar, aș putea să-l întrec în dărnicie ?

Și Giafar răspunse :

— O, emire al drept-credincioșilor, singura cale pe care o ai spre a te plăti de datoria ta de recunoștință este de a-l căftăni pe Abulcassem rege peste Bassra.

Şi Al-Raşid răspunse :

— Adevăratu-i, o, vizire al meu ! Aceasta este singura cale de a mă plăti față de Abulcassem. Iar tu ai să pleci numaidecît la Bassra să-i duci hatișeriful căftănirii, și pe urmă să-l însoțești pînă aici, ca și noi să putem a-l sărbători în palatul nostru !

Şi Giafar răspunse că ascultă și că se supune, și plecă fără de zăbavă la Bassra. Iar Al-Raşid se duse la Sett Zobeida în iatac și îi dete în dar fetișcana, pomul și păunul, nepăstrînd pentru el decît cupa. Iar Zobeida găsi copilandra atîta de fermecătoare încît îi spuse, zîmbind, soțului său că o primește cu încă chiar mai multă plăcere decît pe toate celelalte daruri. Pe urmă, îl puse să-i istorisească de șart călătoria aceea minunată.

Estimp Giafar nu zăbovi să se întoarcă degrabă de la Bassra cu Abulcassem, pe care avusese grijă să-l înștiințeze despre tot ce se petrecuse și despre cine fusese oaspetele pe care îl găzduise în casa lui. Şi cînd flăcăul intră în sala împărătească, emirul drept-credincioșilor se ridică în cinstea lui, îi ieși înainte zîmbind și îl sărută ca pe un fiu. Şi binevoi să meargă el însuși la hammam cu el, cinste pe care nu i-o mai făcuse nimănuia încă de pe cînd se urcase în scaunul de domnie. Şi, după scaldă, în vreme ce li se aduceau răcoritoarele și niște șerbeturi de migdale și de fructe, o roabă, proaspăt adusă la palat, veni să cînte. Ci Abulcassem nici nu apucă să se uite bine la fața roabei aceleia, că și scoase un strigăt mare și căzu lat. Şi Al-Raşid sări să-l ajute, îl luă în brațe și îl făcu să-și vină încet încet în simțiri.

Or, tînăra cîntăreață nu era alta decît cadîna de odinioară a sultanului de la Cairo, pe care un pescar o scosese din apele Nilului și o vînduse unui negustor de robi. Şi negustorul acela, după ce o ținuse multă vreme ascunsă în haremul său, o adusese la Bagdad și o vînduse soției emirului drept-credincioșilor.

Şi-aşa Abulcassem, ajuns rege la Bassra, îşi găsi iubita şi putu de-aci înainte să trăiască laolaltă cu ea în huzururi, pînă la venirea Sfărîmătoarei de bucurii, Ziditoarea cea de neabătut a mormintelor.

— Da să nu care cumva să crezi, o, măria ta, spuse Şeherezada mai departe, că povestea aceasta ar fi cît de cît tot atîta de minunată şi tot atît de plină de folos sufetesc ca *Povestea cea întortocheată a Blajinului copil-din-flori*.

Iar, regele Şahriar, încruntîndu-şi sprînceana, întrebă :

— Despre ce copil-din-flori vrei tu să vorbeşti, Şeherezada ?

Iar fata vizirului răspunse :

— Chiar despre unul, măria ta, cu viaţa atîta de zbuciumată cum am să ţi-o povestesc !

Şi Şeherezada spuse :

POVESTEA CEA ÎNTORTOCHEATĂ A BLAJINULUI COPIL DIN FLORI

Se povesteşte — ci mai ştiitor este Allah ! — că într-un oraş dintre oraşele părinţilor noştri arabi trăiau odată trei prieteni care erau genealogişti de meserie. Or, cu voia lui Allah, are să se lămurească despre ce-i vorba.

Iar aceşti trei prieteni erau totodată pezevenghii pezevenghilor şi iscusiţii iscusiţilor. Iar iscusinţa lor era atît de mare încît puteau, în joacă, să-l uşureze pe un zgîrcit de punga lui, fără ca acela să simtă ceva. Şi, în fiecare zi, aveau năravul de a se întîlni într-o odaie la un han mai lăturalnic, odaie pe care anume o luaseră cu chirie ca să poată, fără a fi supăraţi de nimeni, să cisluiască în tihnă la coţcăriile pe care să le mai facă tîrgoveţilor din cetatea lor, ori la pozna de pus la cale spre a-şi petrece ziua mai cu haz. Ci trebuie numaidecît să spun că faptele şi năzdrăvăniile lor erau, de obicei, mai degrabă lipsite de răutate şi pline de ghiduşii, precum de altminteri şi purtările lor erau alese, iar chipurile lor blajine. Şi cum erau legaţi între ei cu o prietenie întru totul frăţească, îşi puneau agoniselile laolaltă, împărţin-

du-și-le cu deplină dreptate, cît de mari ori cît de mici să fi fost ele. Și niciodată, din ceea ce chiverniseau nu cheltuiau mai mult de jumătate spre a-și rostui de-ale gurii ; iar cu cealaltă jumătate cumpărau hașiș, ca să se bețivănească noaptea, după ziua folosită spornic. Iar bețivăneala lor, dinaintea luminărilor aprinse, era totdeauna de bun gust, și niciodată nu cobora pînă la bătăi ori pînă la vorbe urîte. Ba chiar dimpotrivă ! Și, în ceasurile acelea, născoceau niște pehlivănii minunate care, într-adevăr, ar fi făcut desfătarea oricărui ascultător.

Or, hașișul, într-o zi, pînă a nu se dospi în creierii lor le năzări o ispravă de o cutezanță cum nu s-a mai pomenit. Întrucît, odată ce ticluiră totul, se duseră dis-de-dimineață dinaintea grădinii ce împrejmuia palatul regelui. Și acolo, se porniră în văzul lumii să se certe și să se suduiască împotriva obiceiului lor, și să-și arunce cele mai amarnice blesteme, fluturîndu-și năpraznic mîinile și bulbucind ochii, cu tot felul de amenințări, ba cu moartea, ba măcar cu bătaia.

Iar sultanul, care tocmai se preumbla prin grădină, cînd auzi strigătele și zarva stîrnită, spuse :

— Să fie aduși la mine inșii care fac toată zarva aceea !

Și numaidecît musaipii și hadîmbii deteră fuga să-i înșface și să-i tîrască, dupăcindu-i vîrtos, dinaintea sultanului.

Or, de cum ajunseră înaintea-i, sultanul, tulburat în preumblarea lui de dimineață din pricina strigătelor supărătoare, îi întrebă cu mînie :

— Cine sînteți voi, bre mișeilor ? Și pentru ce vă certați fără de rușine sub zidurile palatului regelui vostru ?

Iar ei răspunseră :

— O, rege al vremilor, noi sîntem niște doftori în meseria noastră. Și fiecare dintre noi se îndeletnicește cu cîte o meserie. Iar în ce privește pricina gîlcevii noastre — să ne ierte stăpînul nostru ! — păi s-a stîrnit tocmai pentru priceperea noastră. Întrucît ne certam pe care-i mai bună dintre îndeletnicirile noastre și, cum fiecare sîntem stăpîni desăvîrșiți pe tainele meseriei, fiecare socoteam a fi mai presus decît ceilalți doi. Și, din vorbă în vorbă, ne-am lăsat năpădiți de mînie ; și de aci pînă la vorbe rele și pînă la sudalme depărtarea a fost iute bătută. Și-așa că, uitînd că ne aflam lîngă stăpînul nostru sultanul, ne-am apucat să ne facem unii pe alții ba curlangii, ba pui de lele, ba mîncători de zebburi ! Alungat fie Cel-viclean ! Mînia-i sfetnic păcătos, o, stăpîne al nostru, și-i face pe niște oameni bine crescuți să-și piardă simțul cuviinței lor ! Ce rușine pe capul nostru ! Fără de cîrtire, ni se cade să fim osîndiți amarnic de stăpînul nostru sultanul !

Iar sultanul îi întrebă :

— Da ce meserii aveți ?

Și întîiul dintre cei trei prieteni sărută pămîntul dinaintea sultanului și, după ce se ridică, spuse :

— Eu, o, doamne al meu, sînt genealogiu de pietre scumpe, și mai toată obștea mă cunoaște a fi un învățat dăruit cu harul cel mai ales în știința genealogiilor lapidare !

Iar sultanul, tare uimit, îi grăi :

— Pe Allah ! tu, judecînd după privirea ta poncișă, mai degrabă ai părea o pramatie, decît un învățat. Și-ar fi întîia oară cînd aș vedea îngemănate într-un singur ins știința și drăcoveniile ! Da, oricum ar fi, poți tu să-mi spui ce-i aceea...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Urmă :

...Da, oricum ar fi, poți tu să-mi spui ce-i aceea genealogie lapidară ?

Și el răspunse :

— Este știința obîrșiei și a soiului pietrelor nestemate, și este arta de a le osebi, de la întîia aruncătură de ochi, dintre pietrele calpe, și de a le cunoaște unele de altele numai văzîndu-le și pipăindu-le.

Și sultanul se minună : „Ciudat lucru ! Da am să-i pun priceperea la cercare, și am să-i cîntăresc harul !" Și se întoarse înspre cel de al doilea mîncător de hașiș și îl întrebă :

— Da tu ce meserie ai ?

Și insul cel de al doilea, după ce sărută pămîntul dinaintea sultanului, se ridică și spuse :

— Eu, o, rege al vremilor, sînt genealogiu de cai. Și sînt socotit îndeobște drept omul cel mai învățat printre arabi în ce privește cunoașterea soiului și a obîrșiei cailor. Întrucît, de la cea dintîi aruncătură de ochi, pot, și fără ca să mă înșel vreodată, să judec dacă un cal vine din tribul neamurilor lui Anazeh, ori din tribul celor ai lui Muteir, ori de la ai lui Beni-Khaled, ori din tribul lui Dafir sau al lui Jabal-Șammar. Și știu să ghicesc, fără de greș, dacă a fost crescut pe podișurile cele de sus ale Nedjedului, ori în inima pășunilor Nefudului și dacă-i din soiul Kehilan El-Ajuz, ori Seglawi-Jedran, ori Seglawi-Șeifi, ori Hamdani-Simri, ori Kehilan El-Kruș. Și pot să spun depărtarea întocmai, în număr de picioare, pe care poate s-o străbată calul acela într-un anume răs-

timp, fie la galop, fie la buiestru, fie la trap zorit. Şi pot să dezvăluiesc bolile tainice ale calului, şi bolile pe care are să le aibă, şi să spun de ce beteşug i-au murit şi tata, şi mama, şi strămoşii toţi, pînă la a cincea spiţă în urmă. Şi pot să vindec bolile socotite ca fără de leac ale cailor, şi să pun iarăşi pe picioare un animal care îşi trage sufletul. Iacătă, o, rege al vremilor, numai o parte din ceea ce ştiu, întrucît nu cutez, de teamă să nu-mi laud peste măsură vredniciile, să-ţi înşiruiesc şi alte amănunte ale ştiinţei mele. Ci mai ştiutor este Allah !

Şi, după ce vorbi astfel, lăsă ochii în jos cu sfială, temenindu-se dinaintea sultanului.

Iar sultanul, ascultînd şi auzind, se minună : „Pe Allah ! să fii şi învăţat, şi pungaş, mare minune ! Da am să-i cercetez eu straşnic spusele şi am să-i pun la încercare ştiinţa cea genealogicească !“ Pe urmă se întoarse înspre cel de al treilea genealogiu şi îl întrebă :

— Da tu, bre al treilea, care ţi-e meseria ?

Iar cel de al treilea mîncător de haşiş, care era cel mai viclean dintre ei, răspunse, după temenelile de cuviinţă :

— O, rege al vremilor, îndeletnicirea mea este cea mai aleasă, fără de tăgadă, şi cea mai anevoioasă. Întrucît, dacă tovarăşii mei, aceşti doi învăţaţi aci de faţă, sînt genealogişti de pietre şi de cai, eu sînt genealogist pentru spiţa omenească. Şi dacă tovarăşii mei sînt nişte învăţaţi dintre cei mai de seamă, eu trec drept cununa de pe capul lor, neîndoielnic. Întrucît, o, doamne al meu şi cunună a capului nostru, eu am puterea de a cunoaşte obîrşia adevărată a semenilor mei, nu numai obîrşia lor mărturisită, ci şi pe cea nemărturisită, aceea pe care pînă şi mama copilului de-abia dacă poate s-o ştie şi de care tatăl habar nu are, îndeobşte. Află, într-adevăr, că numai

dacă mă uit o dată la un om și numai dacă îi aud o dată sunetul glasului, eu pot, fără de șovăire, să-i spun dacă este fiu de drept ori fecior din flori, și să-i spun, pe deasupra, dacă tătîne-său și maică-sa au fost copii legiuiți ori odrasle dintr-o împerechere nesfințită, și să-i dezvăluiesc pravilnicia ori nepravilnicia zămislirii neamului întreg, pînă sus la părintele nostru Ismail ben-Ibrahim — cu ei cu amîndoi fie numele lui Allah și binecuvîntarea cea mai aleasă ! Și pot în felul acesta, datorită științei cu care m-a dăruit Atoateîmpărțitorul — preamărit fie el ! — să deschid ochii la mulți dintre domnii cei mari asupra obîrșiei alese a nașterii lor, și să le dovedesc, cu dovezile cele mai apriate, că nu sînt decît rodul unei împreunări a mamei lor fie cu vreun cămilar, fie cu vreun măgărar, fie cu vreun bucătar, fie cu vreun hadîmb calp, fie cu vreun harap negru, fie cu vreun rob ca toți robii, ori cu ceva de soiul acesta. Și dacă, o, doamne al meu, făptura pe care o cercetez este o femeie, tot așa pot, numai uitîndu-mă la ea prin iașmacul de pe fața sa, să-i spun și spița, și obîrșia, și pînă și meseria părinților ei ! Și iată, o, rege al neamurilor, numai o parte din ceea ce pot eu, întrucît știința genealogiei omenești este atîta de întinsă încît ar trebui, spre a-ți înșirui numai feluritele ei ramuri, să ne petrecem aici ziua toată, cu necioplita mea înfățișare sub ochii stăpînului nostru sultanul. Și-așa că, o, doamne al meu, bine vezi că știința mea este mai de minunare, și încă cu mult, decît cea a soților mei, acești doi învățați de colea ; că nici un om pe fața pămîntului nu stăpînește știința aceasta mai deplin decît mine. Ci toată știința de la Allah ne vine, toată priceperea este un har de la mărinimia sa, iar darul lui cel mai de preț este tot virtutea umilinței !

Și, după ce vorbi așa, cel de al treilea genealogiu își lăsă ochii în jos cu sfială, temenindu-se iarăși, și se

trase îndărăt între tovarășii săi rînduiți dinaintea regelui.

Iar regele, pînă peste poate de uimit, își zicea: „Pe Allah, ce lucru nemaipomenit! Dacă laudele ăstora trei sînt întemeiate, acesta-i, fără de nici o îndoială, învățatul cel mai grozav din vremurile noastre și din toate vremurile! Am să-i țin, așadar, pe acești trei genealogiști la saraiul meu, pînă ce s-o ivi vreun prilej care să ne îngăduie a le pune la încercare priceperea cea uluitoare. Și dacă laudele lor au să se dovedească fără de temei, țeapa îi așteaptă!"

Și, după ce vorbi astfel cu sine însuși, sultanul se întoarse înspre vizirul său cel mare și îi spuse:

— Să fie păziți cu grijă acești trei învățați, dîndu-li-se o odaie în sarai, precum și un tain de pîine și de carne pe zi, și apă cît or vrea!

Și porunca fu îndeplinită pe clipă pe dată. Iar cei trei prieteni se uitară unul la altul, zicîndu-și din ochi: „Ce dărnicie! N-am mai auzit pomenindu-se vreodată despre vreun rege care să fie tot atîta de mărinimos ca regele acesta, și tot atîta de înțelept! Ci, pe Allah! nu degeaba sîntem noi genealogiști. Și-are să vină și ceasul nostru, mai degrabă ori mai tîrziu!"

Iar în ceea ce îl privește pe sultan, apoi prilejul pe care îl aștepta nu zăbovi mult pînă ce să se arate. Într-adevăr, un rege megieș îi trimise niște peșcheșuri tare scumpe, printre care se afla și o nestemată de o frumusețe minunată, albă și străvezie, și cu niște ape mai limpezi ca ochiul de cocoș. Iar sultanul, aducîndu-și aminte de vorbele genealogistul lapidar, trimise să-l cheme și, după ce îi arătă piatra, îi ceru s-o cerceteze și să-i spună cum i se pare. Ci genealogistul lapidar răspunse:

— Pe viața stăpînului nostru regele, nici nu am trebuință să cerceteze piatra aceasta pe toate fețele, fie prin străvezimea ei, fie prin strălucire, nici s-o iau în mînă, nici baremi să mă uit la ea. Întrucît, spre a-i cîntări

prețul și frumusețea, nu am trebuință decît s-o ating cu vîrful degetului cel mic de la mîna stîngă și ținîndu-mi ochii închiși !

Și regele, încă și mai uluit decît întîia oară, își zise : „Iacătă, într-un sfîrșit, clipa în care avem să-i putem face socoata laudelor !“ Și puse piatra dinaintea genealogistului lapidar care, cu ochii închiși, întinse degetul cel mic și o atinse ușurel. Și numaidecît se trase îndărăt deodată, și își scutură mîna ca de-o mușcătură ori ca de-o arsură, și spuse :

— O, doamne al meu, piatra aceasta este fără de nici un preț, întrucît, nu numai că nu este din soiul cel curat al nestematelor, da mai are și un vierme în inima ei !

Și sultanul, la vorbele acestea, simți mînia cum îi dă pe nas, și strigă :

— Ce tot îndrugi tu, o fecior de codoș ? Au tu nu știi că piatra aceasta are niște ape minunate, străvezii întru totul și pline de strălucire, și că o am în dar de la un rege dintre cei mai mari ?

Și, nemaiascultînd decît de supărarea lui, îl chemă pe slujbașul care avea în seamă țeapa și îi spuse :

— Străpunge-l prin fund pe mincinosul ăsta nevolnic !

Și slujbașul cu țeapa, care era un uriaș pînă peste fire, îl înșfăcă pe genealogist și îl săltă ca pe o păsărică, și se și pregătea să-l înțigluiască, străpungîndu-i ceea ce avea de străpuns, cînd vizirul cel mare, care era un bătrîn plin de chibzuință și de măsură și de bun simț, îi spuse sultanului :

— O, rege al vremilor ! De bună seamă, omul acesta pesemne că și-o fi lăudat prea mult priceperea, iar lauda de sine este întrutotul de osîndit. Da poate că ceea ce a mărturisit n-o fi chiar cu totul lipsit de temei, și, dacă ar fi așa, moartea nu ar fi îndeajuns de îndreptățită dinaintea stăpînului lumilor. Or, o, doamne al meu, viața unui om, oricine ar fi el este mai de preț decît piatra

cea mai scumpă, și cîntărește mai mult în terezia Atoatecumpănitorului ! Pentru aceea, este mai bine să amîi osînda omului acesta pînă ce se va face dovada. Iar dovada nu se poate dobîndi decît spărgînd piatra aceasta în două. Și atunci, dacă viermele se află în inima pietrei, spusele omului se vor adeveri ; dar dacă piatra este nevătămată și fără de nici o meteahnă în lăuntrul ei, pedeapsa lui să fie îndealungită și sporită de slujbașul cu țeapa.

Și sultanul, dînd dreptate vorbelor vizirului său, spuse :

— Să fie despicată în două piatra aceasta !

Și piatra fu spartă pe dată. Iar regele și toți cei de față rămaseră pînă peste poate de uluiți cînd văzură ivindu-se un vierme alb din chiar inima nestematei. Și viermele acela de cum ajunse afară, se aprinse singur și se mistui într-o clipită, fără a lăsa nici cea mai ușoară urmă a trecerii lui pe-acolo.

Or, după ce se dezmeteci din tulburarea lui, sultanul îl întrebă pe genealogiu :

— Da cu ce ai putut tu să-ți dai seama că în inima pietrei se află viermele acesta pe care nici unul dintre noi nu a izbutit să-l vadă ?

— Cu agerimea vederii ochiului pe care îl am în vîrful degetului meu cel mic, și cu simțiciunea acestui deget la căldura și la răceala pietrei acesteia :

Și sultanul, minunat de știința și de iscusința lui, spuse slujbașului țepei :

— Dă-i drumul !

Și adăugă :

— Să i se dea pe ziua de astăzi un tain de pîine și de carne îndoit, și apă cît o vrea !

Și-așa cu genealogistul lapidar !

Ci în ceea ce îl privește pe genealogistul de cai, iacătă !

La un timp după întîmplarea aceasta cu gemma cea roasă de vierme, sultanul primi din afundurile Arabiei,

ca mărturie de supușenie din partea unei mari căpetenii de trib, un cal murg închis, de o frumusețe grozavă. Și, bucuros de peșcheș, petrecea zile întregi în grajd, stînd să se minuneze de el. Și, întrucît nu uitase că în sarai se afla genealogistul de cai, îi trimise poruncă să i se înfățișeze dinainte. Și, cînd genealogistul se află înaintea lui, sultanul îi spuse :

— Ia ascultă, bre, tot te mai lauzi că te pricepi la cai, așa cum ne-ai povestit nu demult? Și te simți în stare să ne dovedești știința ta în ce privește obîrșia și stirpea cailor ?

Iar cel de al doilea genealogist răspunse :

— Păi de bună seamă, o, rege al vremilor !

Și sultanul strigă :

— Mă juruiesc pe adevărul Aceluia care m-a pus stăpîn peste grumajii slujitorilor săi, și care a spus ființelor și lucrurilor : „Fiți !“ pentru ca ele să și fie, că dacă are să se ivească o greșală sau o nepotriveală, sau o încurcătură cît de mică în spusele tale, am să te dau morții cu cea mai rea moarte !

Iar omul răspunse :

— Ascult și mă supun !

Și sultanul spuse atunci :

— Să fie adus calul dinaintea genealogistului acesta !

Și cînd calul cel de soi se află dinainte-i, genealogistul aruncă asupra-i o privire, numai una, pe urmă se încruntă la chip, zîmbi și spuse, întorcîndu-se înspre sultan :

— Am văzut și m-am dumirit !

Iar sultanul întrebă :

— Ce ai văzut, bre, și cum te-ai dumirit ?...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Urmă :

...genealogistul de cai aruncă, așadar, asupra calului cel de soi o privire, numai una, pe urmă se încruntă la chip, zîmbi și spuse, întorcîndu-se înspre sultan :

— Am văzut și m-am dumirit !

Iar sultanul îl întrebă :

— Ce ai văzut, bre, și cum te-ai dumirit ?

Iar genealogistul răspunse :

— Am văzut, o, rege al vremilor, că acest cal este într-adevăr de o frumusețe rară și de un soi strălucit, că liniile făpturii lui sînt bine potrivite și că umbletul îi este plin de fală, că este cît se poate de puternic și de o vioiciune desăvîrșită, că spata e tare gingașă, grumazul minunat, crupița dreaptă, àrmurii oțeliți, rădăcina cozii fudulă și închipuind un arc fără de cusur, cu coada grea, stufoasă și măturînd pămîntul ; iar în ceea ce privește capul, și-acesta are toate semnele osebitoare care sînt căpetenie la capul unui cal din țările arăbești : este larg, și nu mic, bine croit în părțile de sus, cu o depărtare mare de la urechi la ochi, cu depărtarea mare și de la un ochi la altul, și cu o depărtare cît se poate de mică între urechi ; iar partea de dinainte a capului este boltită ; iar ochii îi sînt bulbucați și frumoși ca ochii de gazelă ; iar pielea împrejurul ochilor este fără de păr și netedă întru totul, și neagră, și gingașă-lucioasă ; iar osul obrajilor este lung și subțire, iar cel al fălcii este vădit ; iar fața, înspre josul ei, se îngustează numaidecît și se răsfrînge aproape ca un gurgui pînă la marginea buzei ; iar nările, cînd stau liniștite, sînt totuna cu fața și parcă n-ar fi decît o despicătură subțire ; iar la gură buza de jos este mai lată decît buza de sus ; iar

urechile sînt largi, lungi, subţiri şi gingaş tăiate, ca urechile de antilopă ; într-un sfîrşit, este un animal minunat întru totul. Iar culoarea lui murgă-închisă este sultana culorilor. Şi fără de nici o îndoială, calul acesta ar fi cel mai dintîi cal de pe pămînt, şi nicăieri nu i s-ar putea găsi perechea, de n-ar avea un cusur pe care ochii mei i l-au şi dibuit, o, rege al vremilor !

După ce auzi zugrăvirea aceea a calului care îi era drag, sultanul dintru-ntîi rămase minunat, mai cu seamă dat fiind acea singură privire pe care genealogistul o aruncase într-o doară asupra bidiviului. Da cînd îl auzi că pomeneşte de un cusur, ochii lui fulgerară, pieptul i se încrîncenă, şi, cu un glas ce tremura de mînie, îl întrebă pe genealogist :

— Ce bălmăjeşti tu, mă, pramatie afurisită ? Şi ce-mi îndrugi despre vreun cusur la un cal atît de desăvîrşit şi care-i cea mai proaspătă mlădiţă din cea mai aleasă stirpe din Arabia ?

Iar genealogistul, fără a se fîstîci, răspunse :

— De vreme ce pe sultan îl supără vorbele robului său, robul nu are să mai spună nimic !

Iar sultanul răcni :

— Ba să spui ce ai de spus !

Iar omul răspunse :

— Nu am să vorbesc decît dacă regele îmi făgăduieşte slobozenia !

Şi regele spuse :

— Vorbeşte, dar, şi să nu-mi tăinuieşti nimic !

Atunci genealogistul spuse :

— Aflǎ, o, măria ta, că acest cal este dintr-o stirpe curată şi aleasă, după tatăl lui, da numai după tatăl lui ! În ce o priveşte pe maică-sa, nu cutez să vorbesc !

Iar regele, cu chipul schimonosit, strigă :

— Cine-i, dară, maică-sa ? Dă zor de ne spune !

Iar genealogistul spuse :

— Pe Allah, o, doamne al meu, mama acestui cal minunat este dintr-un soi de vietuitoare cu totul osebit. Întrucît nu este o iapă, ci o bivoliță de mare !

La vorbele acestea ale genealogistului, sultanul se mînie pînă peste marginile mîniei, și se umflă, pe urmă se desumflă, și dintru-ntîi nu putu să rostească o vorbă. Iar pînă la urmă strigă :

— O, cîine de genealogist, moartea ta-i mai de ales decît viața !

Şi îi făcu semn slujbașului care avea în grija sa țeapa, spunîndu-i :

— Străpunge-i fundul genealogistului ăsta !

Şi huiduma de tătîne al țepelor îl ridică pe genealogist în brațe și, punîndu-l cu fundul în vîrful cel străpungător cu pricina, sta să-l lase să cadă în ea cu toată greutatea, pentru ca pe urmă să învîrtească scripeții suitori, cînd vizirul cel mare, om dăruit cu duhul dreptății, îl rugă pe rege să zăbovească oleacă osînda, spunîndu-i :

— O, doamne stăpîne al meu, genealogistul acesta de bună seamă că este zăticnit de vreo nesăbuință de minte și de vreo slăbiciune de judecată, dacă se încumetă așa să-l facă pe calul acesta curat să se tragă dintr-o mamă care ar fi o bivoliță de mare. Încît, spre a-i dovedi limpede că i se cuvine osînda, este mai bine să-l chemi aici pe grăjdarul care a adus calul din partea căpeteniei de triburi arăbești. Şi stăpînul nostru sultanul să-l întrebe, de față cu genealogistul acesta, și să-l pună să ne arate punguța în care se află senetul de naștere al calului și în care este însemnată stirpea și obîrșia lui ; întrucît știm că orice cal de sînge ales trebuie să poarte legată la gît o punguță cu însușirile și cu strămoșii lui !

Iar sultanul spuse :

— Nu stă nimica împotrivă !

Şi dete poruncă să fie adus dinainte-i grăjdarul cu pricina.

Cînd ajunse dinaintea sultanului și cînd auzi și pricepu ce i se cere, grăjdarul răspunse :

— Ascult și mă supun ! Și iacătă punguța !

Şi, scoțînd din sîn o pungă de piele împodobită și bătută cu peruzele, i-o dete sultanului care îi deznodă numaidecît băierile și scoase o hîrtie pe care erau așternute peceţile de la toate căpeteniile tribului unde se născuse calul, și mărturiile de la toţi martorii care fuseseră de față la însămînțarea mamei de către tată. Iar hîrtia aceea dovedea, pînă la urmă, că acel cîrlan avea ca tată un armăsar de sînge curat din stirpea Seglawi-Jedran, iar ca mamă o bivoliță de mare pe care armăsarul o găsise, într-o zi cînd gonea pe țărmul mării, și că o însămînțase de trei ori, după ce nechezase pe ea într-un chip ce nu mai îngăduia tăgadă. Şi se spunea acolo că bivolița aceea de mare, prinsă de călăreţi, fătase la soroc mînzul acela murg-închis, și că îl alăptase vreme de un an, în mijlocul tribului. Şi-aceasta era, pe scurt, dovada cuprinsă în senet.

După ce ascultă citirea acelui senet, pe care i-o făcuse însuși vizirul cel mare, și înșiruirea numelor șeicilor și a martorilor care îl pecetluiseră, sultanul rămase nedumerit pînă peste poate de un fapt atît de ciudat, și, totodată, tare uluit de știința năzdrăvenească și fără de greș a genealogistului de cai. Şi se întoarse înspre slujbașul cu țeapa și îi spuse :

— Ia-l îndărăt de pe podina scripetului !

Şi, de îndată ce îl văzu iarăși pe picioare dinaintea-i sultanul îl întrebă pe genealogist :

— Cum de ai putut tu, numai dintr-o privire, să cunoști și stirpea, și obîrșia, și însușirile, și nașterea armăsărașului acesta ? Întrucît spusele tale s-au dovedit întemeiate, pe Allah ! și s-au adeverit într-un chip de netăgăduit. Grăbește-te, dar, de mă dumirește din care semne ai cunoscut meteahna bidiviului acesta strălucit !

Iar genealogistul răspunse :

— Treaba-i ușoară, o, doamne al meu! Nu am avut decît să mă uit la copitele calului. Iar stăpînul nostru nu are decît să facă așa cum am făcut eu.

Și regele se uită la copitele murgului și văzu că erau despicate, scorțoase și lungi, ca ale bivolilor, în loc să fie dintr-o bucată, ușoare și rotunde ca ale cailor. Și sultanul, la priveliștea aceea se minună :

— Allah este atotputernic !

Și se întoarse înspre slujitori și le spuse :

— Să i se dea astăzi acestui învățat genealogist un tain îndoit de carne, precum și două porții de pîine, și apă cît va voi ! Și-atîta cu el ! Ci în ceea ce îl privește pe genealogistul de neamuri de oameni, cu acesta treaba fu cu totul altfel.

Întrucît sultanul, după ce văzu cum se petrecuseră cele două întîmplări fără de asemuire, datorate dezvăluirii celor doi genealogiști, cu gemma care avea un vierme în inima ei și cu murgul născut dintr-un armăsar de sînge safi și dintr-o bivoliță de mare, și după ce se încredințase cu ochii lui de știința năzdrăvană a celor doi, își zise : „Pe Allah ! nu știu, da socot că al treilea mișel trebuie să fie un învățat încă și mai năzdrăvan ! Și cine știe de n-o avea să ne dezvăluie ceva de care noi habar nu avem !“ Și porunci să fie adus pe loc dinaintea sa, și îi spuse :

— Pesemne că îți mai amintești, bre, despre ce te-ai lăudat de față cu mine în privința priceperii tale de genealogist al stirpelor omenești, cu care știi să dezvăluiești obîrșia adevărată a oamenilor, aceea pe care pînă și mama copilului de-abia dacă poate s-o bănuiască și de care tatăl habar nu are, îndeobște. Și la fel pesemne că mai ții minte cum te-ai împăunat cu o laudă ca aceasta în privința femeilor. Așa încît doresc să aflu de la tine dacă

mai stăruiești în spusele tale și dacă ești gata să le dovedești dinaintea ochilor noștri ?

Şi genealogistul de stirpi omenești, care era cel de al treilea mîncător de hașiș, răspunse :

— Așa am spus, o, rege al vremilor, și stărui în spusele mele. Şi Allah este cel mai mare !

Atunci sultanul se ridică din scaunul său împărătesc și îi spuse insului :

— Vino după mine !

Şi ipochimenul porni după sultan, care îl duse în harem împotriva obiceiului său, însă numai după ce le prevestise pe cadîne prin hadîmbi să-și pună iașmacele și să-și acopere fața. Şi cînd amîndoi ajunseră în iatacul dăruit cadînei dragi în vremea aceea, sultanul se întoarse înspre genealogist și îi spuse :

— Sărută pămîntul dinaintea stăpînei tale și uită-te la ea, ca să-mi spui pe urmă ce-ai văzut !

Şi mîncătorul de hașiș îi spuse sultanului, după ce sărută pămîntul dinaintea cadînei :

— Am cercetat-o, o, rege al vremilor !

Or, el nu făcuse decît să arunce înspre ea o privire, una numai, și nimic mai mult.

Iar sultanul îi spuse :

— Dacă-i așa, hai după mine !

Şi ieși, iar genealogistul porni după el, pînă ce ajunseră în sala domnească. Şi sultanul, după ce porunci să plece toată lumea din sală, rămase numai cu vizirul său cel mare și cu genealogistul, pe care îl întrebă :

— Ce ai văzut la stăpîna ta ?

Şi el răspunse :

— O, doamne al meu, am văzut o femeie dăruită cu nuri, cu farmece, cu gingășie, cu prospețime, cu sfiiciune, și cu toate însușirile și toate desăvîrșirile frumuseții. Şi, hotărît ! nu s-ar mai putea dori nimic la ea, întrucît are toate darurile ce pot să le vrăjească inima și să înseninează ochii și, din orice parte ai privi-o, este întru totul

potrivită și frumos închipuită ; și, hotărît ! dacă e să judec după ce se vede și după isteciunea care îi însuflețește privirile, trebuie să aibă în lăuntrul lăuntrului ei toate însușirile cele de rîvnit, ca iscusință și ca minte. Iacătă ce am văzut la această stăpînă și crăiasă, o, doamne al meu ! Iar singur Allah este atoateștiutor !

Ci sultanul strigă iarăși, spunînd :

— Nu-i vorba de toate astea, o, genealogistule, ci-i vorba să-mi spui ce ai văzut în privința obîrșiei stăpînei tale, preacinstita mea cadînă...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute douăzeci și noua noapte

Urmă :

...După ce genealogistul îi spuse sultanului : „Iacătă ce am văzut în această doamnă și stăpînă, o, doamne al meu, ci Allah este atoateștiitor !" sultanul îi spuse :

— Nu-i vorba de toate astea, o, genealogistule, ci-i vorba să-mi spui ce ai văzut în privința obîrșiei stăpînei tale, preacinstita mea cadînă !

Și genealogistul, luînd deodată o înfățișare supusă și cuminte, răspunse :

— Aceasta-i o treabă gingașă, o, rege al vremilor, și nu știu dacă se cade să vorbesc ori să tac !

Și sultanul strigă :

— Hai, pe Allah ! nu am poruncit să vii decît ca să vorbești ! Haide, scoate ce ai de scos, și cîntărește-ți vorbele, o, mișelnicule !

Iar genealogistul, fără a se tulbura, spuse :

— Pe viața stăpînului nostru, cadîna aceasta ar fi făptura cea mai desăvîrșită dintre toate făpturile lui Allah, de n-ar avea un cusur din naștere, care îi strică desăvîrșirile !

Cînd auzi spusele acestea de la urmă și vorba „cusur", sultanul, încruntînd sprîncenele și năpădit de mînie, își trase pe dată iataganul și se repezi la genealogist, să-i reteze capul, răcnind :

— O, cîine și pui de cîine, de bună seamă că ai să-mi spui că această cadînă a mea se trage din cine știe ce bivoliță de mare, sau că cine știe ce vierme o mai fi avînd în ochiul ei ori în altă parte ! A, pui dintr-o mie de încornorați ai nerușinării, sabia aceasta are să-ți amestece lungimea cu lățimea !

Și l-ar fi făcut să bea dintr-o sorbitură moartea fără de cruțare, dacă vizirul cel chibzuit și drept nu s-ar fi aflat acolo spre a-i abate brațul și a-i spune :

— O, doamne al meu, este mai bine să nu curmi viața acestui om pînă a nu te fi încredințat de nelegiuirea lui !

Iar sultanul îl întrebă pe bietul acela, pe care îl doborîse la pămînt și îl ținea sub genunchi :

— Ei, hai ! vorbește ! Care-i cusurul pe care l-ai aflat la cadîna mea ?

Și genealogistul de oameni răspunse, tot cu glas liniștit :

— O, rege al vremilor, stăpîna mea, preaaleasa ta cadînă, este un lucru mîndru și desăvîrșit, da maica ei a fost dănțuitoare de bîlci, o muiere slobodă din tribul cel rătăcitor al Ghaziylor, o fiică de prostituată !

La vorbele acestea, mînia sultanului se făcu atît de amarnică încît răcnetele i se împotmoliră în fundul gîtu-

lui. Și numai după un răstimp izbuti să mai grăiască, spunîndu-i vizirului său :

— Dă fuga și adu-mi-l aici pe părintele cadînei mele, baș-ceaușul palatului !

Și îl ținea mai departe sub genunchi pe genealogist, care era cel de al treilea mîncător de hașiș. Și cînd tatăl cadînei veni, sultanul răcni :

— Vezi țeapa ceea ori n-o vezi ? Ei, dacă nu vrei să te vezi în vîrful ei, grăbește de-mi spune care-i adevărul în ce privește nașterea fetei tale, cadîna mea !

Și baș-ceaușul palatului, părintele cadînei, răspunse :

— Ascult și mă supun !

Și spuse :

— Află, o, doamne și stăpîne al meu, că am să-ți mărturisesc adevărul, care-i singura mîntuire. În tinerețele mele, eu am dus viața slobodă a pustiurilor, și drumețeam însoțind caravanele care îmi plăteau dabila de trecere pe la otacurile tribului meu. Or, într-o zi, pe cînd așezasem tabără lîngă fîntina Zobeidei — milele și blagoslovenia lui Allah fie asupra-i ! — iacătă că trece o ceată de femei din tribul cel rătăcitor al Ghaziylor, ale căror fete, de cum ajung mai măricele, se vînd bărbaților de prin pustiuri, hoinărind de la un trib la altul și de la un otac la altul, neguțătorindu-și pe la flăcăi drăgănelele și priceperea la iubit. Și ceata aceea a șezut cu noi vreme de cîteva zile, și pe urmă ne-a lăsat spre a se duce și pe la cei din tribul megieș. Și iacătă că după plecarea lor, cînd ele se și aflau dincolo de vederile noastre, dau de-o fetiță de vreo cinci anișori, ghemuită sub un pom, pe care maică-sa, o Ghaziya, pesemne că o pierduse ori o uitase în oaza de lîngă fîntîna Zobeidei. Și, într-adevăr, o, doamne și stăpîne al meu, fetița aceea, oacheșe ca o curmală coaptă, era atît de mititică și de frumușică încît hotărîi, acolo pe loc, s-o iau în seama mea. Și, măcar că era sperioasă ca o căpriță sălbatică ieșită întîiași dată din păduri, izbutii s-o domesticesc și o încredințai mamei copiilor mei, care

o crescu ca și cum ar fi fost fata ei. Și crescu printre noi și se făcu atît de frumoasă încît, cînd ajunse mare, nici o copilă de prin pustiuri, oricît de frumoasă ar fi fost, nu se putea asemui cu ea. Iar eu, o, doamne al meu, îmi simțeam inima lipită de fată, și, nevroind să mă împreun cu ea în chip nelegitim, o luai de soție după pravilă, și mă însurai cu ea, măcar că era de obîrșie ticăloasă. Și, din mila lui Allah, îmi dărui fata pe care tu ai binevoit să ți-o alegi de cadînă, o, rege al vremilor ! Și acesta-i adevărul despre mama fiicei mele, și despre neamul și obîrșia ei. Și mă juruiesc, pe viața prorocului nostru Mahomed — cu el fie rugăciunea și pacea ! — că nu am adăugat nici o vorbă mai mult la adevărul acesta, și că nu am rostit nici o vorbă mai puțin. Ci Allah este cel mai adevărat și numai el este desăvîrșit.

După ce auzi mărturisirea aceasta fără de ascunzișuri, sultanul se simți ușurat de gîndul amar și de îngrijorarea cea plină de durere. Întrucît își nălucise că dulcea lui cadînă era fata vreunei prostituate din neamul fiicelor Ghaziylor, și iacătă că afla tocmai dimpotrivă, devreme ce, măcar că era o Ghaziye, mama ei fusese fecioară pînă la măritișul cu baș-ceaușul palatului. Și-atunci se lăsă cuprins de uimirea pe care i-o pricinuia știința iscusitului genealogist. Și îl întrebă :

— Da cum ai făcut tu de-ai ghicit, o, învățatule, că această cadînă a mea este o fiică de Ghaziya, fată de dănțuitoare, fată, la rîndu-i, de femeie a plăcerilor ?

Și genealogistul mîncător de hașiș răspunse :

— Iacătă ! Mai întîi, a fost știința mea — ci numai Allah este atoateștiitor ! — care m-a dus pe calea acestei descoperiri. Și-apoi, a fost faptul că toate femeile din neamul Ghaziya, ca și cadîna ta, au sprîncenele foarte groase și îngemănate la rădăcina nasului, și mai au, ca și ea, ochii cei mai amarnic de negri din Arabia !

Și regele, minunat de toate cîte auzise, nu vroi să-l lase pe genealogist să plece fără a-i da o dovadă apriată

despre mulțumirea sa. Se răsuci, așadar, înspre slugile care se întoarseră, și le spuse :

— Să-i dați acestui învățat de seamă un tain îndoit de carne și două pîini pe zi, precum și apă pe săturatele !

Și-așa cu genealogistul de neamuri omenești. Da atîta nu este tot, căci nu s-a sfîrșit.

Întrucît sultanul, a doua zi, după ce își petrecuse toată noaptea cugetînd la cele ce săvîrșiseră cei trei ortaci și la adîncimea priceperii lor la osebitele feluri de genealogii, își zise în sineși : „Pe Allah ! din cele ce mi-a spus genealogistul de stirpe despre obîrșia și neamul cadînei mele, nu-i mai rămîne decît să fie numit omul cel mai învățat din împărăția mea. Ci, mai întîi, tare aș vrea să știu ce-ar putea să-mi spună despre obîrșia mea, care sînt sultan și coborîtor dintr-un șir de regi !“ Și gîndul i se preschimbă în faptă în chiar clipita aceea, și porunci să fie adus iarăși dinainte-i genealogistul de stirpe omenești, și îi spuse :

— Acum, o, taică al științei, cînd nu mai am nici un temei să mă îndoiesc de vorbele tale, tare aș vrea să te aud grăindu-mi despre obîrșia mea și despre obîrșia neamului meu împărătesc !

Iar el răspunse :

— Pe capul și pe ochii mei, o, rege al vremilor ! da nu pînă a nu-mi făgădui ocrotirea ta ! Căci spune zicala ! „Între mînia sultanului și gîtul tău așterne depărtare, și lasă-te mai degrabă în lipsă osîndit !“ Or eu, o, stăpîne al meu, sînt cam simțitor și gingaș, și îmi place mai degrabă o țeapă cu care să nu prea am treabă, decît o țeapă care nu te mai scapă și care te înțeapă“.

Iar sultanul îi spuse :

— Pe capul meu ! Îți dăruiesc ocrotirea și, orice vei avea a spune, ești iertat dintru bun început !

Și îi aruncă năframa ocrotirii.

Iar genealogistul ridică de jos năframa ocrotirii, și spuse :

— Dacă-i așa, o, rege al vremilor, mă rog ție să nu lași în sala aceasta pe nimeni altul în afară de noi doi !

Iar regele întrebă :

— Da pentru ce, bre, omule ?

El spuse :

— Pentru că, o, stăpîne al meu, Allah cel atotputernic, printre binecuvîntatele lui nume, mai are și numele de „Învăluitorul", întrucît îi place să învăluiască în vălurile tainei lucrurile a căror dezvăluire ar fi primejdioasă !

Și sultanul porunci la toată lumea, pînă și vizirului său cel mare, să iasă din sală.

Atunci genealogistul, aflîndu-se singur, singurel cu sultanul, se duse lîngă el și, plecîndu-se la urechea sa, îi spuse :

— O, rege al vremilor, nu ești decît un copil din flori și de rău soi...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute treizecea noapte

Urmă :

Atunci genealogistul, aflîndu-se singur, singurel cu sultanul, se duse lîngă el, și plecîndu-se la urechea sa, îi spuse :

— O, rege al vremilor, nu ești decît un copil din flori și de rău soi !

Cînd auzi vorbele acestea năprasnice și de-o cutezanță nemaiauzită, sultanul se îngălbeni cu totul și se schimbă la chip ; și mîinile îi căzură frînte ; și își pierdu auzul și văzul ; și se făcu de parcă era beat de vin ; și se clătină, cu spume la gură ; și, pînă la urmă, se prăbuși la pămînt, și rămase multă vreme în starea aceea, fără ca genealogistul să știe întocmai dacă era mort de-a binelea, ori numai pe jumătate, ori dacă mai trăia. Ci, într-un sfîrșit, își veni în fire și, dezmetecindu-se și dobîndindu-și iarăși simțirile, se întoarse înspre genealogist și îi spuse :

— Acum, bre, pe adevărul Aceluia carele m-a pus deasupra grumazurilor slujitorilor săi, dacă spusele tale mi se vor dovedi întemeiate, și dacă am să capăt încredințarea aceasta, cu dovezi apriate, sînt hotărît, fără putință și fără chip de răzgîndire, să mă lepăd de scaunul domniei de care nu aș mai fi volnic, și să mă dezbrac de puterea mea împărătească pe care am să ți-o trec ție. Întrucît tu ești cel mai dăruit, și nimenea nu s-ar pricepe ca tine să se facă vrednic de o stare ca aceasta. Da dacă am să dau de minciună la capătul cuvintelor tale, am să te sugrum !

Și genealogistul răspunse :

— Ascult și mă supun ! Și nu am nimica împotrivă !

Atunci sultanul, ridicîndu-se în picioare, fără de amînare și fără de zăbavă, se repezi înspre iatacul sultanei validé, cu sabia în mînă, și intră, și zise :

— În numele Aceluia carele a înălțat cerul și l-a despărțit de ape, dacă nu ai să-mi răspunzi cu adevărul la ceea ce am să te întreb, am să te toc bucățele cu sabia asta !

Și își roti sabia, bulbucînd niște ochi de foc, și spumegînd de turbare. Iar sultana validé, înspăimîntată și înăbușită totodată de asemenea vorbe atîta de puțin obișnuite, strigă :

— Numele lui Allah fie cu tine și asupra ta ! Liniștește-te, o, copilul meu, și întreabă-mă despre tot

ce vrei să știi, căci nu am să-ți răspund decît după povețele Adevărului !

Și sultanul îi spuse :

— Atunci grăbește de-mi spune, fără nici un fel de ocoliș și de tîlcuiș, dacă eu sînt fiul sultanului, tatăl meu, și dacă sînt din spița împărătească a strămoșilor mei. Căci numai tu poți să-mi dezvăluiești aceasta !

Iar ea răspunse :

— Am să-ți spun, dar, fără de nici un ocoliș, că ești fiul drept al unui bucătar. Și, dacă vrei să știi cum, iacătă ! Cînd sultanul care a domnit înaintea ta, acela pe care pînă acuma l-ai crezut tatăl tău, m-a luat de soție, s-a împreunat cu mine cumu-i datul. Ci Allah nu l-a miluit cu harul rodniciei, iar eu n-am putut să-i dăruiesc un moștenitor care să-i facă bucurie și să-i ducă mai departe domnia neamului. Și cînd a văzut că nu are copii, s-a cufundat într-o mîhnire care i-a răpit și pofta de mîncare, și somnul, și sănătatea. Și maică-sa îl tot dodelea îndemnîndu-l să ia peste mine încă o soție. Iar el mai luă peste mine încă o soție. Ci Allah nu o dărui cu harul zămislirii. Și iarăși maică-sa îl povățui să ia o a treia soție. Eu atunci, văzînd că pînă la urmă am să fiu aruncată pe cea mai de jos treaptă, și că de altminteri starea sultanului nu se urnea din loc, m-am hotărît să-mi izbăvesc rosturile, izbăvind totodată și moștenirea scaunului domnesc. Și nu am așteptat decît o împrejurare prielnică spre a-mi îndeplini gîndul cel minunat. Or, într-o zi, sultanul, care ca și pînă aci nu avea nici o poftă de mîncare și slăbise rău, a avut poftă să mănînce un pui fript. Și a dat poruncă bucătarului să taie un puiandru dintre păsările închise în niște cotețe sub ferestrele palatului. Și bucătarul a venit să prindă puiul din coteț. Eu atunci, cercetîndu-l bine pe bucătarul acela, l-am văzut cu totul potrivit pentru treaba plănuită, întrucît era un flăcău tînăr, bine făcut și bine legat. Și

aplecîndu-mă peste fereastră, i-am făcut semn să intre printr-o ușă tainică. Și l-am așteptat în iatacul meu. Iar ce s-a petrecut între mine și el n-a ținut decît un răstimp tare scurt, întrucît, de îndată ce și-a isprăvit treaba, eu i-am și înfipt în inimă un jungher. Iar el a căzut lat, cu capu-naintea picioarelor, mort. Și am poruncit slujnicelor mele de credință să-l ia să-l îngroape tainic într-o groapă săpată de ele în grădină. Și, în ziua aceea, sultanul nu a mîncat pui fript, și a fost cuprins de o mînie mare din pricina pieirii nelămurite a bucătarului său. Ci, peste nouă luni, zi de zi, te-am adus pe lume, zdravăn sănătos, așa cum ai fost mereu. Iar nașterea ta a fost prilej de bucurie pentru sultan, care și-a dobîndit iarăși sănătatea și pofta de mîncare, și i-a coperit cu hatîruri și cu daruri pe toți vizirii, și pe toți credincerii lui, și pe toți cei de la palat, și a dat niște ospețe mari și niște petreceri obștești care au ținut patruzeci de zile și patruzeci de nopți. Și-acesta-i adevărul despre nașterea, despre spița și despre obîrșia ta. Și mă jur pe Prorocul — asupra-i fie rugăciunea și pacea! — că nu am spus decît ce am știut. Ci numai Allah este atoateștiutor!

După ce auzi istorisirea aceasta, sultanul se ridică și ieși plîngînd din iatacul mamei sale. Și se întoarse în sala domnească, și șezu jos, dinaintea celui de al treilea genealogist, fără a rosti o vorbă. Iar lacrimile îi curgeau într-una din ochi și îi lunecau printre firele din barba-i tare lungă. Și, peste un ceas de vreme, ridică fruntea și îi spuse genealogistului:

— Allah fie cu tine, o, gură a adevărului! ia spune-mi, cum de-ai putut să vezi că sînt copil din flori și de soi rău?

Și genealogistul răspunse:

— O, stăpîne al meu, atunci cînd noi trei ți-am dovedit harurile pe care le aveam, și cînd tu ai fost cît se poate de mulțumit, ai poruncit să ni se dea ca răsplată un tain

îndoit de carne și de pîine, și apă oricît. Iar eu am judecat, după nevolnicia unei filotimii ca aceea, și după felul însuși al dărniciei, că nu puteai fi decît feciorul vreunui bucătar, vlăstar de bucătar și sînge de bucătar. Întrucît regii fii de regi nu au obiceiul să cinstească un har împărțind carne sau alte lucruri de soiul acesta, ci pe cei hăituiți îi răsplătesc cu daruri strălucite, cu haine alese și cu bogății necîntărite. Încît nu am putut să fac alta decît să văd obîrșia ta amărîtă de copil din flori, după dovada aceasta fără de tăgadă. Și nu este nici un fel de vrednicie să vezi una ca aceasta !

Cînd genealogistul sfîrși de vorbit, sultanul se ridică și îi spuse :

— Dezbracă-te !

Și genealogistul se supuse, iar sultanul se despuie de hainele și de însemnele sale împărătești, și îl îmbrăcă cu ele pe genealogist. Și îi spuse să se suie în scaunul de domnie și, plecîndu-se dinainte-i, sărută pămîntul între mîinile lui și i se închină ca un supus stăpînului său. Și, pe clipă pe dată, chemă în sală pe vizirul cel mare, și pe ceilalți viziri, și pe toți mai-marii împărăției, și le porunci să-l primească pe genealogist ca stăpîn legiuit al lor. Iar sultanul cel proaspăt trimise numaidecît după prietenii săi, ceilalți doi genealogiști mîncători de hașiș, și îi căftăni străjeri, pe unul străjer de-a dreapta, iar pe celălalt străjer de-a stînga lui. Iar pe vizirul cel mare pînă aci îl lăsă în slujba sa, dat fiind duhul lui plin de dreptate. Și fu un rege mare.

Și-atîta cu cei trei genealogiști !

Ci, în ce îl privește pe sultanul de mai înainte, apoi istoria lui deabia începe. Întrucît iacătă !...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu. Iar soră-sa, micuța Doniazada, care din zi în zi și

din noapte în noapte se făcea tot mai frumoasă și mai împlinită și mai deșteaptă și mai gînditoare și mai tăcută, se ridică pe jumătate de pe covorul pe care ședea ghemuită, și îi spuse :

— O, sora mea, ce dulci și ce miezoase și ce veselitoare și ce plăcute sînt vorbele tale !

Iar Șeherezada îi zîmbi, o sărută și îi spuse :

— Așa-i, da ce sînt ele pe lîngă cele ce am să mai povestesc în noaptea următoare, dacă, firește, va binevoi să-mi îngăduie stăpînul nostru regele !

Iar sultanul Șahriar spuse :

— O, Șeherezada, să nu te îndoiești ! Poți, de bună seamă, să ne spui mîine urmarea la povestirea aceasta plină de minunăție și care de-abia acuma începe. Și poți, dacă nu ești ostenită, să-i dai drumul chiar din noaptea asta, atîta de tare doresc să aflu ce are să i se întîmple sultanului dintîi, născutul acela din flori ! Bătu-le-ar Allah pe femeile cele stricate ! Ci trebuie să mărturisesc că aici soția sultanului, mama feciorului din flori, nu s-a dezmățat cu bucătarul decît cu un rost curat, și nu ca să-și stîmpere pojarurile din lăuntruri. Allah să-și întindă asupra-i iertarea lui ! Ci cît despre afurisita, și dezmățata, și fata de cățea care a făcut ce-a făcut cu harapul Massud, apoi ea n-a săvîrșit ticăloșia ca să dureze scaunul de domnie al urmașilor mei, afurisita ! În veci n-ar mai avea-o Allah întru milele sale !

Și regele Șahriar, după ce rosti aceasta, își încruntă amarnic sprîncenele și, uitîndu-se cu niște ochi goi și poncișí, adăugă :

— Cît despre tine Șeherezada, încep să cuget că poate n-ai fi la fel cu toate smintitele alea pe care am poruncit să le scurteze de cap !

Iar Șeherezada se plecă dinaintea regelui cel crunt și spuse :

— Allah să-i alungească viața stăpînului nostru și să mă lase să mai trăiesc pînă mîine, ca să-ți povestesc ce-a pățit bunul copil din flori !

Și după ce spuse acestea, tăcu.

Ci într-a opt sute treizeci și una noapte

Micuța Doniazada îi zise Șeherezadei :

— Allah fie cu tine, o, sora mea ! Dacă nu ți-e somn, hai, mă rog ție, grăbește de ne spune ce-a mai făcut sultanul, copilul din flori al bucătarului !

Iar Șeherezada spuse :

— Din toată inima și ca pe o cinstire datorată regelui acesta strălucit, stăpînul nostru !

Și își urmă povestirea în felul acesta :

...În ceea ce-l privește pe sultanul de mai înainte, apoi istoria lui de-abia începe, întrucît iacătă !

De cum își părăsi scaunul împărătesc și domnia în mîinile celui de al treilea genealogist, își puse straiele de derviș rătăcitor și, fără să mai zăbovească cu bun-rămasuri, pentru el acuma cu totul zadarnice, și fără să ia nimic cu sine, porni la drum înspre țara Egiptului, unde socotea să trăiască în uitare și singurătate, cugetînd la soarta lui. Iar Allah îi meni bună-pace și, după o călătorie plină de trudă și de primejdii, ajunse la Cairo, orașul strălucit, cetatea cea nemăsurată și cea atîta de osebită de orașele din țara sa, și care ca să-i dai ocol cere pe puțin trei zile și jumătate de umblet. Și văzu că orașul acela era cu adevărat una dintre cele patru minuni ale lumii, pe lîngă podul de la Sanja, farul de la Al-Iskandaria și moscheea Omiazilor de la Damasc. Și se încredință că poetul era departe de a fi înflorat frumusețile acelui oraş și ale acelei țări cînd spuse :

Egiptule, pămînt plin de minune,
Pe unde e de aur și țărîna,
Cu fluviu-ți sfînt, rodind belșug genune,
Și cu norodul tău de toată mîna,
Tu ești al celui care, îndrăzneț,
Te poate cuceri cu orice preț !

Şi preumblîndu-se, şi privind, şi minunîndu-se, fără a se mai sătura, sultanul de odinioară, sub straiele lui de derviş sărac, se simţea pe deplin fericit că poate să se bucure în tihnă şi să rătăcească în voie şi să se oprească după plac, uşurat de daravelile şi de poverile domniei. Şi gîndea: „Laudă lui Allah cel atoateîmpărţitorul! El le dă unora puterea cu poverile şi cu grijile ei, şi altora sărăcia cu negrijile şi cu zburda inimii. Şi-aceştia din urmă sînt cei mai norociţi! Binecuvîntat fie El!“ Şi-aşa ajunse, plin de privelişti vrăjite, dinaintea palatului sultanului de la Cairo, care pe-atunci era sultanul Mahmud.

Şi se opri sub ferestrele palatului şi, sprijinit în cîrja lui de derviş, începu să cugete la viaţa pe care va fi ducînd-o în locuinţa aceea măreaţă regele ţării, şi la alaiul de griji, de gînduri şi de necazuri felurite în care trebuie să fie pururea cufundat, fără a mai pune la socoteală şi datorinţele lui faţă de cel Preaînalt, carele vede şi judecă faptele regilor. Şi se bucura în sufletul său că-i venise gîndul să se uşureze, ca urmare a dezvăluirii obîrşiei sale, de o viaţă atît de grea şi de încurcată, şi că o schimbase cu un trai neîngrădit şi slobod, neavînd alte bunuri şi alte belşuguri decît cămaşa de pe el, şi mantia de lînă, şi cîrja. Şi simţea cum o linişte mare îi însenina sufletul şi îl făcea să-şi uite pe deplin tot zbuciumul de mai înainte.

Or, tocmai atunci, sultanul Mahmud, întorcîndu-se de la vînătoare, intra în palatul său. Şi îl zări pe dervişul sprijinit în cîrjă, care nu vedea nimica din toate cîte se petreceau în jurul lui şi sta cu privirea pierdută în nişte zări depărtate. Şi se simţi tulburat de înfăţişarea aleasă a dervişului acela, şi de privirea lui mîndră, şi de chipul lui falnic. Şi îşi zise: „Pe Allah, iacătă cel dintîi derviş care nu întinde mîna la trecerea unor domni bogaţi! Fără de nici o îndoială că povestea lui trebuie să fie o poveste osebită!“ Şi trimise pe unul dintre mai-

marii din alaiul domnesc să-l poftească să intre în palat, întrucît vroia să stea cu el de vorbă. Și dervișul nu putu să facă alta decît să se supună rugăminții sultanului. Iar pentru el aceasta fu cea de a doua întorsătură a soartei.

Și sultanul Mahmud, după ce se odihni oleacă de ostenelile vînătoarei, porunci să vină dervișul dinainte-i și îl primi cu bunăvoință și îl întrebă cu bunătate despre starea lui, spunîndu-i :

— Fii binevenit, o, preacinstite derviș al lui Allah! judecînd după chipul tău, trebuie să fii din neamul cel ales al arabilor din Hedjaz ori din Jemen !

Iar dervișul răspunse :

— Numai Allah este ales, o, doamne al meu ! Eu nu sînt decît un om sărac și un cerșetor.

Iar sultanul Mahmud grăi :

— Nu am împotrivă nimic ! Da care-i pricina sosirii tale în țara mea și a venirii tale sub zidurile acestui palat, o, dervișule ? Întrucît, de bună seamă, acesta trebuie să fie o poveste vrednică de mirare !

Și adăugă :

— Allah fie cu tine, o, dervișule binecuvîntat, istorisește-mi povestea ta, fără să-mi ascunzi nimica !

Iar dervișul, la vorbele acestea ale sultanului, nu se putu opri să nu lase o lacrimă să-i cadă din ochi, și o tulburare mare îi sugrumă inima. Și răspunse :

— Nu am să-ți ascund nimica, doamne, din povestea mea, măcar că îmi este o amintire plină de amărăciune și de durere. Ci îngăduie-mi să nu ți-o povestesc de față cu alții !

Iar sultanul Mahmud se ridică din scaunul său împărătesc, coborî pînă la derviș și, luîndu-l de mînă, îl duse într-o odaie lăturalnică, unde se închise cu el. Pe urmă îi spuse :

— Acuma poți să vorbești fără de teamă, o, dervișule!

Atunci sultanul de odinioară, stînd jos pe chilim dinaintea sultanului Mahmud, spuse :

— Cel mai mare este Allah ! Iacătă povestea mea !

Şi îi povesti tot ce i se întîmplase, de la început pînă la sfîrşit, fără să dea uitării nici un amănunt, nici cum se lepădase de scaunul de domnie şi se străvestise în derviş, ca să bată drumurile şi să caute să-şi uite nenorocirile. Ci nu ar fi de nici o trebuinţă să le mai spunem încă o dată.

După ce sultanul Mahmud auzi întîmplările dervişului se aruncă la pieptul lui şi îl sărută cu dragoste şi îi spuse :

— Slavă Aceluia carele ridică şi coboară, carele nevolniceşte şi cinsteşte, cu hotărîrile înţelepciunii sale şi cu atotputerea sa !

Pe urmă adăugă :

— Într-adevăr, o, fratele meu, povestea ta este o poveste mare, iar pilda ei este o pildă mare ! Să fii dară răplătit că mi-ai cinstit urechile şi mi-ai sporit mintea cu ea. Durerea, o, fratele meu, este un foc curăţitor, iar cotiturile vremii vindecă ochii cei orbi din născare.

Pe urmă spuse :

— Şi acuma, cînd înţelepciunea şi-a ales inima ta ca lăcaş şi cînd virtutea umilinţii dinaintea lui Allah ţi-a dat mai multe însemne de viţă aleasă cîte nu le dau fiilor de regi nici o mie de ani de domnie, fi-mi-va mie oare îngăduit să rostesc o dorinţă, o, tu, care eşti cel mai mare ?

Şi sultanul de odinioară spuse :

— Pe capul şi pe ochii mei, o, prefalnicule rege !

Iar sultanul Mahmud zise :

— Aş vrea să-ţi fiu prieten !

Şi, după ce spuse asta, îl mai sărută o dată pe sultanul de odinioară, ajuns derviş, şi îi zise :

— Ce viaţă minunată are să fie viaţa noastră de-aici înainte, o fratele meu ! Laolaltă avem să plecăm de-acasă,

laolaltă avem să ne întoarcem și, noaptea, avem să ne ducem și să străbatem, îmbrăcați teptil, toate mahalalele orașului, întru folosul sufletesc pe care vor putea să ni-l dea asemenea preumblări. Și, în palatul acesta totul are să fie și al tău pe jumătate, spre desăvîrșită prietenie! Mă rog ție, să nu zici că nu primești, întrucît neprimirea este un chip al nevrerii!

Și, după ce sultanul-derviș primi cu inima tulburată rugămintea aceea prietenească, sultanul Mahmud adăugă:

— O, frate și prieten al meu, află că la rîndu-mi și eu am o poveste la viața mea. Și povestea mea este atît de uluitoare încît de-ar fi scrisă cu acul pe colțul dinlăuntru al ochiului, ar sluji de învățătură izbăvitoare aceluia care ar citi-o cu luare-aminte. Și nu vreau să tărăgănez mai mult a ți-o povesti, ca să știi și tu, chiar dintru începutul prieteniei noastre, cine sînt eu și cine am fost!

Și sultanul Mahmud, adunîndu-și laolaltă toate amintirile, îi spuse sultanului-derviș, acum prieten al lui:

POVESTEA MAIMUȚOIULUI FLĂCĂU

Află, o, fratele meu, că începutul vieții mele a fost în toate privințele asemenea sfîrșitului rosturilor tale, căci dacă tu ai început cu a fi dintru-ntîi sultan, ca să îmbraci pe urmă hainele de derviș, eu am făcut tocmai dimpotrivă. Întrucît eu am fost mai întîi derviș, cel mai sărac dintre dervișii, ca să ajung pe urmă să fiu rege și să mă așez în scaunul de domnie al sultăniei Egipetului.

M-am născut, într-adevăr, dintr-un tată tare sărac, care își îndeplinea pe ulițe meseria de stropitor de caldarîm. Și în fiecare zi purta în spinare burduful de piele de capră plin cu apă și, încovoindu-se sub greutatea lui, stropea drumul dinaintea prăvăliilor și a caselor, dobîndind o simbrie tare săracă. Și tot așa și eu, cînd am ajuns la vîrsta de a munci, îl ajutam la truda lui și căram în

spinare un burduf cu apă pe potriva puterilor mele, ba mai degrabă ceva mai greu decît se cuvenea. Iar cînd părintele meu se săvîrși întru mila Domnului său, căpătai drept orice moștenire, orice lăsată și orice bun burduful cel mare de piele de capră, cu care să stropesc ulițele. Şi nu avusei încotro, ca să-mi cîștig pîinea cea de toate zilele, decît să mă apuc de meseria tatălui meu, care era cinstit de toți negutătorii pe la care stropea ulițele dinaintea prăvăliilor, și de toți portarii de pe la domnii cei bogați.

Ci, o, fratele meu, spinarea fiului niciodată nu este tot atîta de tare ca a tatălui, și repede fusei silit, așa de greu era burduful cel mare părintesc, să mă las de truda amarnică a stropitului, ca să nu-mi rup șira spinării sau să mă văd dăulat fără de izbăvire. Şi, neavînd nici o avere și nici o moștenire, nici măcar vreo mireasmă de asemenea lucruri, trebui să mă fac derviș cerșetor, și să întind mîna la trecători, prin curți pe la geamuri și prin locurile obștești. Iar cînd se lăsa noaptea mă întindeam lat la ușa geamiei din mahalaua mea, și dormeam, după ce îmbucam agonisita cea puțintică a zilei, spunîndu-mi ca toți amărîții de teapa mea: „Ziua de mîine, de-o vrea Allah, are să fie mai darnică decît aceasta!“ Şi nu uitam că tot omul își are scris un ceas al lui pe pămînt, și că mai devreme ori mai tîrziu trebuie să vină și ceasul acela al meu, fie că-l vreau, fie că nu-l vreau. Da lucrul cel mai de seamă era să nu fiu pierdut în gînduri sau adormit atunci cînd are să se ivească. Şi pentru aceea gîndul la el nu-mi da pace niciodată, și vegheam mereu ca un cîine pîndind vînatul.

Ci, tot așteptînd, trăiam traiul celui sărac, în lipsuri și în nevoi, fără a ști vreuna dintre bucuriile vieții. Încît, întîia oară cînd am avut în mînă cinci drahme de argint, un dar nenădăjduit de la un nabab filotim, la poarta la care mă dusesem să cerșesc în ziua nunții lui, și de cum m-am văzut stăpîn pe grămada aceea de bani, chibzuii

să iau bine seama pe ce-i dau și să-mi plătesc vreo plăcere mai acătării. Și, strîngînd în palmă cele cinci norocite drahme, zburai spre sukul cel mare, măsurînd cu ochii și adulmecînd cu nasul în toate părțile, spre a ochi lucrul cel mai bun pe care să-l cumpăr.

Or, iacătă că deodată auzii în suk niște hohote mari de rîs...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute treizeci și doua noapte

Urmă:

...Or iacătă că deodată auzii în suk niște hohote mari de rîs și văzui o mulțime de lume cu chipurile vesele și cu gurile căscate, strînsă împrejurul unui om ce ducea, la capătul unui lanț, un maimuțoi tînăr și mare, cu fundul trandafiriu. Și maimuțoiul acela, călcînd tare strîmb, făcea cu ochii, cu fața și cu mîinile o sumedenie de semne înspre cei care îl înconjurau, cu scopul vădit de a-i stîrni să se veselească pe seama lui, de a-i îndupleca să-i dea fistic, năut și nucușoare.

Iar eu, la vederea maimuțoiului, îmi zisei : „Ya Mahmud, cine știe de nu ți-o fi legată soarta de gîtul maimuțoiului acesta ? Iacătă-te acuma stăpîn pe cinci drahme de argint, pe care vrei să-i cheltuiești ca să-ți umpli pîntecele o dată, sau de două ori, sau de trei ori cel mult. Au nu ar fi mai bine ca, pe banii aceștia să cumperi maimuțoiul de la stăpînul lui, ca să te faci arătător de maimuțe și să-ți cîștigi în tihnă pîinea cea de toate zilele, în loc să duci mai departe viața asta de milog la poarta lui Allah ?"

Chibzuind așa, mă slujii de o clipă cînd mulțimea se mai risipi și mă apropiai de stăpînul maimuțoiului, spunîndu-i :

— Vrei să-mi vinzi maimuțoiul acesta cu lanț cu tot, pe trei drahme de argint ?

Iar el îmi răspunse :

— Eu l-am plătit cu zece drahme sunătoare, da am să ți-l las cu opt !

Eu zisei :

— Patru !

El zise :

— Șapte !

Eu zisei :

— Patru și jumătate !

El zise :

— Ultimul cuvînt : cinci ! Și mulțumește Profetului !

Iar eu răspunsei :

— Cu el fie binecuvîntarea, și rugăciunea, și pacea lui Allah ! Primesc tîrgul, și iacătă cele cinci drahme !

Și desfăcîndu-mi degetele care țineau cele cinci drahme încuiate în căușul palmei mele mai abitir decît într-un sipet de oțel, înmînai banii aceia care erau toată averea mea și, în schimb, luai maimuțoiul cel tînăr și voinic, și îl trăsei după mine ținînd de capătul lanțului.

Ci atunci mă gîndii că eu nu aveam nici casă, nici nimic unde să-l adăpostesc, și că nu puteam să îndrăznesc a-l duce cu mine în curtea geamiei unde mă aciuiam sub tavanul cerului, întrucît m-ar fi alungat paznicul geamiei cu sudălmi amarnice asupra mea și asupra maimuțoiului meu. Și-atunci pornii înspre o casă năruită, care nu mai avea decît trei pereți în picioare, și mă oprii acolo să-mi petrec noaptea împreună cu maimuțoiul meu. Iar foamea începuse să mă chinuiască rău, iar peste foamea aceea se mai adăuga și pofta cea înfrîntă, pe care nu putusem să mi-o mulțumesc cu bunătățurile din suk și pe care de-acuma înainte era peste putință s-o mai astîmpăr,

întrucît cumpărarea maimuțoiului mă sărăcise cu totul. Iar nevoile mele, și-așa destul de grele, se făceau de două ori mai grele acuma, cînd mai aveam și grija de a-l hrăni pe tovarășul meu, cel care avea să-mi agonisească pîinea zilelor de aici înainte. Și începeam să mă cam căiesc de cumpărătura aceea, cînd deodată îl văzui pe maimuțoiul meu că se scutură, făcînd un șir de mișcări ciudate. Și, tot atunci, fără a mai avea răgazul să-mi dau bine seama cum, în locul jivinei cea slută cu fundul lustruit văzui un flăcăiandru ca luna în a cincisprezecea zi a ei. Și în viața mea nu mai văzusem o făptură care să se poată asemui cu el ca frumusețe, ca gingășie și ca strălucire. Și stînd drept, cu o înfățișare vrăjitoare, începu să-mi vorbească cu glas dulce ca zahărul, spunînd :

— Mahmud, ți-ai cheltuit ca să mă cumperi, cele cinci drahme de argint care erau toată vistieria și toată averea ta, iar acuma iacătă nu știi cum să faci spre a-ți rostui ceva de mîncare, care să ne poată ajunge și mie și ție !

Iar eu răspunsei :

— Pe Allah, adevărat grăiești, o, flăcăule ! Da, cum așa? Și cine ești tu ? Și de unde vii ? Și ce vrei ?

Iar el îmi spuse zîmbind :

— Mahmud, să nu mă întrebi nimic. Ci ia mai degrabă dinarul acesta de aur și cumpără tot ce este de trebuință spre a ne ospăta. Și află, Mahmud, că soarta ta, într-adevăr, așa cum ai gîndit, este legată de gîtul meu, și că eu vin la tine ca aducător de bunăstare și de noroc !

Pe urmă adăugă :

— Da, Mahmud, grăbește de te du să ne cumperi de mîncare, întrucît sîntem tare flămînzi și eu și tu !

Iar eu îi îndeplinii pe dată poruncile și ne grăbirăm să mîncăm împreună o cină minunată, cea dintîi de felul acesta de cînd m-am născut. Și, cum noaptea era de mult tare tîrzie, ne culcarăm unul lîngă altul. Iar eu, văzîndu-l mai gingaș decît mine, îl învelii cu mantia mea cea veche

din păr de cămilă. Și adormi lipit de mine, de parcă numai așa ar fi făcut toată viața lui. Iar eu nu cutezam să mă clintesc, de frică să nu-l sperii ori să-l fac să creadă vreun gînd așa și-așa din parte-mi, și să-l văd atunci luîndu-și iară înfățișarea dintîi de maimuțoi gras cu fundul belit. Și, pe viața mea! văzui și eu că între apropierea plăcută de acel trup de flăcău și pielea de capră a burdufurilor care îmi slujiseră de căpătîi încă din leagăn era într-adevăr ceva osebire! Și adormii, la rîndu-mi, gîndind că dorm alături de soarta mea. Și îl preamăream pe Atoatedătătorul care mi-o dăruise într-o înfățișare atîta de frumoasă și de ispititoare. Or, a doua zi, flăcăul, sculîndu-se mai devreme decît mine, mă deșteptă și îmi spuse :

— Mahmud! ar cam fi vremea, după noaptea aceasta chinuită, să te duci și să închiriezi pentru noi vreun palat care să fie cel mai frumos dintre palatele din orașul acesta! Și să nu-ți fie teamă că ai să fii strîmtorat cu banii, și să cumperi, ca lucruri și chilimuri, tot ce ai să găsești mai scump și mai de preț în suk.

Iar eu răspunsei că ascult și că mă supun, și îndeplinii pe dată poruncile, fără a pierde vremea.

Or, după ce ne așezarăm în casa noastră cea nouă, care era cea mai strălucită din Cairo, închiriată de la stăpînul ei pe zece pungi de cîte o mie de dinari de aur, flăcăul îmi spuse :

— Mahmud! cum de nu ți-e rușine, îmbrăcat așa în zdrențe și cu trupul slujind de adăpost la toate neamurile de pureci și de păduchi, să te apropii de mine și să trăiești lîngă mine? Și ce aștepți de nu te duci la hammam să te cureți și să-ți îmbunezi starea? Întrucît, în ceea ce privește banii, ai mai mulți decît i-ar trebui unui sultan stăpîn de împărăție. Iar în ceea ce privește hainele, nu ai decît a te osteni să ți le alegi!

Iar eu răspunsei că ascult și că mă supun, și detei fuga să fac o scaldă minunată, și ieșii din hammam ușor, înmiresmat și luminat.

Cînd flăcăiandrul mă văzu dinainte-i, schimbat și îmbrăcat în niște haine de cea mai aleasă bogăție, se uită la mine îndelung și păru mulțumit de înfățișarea mea. Pe urmă îmi spuse :

— Mahmud ! întocmai așa vroiam să te văd ! Acuma vino și șezi colea lîngă mine !

Iar eu șezui lîngă el, cugetînd în sufletul meu : „Hei ! mi se cam pare că a venit ceasul !“ Și mă pregăteam să nu fiu zăbavnic și în nici un chip și oricum ar fi să fie.

Or, peste o clipită, flăcăul mă bătu prietenește pe umăr și îmi zise :

— Mahmud !

Iar eu răspunsei :

— Ya sidi !

El îmi spuse :

— Ce-ai zice tu de-o copilandră fată de rege, mai mîndră ca luna la vreme de Ramadan, care să-ți fie nevastă ?

Eu spusei :

— Aș zice, o, stăpîne al meu, că ar fi binevenită !

El spuse :

— Dacă-i așa, ridică-te, Mahmude, ia legăturica asta de colea și du-te la sultanul din Cairo s-o ceri de nevastă pe fata lui cea mai mare ! Întrucît ea-i scrisă la osînda ta ! Iar tătîne-său, cînd te-o vedea, are să știe că tu ești acela care trebuie să fie soțul fetei lui. Ci tu să nu uiți, cînd ai să intri în sala domnească îndată după salamalekuri, să-i dai legăturica aceasta în dar !

Iar eu răspunsei :

— Ascult și mă supun !

Și fără a pregeta o clipă, devreme ce aceea era osînda mea, luai cu mine un rob care să poarte de-a lungul drumului legăturica, și mă dusei la saraiul sultanului.

Iar străjerii de la palat și hadîmbii, văzîndu-mă îmbrăcat cu atîta strălucire, mă întrebară cuviincioși ce doream. Și, după ce aflară că doream să vorbesc cu sultanul și că aveam un peșcheș pe care să i-l dau în mînă, nu avură nimic împotrivă să facă, în numele meu, o cerere de primire la sultan, și mă duseră numaidecît dinaintea sa. Iar eu, fără a-mi pierde firea, de parcă toată viața aș fi fost oaspete de regi, îi aruncai sultanului salamalekul îndătinat, cu multă cuviință, da fără să mă umilesc, iar el îmi răspunse într-un chip plăcut și binevoitor. Și luai legătura din mîinile robului și-o dăruii sultanului rostind :

— Binevoiește a primi darul acesta mărunt, o, rege al vremilor, măcar că nu este pe potriva măreției tale, ci pe măsura cărării umile a neputinței mele !

Iar sultanul porunci vizirului său să ia și să desfacă legătura, și se uită să vadă ce este în ea. Și văzu niște giuvaieruri, și niște diademuri și niște podoabe de o strălucire atît de necrezut, cum pesemne niciodată nu mai văzuse ceva asemeni. Și, uluit, se minună cu glas mare de frumusețea acelui dar și îmi zise :

— Este primit ! Da grăbește de-mi spune ce dorești și ce pot să-ți dau eu în schimb. Întrucît niciodată nu se cade ca regii să rămînă mai prejos ca dărnicie și ca filotimie !

Iar eu, fără a mai aștepta alta, răspunsei :

— O, rege al vremilor, dorul meu arzător este să-ți fiu ginere și fecior, prin acel ascuns odor, acea floare dulce mirositoare, acea fecioară cetluită cu lucoare, minunea-n iașmacuri ușoare, fiica ta cea mai mare !

După ce sultanul auzi vorbele mele și pricepu ce-i cer, se uită la mine un ceas de vreme și îmi răspunse :

— Nu este nimica împotrivă !

Pe urmă se întoarse înspre vizirul său și îi spuse :

— Tu ce socoți despre ceea ce ne cere acest preastrălucit domn ? În ce mă privește, eu îl găsesc întru totul pe potrivă ! Și cunosc, din anumite semne de pe chipul lui, că este trimis de ursită spre a-mi fi ginere !

Iar vizirul întrebat răspunse :

— Vorbele regelui sînt asupra capului nostru ! Iar domnul acesta nu este întru nimic nevrednic de stăpînul nostru, și nu este o rudenie de aruncat. Departe de aceasta! Da poate că va binevoi măria ta să-i ceară o dovadă, peste darul acesta, despre puterea și volnicia lui !

Și sultanul îi spuse :

— Cum trebuie să mă port în treaba aceasta ? Sfătuiește-mă, o, vizirule !

El spuse :

— Sfatul meu, o, rege al vremilor, este să-i arăți diamantul cel mai frumos din vistierie, și să nu i-o dai de soție pe domnița fiica ta decît cu învoiala de a-ți aduce, ca dar de nuntă, un diamant de preț tot așa.

Eu atunci, măcar că în sinea mea eram tulburat rău de toate acestea, îl întrebai pe sultan :

— Dacă am să-ți aduc o piatră care să fie geamăna acesteia de-aici și întru totul asemenea ei, mi-o dai pe domniță ?

El îmi răspunse :

— Dacă îmi aduci într-adevăr o piatră aidoma cu cea de aici, fata mea va fi soția ta.

Iar eu cercetai piatra, o întorsei pe toate părțile și mi-o învîstai în ochi. Pe urmă i-o dedei îndărăt sultanului și îmi luai rămas-bun de la el, cerîndu-i îngăduința de a veni iarăși a doua zi.

Și, cînd ajunsei la palatul nostru, flăcăul îmi zise :

— Cum stă treaba ?

Şi îi înşirai toate cîte se petrecuseră, zugrăvindu-i piatra de parcă o ţineam între degete. Iar el îmi spuse :

— Lucrul este lesne. Ci astăzi e prea tîrziu ; da mîine, inşallah ! am să-ţi dau zece diamante întru totul asemenea cu cel pe care mi l-ai zugrăvit...

Cînd povestea ajunse aici, Şeherezada văzu zorii mijind şi, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute treizeci şi treia noapte

Urmă :

...Lucrul este lesne. Ci astăzi e prea tîrziu ; da mîine, inşallah ! am să-ţi dau zece diamante întru totul asemenea cu cel pe care l-ai zugrăvit.

Şi, într-adevăr, a doua zi dimineaţa flăcăul ieşi în grădina palatului şi, peste un ceas, îmi aduse cele zece diamante, toate de o frumuseţe întru totul aidoma cu a diamantului sultanului, şlefuite în chip de ou de porumbel şi limpezi ca ochiul soarelui. Iar eu plecai să le înfăţişez sultanului, spunîndu-i :

— O, stăpîne al meu, iartă-mă pentru preapuţinul acesta. Da n-am avut cum să rostuiesc numai un diamant şi am fost nevoit să-ţi aduc o testea de zece. Da tu poţi să alegi, şi pe urmă să le arunci pe cele care n-au să-ţi placă !

Şi sultanul puse pe vizirul cel mare să deschidă sipeţelul de smalţ în care se aflau pietrele şi rămase vrăjit de strălucirea şi de frumuseţea lor, şi tare uluit văzînd că erau într-adevăr zece, toate asemeni cu cel pe care îl avea, aidoma.

Şi după ce se dezmeteci din uluirea aceea, se întoarse înspre vizir şi, fără a-i grăi o vorbă, îi făcu din mînă un semn care spunea: „Ce trebuie să fac?“ Şi vizirul răspunse, în acelaşi fel, cu un semn care vroia să zică: „Trebuie să-i dai fata!“

Şi numaidecît se deteră poruncile ca să se facă toate pregătirile pentru nunta noastră. Şi fură chemaţi cadiul şi martorii, care scriseră senetul de căsătorie, acolo pe loc. Şi cînd hrisovul cel legiuit fu întocmit, mi-l înmînară, după orînduirea îndătinată. Şi, întrucît ţinusem ca flăcăiandrul, pe care i-l înfăţişasem sultanului ca pe ruda mea cea mai apropiată, să fie de faţă la ceremonie, mă grăbii să-i arăt senetul, ca să-l citească în locul meu, dat fiind că eu nu ştiam nici să citesc, nici să scriu. Şi după ce îl citi cu glas tare de la un cap la altul, mi-l dete îndărăt, spunîndu-mi:

— Este făcut după toate regulile şi după datină. Şi iacătă-te însurat legiuit cu fata sultanului.

Pe urmă mă luă de-o parte şi îmi spuse:

— Toate astea sînt bune, Mahmud, da acuma vreau să-ţi cer o făgăduială!

Iar eu răspunsei:

— Eh, pe Allah! ce făgăduială poţi tu să-mi ceri care să fie mai mare decît aceea de a-ţi da şi viaţa mea, care-i de mult a ta!

Iar el zîmbi şi îmi spuse:

— Mahmud! Nu vreau să te bucuri de căsătoria ta, pînă ce nu am să-ţi dau eu învoire de-a o începe. Întrucît mai este un lucru pe care trebuie să-l fac eu mai înainte!

Şi răspunsei:

— A asculta înseamnă supunere!

Încît, atunci cînd sosi şi noaptea începăturii, intrai la fata sultanului. Ci, în loc să fac ceea ce face soţul în atare împrejurare, eu mă aşezai departe de ea, în ungherul meu,

în pofida dorinței. Și mă mulțumeam numai să mă uit la ea de departe, amărunțindu-i cu ochii desăvîrșirile. Și tot așa făcui și în cea de a doua noapte, și în cea de a treia noapte, măcar că în fiecare dimineață mama soției mele venea, cumu-i datina, s-o întrebe cum a fost noaptea, spunîndu-i: „Nădăjduiesc de la Allah că nu s-a întîmplat nici o supărare și că dovada fecioriei tale s-a făcut!" Ci soția mea răspundea! „Nu mi-a făcut încă nimic!"

Drept care, în dimineața celei de-a treia zile, mama soției mele se mohorî pînă peste marginile mohorălii, și strigă:

— O, ce năpastă pe noi! pentru ce ne batjocorește soțul tău într-un chip atîta de greu, și de ce stăruie a nu vroi să-ți facă începătura? Și ce-au să gîndească despre purtarea aceasta de rîs rudele noastre și robii noștri? Și n-au ele tot temeiul să creadă că nedorința aceasta se trage de la vreo pricină despre care e greu să faci dovada, ori de la cine știe ce belea amarnică?

Și, plină de spaime, se duse, în dimineața acelei a treia zile, să-i povestească treaba sultanului, care zise:

— Dacă în noaptea aceasta nu-i mîntuie fecioria, am să-l sugrum!

Iar vorbele acestea ajunseră la urechile copilandrei soția mea, care veni și-mi le aduse.

Eu atunci nu pregetai să-i dau de știre flăcăului cumu-i treaba. Iar el îmi spuse:

— Mahmud, acum se poate! Ci, pînă a-i mîntui fetia, mai trebuie încă ceva, și anume să-i ceri, cînd ai să fii numai tu cu ea, să-ți dea o brățară pe care o poartă la mîna dreaptă. Iar tu s-o iei și să mi-o aduci numaidecît. Pe urmă are să fie cu putință să-ți îndeplinești datorința și să-i mulțumești pe mamă și pe tată.

Iar eu răspunsei:

— Ascult și mă supun!

Și cînd rămăsei singur cu fata, la căderea nopții, îi spusei :

— Allah fie cu tine ! chiar ai tu dorința să-ți dau în noaptea aceasta plăcerea și bucuria ?

Ea îmi răspunse :

— Am dorința aceasta, într-adevăr.

Eu urmai :

— Atunci, dă-mi brățara pe care o porți la mîna dreaptă !

Iar domnița strigă :

— Eu vreau să ți-o dau, da nu știu ce are să se poată întîmpla cînd am să las în mîinile tale această brățară-talisman ce mi-a fost dăruită de doica mea pe cînd eram copilă mică.

Și, spunînd aceasta, scoase brățara de la mînă și mi-o dete. Iar eu ieșii pe dată și mă dusei să i-o înmînez prietenului meu, flăcăul, care îmi spuse :

— Este chiar cea care îmi trebuia ! Acuma, poți să te întorci să-ți faci treaba.

Iar eu detei fuga în odaia de nuntă, ca să-mi împlinesc făgăduiala în ce privește luarea în stăpînire, și în felul acesta să mulțumesc pe toată lumea.

Or, începînd din clipa cînd să mă bucur de soția mea, care mă aștepta întru totul pregătită în patul ei, nu mai știu, o, fratele meu, ce mi s-a întîmplat. Tot ce știu este că am văzut deodată odaia și palatul cum se surupă ca într-un vis, și m-am trezit culcat sub cerul gol, în mijlocul casei celei dărăpănate unde dusesem maimuțoiul cînd îl cumpărasem. Și eram fără hainele mele cele bogate, și pe jumătate gol, sub zdrențele ticăloșiei mele de mai înainte. Și cunoscui haina mea cea veche, cîrpită cu petece de toate culorile, și ciomagul meu de derviș cerșetor, și turbanul meu cel ciuruit de găuri ca un ciur de pasărar.

La priveliștea aceasta, o, fratele meu, nu prea pricepeam cam ce vrea să însemne totul, și mă întrebam : „Ya Mahmud, au ești treaz sau dormi ? Visezi, ori ești cu

adevărat Mahmud, dervişul cerşetor?" Şi, după ce îmi venii în simţiri, mă ridicai şi mă scuturai, cum îl văzusem pe maimuţoi mai înainte. Da rămîneam tot aşa cum eram, un fiu sărac de om sărac, şi nimic mai mult.

Atunci, cu sufletul zdrobit şi cu minţile risipite, plecai să rătăcesc fără să prea ştiu încotro, cugetînd la ursita cea de nepriceput, care mă adusese în starea aceea. Şi, hoinărind aşa, ajunsei într-o uliţă nu prea umblată, unde văzui, stînd jos pe un preşuleţ şi avînd dinainte-i o rogojină mică plină cu hîrtii scrise şi cu felurite lucruri de ghicit, un maghrebin din Barbar.

Iar eu, fericit de acea întîlnire, mă apropiai de maghrebin, cu gîndul de a-l pune să-mi tragă ursita şi să-mi tălmăcească horoscopul, şi îi aruncai un salamalek, la care el îmi răspunse. Şi şezui jos pe pămînt, cu picioarele strînse sub mine, mă ghemuii dinaintea lui şi îl rugai să cerceteze Nevăzutul pentru mine.

Atunci maghrebinul, după ce mă măsură cu nişte ochi prin care treceau limbi de cuţite, strigă :

— O, dervişule, au nu tu ai fost cel păgubit de o ursită ticăloasă care te-a despărţit de soţia ta ?

Iar eu grăii :

— Hei, uallah ! hei, uallah ! ba eu sînt !

El îmi spuse :

— O, săracul de tine ! Maimuţoiul pe care l-ai cumpărat pe cinci drahme de argint, şi care s-a preschimbat aşa, dintr-odată, într-un flăcăiandru plin de gingăşie şi de frumuseţe, nu este o făptură omenească dintre fiii lui Adam, ci un ginn de rău soi. Şi nu s-a slujit de tine decît ca să-şi ajungă ţinta. Află, într-adevăr, că el de multă vreme este îndrăgostit cu patimă de fata sultanului, chiar aceea cu care te-a pus să te însori. Ci întrucît, în pofida tuturor puterilor lui, nu putea să se apropie de ea, dat fiind că fata purta o brăţară-talismanică, s-a folosit de mijlocirea ta ca să pună mîna pe brăţara aceea şi ca să pună stăpînire nepedepsit pe domniţă. Da eu nădăjduiesc

că nu peste mult am să spulber puterea amarnică a acestui supus ticălos, care-i unul dintre ginnii cei spurcaţi care s-au răzvrătit împotriva legii stăpînului nostru Soleiman — cu el fie rugăciunea și pacea !

Și după ce grăi astfel, maghrebinul luă o foaie de hîrtie, scrise pe ea niște litere încurcate, și mi-o dete spunînd :

— O, dervișule, să nu ai vreo îndoială în ce privește strălucirea ursitei tale, întremează-ţi sufletul și du-te acolo unde am să-ţi arăt. Și acolo să aștepţi pînă ce are să se ivească o ceată de oameni, la care să te uiţi cu luare-aminte. Și cînd a-i să-l vezi pe acela care va părea să le fie căpetenie, să-i dai răvașul acesta ; iar el are să-ţi împlinească dorinţele !

Pe urmă îmi dete îndrumările de trebuinţă spre a ajunge la locul despre care era vorba, și adăugă :

— În ce privește plata pe care mi-o datorezi, ai să mi-o dai cînd ursita are să ţi se împlinească !

Eu atunci, după ce îi mulţumii maghrebinului, luai răvașul și pornii la drum înspre locul pe care mi-l arătase. Și mersei, pe drumul acela, toată noaptea și toată ziua următoare, și încă o parte din cea de a doua noapte. Și ajunsei atunci la o cîmpie goală în care nu se afla drept toată vietatea decît ochiul cel nevăzut al lui Allah și iarbă sălbatică. Și șezui jos și așteptai cu nerăbdare ceea ce avea să mi se întîmple. Și auzii împrejurul meu ca un fel de zbor de păsări de noapte pe care nu le vedeam. Și spaima de pustietate începea să-mi facă inima să tremure, iar frica de noapte îmi umplea sufletul. Și iacătă că deodată zării, la o oarecare depărtare, o mulţime mare de făclii ce păreau că vin singure înspre mine. Și în curînd putui să întrezăresc și mîinile care le purtau ; ci oamenii care aveau mîinile acelea rămîneau în golul nopţii, iar ochii mei nu îi vedeau. Și o mulţime fără de sfîrșit de făclii, purtate de niște mîini fără de stăpîni, trecură în

felul acesta perechi-perechi pe dinaintea mea. Şi într-un sfîrşit, văzui, înconjurat de un număr mare de lumini, un rege stînd în jeţul său, îmbrăcat în strălucire. Şi, cînd ajunse dinaintea mea, mă privi şi mă scrută îndelung, în vreme ce genunchii mei se loveau între ei de spaimă, şi îmi spuse :

— Unde este răvaşul de la prietenul meu, maghrebinul Barbari ?

Iar eu atunci îmi întării inima şi, înaintînd, îi întinsei răvaşul, pe care el îl desfăcu şi îl citi, pe cînd alaiul se oprise. Iar el strigă la careva pe care nu îl vedeam :

— Ya Atraş, vino încoace !

Şi numaidecît, ieşind din beznă, se ivi un sol gata împodobit, care sărută pămîntul dinaintea regelui. Şi regele îi spuse :

— Du-te degrabă la Cairo, pune-l în lanţuri pe ginnul cutare, şi adu-mi-l fără de zăbavă !

Iar solul se supuse şi pieri pe dată. Or, peste un ceas, solul se întoarse aducîndu-l în lanţuri pe flăcăiandrul meu, care se făcuse cumplit de văzut şi hîd de privit. Iar regele răcni la el :

— Pentru ce, o, blestematule, i-ai răpit acestui adamit îmbucătura ? Şi pentru ce i-ai înfulecat-o tu ?

Iar el răspunse :

— Îmbucătura este încă neatinsă, iar eu am gătit-o.

Şi regele zise :

— Trebuie să-i dai pe dată îndărăt brăţara-talisman fiului acesta de adamit, că, de nu, vei avea a face cu mine !

Ci ginnul, care era un ticălos împieliţat, răspunse mîndru :

— Brăţara este la mine şi nimeni nu are să mi-o ia !

Şi, rostind acestea, căscă o gură cît o şură şi aruncă în ea brăţara ce se afundă în lăuntru-i. Cînd văzu aşa, regele acela de noapte ridică mîna şi, aplecîndu-se, îl

înfășcă pe ginn de ceafă și, învîrtindu-l ca pe o praștie, dete cu el de pămînt, strigîndu-i :

— Ca să te înveți minte !

Și dintr-o izbitură îi mestecă lungimea cu lățimea. Pe urmă porunci uneia dintre mîinile purtătoare de făclie să scoată brățara din lăuntrul acelui trup fără de viață, și să mi-o dea. Lucru care fu îndeplinit pe loc. Și, o, fratele meu, de îndată ce brățara-talisman fu în mîinile mele, regele și tot sultanatul lui...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute treizeci și patra noapte

Urmă :

....Și, o, fratele meu, de îndată ce brățara-talisman fu în mîinile mele, regele și tot sultanatul lui de mîini pieriră, iar eu mă pomenii iarăși îmbrăcat cu hainele mele cele scumpe, în palatul meu, în chiar odaia soției mele. Și pe ea o găsii cufundată într-un somn adînc. Ci, de cum îi pusei brățara la mînă, se trezi și scoase un țipăt de bucurie cînd mă văzu. Iar eu, ca și cum nimic nu s-ar fi petrecut în răstimp, mă alipii de ea. Iar ce-a mai fost este taina credinței musulmane, o, fratele meu. Iar a doua zi tatăl și mama ei fură pînă peste poate de bucuroși, văzîndu-mă îndărăt după atîta lipsă, și uitară, așa de mare le era bucuria de-a ști isprăvită fetia copilei lor, să mă mai iscodească în privința aceasta. Și de-atunci trăim laolaltă în palatul acesta, în tihnă și în bună-învoire. Iar la un timp de la nunta mea sultanul, socrul meu, tatăl soției mele, muri fără a lăsa vreun urmaș de parte bărbă-

tească și, întrucît eram însurat cu fata lui, îmi lăsă mie ca moștenire scaunul său de domnie. Și ajunsei ce sînt și acuma, o, fratele meu. Ci Allah este cel mai mare. Și de la el ne tragem, și la el avem să ne întoarcem.

Și sultanul Mahmud, după ce îi istoriri astfel povestea lui prietenului său cel proaspăt, sultanul-derviș, îl văzu pe acesta pînă peste poate de minunat de o întîmplare atîta de ciudată, și îi spuse :

— Nu te minuna, o, fratele meu ; căci tot ceea ce este scris, se împlinește, și nimic nu este peste putință la vrerea Aceluia carele a zămislit tot ! Și-acuma, după ce m-am arătat față de tine în deplinătatea adevărului, fără a mă teme că m-aș micșora în ochii tăi dezvăluindu-ți obîrșia mea umilă, ci anume tocmai pentru ca pilda mea să-ți fie o mîngîiere, și ca să nu te socoți mai prejos decît mine ca stirpe și ca stepană, poți să fii prieten cu mine în toată liniștea ; întrucît niciodată nu am să mă socotesc îndrituit, după toate cîte ți-am povestit, să mă îngîmf de starea mea față de tine, o, fratele meu !

Pe urmă adăugă :

— Iar pentru ca starea ta să fie mai limpede, o, fratele meu de obîrșie și de cin, am să te căftănesc ca mare vizir al meu. Și așa ai să fii mîna mea cea dreaptă, și sfetnic al faptelor mele ; și nimic nu are să se facă în împărăție fără de mijlocirea ta și fără ca priceperea ta să fi încuviințat mai înainte !

Și, fără a mai amîna, sultanul Mahmud îi chemă pe emirii și pe mai-marii împărăției sale și le porunci să-l știe pe sultanul-derviș de vizirul-cel-mare, și îl îmbrăcă cu chiar mîinile sale într-o haină mîndră de falā, și îi dete în seamă turana domnească.

Și proaspătul mare-vizir ținu divan în chiar ziua aceea, și tot așa și în zilele care urmară, împlinindu-și datorințele slujbei cu atîta duh al dreptății și al nepărtinirii, încît lumea, aflînd de noua stare a lucrurilor, venea

din afundurile țării spre a-și înfățișa jalbele și spre a se supune hotărîrilor lor, luîndu-l de singur judecător al pricinilor lor. Iar el punea atîta înțelepciune și atîta chibzuială în județele sale, încît îi aduceau mulțumire și laudă pînă și cei împotriva cărora se rosteau hotărîrile lui. În ce privește clipele de răgaz, apoi pe acestea și le petrecea laolaltă cu sultanul, cu care ajunsese soț nedespărțit și prieten la toartă.

Or, într-o zi, sultanul Mahmud, simțindu-și cugetul pustiu, se duse degrabă la prietenul său și îi spuse :

— O, frate și vizir al meu, astăzi mi-e inima grea în piept, și cugetul mi-e pustiu.

Iar vizirul, sultanul de odinioară al țării Arabiei, răspunse :

— O, rege al vremilor, bucuriile și necazurile sînt în noi și numai inima noastră le zămislește. Ci adesea vederea lucrurilor din afara noastră poate să ne schimbe starea sufletului. Ai încercat astăzi asupra ochilor tăi priveliștea lucrurilor din afară ?

Iar sultanul răspunse :

— O, vizire al meu, am încercat astăzi asupra ochilor mei priveliștea nestematelor din vistieria mea, și le-am luat una cîte una în mîinile mele, și rubinele, și smaraldele, și safirele, și gemmele de toate felurile de culori ; ci ele nu m-au îndemnat nicidecum înspre voioșie, iar sufletul mi-a rămas mohorît și inima tristă. Și m-am dus pe urmă în haremul meu, și mi-am petrecut privirile peste toate neamurile mele de femei, și albe, și oacheșe, și bălaie, și arămii, și negre, și grase, și gingașe, ci nici una dintre ele nu a izbutit să-mi risipească tristețea. Și mi-am cercetat pe urmă grajdurile, și m-am uitat la caii, și la iepele și la cîrlanii mei, ci toată frumusețea lor nu a putut să miște vălul care întunecă lumea dinaintea ochilor mei. Și acuma vin la tine, o, vizire al meu plin de înțelepciune, ca să găsești tu un leac pentru starea mea, sau să-mi spui niște vorbe tămăduitoare.

Iar vizirul răspunse :

— O, doamne al meu, ce-ai zice de un drum pe la lăcașul nebunilor, pe la maristan, pe care de atîtea ori am vrut să-l vedem împreună, fără să fi ajuns încă la el ? Mă gîndesc că, într-adevăr, nebunii sînt niște făpturi dăruite cu alt fel de înțelegere decît a noastră, și că ei văd între lucruri niște legături pe care cei care nu sînt nebuni nu le bagă niciodată în seamă, și că sînt cercetați de duhuri. Și poate că drumul acesta are să ridice tristețea care apasă pe sufletul tău și are să-ți ușureze pieptul !

Iar sultanul răspunse :

— Pe Allah, o, vizire al meu, hai să-i vedem pe nebunii din maristan !

Atunci sultanul și vizirul său, sultanul-derviș de odinioară, ieșiră din palat, fără a lua nici un fel de alai cu ei, și se duseră, fără a se mai opri pe undeva, drept la maristan, adică la casa de nebuni. Și intrară și se preumblară peste tot ; spre uimirea lor cea mare, nu găsiră acolo pe nimenea în afară de chelar și de paznici ; cît despre nebuni, nu se afla nici umbră, nici mireasmă de vreunul. Și sultanul îl întrebă pe chelar :

— Unde sînt nebunii ?

Iar el răspunse :

— Pe Allah, o, doamne al meu, nu mai găsim nebuni de un lung răspăr de vreme, și pricina acestei sărăcii nu poate să stea decît în slăbirea deșteptăciunii la făpturile lui Allah !

Pe urmă adăugă :

— Ci totuși, o, rege al vremilor, am putea să-ți arătăm trei nebuni care se află aici de o bucată de vreme, și care ne-au fost aduși, unul după altul, de niște oameni de vază, care ne-au oprit să-i arătăm cuiva, fie acela mic ori mare. Ci nimica nu poate să-i fie ascuns stăpînului nostru sultanul !

Şi mai adăugă :

— Aceştia, fără de nici o îndoială, sînt nişte mari învăţaţi, căci toată ziua citesc în cărţi !

Şi îi duse, pe sultan şi pe vizir, la nişte odăi lăturalnice, apoi, cuviincios, îi lăsă singuri.

Iar sultanul Mahmud şi vizirul său văzură trei inşi tineri legaţi cu lanţuri de un zid, dintre care unul citea, pe cînd ceilalţi doi ascultau cu luare-aminte. Şi tustrei erau frumoşi, bine făcuţi, şi nu dădeau nici un semn de sminteală ori de nebunie. Şi sultanul se întoarse înspre tovarăşul său şi îi zise :

— Pe Allah, o, vizire al meu, necazul acestor trei tineri trebuie să fie un necaz tare de-a mirare, iar povestea lor o poveste nemaipomenită !

Şi se întoarse înspre ei şi le spuse :

— Voi într-adevăr din pricina nebuniei aţi fost închişi în maristanul acesta ?

Iar ei răspunseră :

— Nu, pe Allah, nu sîntem nici nebuni, nici smintiţi, o, rege al vremilor, şi nu sîntem nici baremi nerozi ori tîmpi. Da atîta de ciudate sînt întîmplările noastre, şi atîta de nemaipomenite istoriile, că, de-ar fi însăilate cu acul pe colţul ochilor noştri, ar fi o învăţătură mîntuitoare pentru aceia care ar fi în stare s-o sloveneascǎ !

Iar sultanul şi vizirul, la vorbele acestea, şezură jos dinaintea celor trei tineri legaţi în lanţuri, spunînd :

— Urechea noastră-i deschisă, şi-i gata să vă asculte !

Atunci cel dintîi, acela care citise din carte, spuse :

POVESTEA CELUI DINTÎI NEBUN

Eu de meserie, o, stăpînii mei şi cunună peste capul meu, am fost neguţător în sukul mătăsarilor, aşa cum înaintea mea fuseseră părintele şi părintele părintelui meu. Şi, ca marfă, nu vindeam decît lucruri indieneşti,

de toate felurile și de toate culorile, da numai la prețuri tare ridicate. Și vindeam și cumpăram cu cîștig și cu agoniseală mare, cum e datul la negutătorii cei mari.

Or, într-o zi, stam ca de obicei în prăvălia mea, cînd se ivi o bătrînă care îmi ură ziuă-bună și mă cinsti cu salamalekul ei. Iar ei îi răspunsei la urări și la vorbele îndătinate, cînd ea șezu jos pe marginea tejghelei mele și mă iscodi, zicînd :

— O, stăpîne al meu, ai marfă de soi adusă chiar din țara Indului ?

Eu răspunsei :

— O, stăpînă a mea, am cu ce să te mulțumesc în prăvălia mea.

Iar ea spuse :

— Scoate-mi o stofă dintre acelea, ca s-o văd.

Iar eu mă ridicai și trăsei, anume pentru ea, din dulapul ținut departe, un vig de stofă indienească de cel mai mare preț, și i-o pusei dinainte. Iar ea o luă și, după ce o cercetă, fu pe deplin mulțumită de frumusețea ei și îmi spuse :

— O, stăpîne al meu, cu cît dai stofa aceasta ?

Eu răspunsei :

— Cu cinci sute de dinari.

Iar ea își scoase numaidecît punga și îmi numără cei cinci sute de dinari de aur ; pe urmă luă stofa și plecă în calea ei. Iar eu, o, stăpîne și sultan al nostru, îi vîndui în felul acesta o marfă care nu mă costase decît o sută cincizeci de dinari. Și îi mulțumii Atotatedătătorului pentru binefacerile sale.

Or, a doua zi, bătrîna veni iar la mine și îmi mai ceru o stofă, și mi-o plăti tot cu cinci sute de dinari, și plecă apoi cu tîrguiala și cumpărătura ei. Și, iarăși, veni și în ziua următoare să cumpere de la mine încă o bucată de stofă indienească, pe care mi-o plăti pe loc ; și, o, doamne sultane al meu, tot așa făcu vreme de cincisprezece zile la rînd, cumpără și plăti mereu la fel.

Și, în cea de a șaisprezecea zi, o văzui cum vine ca de obicei și își alege o bucată. Și tocmai se pregătea să mi-o plătească, cînd văzu că nu avea punga la ea, și îmi spuse :

— Ya Khawaga, pesemne că mi-am lăsat punga acasă.

Iar eu răspunsei :

—Ya setti, nu-i nici un zor. Dacă vrei să-mi aduci banii mîine, vei fi binevenită ; de nu, tot binevenită ai să fii !

Ci ea se lepădă, spunînd că niciodată nu s-ar învoi să primească o marfă pe care nu a plătit-o, iar eu, la rîndu-mi îi spusei de mai multe ori :

— Poți s-o iei, pe temeiul prieteniei noastre și pe prețuirea pe care o am pentru tine !

Și începu între noi o înfruntare de mărinimii, ea nevroind să primească, iar eu vroind să dau. Întrucît, o, doamne al meu, se cădea ca, după ce dobîndisem atîta cîștig de pe urma ei, să mă port frumos cu ea, ba eram gata, la nevoie, să-i dau pe degeaba chiar una ori două bucăți de stofă. Ci, la urmă, îmi zise :

— Ya Khawaga, văd că niciodată n-avem să ajungem a ne înțelege dacă o ținem tot așa. Încît, cel mai lesne ar fi să-mi faci hatîrul de a mă însoți pînă acasă, ca să-ți capeți prețul pentru marfa ta.

Eu atunci, nevroind s-o supăr, mă sculai, închisei prăvălia și pornii după ea.

Și merserăm, ea înainte, iar eu la zece pași în urma ei, pînă ce ajunserăm la intrarea în ulița pe care se afla casa. Atunci se opri și scoțînd din sîn o năframă îmi spuse :

— Trebuie să primești a te lăsa legat la ochi cu năframa aceasta.

Iar eu, cu totul nedumerit de o ciudățenie ca aceea, o rugai cuviincios să-mi spună pentru care pricină. Și ea îmi spuse :

— Pentru aceea că pe ulița aceasta pe care avem s-o străbatem se află niște case cu ușile deschise și unde

femeile stau, cu fața dezvelită, în odaia de la intrare; și-așa că s-ar putea ca privirea ta să cadă pe vreuna dintre ele, măritată ori fată, iar inima ta s-ar putea ispiti atunci în vreo încurcătură de dragoste, și ai fi tare necăjit în viața ta; întrucît, în această mahala a orașului, se află destule chipuri de femei măritate ori de fecioare, atîta de frumoase că l-ar ispiti pînă și pe schivnicul cel mai cucernic. Iar eu tare mă tem pentru tihna inimii tale...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute treizeci și cincea noapte

Urmă:

...întrucît, în această mahala a orașului, se află destule chipuri de femei măritate ori de fecioare, atîta de frumoase că l-ar ispiti pînă și pe schivnicul cel mai cucernic. Iar eu tare mă tem pentru tihna inimii tale. Eu, la astea, gîndii: „Pe Allah, bătrîna aceasta nu are gînduri necurate". Și mă supusei la ce îmi cerea. Ea atunci mă legă la ochi cu năframa și mă făcu astfel să nu mai văd nimic.

Mă luă pe urmă de mînă și merse cu mine pînă ce ajunserăm dinaintea unei case, unde bătu în poartă cu veriga de fier. Și ni se deschise pe dată, din lăuntru. Și, de cum intrarăm, călăuza mea cea bătrînă îmi dete jos năframa, iar eu văzui uluit că eram într-o încăpere împodobită și îmbrăcată cu toată strălucirea saraiurilor împărătești. Și, pe Allah! o, doamne și sultane al nostru, în viața mea nu mai văzusem ceva asemenea, nici nu visasem niște lucruri atîta de minunate.

Estimp, bătrîna mă rugă s-o aștept în odaia în care mă aflam, și care da într-o sală încă și mai frumoasă, cu perdele. Și, lăsîndu-mă singur în odaia aceea, din care puteam să zăresc tot ce se petrece în cealaltă, plecă.

Și iacătă! văzui la intrarea în cea de a doua sală, aruncate claie peste grămadă într-un colț, toate stofele cele de preț pe care i le vîndusem bătrînei. Și îndată intrară două tinerele ca două lune, aducînd fiecare cîte o găleată plină cu apă de trandafiri. Și își puseră găleţile jos pe lespezile de marmoră albă și, ducîndu-se la grămada de stofe scumpe, luară una la întîmplare și o despicară în două, ca pe o cîrpă de vase. Pe urmă, fiecare se duse la găleata ei și suflecîndu-și mînecile pînă la subsuoară băgară bucata de stofă scumpă în apa de trandafiri, și începură să ude și să spele lespezile, și să le șteargă apoi cu alte bucăţi din stofele mele cele scumpe, și, într-un sfîrșit, să le frece și să le lustruiască cu ce mai rămînea din stofele care costaseră cinci sute de dinari fiecare. Și cînd acele fetișcane își sfîrșiră treaba, și cînd marmora se făcu ca argintul, acoperiră podeaua cu niște preșuri atîta de frumoase în cît, dacă aș fi vîndut prăvălia mea întreagă, tot n-aș fi dobîndit banii trebuitori spre a-l putea cumpăra chiar și pe cel mai sărăcăcios dintre ele. Și peste preșurile acelea fetele așternură un chilim de lînă de capră înmiresmat cu mosc și niște perne umplute cu pene de struţ. După care, aduseră cincizeci de bucăţi de atlaz de zarafir și le rînduiră frumos împrejurul chilimului din mijloc ; pe urmă ieșiră din odaie.

Și, iacătă ! perechi-perechi, intrară niște fete ţinîndu-se de mînă și care veniră și se rînduiră fiecare dinaintea cîte uneia dintre bucăţile cele pătrate de atlaz, și, întrucît ele erau cincizeci, se aflară așezate astfel, într-o desăvîrșită rînduială, dinaintea atlazurilor acelea.

Și, iacătă ! sub un baldachin purtat de zece lune de frumuseţe, se ivi la intrarea în sală o fetișcană, atîta de orbitoare în albeaţa sa și în strălucirea ochilor ei

cei negri, că ochii mei se închiseră singuri. Și cînd îi deschisei iar, o văzui lîngă mine pe bătrîna care mă călăuzise acolo, și care mă pofti s-o însoțesc spre a mă înfățișa fetișcanei ce se și tolănise galeș pe chilimul de la mijloc, între cele cincizeci de fete stînd în picioare pe bucățile de atlaz. Iar eu, nu fără o mare tulburare, mă văzui ațintit așa de privirile celor cincizeci și una de perechi de ochi negri, și îmi zisei : „Nu este putere și izbăvire decît întru Allah cel preamărit și preaînalt ! E vădit că moartea mea o vor!“

Or, cînd ajunsei dinaintea ei, copilandra crăiță îmi zîmbi, îmi ură bun venit și mă pofti să stau jos pe chilim lîngă ea. Și, tare încurcat și fîstîcit, șezui, ca să mă supun ei, iar ea îmi spuse :

— O, tinere, ce zici de mine și de frumusețea mea ? Și socoți că aș putea să-ți fiu soție ?

Iar eu, la vorbele acestea, uluit pînă peste marginile uluirii, răspunsei :

— O, stăpîna mea, cum aș cuteza să mă cred vrednic de un hatîr ca acela ? Căci, cu adevărat, eu nu mă socot la un preț atît de mare încît să ajung un rob, ori, încă și mai puțin, dinaintea ta !

Ci ea urmă :

— Nu, pe Allah, o, tinere, vorbele mele nu cuprind nici un vicleșug, și nu este nimica amăgitor în spusele mele, care-s din inimă. Răspunde-mi, dar, la fel de curat, și alungă-ți din minte toată spaima, întrucît inima mea este plină pînă sus de dragostea pentru tine !

La vorbele acestea, pricepui, o, doamne sultane al nostru, pricepui, fără putință de îndoială, că fetișcana avea cu adevărat de gînd să se mărite cu mine, ci fără să fiu în stare a ghici pentru care pricină mă alesese tocmai pe mine dintre miile de tineri, nici de unde știa de mine. Și, pînă la urmă, îmi zisei : „O, Cutărică, ceea ce este de nepătruns are însușirea de a nu cere gînduri chinuitoare.

Nu căuta, așadar, să înțelegi, și lasă lucrurile să-și urmeze calea." Și răspunsei :

— O, stăpînă a mea, dacă într-adevăr nu spui asta ca să le faci pe fetele acestea să rîdă de mine, adu-ți aminte de zicala ce spune : Cînd drugu-i roșu, este gata pentru ciocan ! Or, socot că inima mea este atîta de aprinsă de dorință, încît e vremea să împlinim împreunarea noastră. Spune-mi, dar, pe viața ta ! ce trebuie să-ți aduc ca zestre și ca avere din parte-mi !

Iar ea răspunse zîmbind :

— Zestrea și averea sînt de mult date, și nu ai a te îngriji de ele.

Și adăugă :

— Întrucît așa-i și dorința ta, am să trimit pe dată după cadiu și după martori, spre a putea să fim uniți fără de amînare.

Și, într-adevăr, o, doamne al meu, cadiul și martorii nu zăboviră să vină. Și înnodară nodul, cumu-i pravila. Și fuserăm însurați fără de amînare. Și toată lumea plecă, după împlinirea datinei. Iar eu mă întrebam : „O, Cutărică, visezi ori ești treaz ?" Și-apoi fu iarăși cu totul altceva cînd ea le porunci roabelor sale cele frumoase să gătească hammamul pentru mine, și să mă îndrume acolo. Și fetele mă poftiră să intru într-o odaie de scaldă înmiresmată cu aloe de la Comorin, și mă deteră pe seama scăldătoarelor care mă dezbrăcară și mă frecară și mă scăldară de mă făcură mai ușor ca păsările. Pe urmă turnară pe mine parfumurile cele mai alese, mă îmbrăcară cu găteli bogate și îmi aduseră tot felul de răcoritoare și de sorbeturi. După care, mă scoaseră din hammam și mă duseră în odaia soției mele, care mă aștepta împodobită numai cu frumusețea ei.

Și ea veni numaidecît la mine, și mă munci cu o patimă uluitoare.

Și trăirăm împreună, o, rege al vremilor, douăzeci de nopți la rînd, peste măsură de bucuroși și de fericiți. Și

după acest răstimp, gîndul la maică-mea veni de se înfățișă în mintea mea, și îi spusei copilandrei soția mea :

— Ya setti, iacătă că a și trecut o grămadă de vreme de cînd lipsesc de acasă, iar maică-mea, care nu mai are nici un fel de știre despre mine, trebuie să fie tare îngrijorată. Pe deasupra, treburile negustoriei mele tare or mai fi lîncezit pesemne în toate zilele acestea cîte au trecut.

Iar ea îmi răspunse :

— Nu te necăji ! Și mă învoiesc cu dragă inimă să te duci s-o vezi pe mama ta și s-o liniștești. Ba poți, începînd de-acum, să te și duci în fiecare zi și să-ți vezi de daraveli, dacă-ți place ; ci vreau ca de fiecare dată să vină să te ia bătrîna mea și tot ea să te aducă înapoi

Iar eu răspunsei :

— Nu este nimica împotrivă !

Cu aceasta, bătrîna cea de la început veni la mine, îmi puse o năframă peste ochi, mă duse la locul unde mă legase la ochi întîia oară și îmi spuse :

— Să te întorci aici deseară, la ceasul rugăciunii, și ai să mă găsești chiar în locul acesta, ca să te duc la soția ta.

Și, cu vorbele acestea, mă dezlegă la ochi și plecă.

Iar eu zorii să alerg la mine acasă, unde o găsii pe maică-mea copleșită de jale și scăldată de lacrimile deznădejdii, trudindu-se să-și coase hainele de doliu. Și, de cum mă zări, se repezi la mine și mă cuprinse în brațe, plîngînd de bucurie ; iar eu îi zisei :

— Nu mă plînge, o, maică a mea, și înseninează-ți ochii, întrucît lipsa aceasta a mea m-a dus la o fericire la care n-aș fi cutezat să jinduiesc vreodată.

Și îi istorisii întîmplarea mea ce norocită, iar ea se minună cu bucurie :

— Ocrotească-te și lumineze-te Allah, o, fiul meu ! Da făgăduiește-mi că ai să vii să mă vezi în fiecare zi,

întrucît dragostea mea are trebuință să fie răsplătită cu iubirea ta.

Iar eu nu pregetai să-i fac făgăduiala aceea, dat fiind că soția îmi și dedese slobozenie să plec de acasă oricînd. După care îmi trecui ziua cu daraverile mele de vînzări și de cumpărări, în prăvălia din suk, iar cînd veni vremea mă întorsei la locul hotărît, unde o găsii pe bătrîna care mă legă la ochi ca de obicei și mă duse în palatul soției mele, spunîndu-mi :

— Așa este mai bine pentru tine, întrucît, așa cum ți-am mai spus, se află pe ulița aceasta o sumedenie de femei, măritate ori fete, care șed în tinda caselor lor și care toate nu au decît un dor, și-anume de a sorbi dragostea de pe drum așa cum adulmecă aerul și cum înghit apa pe care o beau ! Și ce s-ar face inima ta între năvoadele lor ?

Or, cînd ajunsei la saraiul în care locuiam acuma, soția mea mă primi cu o bucurie de nespus, iar eu răspunsei așa cum ilăul răspunde ciocanului. Iar cocoșul meu cel fără de creastă și fără de glas nu rămase mai prejos față de puicuța aceea ispititoare, și izbuti să nu se facă de ocară față de faima lui de viteaz dezbătelnic, întrucît, pe Allah ! o, stăpîne al meu, în noaptea aceea berbecul a dat nu mai puțin decît treizeci de izbituri de corn în oița aceea bătelnică, și nu și-a curmat truda decît atunci cînd potrivnica sa strigă aman, cerînd îndurare.

Și vreme de trei luni trăii așa mai departe viața aceasta neostenită, plină de înfruntări de noapte, de harțe de dimineață și de iureșuri de zi. Și în sufletul meu mă minunam în fiecare zi de ursita mea, zicîndu-mi : „Ce soartă norocoasă am avut de m-a dus la fetișcana aceasta pojarnică, și pe care mi-a dat-o de soție ! Și ce ursită ului-

toare ca aceea care odată cu bucăţica aceasta de unt proaspăt mi-a menit şi un sarai cum nu au nici regii !"

Şi nu trecea zi fără ca să încerc a afla de la robi numele şi cinul celei cu care mă însurasem fără s-o fi cunoscut şi fără să ştiu a cui fată este şi din ce neam se trage.

Ci, într-o bună zi, aflîndu-mă singur mai deoparte cu o arăpoaică tînără dintre roabele cele negre ale soţiei mele, o iscodii pe roabă în privinţa aceasta, spunîndu-i :

— Allah fie cu tine, o, copilandră binecuvîntată, o, albo în lăuntrul tău, spune-mi ce ştii despre stăpîna ta, iar vorbele tale am să le aşez adînc în cotlonul cel mai adumbrit al inimii mele.

Iar tînăra arăpoaică, tremurînd de spaimă, îmi răspunse :

— O, stăpîne al meu, povestea stăpînei mele este un lucru cu totul şi cu totul nemaiauzit ; ci, dacă ţi l-aş dezvălui mă tem să nu fiu dată morţii fără de izbăvire şi fără de zăbavă ! Tot ce pot să-ţi spun este că ea te-a băgat de seamă într-o zi în suk, şi că i-ai căzut cu drag.

Şi nu putui nimic să mai scot de la arăpoaică, peste cuvintele acestea. Ba chiar, întrucît stăruiam, mă ameninţă că se duce să-i povestească stăpînei sale încercarea mea de-a o ispiti la destăinuiri. Atunci, o lăsai să-şi cate de calea ei, iar eu mă întorsei la nevastă-mea ca să stîrnesc o zbînţuială fără de însemnătate.

Iar viaţa mea se scurgea în felul acesta, între plăceri năprasnice şi harţe drăgăstoase, pînă într-o după-amiază, cînd mă aflam în prăvălia mea, cu îngăduinţa soţiei mele, şi cînd, aruncîndu-mi privirile înspre uliţă, zării o copilandră cu iaşmacul pe faţă...

Cînd povestea ajunse aici, Şeherezada văzu zorii mijind şi, sfioasă, tăcu.

Urmă :

...Iar viaţa mea se scurgea în felul acesta, între plăceri năprasnice şi harţe drăgăstoase, pînă într-o după-amiază, cînd mă aflam în prăvălia mea, cu îngăduinţa soţiei mele, şi cînd, aruncîndu-mi privirile înspre uliţă, zării o copilandră cu iaşmacul pe faţă, care venea înspre mine, în chip făţiş. Iar cînd fu dinaintea prăvăliei mele, îmi aruncă salamalekul cel mai gingaş şi îmi spuse :

— O, stăpîne al meu, iată un cocoş de aur împodobit cu diamante şi cu nestemate, pe care degeaba m-am străduit să-l vînd la preţul potrivit, pe la toţi neguţătorii din suk. Ci aceia sînt nişte inşi fără gust şi fără subţirime la frumuseţi, întrucît mi-au răspuns că un asemenea giuvaier nu-i lesne de vîndut şi că nici n-ar putea să-l mărite cu vreun cîştig. De aceea am venit să ţi-l dau ţie, care eşti om de gust, la preţul pe care vei binevoi să-l hotărăşti singur !

Iar eu răspunsei :

— Nici eu nu am vreo trebuinţă de giuvaierul acesta. Dar ca să-ţi fac plăcerea, îţi dau pe el o sută de dinari, nici unul mai mult, nici unul mai puţin.

Iar copilandra răspunse :

— Ia-l, atunci, şi să-ţi fie o cumpărătură aducătoare de cîştig !

Iar eu, măcar că nu aveam cu adevărat nici o dorinţă să cumpăr cocoşul de aur, mă gîndii totuşi că pasărea aceea ar putea să-i facă plăcere soţiei mele, aducîndu-i aminte de virtuţile mele temeinice, şi pornii înspre dulapul meu, şi luai o sută de dinari. Ci, cînd vrusei să-i dau fetei, ea nu vroi să-i primească, zicîndu-mi :

—Într-adevăr, nu-mi sînt de nici un folos, şi nu doresc altă plată decît îngăduinţa de a mă lăsa să te

sărut numai o dată pe obraz. Și aceasta-i singura mea dorință, o, tinere !

Iar eu îmi zisei în sinea mea : „Pe Allah ! numai un sărut pe obraz pentru un giuvaer care prețuiește mai bine de o mie de dinari de aur, ăsta-i un chilipir pe cît de ciudat, pe-atîta de mare !“ Și nu pregetai să-i dau îngăduința.

Atunci copilandra, o, doamne al meu, veni lîngă mine și ridicîndu-și iașmăcuțul de pe față mă sărută pe obraz — pînă peste poate de plăcut ! — ci, totodată, de parcă i-ar fi venit poftă să guste din carnea mea, își înfipse în obrazul meu dinții de tigroaică tînără și îmi arse o mușcătură de-i mai port și-acuma urma. Pe urmă plecă rîzînd cu un rîs mulțumit, pe cînd eu îmi ștergeam sîngele ce curgea de pe obraz. Și mă gîndeam : „Pățania aceasta a ta, o, Cutare, este o pățanie uluitoare ! Și în curînd ai să vezi toate muierile din suk cum au să vină să-ți ceară care o bucățică de obraz, care o bucățică de bărbie, care o bucățică de ce știi tu, și poate că atunci ar fi mai bine să-ți lefterești toată marfa și să nu mai vinzi decît bucăți din tine !“

Și cînd veni seara, mai rîzînd, mai mînios, mă întorsei la baba care mă aștepta ca de obicei, la colțul uliței noastre, și care, după ce îmi puse năframa la ochi, mă duse la palatul nevestei mele. Și, de-a lungul drumului, o auzii cum mormăia printre dinți niște vorbe neînțelese ce-mi păreau a cam fi un soi de amenințări, ci gîndeam : „Babele-s niște făpturi cărora le place să boscorodească și care își petrec bătrînele lor zile amărîte cîrtind de toate și trăncănind !“

Or, cînd intrai la soția mea, o găsii stînd în sala de primire, cu sprîncenele încruntate și îmbrăcată din talpă pînă-n creștet într-o culoare roșie stacojie, cum poartă regii în ceasurile lor de mînie. Iar înfățișarea ei era aprigă, iar chipul coperit de gălbeneală. Și, la priveliștea aceea, zisei în sinea mea : „O, Ocrotitorule, scapă-mă !“

Şi, neştiind de unde-i vine pornirea vrăjmaşă, mă dusei la soţia mea care, împotriva obiceiului, nu se ridică să mă întîmpine, ci îşi întoarse capul de la mine ; şi, întinzîndu-i cocoşul de aur pe care îl cumpărasem, îi spusei :

— O, stăpîna mea, primeşte cocoşul acesta de preţ, care-i un lucru într-adevăr minunat şi care-i vrednic de privit ; întrucît l-am cumpărat spre a-ţi face plăcere !

Ci, la vorbele acestea, fruntea i se posomorî, şi ochii i se înnegurară şi, pînă să am eu vreme să mă feresc, căpătai o palmă ameţitoare care mă răsuci ca pe un titirez şi era mai mai să-mi rupă falca din stînga. Şi strigă :

— O, cîine şi fecior de cîine, dacă chiar ai cumpărat cocoşul acela, atunci de unde este muşcătura de pe obrazul tău ?

Iar eu, năucit şi de palma cea năprasnică, simţii că mă clatin şi trebui să mă încordez straşnic, ca să nu cad cît eram de lung. Da asta nu fu decît începutul, o, doamne al meu, asta nu fu, vai ! decît începutul începutului ! Căci, la un semn al soţiei mele, văzui deodată cum se dau la o parte perdelele din fund şi cum intră patru roabe călăuzite de babă. Şi aduceau un trup de copilandră, cu capul tăiat şi pus pe mijlocul trupului. Şi cunoscui pe dată că acel cap era al fetei ce-mi dedese, pe o muşcătură, giuvaierul. Iar priveliştea aceea izbuti să mă topească de tot, şi mă prăbuşii la pămînt, fără de simţire.

Iar cînd îmi venii în fire, o, doamne sultane al meu, mă văzui legat cu lanţuri în maristanul acesta. Şi paznicii îmi spun că sînt nebun. Şi altceva nimic nu-mi mai spun.

Şi-aşa-i cu povestea prepusei mele nebunii şi a întemniţării mele în casa aceasta de nebuni. Şi numai Allah v-a trimis pe amîndoi, şi pe tine, o, doamne sultane al meu, şi pe tine, o, înţeleptule şi dreptule vizir, ca să mă scoateţi afară de aici. Şi voi amîndoi să judecaţi, din socotinţa ori din descumpănirea vorbelor mele, dacă sînt cu adevărat stăpînit de duhuri, ori dacă sînt cumva lovit

de vreo aiureală, de vreo scrinteală ori de vreo sminteală, sau dacă sînt întreg la minte.

După ce ascultară povestea tînărului, sultanul și vizirul său, care era sultanul-derviș de odinioară, cel născut din flori, se cufundară în cugetări adînci și rămaseră gînditori, cu fruntea plecată și cu ochii ațintiți în pămînt, vreme de un ceas. După care sultanul ridică cel dintîi fruntea și spuse soțului său :

— O, vizire al meu, mă jur pe adevărul Aceluia carele m-a pus ocîrmuitor peste împărăția aceasta că nu voi avea tihnă și nici n-am să mănînc ori să beau nimic pînă n-oi da de copilandra care s-a măritat cu tînărul acesta. Grăbește, dar, de-mi spune ce s-ar cuveni să facem pentru aceasta.

Și vizirul răspunse :

— O, rege al vremilor, trebuie să-l luăm fără de zăbavă pe tînărul acesta, lăsîndu-i deocamdată pe ceilalți doi tineri în lanțuri, și să străbatem cu el ulițele orașului, de la răsărit la apus și de la dreapta spre stînga, pînă ce el are să poată găsi intrarea în ulița unde bătrîna avea obiceiul să-l lege la ochi. Și-atunci noi avem să-l legăm la ochi, iar el are să-și aducă aminte cîți pași făcea însoțit de babă, și are să ne facă în felul acesta să ajungem la poarta casei, la ușa la care i se scotea legătura de la ochi. Și acolo, Allah are să ne lumineze cum să ne purtăm în treaba aceasta gingașă.

Iar sultanul spuse :

— Să se facă după sfatul tău, o, vizire al meu plin de iscusință.

Și se ridicară amîndoi pe dată, porunciră să se dezlege lanțurile tînărului, și îl scoaseră din maristan.

Și totul se petrecu așa cum poruncise vizirul. Întrucît, după ce străbătură o sumedenie de ulițe prin fel de fel de mahalale, ajunseră într-un sfîrșit la intrarea uliței cu pricina, pe care tînărul o cunoscu fără de șovăire. Și,

legat la ochi ca odinioară, putu să-și socotească pașii și să-i ducă dinaintea unui palat, pe care sultanul cînd îl văzu rămase năuc. Și strigă :

— Alungat fie Cel-rău, o, vizire al meu ! În saraiul acesta șade una dintre soțiile sultanului de odinioară de la Cairo, acela care mi-a lăsat scaunul de domnie, din pricină că n-a avut ca urmași copiii de spiță bărbătească. Iar soția aceasta a sultanului de odinioară, părintele nevestei mele, trăiește aici cu fata ei, care de bunăseamă că ea trebuie să fie soția tînărului acesta ! Allah este cel mai mare, o, vizirule ! Așadară-i scris la osînda tuturor fetelor de regi să se împreune cu nimicurile lumii, așa cum am fost și noi ! Osîndele Atoaterînduitorului au pururea pricinile lor, ci noi nu putem pricepe aceste pricini !

Și adăugă :

— Să dăm zor și să intrăm, ca să vedem urmarea acestei istorii.

Și bătură cu belciugul de fier în poarta care răsună. Iar tînărul spuse :

— Chiar ăsta-i sunetul !

Și poarta fu numaidecît deschisă de niște hadîmbi, care rămaseră împietriți cunoscîndu-i pe sultan, pe vizirul cel mare și pe tînărul soț al stăpînei lor...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute treizeci și șaptea noapte

Urmă :

Și bătură cu belciugul de fier în poartă, și poarta fu numaidecît deschisă de niște hadîmbi, care rămaseră împietriți cunoscîndu-i pe sultan, pe vizirul cel mare și pe

tînărul soț al copilandrei. Iar unul dintre ei zbură s-o prevestească pe stăpînă-sa de sosirea sultanului cu cei doi însoțitori ai săi.

Atunci fetișcana se împodobi și se dichisi și ieși din harem și veni în sala de oaspeți, să-și aștearnă temenelile dinaintea sultanului, soțul surorii ei de pe tată, da nu și de pe mamă, și să-i sărute mîna. Iar sultanul o cunoscu într-adevăr și făcu un semn de înțelegere înspre vizirul său. Pe urmă îi spuse crăiței :

— O, fiică a socrului meu, ferească-mă Allah să-ți fac vreo certare pentru purtarea ta ; întrucît trecutul se află la stăpînul cerurilor, și numai vremea de față este a noastră. Pentru aceasta eu acuma doresc ca tu să te împaci cu acest tînăr, soțul tău, care-i un tînăr plin de bune însușiri la temelia lui, și care, fără a-ți păstra nici un fel de pică, nu cere nimic mai mult decît să dobîndească iarăși bunăvoința ta. De altminteri, îți jur pe vredniciile răposatului meu socru sultanul, părintele tău, că soțul tău n-a săvîrșit nici un păcat greu împotriva cuviinței față de soția sa. Și a și ispășit destul de greu slăbiciunea lui de o clipă ! Nădăjduiesc, dar, că ai să primești rugămintea mea !

Iar copilandra răspunse :

— Dorințele stăpînului nostru sultanul sînt porunci pentru noi și ele se află asupra capetelor și a ochilor noștri.

Și sultanul se bucură mult de supunerea aceasta și spuse :

— Dacă-i așa, o, fiică a socrului meu, îl căftănesc pe soțul tău în slujba de baș-cămăraș al meu. Și de-acum înainte are să fie oaspetele meu la masă și tovarăș al meu de pahar. Și chiar în seara aceasta am să ți-l trimit pentru ca, fără martori stînjenitori, să înfăptuiți amîndoi împăcarea făgăduită. Ci, deocamdată, îngăduie-mi să-l iau cu mine, întrucît avem de ascultat împreună istorisirile celor doi tovarăși ai săi de lanț !

Şi plecă, adăugînd :

— Se înțelege că de-aici înainte rămîne limpede între voi doi că ai să-l lași să plece și să vină în toată voia, fără legătură la ochi, iar el la rîndu-i făgăduiește că niciodată, sub nici un cuvînt, nu are să se mai lase sărutat de vreo femeie, fie ea măritată, fie fată.

— Şi aceasta-i, o preafericitule rege, urmă Şeherezada, sfîrșitul poveștii pe care i-a istorisit-o sultanului și vizirului său tînărul cel dintîi, acela care citea dintr-o carte, la maristan. Ci în ceea ce îi privește pe cel de al doilea tînăr, unul dintre cei doi care ascultau citirea, iacătă !

Cînd sultanul, cu vizirul și cu cămărașul cel nou ajunseră îndărăt la maristan, șezură jos pe pămînt dinaintea celui de al doilea tînăr, zicînd :

— Acuma-i rîndul tău.

Iar cel de al doilea tînăr spuse :

POVESTEA CELUI DE AL DOILEA NEBUN

— O, stăpîne sultane al nostru, și tu, preadreptule vizir, și tu, fost tovarăș al meu de lanț, află că pricina întemnițării mele în maristanul acesta este încă și mai de-a mirările decît cea pe care o știți, întrucît, dacă tovarășul meu de colea a fost întemnițat ca nebun, apoi el a fost cam din vina lui și din pricina credulității și a încrederii în sine însuși. Ci eu, dacă am păcătuit, am păcătuit tocmai dimpotrivă, așa cum aveți să auziți, dacă chiar binevoiți a-mi îngădui să purced chibzuit !

Iar sultanul și vizirul său și cămărașul cel proaspăt, care era nebunul de mai înainte, răspunseră într-un glas :

—Da, de bună seamă !

Şi vizirul adăugă :

— De altminteri, cu cît mai multă chibzuință ai să pui în istorisirea ta, cu atîta avem și noi să fim mai gata să te privim ca băgat pe nedrept printre nebuni și smintiți.

Și tînărul își începu povestea astfel :

Aflați, dar, o, stăpînii mei și cunună peste capul meu, că și eu sînt tot un negustor, fiu de negustor și, pînă a nu fi fost aruncat în maristanul acesta, țineam prăvălie în suk, unde vindeam soțiilor stăpînilor cei bogați brățări și podoabe de toate felurile. Și, pe vremea cînd începe istorisirea aceasta, nu aveam ca vîrstă decît șaisprezece ani, și mă și făcusem vestit în suk și pentru chibzuința mea, și pentru cinstea mea, și pentru capul meu cuminte și pentru grija pe care o dovedeam la negustorie. Și niciodată nu căutam să mă înnădesc la taifas cu femeile care erau muștereiele mele ; și nu le spuneam decît numai vorbele de trebuință pentru încheierea tîrguielii. Și de altminteri mă țineam de povețele *Cărții* celei sfinte, și nu ridicam niciodată ochii asupra vreunei femei dintre fiicele musulmanilor. Și negutătorii mă dedeau de pildă feciorilor lor, cînd îi luau cu ei în suk pentru întîia oară. Și multe mame intraseră în vorbă cu maică-mea, în privința mea, pentru vreo cumetrie cinstită. Ci maică-mea zăbovea răspunsul pentru vreun prilej mai bun, și ocolea primejdia pe cuvînt că sînt prea tînăr și că nu mă are decît pe mine, și că sînt cam plăpînd din fire.

Or, într-o zi, stam dinaintea cărții mele de socoteli și-i cercetam cuprinsul, cînd văzui că intră în prăvălie o arăpoaică micuță și dulce care, după ce mă salută cuviincios, îmi spuse :

— Aici este oare prăvălia domniei-sale negutătorul Cutare ?

Iar eu răspunsei :

— Adevărat este !

Ea atunci scoase din sîn, cu mare luare-aminte și uitîndu-se grijulie și la dreapta și la stînga, un răvășel pe care mi-l întinse spunînd :

— Acesta-i din partea stăpînei mele. Și așteaptă bunăvoința unui răspuns.

Și, înmînîndu-mi răvașul, se trase deoparte, așteptînd să vadă ce fac.

Iar eu, după ce îl desfăcui, citii și văzui că se aflau scrișe în el niște stihuri înflăcărate de laudă, spre mărirea și cinstirea mea. Iar stihurile de la urmă cuprindeau în țesătura lor numele aceleia care se da drept îndrăgostită de mine.

Eu atunci, o, doamne sultane al meu, mă simții pînă peste poate de oțărît de această ispitire, și socotii că ea era o grea lovitură la buna mea purtare, ori poate o încercare de a mă tîrî în vreun craicanlîc primejdios ori plin de încurcături. Și luai mărturia aceea și o rupsei și o călcai sub picioare. Pe urmă mă dusei la arăpiță, o apucai de ureche și îi altoii cîteva palme și cîteva ghionturi bine aduse. Și desăvîrșii pedeapsa mai trăgîndu-i și o lovitură de picior care o aruncă de-a berbeleacul afară din prăvălie. Și o scuipai în obraz, cît mai fățiș, așa ca toți vecinii mei să vadă fapta mea și să nu aibă cum se îndoi de cumințenia și de cădenia mea, și îi strigai :

— A, plod dintr-o mie de încornorați ai nerușinării, du-te de-i povestește toate astea fetei aceleia de codoși, stăpînă-ta !

Și toți vecinii mei începură să șoptească minunîndu-se bucurați ; iar unul dintre ei mă arătă lui fiu-său cu degetul, spunîndu-i : „Binecuvîntarea lui Allah fie asupra capului acestui tînăr cuviincios ! Deie Cel-de-sus ca și tu, o, fiul meu, cînd ai să ajungi de vîrsta lui să știi să te lepezi de ispitele ticăloaselor și ale stricatelor care stau să-i pîndească pe flăcăii frumoși !"

Și iacătă, o, stăpînii mei, ce am făcut la șaisprezece ani. Și, cu adevărat, numai acuma văd eu limpede ce purtare necioplită a fost purtarea mea, lipsită de judecată, plină de o mîndrie smintită și de o îngîmfare prostească, și prefăcută, și ticăloasă, și mîrlănească. Și ori-

cîte necazuri mi-a fost dat să pat mai tîrziu pentru fapta aceasta nevrednică, socot că mi s-ar fi căzut încă și mai mult, și că lanțul acesta, care îmi atîrnă acuma de gît pentru o pricină cu totul alta, s-ar fi cuvenit să-mi fie legat încă de la acel început smintit. Ci, cum a fost, cum n-a fost, nu vreau să încurc luna șabanului cu luna ramadanului, așa încît urmez în bună rînduială istorisirea poveștii mele.

Așadar, o, stăpînii mei, zilele și lunile și anii au curs de la acea întîmplare, iar eu am ajuns bărbat în toată firea. Și cunoscusem femeile și tot ceea ce urmează, măcar că eram tot burlac ; și simțeam că venise într-adevăr ceasul să-mi găsesc o fată care să-mi fie soție dinaintea lui Allah, mamă a copiilor mei. Or, aveam să fiu slujit după pofta inimii precum veți auzi. Ci nu vreau să răstorn curgerea faptelor și purced după șart.

Și-așa, într-o după-amiază, văzui că vine înspre prăvălia mea, împresurată de vreo cinci sau șase roabe albe care îi alcătuiau alaiul, o copilandră numai bună de îndrăgit, împodobită cu giuvaierurile cele mai scumpe, cu mîinile date cu henea, și cu cosițele părului unduindu-i pe umeri ; și pășea în toată gingășia ei, legănîndu-se cu fălnicie și cu alint...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute treizeci și opta noapte

Urmă :

...o copilandră numai bună de îndrăgit, împodobită cu giuvaierurile cele mai scumpe, cu mîinile date cu henea, și cu cosițele părului unduindu-i pe umeri ; pășea în toată

gingășia ei, legănîndu-se cu fălnicie și cu alint. Și intră ca o regină în prăvălia mea, urmată de roabele ei, și șezu jos după ce mă cinsti cu un salamalek dulce. Și îmi spuse :

— O, tinere, ai cumva vreo podoabă frumoasă de aur și argint ?

Iar eu răspunsei :

— O, stăpînă a mea, am de toate soiurile cu putință, și încă altele !

Ea atunci îmi ceru să vadă niște belciuge de aur pentru glezne. Iar eu îi adusei tot ce aveam mai bun și mai frumos printre podoabele de aur de pus la glezne. Iar ea repezi o aruncătură de ochi nepăsătoare înspre ele și îmi zise :

— Încearcă-mi-le !

Și numaidecît una dintre roabele ei se aplecă și, ridicîndu-i poala rochiei, dezvălui ochilor mei glezna cea mai gingașă și mai albă care a ieșit vreodată din mîinile Atoatezidițorului. Iar eu îi încercai belciugele, ci nu putui să găsesc în prăvălia mea nici unul care să fie îndeajuns de strîmt față de gingășia vrăjitoare a picioarelor acelea turnate după tiparul desăvîrșirii. Iar ea, văzîndu-mi necazul, îmi spuse :

— Nu face nimica, o, tinere ! Am să-ți cer altceva. Ci, mai întîi, ia să vedem ! Într-adevăr, mi s-a spus, acasă, că aș avea niște picioare de elefant. Așa este ?

Iar eu strigai :

— Numele lui Allah fie asupra ta și împrejuru-ți, și asupra desăvîrșirii gleznelor tale, o, stăpînă a mea ! Gazela, dacă le-ar vedea, s-ar topi de ciudă !

Ea îmi spuse atunci :

— Iar eu credeam dimpotrivă !

Pe urmă adăugă :

— Dă-mi să văd niște brățări !

Iar eu, cu ochii încă plini de icoana acelor glezne vrăjite și a acelor picioare de pierzanie, căutai tot ce aveam

mai acătării și mai gingaș printre brățările de aur și de smalț, și i le adusei. Ci ea îmi zise :

— Încearcă-mi-le chiar tu. Eu sînt cam ostenită astăzi.

Și numaidecît una dintre roabele ei se repezi și sumecă mînecile stăpîne-si. Și li se ivi ochilor mei un braț, ai ! ai ! gît de lebădă nu alta, mai alb și mai neted decît cleștarul, și isprăvit cu o încheietură și cu un pumnișor și cu niște degete, ai ! ai ! de zahăr candi, o, stăpîne al meu, curmale cu miere, bucuria sufletului, o dulceață, o curată dulceață, nu altceva. Iar eu, aplecîndu-mă, încercai pe brațul acela al minunilor brățările mele. Ci pînă și cele mai strîmte, închipuite pentru mîini de copii, se bălăbăneau larg pe încheieturile ei subțirele și străvezii ; și le scosei repede, de teamă ca nu cumva greutatea lor să vatăme pielea aceea neprihănită.

Iar ea zîmbi a rîde iarăși, văzîndu-mi încurcătura, și îmi zise :

— Ce-ai văzut, o, tinere ? Oare-s ciungă, ori poate că am niște labe de rață, ori poate că am vreo mînă de hipopotam ?

Iar eu strigai :

— Numele lui Allah fie asupra-ți și împrejuru-ți și asupra mîinii tale albe, și asupra gingășiei încheieturii tale de copil, și asupra subțirimii degetelor tale de hurie, o, stăpîna mea !

Iar ea îmi zise :

— Cum, cum ? nu e adevărat ! Că acasă la mine mi s-a spus adesea dimpotrivă !

Pe urmă adăugă :

— Dă-mi să văd niște gherdane și niște salbe de aur.

Iar eu, clătinîndu-mă fără a fi gustat vreun vin, detei zor să-i aduc ce aveam mai de preț și mai ușor printre gherdanele și salbele de aur. Și numaidecît una dintre roabe, cu o grijă cucernică, dezveli, odată cu gîtul stăpîne-si, și o parte din pieptul ei. Și, oliolio ! oliolio ! cei doi

sîni, amîndoi deodată, o, doamne al meu, amîndoi sînișorii de fildeș trandafiriu se iviră rotunzi și-atîta de obraznici, peste zăpada cea amețitoare a pieptului ; și păreau că spînzură de gîtul de marmură, ca doi copilași mîndri și gemeni la gîtul mamei lor. Iar eu, la priveliștea aceea, nu mă putui opri să nu strig, întorcînd ochii :

— Acopere-i ! acopere-i ! Allah aștearnă-și vălurile sale !

Iar ea îmi zise :

— Cum, nu vrei să-mi încerci gherdanele și salbele ? Da nu-i nimica ! Am să-ți cer altceva. Da mai întîi ia spune-mi : sînt cumva slută, ori pieptoasă ca bivolițele, și neagră, și păroasă ? Ori poate că sînt vestejită și uscată ca un pește sărat, și dreaptă ca o tejghea de tîmplar ?

Iar eu strigai :

— Numele lui Allah fie asupra-ți și împrejuru-ți, și asupra farmecelor tale cele tainice, și asupra poamelor tale cele tainice, și asupra întregii tale frumuseți tainice, o, stăpîna mea !

Iar ea zise :

— Oare să mă fi amăgit, așadar, cei care de atîtea ori mi-au spus că nu s-ar putea găsi nimic mai urît ca părțile cele tainice ale trupului meu ?

Și adăugă :

— Fie ! Ci, întrucît nu îndrăznești, o, flăcăule, să-mi încerci aceste gherdane de aur și aceste salbe, ai putea măcar să-mi încerci niște centuri ?

Iar eu, după ce îi adusei tot ce aveam mai moale și mai ușor printre centurile cu filigrane de aur, le pusei la picioarele ei, sfios. Ci ea îmi zise :

— Ba nu ! ba nu ! pe Allah, încearcă-mi-le acuma chiar tu !

Iar eu, o, doamne sultane al meu, nu știui să răspund decît că ascult și că mă supun și, ghicind dintru început care putea să fie subțirimea acelei gazele, o alesei pe cea mai micuță și mai strîmtă dintre centuri și, pe dea-

supra rochiilor și a izarelor, i-o închisei peste mijloc. Ci centura aceea, lucrată anume pentru o copilă domniță, se dovedi prea largă pentru mijlocul acela atîta de subțire, încît nu arunca nici un fir de umbră pe pămînt, și atîta de drept încît l-ar fi dus la deznădejde pe un calengiu al literei alef, și atîta de mlădiu încît ar fi făcut să se usuce de ciudă arborele ban, și atîta de dulce încît ar fi făcut să se topească de pizmă o bucată de unt ales, și atîta de zarif încît ar fi făcut să fugă rușinat păunul cel tînăr, și atîta de unduios încît ar fi făcut să piară firul de bambus. Și văzînd că nu ajung în nici un fel să găsesc ceea ce trebuia, rămăsei tare încurcat și nu mai știam cum să-mi cer iertăciune. Ci ea îmi zise :

— Precum pare, pe semne că sînt rău făcută, cu un gheb strașnic dindărăt și cu un gheb strașnic dinainte, cu un burduhan vîrtos și cu o spinare de cămilă.

Iar eu strigai :

— Numele lui Allah fie asupra-ți și împrejuru-ți și asupra mijlocelului tău, și asupra a ceea ce are înainte, și asupra a ceea ce îl însoțește, și asupra a ceea ce îl urmează, o, stăpîna mea !

Iar ea îmi zise :

— Sînt nedumerită, o, flăcăule ! Întrucît acasă de-atîtea ori mi s-a adeverit o părere neprielnică despre mine ! Oricum, întrucît nu poți să-mi găsești o centură, nădăjduiesc că nu are să-ți fie cu neputință să-mi găsești niște cercei și un pieptene de aur pentru prins părul !

Și, spunînd acestea, își ridică singură iașmăcuțul de pe față, și lăsă să se ivească ochilor mei o față care era chiar luna plină mergînd înspre cea de a patrusprezecea noapte a sa. Iar eu, la vederea acelor două nestemate care erau ochii ei babilonici, și a obrajilor ei ca bujorii, și a guriței ei, toc de corai cuprinzînd o brățară de mărgăritare, și tot acel chip amețitor, îmi pierdui răsuflarea

și nu mai putui să fac nici o mișcare ca să caut ceea ce îmi ceruse. Iar ea zîmbi a rîde și îmi zise :

— Înțeleg, o, flăcăule, că vei fi fiind tulburat de urîțenia mea. Știu, într-adevăr, de vreme ce am tot auzit spunîndu-mi-se asta de atîtea ori, că fața mea este înfricoșător de urîtă, ciuruită și presărată de ciupituri de bubat, că sînt chioară de ochiul drept și zbanghie de ochiul stîng, că am un nas borcănat și hîd, și o gură împuțită cu niște dinți beliți și scălîmbi, și că, într-un sfîrșit, sînt cioampă și ciulă de urechi. Și nu mai pomenesc de pielea mea rîioasă, nici de părul meu scămoșat și sîrmos, nici de toate pacostele cele nevăzute din lăuntrul meu !

Iar eu strigai :

— Numele lui Allah fie asupra-ți și împrejuru-ți, și asupra întregii tale frumuseți văzute, o, stăpînă a mea, și asupra frumuseții tale celei nevăzute, o, înveșmîntato în strălucire, și asupra curăției tale, o, mlădiță de crin, și asupra miresmei tale, o, boboc de trandafir, și asupra strălucirii tale și asupra albeței tale, o, iasomio, și asupra a tot ce poate fi văzut, mirosit și atins de tine. Și preafericit este cel care poate să te vadă, să te miroase și să te atingă !

Și rămăsei zdrobit de tulburare, beat de o beție ucigașă.

Atunci copila iubirii se uită la mine cu un zîmbet în ochii ei prelungi și îmi zise :

— Vai ! vai ! pentru ce, dar, tatăl meu mă scîrbește atîta, încît îmi pune în seamă toate sluțeniile pe care ți le-am înșirat ? Căci chiar tatăl meu, și nu altcineva, m-a făcut totdeauna să cred în toate acele zise beteșuguri ale făpturii mele. Ci slăvit fie Allah carele îmi dovedește dimpotrivă, prin mijlocirea ta ! Încît acum sînt încredințată că părintele meu nu m-a amăgit, ci că se află sub puterea vreunei năluciri care îl face să vadă totul urît împrejurul său. Și, în ce mă privește, este gata, ca să

scape de vederea mea care îl apasă, să mă vîndă roabă neguțătorului de robi de chilipir.

Iar eu, o, doamne al meu, strigai :

— Da oare cine-i părintele tău, o, sultăniță a frumuseții ?

Ea îmi răspunse :

— Este însuși Șeicul al-Islam !

Iar eu, înflăcărat, mă minunai :

— He, pe Allah ! decît să te vîndă negustorului de robi, pentru ce nu s-ar învoi să te mărite cu mine ?

Ea spuse :

— Tatăl meu este un om drept și cinstit. Și, întrucît își închipuie că fata lui este o pocitanie jalnică, nu ar vroi să aibă pe sufletul lui împerecherea ei cu un flăcău ca tine ! Da poate că ai izbuti, totuși, să încerci a-i face o cerere. Și, pentru aceasta, am să-ți arăt căile ce ți-ar fi mai de folos spre a-l îndupleca.

Și, după ce vorbi așa, copila desăvîrșitei iubiri chibzui o clipă și îmi spuse :

— Iacătă ! Cînd ai să te înfățișezi dinaintea tatălui meu, care-i Șeicul al-Islam, și cînd ai să-i faci cererea ta de căsătorie, el de bună seamă că are să-ți spună : „O, fiul meu, trebuie să deschizi ochii. Află că fata mea este o oloagă, o beteagă, o cocoșată, o..." Ci tu să-l oprești și să-i spui : „Eu sînt mulțumit ! eu sînt mulțumit !" Și el are să urmeze : „Fata mea este o chioară, o ciulă de urechi, o împuțită, o șchioapă, o pișăcioasă, o..." Ci tu să-l oprești să-i spui : „Eu sînt mulțumit ! eu sînt mulțumit !" Și el are să urmeze : „O, bietul de tine, fata mea este o scîrbavnică, o stricată, o bășinoasă, o băloasă, o..." Ci tu să-l oprești și să-i spui : „Eu sînt mulțumit ! eu sînt mulțumit !" Și el are să urmeze : „Da tu nu știi, o săracul de tine ! Fata mea este o mustăcioasă, o burduhănoasă, o muma-pădurii, o ciungă, o șoantă, o ciacîră de ochiul stîng, o mucoasă îngălată la nas, o împistrată de bubat la chip, o împuțită la gură, o belită și o scălîmbă la dinți,

o vătămată în lăuntrul ei, o chelboasă, o rîioasă înfricoșătoare, o spaimodivă întru totul, o pedeapsă amarnică." Iar tu, după ce ai să-l lași să-și verse asupra-mi toată căldarea lui de spaime, să-i spui : „Hei, pe Allah, eu sînt mulțumit ! eu sînt mulțumit..."

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute treizeci și noua noapte

Urmă :

...Iar tu, după ce ai să-l lași să-și verse asupra-mi toată căldarea lui de spaime, să-i spui : „Hei, pe Allah ! eu sînt mulțumit ! eu sînt mulțumit !"

Iar eu, o, doamne al meu, numai auzind acestea și numai la gîndul că asemenea vorbe puteau să fie spuse de părintele său acestei copile de desăvîrșită iubire, simții sîngele cum mi se suie la cap de supărare și de mînie. Ci, pînă la urmă, de vreme ce trebuia să trec prin încercarea aceea spre a ajunge să mă însor cu acea minune de gazelă, îi spusei :

— Încercarea este aspră, o, stăpîna mea, și aș putea să mor cînd l-aș auzi pe tatăl tău purtîndu-se așa față de tine. Ci Allah are să-mi dea tăria de trebuință și bărbăția !

Pe urmă o întrebai :

— Și cînd aș putea să mă înfățișez dinaintea preacinstitului Șeic al-Islam, părintele tău, spre a te cere de la el ?

Ea îmi răspunse :

— Mîine fără abatere, în temeiul dimineții.

Și se ridică, la vorbele acestea, și plecă, urmată de fetele roabe ale ei, luîndu-și rămas-bun de la mine cu un zîmbet. Iar sufletul meu porni pe urmele sale și se ținu cu pașii ei, pe cînd eu rămîneam în prăvălie, pradă chinurilor așteptării și ale iubirii.

Încît, a doua zi, la vremea hotărîtă, nu pregetai să zbor înspre casa Șeicului al-Islam, și cerui să mă primească, trimițîndu-i vorbă că era pentru o treabă grabnică de o însemnătate mare. Iar el mă primi fără de zăbavă și îmi răspunse la salamalek cu multă prețuire, și mă rugă să stau jos. Și luai seama că era un bătrîn cu înfățișarea preacinstită, cu barba albă neprihănită și cu un chip plin de fălnicie și de măreție, dar care avea, pe obraz și în ochi, un nor de mîhnire fără de nădejde și de durere fără de leac. Și gîndii : „Asta-i ! Are nălucirea urîțeniei ! Deie Allah să se vindece !“ Pe urmă, șezînd jos, da numai după cea de a doua poftire, din cinstire și prețuire față de vîrsta și de cinul lui înalt, îi rostii încă o dată salamalekurile și urările mele, și le mai spusei și pentru a treia oară, ridicîndu-mă de fiecare dată. Și după ce arătai în felul acesta bunacuviință și buna mea creștere, șezui jos iarăși, da ținîndu-mă cît mai pe marginea scaunului, și așteptai ca el să deschidă vorba cel dintîi și să mă întrebe de temeiul pricinii.

Și, într-adevăr, după ce aga ce se afla de slujbă aduse sorbeturile îndătinate, și după ce Șeicul al-Islam schimbă cu mine cîteva vorbe fără de însemnătate despre arșiță și despre secetă, îmi zise :

— O, negustorule Cutare, cu ce aș putea să te mulțumesc ?

Iar eu răspunsei :

— O, doamne al meu, m-am înfățișat dinaintea ta spre a te ruga și a cere de la tine mîna mîndreței tăinuite

sub perdeaua curăției din preacinstita ta casă, mărgăritarul cel pecetluit cu pecetea neprihănirii și floarea cea ascunsă în bobocul sfiiciunii, fiica ta cea strălucită, fecioara fără de asemuire cu care doresc, eu nevrednicul, să mă unesc întru legăturile cele sfinte și cu senetul cel legiuit!

La vorbele mele, văzui chipul preacinstitului bătrîn cum se înnegurează, pe urmă cum îngălbenește și fruntea cum i se lasă mîhnită în pămînt. Şi șezu o clipă cufundat, fără de nici o îndoială, în cugetări amare despre starea fetei sale. Pe urmă ridică încet capul și îmi spuse cu glas de mîhnire nemărginită:

— Allah păstreze-ți tinerețea și binecuvînteze-te pururea cu milele sale, o, fiul meu! Ci fata pe care o am în casa mea, sub perdeaua curăției, este fără de nădejde! Şi nu se poate face nimic cu ea, și nimic nu se poate aștepta. Întrucît...

Ci eu, o, doamne sultane al meu, îi luai vorba numaidecît, ca să grăiesc:

— Eu sînt mulțumit! eu sînt mulțumit!

Şi preacinstitul bătrîn îmi spuse:

— Învăluiască-te Allah cu milele sale, o, fiul meu! Da fata mea nu e pe potriva unui flăcău frumos ca tine, plin de însușiri plăcute, de putere și de sănătate. Întrucît ea este o biată pocită, pe care maică-sa a născut-o înainte de soroc, din pricina unui pojar. Şi-i atîta de scălîmbă și de slută pe cît ești tu de frumos și de bine făcut. Şi, întrucît se cade să fii lămurit asupra pricinii care mă face să nu-ți împlinesc cererea, aș putea, dacă vrei, să ți-o zugrăvesc așa cum este, căci teama de Allah sălășluiește în inima mea și n-aș vroi nicidecum să te ajut a cădea în greșală!

Ci eu strigai:

— O iau cu toate cusururile ei, și sînt mulțumit, întru totul mulțumit!

Ci el îmi spuse:

— Ah, fiul meu, nu-l sili pe un părinte, care ține la cinstea sufletului său, să-ți vorbească despre fiica lui cu niște vorbe grele ! Ci stăruința ta mă nevoiește să-ți spun că, dacă te-ai însura cu fata mea, te-ai însura cu pocitania cea mai înfricoșătoare a vremurilor acestea. Întrucît este o făptură pe care numai dacă ai vedea-o...

Ci eu, temîndu-mă de înșiruirea cea cumplită de metehne înfricoșătoare cu care se pregătea să-mi muncească auzul, îi tăiai vorba, ca să strig cu un glas în care îmi pusei tot sufletul și tot dorul :

— Eu sînt mulțumit ! eu sînt mulțumit !

Și adăugai :

— Allah fie cu tine, o, părinte al nostru, cruță-te de durerea de a vorbi despre preacinstita-ți fată cu niște vorbe grele, întrucît, orice mi-ai spune tu și oricît de sîloasă ar fi zugrăvirea pe care mi-ai face-o, eu tot aș urma să ți-o cer de soție, întrucît mie hidoșeniile îmi plac mai cu osebire decît orice, atunci cînd sînt de felul acelora de care suferă fiica ta, și, îți mai spun o dată, o primesc așa cum e, și sînt mulțumit de ea, sînt mulțumit, mulțumit !

Cînd Șeicul al-Islam mă auzi vorbind așa, și după ce pricepu că hotărîrea mea era de neclintit și dorința mea de nestrămutat, își plesni palmele una de alta de uimire și de minunare, și îmi spuse :

— Mi-am ușurat sufletul dinaintea lui Allah și dinaintea ta, o, fiul meu, și nu vei avea să dai vina decît numai pe tine pentru fapta ta smintită. Ci, pe de altă parte, pravilele cele dumnezeiești nu-mi îngăduie să opresc o dorință de a se împlini, și nu pot decît să-ți dau îngăduința mea.

Iar eu, peste măsură de fericit, îi sărutai mîna, și ținui ca nunta să fie încheiată și sărbătorită în chiar ziua aceea. Iar el îmi spuse oftînd :

— Nu mai este nimica împotrivă !

Şi senetul fu scris şi legiuit cu martori; şi fu însemnat în el că o primesc pe soţia mea cu toate cusururile, sluţeniile, beteşugurile, pocelile, lipsurile, vătămăturile, hidoşeniile şi celelalte asemenea ale ei. Şi tot aşa fu însemnat că dacă, dintr-o pricină sau alta, m-aş despărţi de ea, urma să-i plătesc, ca daune de despărţanie şi ca zestre, douăzeci de pungi de cîte o mie de dinari de aur. Iar eu, de bună seamă, primii din toată inima învoielile. Şi de altminteri aş fi primit oricîte altele şi mai păguboase.

Or, după ce senetul fu scris, socrul meu, tatăl soţiei mele, îmi spuse:

— O, Cutare, mai bine este ca nunta să se petreacă în casa mea, şi aci să vă aşezaţi şi rosturile căsniciei. Întrucît mutarea de aici a soţiei tale oloage tocmai la casa ta ar cere anevoinţă grea.

Iar eu răspunsei:

— Ascult şi mă supun!

Iar în sine-mi ardeam de nerăbdare şi mi ziceam: „Pe Allah! este oare cu putinţă ca eu, un neguţătoraş de rînd, să fi ajuns stăpînul acelei copile a desăvîrşitei iubiri, fiica preacinstitului Şeic al-Islam? Şi eu sînt oare cel care cu adevărat are să se bucure de frumuseţea ei, şi să fac ce-mi place cu ea, şi să-i mistui pe săturate nurii cei tainici, şi să-i sorb pe săturate şi să mă dedulcesc cu ei pînă la saţiu?"

Şi cînd, într-un sfîrşit, veni şi noaptea, intrai în odaia miresei, după ce rostii rugăciunea de seară şi, cu inima zvîcnind de tulburare, mă apropiai de soţia mea şi îi dedei la o parte iaşmacul de pe faţă, şi îi dezvăluii obrazul. Şi mă uitai cu sufletul şi cu ochii mei.

Şi — bătu-l-ar Allah pe Cel-viclean, o, doamne sultane al meu, şi nicicînd nu te-aducă el să vezi o privelişte asemeni cu aceea ce se ivi atunci privirilor mele! — văzui făptura omenească cea mai scîrboasă, cea mai îngreţoşătoare, cea mai sîloasă, cea mai jegoasă şi cea mai

urduroasă ce s-ar putea vedea pînă și în visul cel mai urît. Și, hotărît! era de o urîțenie cu mult mai spăimîntătoare decît cum mi-o zugrăvise copilandra, și o dabulă de hidoșenie, și o fleoașcă atîta de năclăită în scîrbe de mi-ar fi cu neputință, o, doamne al meu, să ți-o zugrăvesc fără a mă năpădi greața și fără a mă prăbuși pierit la picioarele tale. Ci-i de ajuns să-ți spun că aceea care ajunsese soția mea, de bunăvoia mea, aduna în făptura sa îngălată toate ticăloșiile scrise și toate scîrboșeniile nescrise, toate murdăriile, toate împuțiciunile, toate scîrnăviile, toate grozăviile, toate hîzeniile și toate băloșeniile cîte ar putea să lovească o făptură peste care s-a abătut blestemul. Iar eu, astupîndu-mi nasul și întorcînd capul, lăsai iașmacul să cadă la loc și fugii de lîngă ea tocmai în ungherul cel mai depărtat al odăii, întrucît de-aș fi fost eu chiar și vreun jegos de prin Tebaida, mîncător de crocodili, și tot n-aș fi izbutit să-mi înduplec sufletul a se apropia cu trupul de o făptură ce spurca pînă într-atîta chipul Zămislitorului său.

Și, șezînd jos în ungherul meu, cu fața întoarsă înspre perete, simțeam cum toate spaimele îmi năpădeau mințile și cum toate durerile de pe lume îmi sfîșiau lăuntrurile. Și gemui din adîncul ghemului inimii mele. Ci nu aveam temei să crîcnesc o vorbă, ori să rostesc nici cea mai mică plîngere, de vreme ce o primisem de soție nesilit de nimeni. Întrucît numai eu, cu chiar gura mea, îl oprisem de fiecare dată pe preacinstitul părinte, strigînd: „Eu sînt mulțumit! Eu sînt mulțumit!“ Și îmi ziceam: „Ei, da! iacăt-o, dar, pe copila desăvîrșitei iubiri! Ah! mor, mor! mor! oh, smintitul de mine! ah, vită fără de minte! ah, dobitocul dobitocilor!“ Și îmi mușcam degetele, și îmi ciupeam mîinile în tăcere. Și o mînie împotriva mea însumi dospea în mine dintr-o clipă în alta, și îmi petrecui pe jăratic noaptea aceea a ursitei mele, de

parcă aș fi fost în năprasna schingiuirilor din temnița medului[1] ori a deilamitului[2]...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute patruzecea noapte

Urmă :

...Și o mînie împotriva mea însumi dospea în mine dintr-o clipă în alta, și îmi petrecui pe jăratic noaptea aceea a ursitei mele, de parcă aș fi fost în năprasna schingiuirilor din temnița medului ori a deilamitului.

Încît, de cu zori, nu pregetai să pier din odaia de nuntă și să dau fuga la hammam să mă curăț de atingerea cu soția aceea a grozăvniciei. Și, după ce îmi făcui spălările urmînd datina Ghosl pentru stările de necurăție, mă lăsai oleacă furat de somn. După care mă întorsei la prăvălia mea și șezui jos, cu capul cuprins de amețeală, beat fără să fi băut vin.

Și în curînd prietenii mei și negustorii care mă cunoșteau, și mușteriii cei mai de seamă din suk începură să intre la mine, cîte unii singuri, iar alții doi cîte doi, ori trei cîte trei, ori mai mulți deodată, și veneau ca să mă firitisească și să-mi rostească urările lor. Și îmi spuneau : „O binecuvîntare ! o binecuvîntare ! o binecuvîntare ! Bucuria fie cu tine ! bucuria fie cu tine ! bucuria fie cu

---

[1] *Mezii* — vechii locuitori ai Iranului de azi ; prin extindere, perșii.

[2] Deilamiții erau locuitorii din Deilam, o regiune din partea de apus a Iranului.

tine !“ Iar alții îmi spuneau : „Hei, vecine, nu te știam atîta de zgîrcit ! Unde-i ospățul, unde sînt bunătățurile, unde sînt sorbeturile, unde sînt plăcințile, unde sînt tăvile cu halva, unde este cutare lucru, și unde este cutare lucru ? Pe Allah, mi se pare că nurii copilandrei, soția ta, ți-au cam tulburat mințile și te-au făcut să-ți uiți prietenii și să nu-ți mai aduci aminte de îndatoririle cele de rînd ! Da nu-i nimica ! Bucuria fie cu tine ! bucuria fie cu tine !“

Iar eu, o, doamne al meu, neizbutind să-mi dau seama dacă își bat joc de mine ori dacă mă firitisesc cu adevărat, nu știam ce înfățișare să iau și mă mulțumeam să fac niște semne nelămurite și să răspund cu cîteva vorbe fără de cap. Și simțeam nasul cum mi se încîlțuie de mînie înfundată, și ochii gata să se topească în lacrimi de deznădejde.

Și chinul meu avea să țină așa de dimineața pînă la ceasul rugăciunii de amiază, iar cei mai mulți dintre negustori plecaseră la geamie ori mîncau de prînz, cînd iacătă : la cîțiva pași dinaintea mea, copila desăvîrșitei iubiri, cea adevărată, aceea care era izvoditoarea prăpădului meu și pricina chinurilor mele ! Și venea înspre mine, zîmbitoare, între cele cinci roabe ale ei, și se pleca moale, și se legăna dulce la dreapta și la stînga, cu vălurile și cu mătăsurile ei, mlădie ca o ramură fragedă de ban în mijlocul unei grădini de miresme. Și era încă și mai strălucit împodobită decît în ziua de dinainte, și atîta de tulburătoare în umbletul ei încît, ca s-o vadă mai bine, oamenii din suk se rînduiau ca niște ciorchini la trecerea ei. Și, cu înfățișare de copil, intră în prăvălia mea și îmi aruncă salamalekul cel mai gingaș, și îmi spuse șezînd jos :

— Ziua aceasta să fie pentru tine o binecuvîntare, o, stăpîne al meu Ola Ed-Din, și Allah să-ți ție bună-starea și fericirea și să puie vîrf la mulțumirea ta ! Și bucuria fie cu tine ! bucuria cu tine !

Or, eu, o, doamne al meu, de cum o zărisem, îmi și încruntasem sprîncenele și mormăiam niște afurisenii în inima mea. Da cînd văzui cu cîtă cutezanță își rîdea de mine, și cum venea să mă stîrnească, după năpasta pe care mi-o precugetase, nu putui să mă stăpînesc mai mult : și toată necioplеala mea de odinioară, de pe cînd eram copil neprihănit, îmi veni pe buze, și izbucnii în sudălmi, zicîndu-i :

— O, ceaun plin de smoală, o, tingire de păcură, o, fîntînă de viclenii ! au ce ți-am făcut eu de m-ai bătut cu ticăloșia asta și m-ai afundat într-o genune fără de ieșire ? Blestema-te-ar Allah, și blestemare-ar ceasul cînd te-am văzut, și cătrăni-ți-ar chipul pe veci, o, ticăloaso !

Ci ea, fără să se arate tulburată în vreun fel, răspunse zîmbind :

— Da ce, o, daireao, ai și uitat de necazurile cîte mi le-ai făcut, și cum ți-ai bătut joc de stihurile mele întru lauda ta, și ce-a îndurat de la tine trimisa mea, arăpoaica aceea micuță și sudalmele pe care i le-ai aruncat, și lovitura de picior cu care ai cinstit-o, și ocările pe care mi le-ai trimis prin ea ?

Și, după ce rosti acestea, fetișcana își strînse vălurile și se sculă să plece.

Ci eu, o, doamne al meu, pricepui atunci că nu culegeam decît ce semănasem, și simții toată povara răutății mele trecute, și ce lucru de scîrbă este virtutea cea posomorîtă, și ce lucru de blestem este cuvioșia prefăcută.

Și, fără a mai zăbovi, mă aruncai la picioarele copilei desăvîrșitei iubiri, și o rugai fierbinte să mă ierte, spunîndu-i :

— Mă căiesc ! Mă căiesc ! cu adevărat mă căiesc întru totul !

Și îi spusei cuvintele acestea la fel de dulci și de înduioșătoare ca picăturile de ploaie într-un pustiu încins. Și, într-un sfîrșit, o înduplecai să rămînă ; iar ea binevoi să mă ierte și îmi spuse :

— De data aceasta mă înduplec să te iert, da să nu mai faci !

Iar eu strigai, sărutîndu-i poala rochiei și coperindu-mi cu ea fruntea :

— O, stăpîna mea, mă aflu sub ocrotirea ta și sînt robul tău care își așteaptă slobozenia din ceea ce știi tu, cu ajutorul tău !

Iar ea îmi spuse, zîmbind a rîde :

— M-am și gîndit la asta. Și întocmai cum am știut să te prind în năvoadele mele, tot așa am să știu să te și scap !

Iar eu strigai :

— Yallah ! yallah ! grăbește-te ! grăbește-te !

Atunci ea îmi spuse :

— Ia aminte la vorbele mele și să faci întocmai cum te povățuiesc. Și ai să izbutești să te descotorosești fără de necaz de soția ta.

Iar eu mă plecai :

— O, boboc de trandafir ! o, răcoareo !

Iar ea urmă :

— Iacătă ! Ridică-te și du-te la poalele cetățuii să-i cauți pe saltimbanci, pe scamatori, pe pehlivani, pe măscărici, pe dănțuitori, pe panglicari, pe caraghiozi, pe maimuțari, pe ursari, pe toboșari, pe clarinetiști, pe gorniști, pe tîmpinari și pe ceilalți ipochimeni și învoiește-te cu ei să vină fără de zăbavă la tine la saraiul Șeicului al-Islam, tatăl soției tale. Iar tu, la venirea lor, să te afli stînd lîngă șeic și luînd niscaiva răcoritoare cu el, sub umbrarul din curte. Iar ei, de cum ar intra, să te și firitisească și să-ți ureze, strigînd : „O, fiu al moșului nostru, o, sîngele nostru, o, vînă din ochiul nostru, ne bucurăm laolaltă cu tine în ziua aceasta binecuvîntată a însurătorii tale ! Într-adevăr, o, fiu al moșului nostru, ne bucurăm pentru tine de cinul la care ai răzbit. Și dacă tu te-i rușina de noi, apoi noi ne socotim cinstiți că sîntem de-ai tăi ; și chiar dacă tu, uitîndu-i pe cei

care te-au adus pe lume, ai să ne alungi și ai să te lepezi de noi, apoi noi tot n-o să te părăsim ; întrucît ești fiul moșului nostru, sînge din sîngele nostru și viță din ochiul nostru." Iar tu atunci să te faci a fi tare încurcat de dezvăluirea rubedeniei tale cu aceia și, ca să te descotorosești de ei, să începi să arunci cu pumnii, peste ei, drahmele și dinarii. Și, la priveliștea aceea, Șeicul al-Islam are să înceapă a te întreba fără de nici o îndoială ; iar tu să-i răspunzi, lăsînd capu-n jos : „Trebuie să mărturisesc adevărul, de vreme ce rudele mele se află aici ca să mă dea de gol. Părintele meu a fost, într-adevăr, un măscărici arătător de urși și de maimuțe, și-aceasta-i meseria neamului alor mei, și obîrșia lor. Ci, pe urmă, Atoateîmpărțitorul ne-a deschis poarta bogăției, iar noi am dobîndit prețuirea negustorilor din suk și a starostelui lor." Iar tatăl soției tale are să-ți spună : „Așadară, ești fecior de măscărici, din breasla caraghiozilor și a arătătorilor de maimuțe ?" Iar tu să răspunzi : „Nu am cum să mă lepăd de obîrșia și de neamul meu, întru dragostea de copila ta și întru cinstirea ei. Întrucît sîngele nu poate să-și tăgăduiască sîngele, cum nici răul nu poate să-și tăgăduiască izvorul !" Iar el are să-ți spună, fără de nici o îndoială ! „Dacă-i așa, o, tinere, senetul de nuntă nu este întocmit cum cere legea, întrucît ne-ai tăinuit vița și obîrșia ta. Și nu se cade să rămîi soțul fetei Șeicului al-Islam, capul cel mai înalt al cadiilor, care șade pe chilimul legii și care este un șerif și un saüed dintr-o spiță care suie pînă la părinții profetului lui Allah ! Și nu se cade ca fiica lui, cît ar fi ea de uitată de binefacerile Atoateîmpărțitorului, să fie la cheremul unui fecior de măscărici." Iar tu să i-o întorci : „He ! he ! ya efendi, fiica ta este soția mea legiuită, și fiecare fir de păr de-a ei prețuiește cît o mie de vieți. Iar eu, pe Allah ! nu am să mă despart de ea, chiar de mi-ai da toate împărățiile lumii !" Ci, încet-încet, să te lași îndupleca, iar cînd are să fie rostită vorba despre despărțenie,

tu să te învoiești anevoie a te despărți de soția ta. Și să rostești, de trei ori, de față cu Șeicul al-Islam și cu doi martori, vorbele de despărțenie. Și dezlegat în felul acesta, să vii să mă cauți aici. Iar Allah are să orînduiască tot ce va mai fi de orînduit !

Eu atunci, la sfatul acesta al copilei desăvîrșitei iubiri, simții cum mi se zbat străfundurile inimii, și strigai :

— O, sultăniță a deșteptăciunii și a frumuseții, iată-mă-s gata să mă supun ție, pe capul și pe ochii mei...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute patruzeci și una noapte

Urmă :

...la sfatul acesta al copilei desăvîrșitei iubiri, simții cum mi se zbat străfundurile inimii, și strigai :

— O, sultăniță a deșteptăciunii și a frumuseții, iată-mă-s gata să mă supun ție, pe capul și pe ochii mei !

Și, luîndu-mi rămas bun de la ea, o lăsai în prăvălie și mă dusei în piața de sub cetățuie unde intrai în vorbă cu starostele isnafului panglicarilor, al caraghiozilor, al măscăricilor, al dănțuitorilor, al umblătorilor pe sîrmă, al comedianților, al maimuțarilor, al ursarilor, al toboșarilor, al clarinetiștilor, al țiteriștilor, al fluierașilor, al cîntăreților și al tuturor celorlalți pehlivani, și mă înțelesei cu starostele acela să mă ajute în necazul meu, făgăduindu-i o răsplată grasă. Și, după ce căpătai făgăduiala ajutorului lui, plecai înaintea sa la saraiul Șeicului al-Islam, părintele soției mele, și mă dusei să stau jos, lîngă el, sub umbrarul din curte.

Şi nu şezui de taină cu el acolo mai mult de un ceas, bînd sorbeturi, pînă ce, pe poarta cea mare lăsată deschisă, îşi făcu intrarea, cu patru măscărici ce mergeau în frunte, şi cu patru dănţuitori pe sîrmă ce călcau în vîrful degetelor, şi cu patru ghiduşi ce mergeau în mîini, într-o zarvă fără de asemuire, toată liota vuvăitoare, duduitoare, urlătoare, dănţuitoare, ameţitoare şi pestriţă a aiurelilor care îşi aveau sălaşele la poalele cetăţuii. Şi veniseră toţi, maimuţarii cu maimuţele, măscăricii cu tinicheluţele lor, panglicarii cu tichiile lor lungi de pîslă şi cîntăreţii cu sculele lor vuitoare din care se revărsa un tărăboi fără de capăt. Şi veniră de se înşiruiră în curte rînduiţi frumos cu maimuţele şi cu urşii la mijloc, şi fiecare lucrînd în felul său. Ci deodată răsună o bubuitură năprasnică de tingire, şi toată hărmălaia se stinse ca printr-o vrajă. Şi căpetenia liotei veni la pragul scării şi, în numele tuturor nemoteniilor mele adunate, începu să predice cu un glas măreţ, urîndu-mi spor şi viaţă lungă, şi bălmăjindu-mi polilogia pe care îl învăţasem.

Şi, într-adevăr, o, doamne al meu, totul se petrecu aşa cum prevestise copilandra. Întrucît Şeicul al-Islam, cînd auzi, din chiar gura căpeteniei liotei, pricina acelui zulum, îmi ceru să-l lămuresc. Iar eu îl încredinţai că, aşa, eram văr, după tată şi după mamă, cu toţi inşii aceia, şi că eu însumi sînt fiul unui măscărici maimuţoi şi îi înşirai toate vorbele parastisiei pe care mi-o dedese fetişcana s-o învăţ, şi pe care ţi-am mai spus-o, o, rege al vremilor. Iar Şeicul al-Islam, schimbîndu-se amarnic la faţă şi supărat rău, îmi spuse :

— Nu poţi să mai rămîi în casa şi în neamul Şeicului al-Islam, întrucît mi-e frică să nu fii scuipat în obraz şi să nu se arate oamenii faţă de tine mai rău decît faţă de un cîine de ghiaur ori faţă de un porc de gîldan.

Iar eu, dintru-întîi, răspunsei :

— Pe Allah, n-am să mă despărţesc de soţia mea, nici dacă mi-ai da tu împărăţia Irakului !

Iar Șeicul al-Islam, care știa prea bine că despărțirea cu sila este oprită de *șariat*, mă luă deoparte și mă rugă fierbinte cu tot felul de vorbe dulci, să primesc despărțenia, spunîndu-mi :

— Acopere-mi cinstea, și Allah are s-o acopere pe a ta !

Iar eu, pînă la urmă, mă înduplecai să primesc despărțenia, și rostii, de față cu martorii, vorbind despre fata Șeicului al-Islam :

— Mă leapăd de ea o dată, de două ori, de trei ori, mă leapăd de ea !

Or, acestea erau vorbele pentru despărțenia cea fără de întoarcere. Și rostindu-le, întrucît fuseseră cerute stăruitor de chiar părintele soției, mă vedeam totodată scăpat și de plata despăgubirii și a zestrei, și izbăvit din cel mai înfricoșător vis de spaimă care s-a abătut peste pieptul vreunei făpturi omenești.

Și, fără a mai zăbovi să-mi iau ziua-bună de la acela care fusese vreme de o noapte tatăl soției mele, îmi slobozii picioarele în vînt și ajunsei, cu sufletul la gură, în prăvălia mea, unde mă aștepta neclintită copila desăvîrșitei iubiri. Iar ea, cu limba ei cea mai dulce, îmi ură bun-venit și, din toată buna creșterea purtărilor sale, mă firitisi pentru izbîndă și îmi spuse :

— Acum, iată că a sosit și clipa împerecherii noastre. Ce zici de asta, o, stăpîne al meu ?

Iar eu răspunsei :

— S-o facem în prăvălia mea, ori la tine acasă ?

Iar ea zîmbi și îmi spuse :

— O, bietul de tine ! au tu nu știi cîte griji trebuie să aibă față de sine o femeie, ca să facă lucrurile așa cum se cuvine ? Așa că se cade să mergem acasă la mine !

Iar eu răspunsei :

— Pe Allah, o, sultăniță a mea, au de cînd se duce crinul la hammam și trandafirul la scaldă ? Prăvălia mea

este destul de mare ca să te încapă, fie crin, fie trandafir. Şi dacă prăvălia mea ar arde, ar fi ca inima mea.

Iar ea îmi răspunse, rîzînd :

— Sclipeşti, într-adevăr ! Şi ia uite cum te-ai scuturat de purtările tale de odinioară, cele atîta de grosolăneşti ! Şi bine te mai pricepi să ticluieşti o drăgălăşenie.

Şi adăugă :

— Acuma, ridică-te, încuie prăvălia şi vină după mine.

Or eu, care nu aşteptam decît vorbele acestea, răspunsei zorit :

— Ascult şi mă supun !

Şi ieşind apoi din prăvălie, închisei cu cheia şi pornii, la zece paşi în urmă de grupul alcătuit de copilandră şi de roabele sale. Şi ajunserăm în felul acesta dinaintea unui palat la care se deschise poarta de cum ne apropiarăm. Şi, de la intrare, doi hadîmbi veniră la mine, şi mă rugară să mă duc cu ei la hammam. Iar eu, hotărît să fac toate fără a cere vreo lămurire, mă lăsai dus de hadîmbi la hammam, unde mi se făcu o scaldă de curăţenie şi de răcoreală. După care, îmbrăcat cu haine subţiri şi înmiresmat cu ambră chinezească, fusei dus în iatacurile din lăuntru, unde mă aştepta, tolănită galeş pe un pat de atlaz, copila dorurilor mele şi a desăvîrşitei iubiri.

Or, de îndată ce rămaserăm singuri, îmi spuse :

— Vino încoace, o, vino ! Pe Allah ! tu pesemne că eşti un prostovan de la capătul capătului prostovanilor, dacă te-ai lepădat odinioară de o noapte ca aceasta de acum ! Ci, ca să nu te tulbur, n-am să-ţi mai aduc aminte ce-a fost.

Iar eu, o, doamne al meu, la vederea acelei copilandre goale toată, şi albă toată, şi-atîta de subţirică, şi la vederea podoabelor părţilor ei cele gingaşe, şi a mărimii dolofanului ei, şi a minunatei întocmiri dintre feluritele-i

haruri, simții cum se răstoarnă în mine toate zăbăvniciile mele de altădată.

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute patruzeci și doua noapte

Urmă :

Și ne hărțuirăm, o, doamne sultane al meu, pînă se făcu lumina deplină, cînd ne oprirăm ca să ne facem îndătinata rugă și să plecăm la hammam în fugă.

Și cînd ieșirăm de la hammam și ne întîlnirăm iarăși, la masa de dimineață, copila desăvîrșitei iubiri îmi spuse :

— Pe Allah, o, cotoiule, chiar că ai fost strălucit, și soarta m-a binecuvîntat cînd m-a făcut să-mi pun ochii pe tine. Or, acuma, se cade să legiuim legătura noastră. Ce zici ? Vrei să rămîi cu mine, după legea lui Allah, ori vrei să alegi pe totdeauna a nu mă mai vedea ?

Iar eu răspunsei :

— Mai degrabă îndur moartea cruntată decît să nu mă mai bucur de chipul tău de lumină, o, stăpînă a mea !

Iar ea îmi spuse :

— Dacă-i așa, să vină cadiul și martorii !

Și trimise după cadiu și după martori, tot atunci, să scrie fără de zăbavă senetul nostru de căsătorie. După care, mîncarăm împreună cea dintîi masă a noastră, și așteptarăm să se îndeplinească mistuirea, și să treacă toată primejdia vreunei tulburări de pîntece pentru ca apoi să luăm de la cap zbătaniile și desfătările, și a înnădi noaptea cu ziua.

Şi trăii o viaţă ca aceea, o, doamne al meu, cu copila desăvîrşitei iubiri, vreme de treizeci de nopţi şi treizeci de zile, geluind ceea ce era de geluit, şi şlefuind ceea ce era de şlefuit, şi umplînd ceea ce era de umplut, pînă ce într-o zi, de un fel de ameţeală, mă scăpai să-i spun soaţei mele :

— Nu ştiu, da, pe Allah ! astăzi nu pot să-mi arunc şi cea de a douăsprezecea suliţă !

Iar ea strigă :

— Ce ? Ce ? Păi aceastǎ a douăsprezecea este cea mai de trebuinţă ! Celelalte nici nu se socotesc !

Iar eu spusei :

— Cu neputinţă, cu neputinţă !

Ea atunci începu să rîdă şi îmi spuse :

— Îţi trebuieşte odihnă ! Noi ţi-o dăm !

Iar eu nu aşteptai mai mult. Căci puterile mă lăsară, ya sidi, şi mă prăvălii la pămînt ca un măgar fără căpăstru.

Şi cînd mă deşteptai din adormirea cea grea, mă văzui legat cu lanţuri în maristanul de colea, alături de aceşti tovarăşi ai mei, doi preacuminţi tineri. Iar paznicii, cînd îi întrebai, îmi spuseră într-un grai : „Asta-i spre odihna ta ! asta-i spre odihna ta !“ Or eu, pe viaţa ta, o, doamne sultane al meu, mă simt acuma destul de hodinit şi de înzdrăvenit, şi cer de la mărinimia ta să orînduieşti împăcarea mea cu copila desăvîrşitei iubiri. Dar a-ţi spune numele sau stepena ei, acesta-i un lucru care trece dincolo de ceea ce ştiu eu.

Şi ţi-am povestit tot ce-am ştiut. Şi-aceasta-i, în orînduiala şi curgerea întîmplărilor ei, povestea mea de la început, aşa cum s-a petrecut. Ci Allah este mai ştiutor !

După ce sultanul Mahmud şi vizirul său, sultanul-dervis de mai înainte, auziră povestea aceasta a celui de al doilea flăcău, se minunară pînă peste marginile mi-

nunării de rînduiala și de limpezimea cu care le fusese istorisită. Iar sultanul îi spuse tînărului :

— Pe viața mea ! chiar și dacă pricina întemnițării tale n-ar fi fost atîta de nedovedită eu tot te-aș fi slobozit, după ce te-aș fi ascultat.

Și adăugă :

— Ai putea să ne călăuzești la palatul copilandrei ?

El răspunse :

— Pot și cu ochii închiși !

Atunci sultanul și vizirul și cămărașul care era nebunul de mai înainte se ridică ; iar sultanul îi spuse tînărului, după ce porunci să i se dea jos lanțurile :

— Ia-o înaintea noastră pe drumul care duce la casa soției tale !

Și se găteau tuspatru să plece, cînd cel de al treilea tînăr, care încă mai avea lanțurile la gît, strigă :

— O, stăpînii mei, pe Allah care ne vede ! înainte de a pleca, ascultați și povestea mea, întrucît este și mai ciudată decît poveștile tovarășilor mei !

Iar sultanul îi spuse :

— Înseninează-ți inima și liniștește-ți sufletul, întrucît nu avem să zăbovim mult, și ne întoarcem.

Și porniră la drum, cu tînărul înaintea lor, pînă ce ajunseră la poarta unui palat, pe care, cînd îl văzu, sultanul strigă :

— Allahu akbar ! Afurisit să fie Eblis cel amăgitor ! Saraiul acesta, o, prietenii mei, este casa celei de a treia fete a socrului meu, răposatul sultan. Mărire Aceluia carele împreună ceea ce era despărțit și carele înjghebează la loc ceea ce era împrăștiat !

Și intră în palat, urmat de tovarășii săi, și trimise să se dea știre de sosirea lui fiicei socrului său, care zornici să se înfățișeze dinaintea-i.

Or, chiar că fata era într-adevăr copila desăvîrșitei iubiri ! Și-i sărută mîna sultanului, soțul surorii ei, și spuse că stă la poruncile sale. Iar sultanul îi spuse :

— O, copilă a socrului meu, ți-l aduc pe soțul tău, istețul acesta minunat, pe care îl căftănesc tot acum în slujba de cel de al doilea cămăraș al meu, și care de aci înainte are să-mi fie oaspete la masă și tovarăș de pahar. Întrucît îi știu povestea și cunosc necazul cel trecător care s-a petrecut între voi. Ci de aici înainte lucrul acesta nu are să se mai întîmple, întrucît acuma este hodinit și înzdrăvenit.

Iar copilandra răspunse :

— Ascult și mă supun ! Și, de vreme ce se află sub ocrotirea și sub slava ta, și dacă mă încredințezi că s-a întremat, primesc să trăiesc iarăși cu el !

Iar sultanul îi spuse :

— Fie-ți răsplătită bunătatea, o, fiică a socrului meu ! Îmi ridici o greutate mare de pe inimă !

Și adăugă :

— Îngăduie-ne numai să-l iau cu mine vreme de un ceas. Întrucît avem a asculta laolaltă o poveste care trebuie să fie întru totul nemaipomenită !

POVESTEA CELUI DE AL TREILEA NEBUN

Aflați, o, doamne și stăpîne al meu, și tu, o, vizire bun de sfat, și voi, preacinstiți cămărași, tovarăși de lanțuri cu mine de mai înainte, aflați că povestea mea nu are nimica asemeni cu cele ce au fost istorisite pînă acum, întrucît dacă cei doi soți ai mei au pățit-o de pe urma unor fetișcane, apoi eu am dat de bucluc din cu totul altă pricină. Și, la sfîrșit, aveți să cîntăriți singuri spusele mele, în cumpăna judecății voastre.

Așadar, o, domniilor voastre, încă eram copil atunci cînd tatăl și mama mea au răposat întru mila Atoatedătătorului. Iar eu am fost strîns de pe drumuri de niște vecini miloși, săraci ca și noi, care, neavînd de nici unele, nu puteau să plătească vreun ban cu învățătura mea, și

mă lăsau să bat ulițele, cu capul și cu picioarele goale, și purtînd pe mine, drept toată îmbrăcămintea, numai jumătate dintr-o cămașă de stambă albastră. Și pesemne că nu eram urît la înfățișare, de vreme ce trecătorii care mă vedeau prăjindu-mă la soare se opreau deseori ca să rostească : „Ferească-l Allah de deochi pe copilul acesta ! Că e mîndru ca un ciob de lună !“ Și, de multe ori, cîte unii dintre ei îmi cumpărau halva cu năut ori acadele galbene de zahăr moale, din cele care se întind ca ața ; și, cînd mi le dăruiau, mă băteau pe obraz, sau mă mîngîiau pe cap, sau mă trăgeau drăgăstos de moțul de păr pe care îl aveam chiar pe creștetul căpățînii mele rase. Iar eu căscam o gură cît o șură și înghițeam dintr-o înfulecătură toată zaharicala. Lucru care îi făcea să strige de uimire pe toți cei care mă priveau, iar pe toți țîncii care se jucau cu mine să-și zgîiască ochii de zavistie.

Or, într-o bună zi, m-am dus cu tovarășii mei obișnuiți să căutăm cuiburi de găi și de ciori pe la niște case năruite, cînd am văzut într-o cocioabă coperită cu rămurișuri de palmier, în fundul unei curți părăsite, chipul nedeslușit și nemișcat al unei făpturi vii. Și, cunoscînd că ginnii și marezii sălășluiesc prin casele pustii, am cugetat : „Acela este un mared !“ Și, cuprins de spaimă, mi-am dat drumul din vîrful casei părăginite și am vrut să-mi iau călcîiele la spinare și să aștern depărtarea între mine și maredul acela. Ci un glas tare dulce, care venea din colibă, m-a strigat zicînd :

— De ce fugi, copilule frumos ? Vino să te înfrupți din înțelepciune ! Vino fără de teamă la mine. Nu sînt nici ginn, nici efrit, ci o ființă omenească, și care trăiește în schivnicie și în cugetare. Vino, copilul meu, și am să te învăț înțelepciunea...

Cînd povestea ajunse aici, Șeherezada văzu zorii mijind și, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute patruzeci și treia noapte

Urmă :

...Vino, copilul meu, și am să te învăț înțelepciunea ! Iar eu, oprit deodată din fuga mea de o putere de neînfrînt, m-am întors îndărăt și am pornit înspre colibă, pe cînd glasul cel dulce foarte îmi șoptea mai departe : „Vino, copilule frumos, vino !" Și am intrat în colibă și am văzut că acel chip nemișcat era al unui moșneag tare bătrîn, care părea să aibă un număr de ani fără de socoată. Iar chipul lui, în pofida acelei vîrste mari, era ca soarele. Și bătrînul mi-a spus :

— Binevenit fie orfanul care vine să dobîndească de moștenire învățătura mea !

Și mi-a mai spus :

— Am să-ți fiu și tată și mamă.

Și m-a luat de mînă și a adăugat :

— Iar tu ai să fii ucenicul meu. Și, într-o zi, ai să ajungi și tu dascăl pentru alți ucenici.

Și, rostind acestea, mi-a dat sărutul păcii, și m-a poftit să șed lîngă el, și a început pe dată să mă dăscălească. Iar eu mă simțeam robit de vorba și de frumusețea învățăturii lui, și, pentru el, m-am despărțit de jocurile și de tovarășii mei. Iar el mi-a fost și tată și mamă. Iar eu îi arătam o cinstire adîncă, o dragoste pînă peste poate și o supunere fără de margini. Și cinci ani s-au scurs, vreme în care am dobîndit o învățătură minunată. Iar mintea mea s-a hrănit cu înțelepciunea.

Ci, o, doamne al meu, orișice înțelepciune este zadarnică dacă nu e însămînțată într-un ogor cu pămîntul sănătos. Întrucît se pierde de la cea dintîi vînturare a nebuniei, care răscolește stratul cel rodnic. Și nu mai rămîne dedesubt decît uscăciunea și sterpiciunea.

Şi aveam să simt în curînd, pe chiar pielea mea, puterea pornirilor firii care biruieşte învăţăturile.

Într-o zi, iacătă, înţeleptul cel bătrîn, dascălul meu, trimiţîndu-mă să cerşesc în curtea geamiei bucăţica noastră de pîine, eu îmi îndeplinii sarcina ; şi, după ce fusei miluit de dărnicia dreptcredincioşilor, plecai de la geamie şi luai calea înspre sihăstria noastră. Ci, pe cale, o, doamne al meu, mă încrucişai cu o liotă de hadîmbi între care se legăna o copilandră învăluită în iaşmac, iar ochii ei de sub văl mi se părură că poartă în ei cerul. Iar hadîmbii aveau nişte ciomege lungi cu care îi loveau pe umeri pe trecători, ca să-i dea la o parte din drumul urmat de stăpîna lor. Şi din toate părţile auzeam lumea cum şoptea : „Fata sultanului ! Fata sultanului !“ Iar eu, o, doamne al meu, mă întorsei la dascălul meu, cu sufletul tulburat şi cu creierii vîntuiţi. Şi dintr-odată uitai poveţele dascălului meu, şi cei cinci ani ai mei de învăţătură, şi pildele înfrînării.

Iar învăţătorul meu se uita la mine cu durere, pe cînd eu plîngeam. Şi ne trecurăm noaptea toată unul lîngă altul, fără a rosti o vorbă. Iar dimineaţa, după ce îi sărutai dreapta, după deprinderea mea, îi spusei :

— O, taică al meu şi maică, iartă-i nevolnicului tău de ucenic ! Da trebuie ca sufletul meu s-o mai vadă o dată pe fata sultanului, măcar de-ar fi să-i mai arunc baremi o privire.

Iar dascălul meu îmi spuse :

— O, fecior al tătînelui tău şi al maicii tale, o, copilul meu, de vreme ce aşa vrea sufletul tău, ai s-o vezi pe fata sultanului. Da cugetă la depărtarea care se află între schivnicii înţelepciunii şi regii pămîntului ! O, fiu al tatălui tău şi al maicii tale, o, tu, cel hrănit cu dragostea mea, au uiţi cît de nepotrivită este înţelepciunea faţă de încîrduirea cu mlădiţele lui Adam, mai ales dacă-s fete de regi ? Şi oare te-ai lepădat de pacea inimii tale ? Şi vrei oare ca eu să mor încredinţat că odată cu moartea

mea are să piară și cel mai de pe urmă sipet al povețelor schivniciei ? O, fiul meu, nimic nu este atîta de plin de bogăție ca înfrîngerea, și nimic nu este atîta de mulțumitor ca singurătatea !

Ci eu răspunsei :

— O, taică al meu și maică, dacă n-am să pot s-o văd pe domniță, măcar fie și numai cît să-i mai arunc o privire, am să mor.

Atunci dascălul meu, care mă îndrăgea, văzîndu-mi jalea și mîhnirea, îmi spuse :

— Copile, dacă ai vedea-o pe domnița o dată ți-ar domoli dorurile toate ?

Iar eu răspunsei :

— Fără de nici o îndoială !

Atunci învățătorul meu veni suspinînd lîngă mine, mă frecă peste arcul sprîncenelor cu un fel de alifie și, în chiar clipita aceea, o parte din trupul meu pieri și nu mai rămase la vedere din mine decît jumătate de om, un trunchi dăruit cu mișcare. Iar dascălul meu zise :

— Acuma du-te în cetate. Și ai să ajungi în felul acesta la ținta pe care o jinduiești.

Iar eu răspunsei că ascult și că mă supun, și ajunsei într-o clipire de ochi în inima sukului, unde, de cum ajunsei, mă și văzui înconjurat de o mulțime fără de număr. Și fiecare se uita la mine cu uimire. Şi, din toate părțile, veneau oamenii fuga să cerceteze acea făptură ciudată care nu avea dintr-un om decît jumătate, și care se mișca atît de sprinten. Şi zvonul acelei arătări ciudate se împrăștie îndată în cetate, și răzbătu și la saraiul în care sta fata sultanului cu mama sa. Și amîndouă doriră să-și potolească nedumerirea asupra mea, și trimiseră hadîmbii să mă ia și să mă ducă dinaintea lor. Și fusei dus la palat și călăuzit în harem, unde domnița și mama ei își potoliră nedumerirea asupra mea, în vreme ce eu priveam. După care îi puseră pe hadîmbi să mă ia de acolo, iar aceștia mă duseră îndărăt, de unde mă lua-

seră. Iar eu, cu sufletul mai chinuit ca niciodată și cu minţile și mai răvășite mă întorsei la dascălul meu, în colibă.

Şi îl găsii culcat pe rogojină, cu pieptul chinuit și cu chipul galben, de parcă s-ar fi aflat pe moarte. Ci eu aveam inima prea rătăcită aiurea ca să mă îngrijorez în privința lui. Iar el mă întrebă cu un glas slab :

— Ai văzut-o, o, copilul meu, pe fata sultanului ?

Şi eu răspunsei :

— Am văzut-o, da e mai rău decît dacă nu aș fi văzut-o. Şi de-acuma înainte sufletul meu nu are să-și poată găsi tihna, dacă nu am să ajung să stau lîngă ea și să-mi satur ochii de plăcerea de a o privi !

Şi el îmi spuse, scoţînd un suspin adînc :

— O, preaiubite învățăcel al meu, tare mai tremur pentru tihna inimii tale ! Of, ce legătură poate să fie vreodată între cei insinguraţi și cei puternici ?

Iar eu răspunsei :

— O, părinte al meu, pînă ce n-am să-mi odihnesc tîmpla lîngă tîmpla ei, pînă ce n-am să mă uit la ea și n-am să-i ating gîtul cel vrăjitor cu mîna mea, am să mă socotesc peste poate de nenorocit, și am să mor de jale.

Atunci stăpînul meu, care mă avea drag, îngrijorat și de minţile mele și de tihna inimii mele, îmi spuse, pe cînd sughiţurile îl zguduiau amarnic.

— O, fiu al tătîne-tău și al maică-ti, o, copil ce porţi în tine viaţa și uiţi cît de tulburătoare și de stricătoare este femeia, hai, du-te de-ţi împlinește toate darurile ! Ci, ca pe cea mai de pe urmă milă, mă rog ţie să-mi sapi chiar aici mormîntul și să mă îngropi fără a pune nici un fel de piatră de pomenire pe locul sub care am să mă hodinesc. Apleacă-te, fiul meu, ca să-ţi dăruiesc puterea de a-ţi ajunge ţinta.

Iar eu, o, doamne al meu, mă plecai înspre dascălul meu, care mă frecă pe pleoape cu un fel de kohl dintr-un praf negru și tare mărunt, și îmi spuse :

— O, ucenic al meu, iacătă că mulțumită puterilor acestui kohl ai ajuns nevăzut pentru ochii oamenilor. Și poți acuma, fără de nici o teamă, să-ți împlinești toate dorurile ! Și binecuvîntarea lui Allah să fie asupra capului tău și să te ferească, pe cît este cu putință, de vicleșugurile blestemățiilor care împrăștie tulburarea printre cei meniți sihăstriei !

Și după ce rosti acestea, preacinstitul meu dascăl fu de parcă n-ar fi fost vreodată. Iar eu detei zor să-l îngrop într-o groapă pe care o săpai în coliba în care trăise — îngăduiască-l Allah întru mila sa și deie-i loc de falā ! După care, grăbii să zbor la palatul fetei sultanului.

Or, cum eram de nevăzut pentru orice ochi, intrai în palat fără a fi zărit și, urmîndu-mi drumul, ajunsei la harem și mersei de-a dreptul la odaia domniței. Și o găsii pe domniță culcată în patul ei, făcîndu-și somnul de după-amiază, și neavînd pe ea, drept orice veșmînt, decît o cămașă lucrată dintr-o țesătură de la Mossul. Iar eu, o, doamne al meu, care nu mai avusesem prilejul în viața mea să văd goliciunea unei femei, fusei cuprins de o înfrigurare ce mă făcu să uit toate înțelepciunile și toate învățăturile. Și strigai : „Allah ! Allah !“ Și strigai cu un glas atîta de tare încît fata deschise ochii pe jumătate, scoțînd un suspin adînc și întorcîndu-se în pat. Da atîta tot, spre norocul meu. Și rămăsei uluit că o fată atîta de gingașă și de subțire avea un dolofănel atît de mare. Și, tare nedumerit, mă apropiai și mai mult de ea, știindu-mă de nevăzut, și, încetișor de tot, îmi pusei degetul pe dolofănelul acela, spre a-l pipăi și spre a-mi mulțumi inima în privința lui. Și simții că era plin, și durduliu, și untos, și brobonos. Ci nu izbuteam să mă dezmeticesc din uluiala în care mă aflam în ce privește mărimea lui, și mă întrebam : „De ce este așa de mare ? pentru ce este așa de mare ?“ Și, tot cugetînd în privința aceasta, fără a găsi răspunsul mulțămitor, nu pregetai să mă lipesc cu totul de fată. Și făcui lucrul acesta cu

mare grijă să n-o trezesc. Şi, cînd socotii că primejdia dintîi trecuse, mă încumetai la cîteva mişcări de început. Şi binişor, binişor, copilul pe care-l ştii, o, doamne al meu, intră şi el în joc la rîndu-i. Ci se feri să fie cumva bădăran, ori să se slujească de mijloace vinovate, în nici un chip; şi se mulţumi şi el numai să dea ochii cu ceea ce pînă atunci nu mai văzuse. Şi nimic mai mult, o, doamne al meu. Şi gîndirăm amîndoi că, de această dată dintîi, era prea îndestul că ne-am putut întocmi o judecată.

Ci iacătă! Taman în clipita cînd dam să mă scol, mă împinse Pîrdalnicul s-o ciup pe fată, chiar în mijlocul uneia dintre rotunjiturile acelea uluitoare care mă lăsară năuc cu mărimea lor, şi nu putui să mă împotrivesc ispitei, şi iacătă! o ciupii pe fată de vîrful rotunjiturii aceleia. Şi — alungat fie Cel-viclean! — durerea pe care domniţa o simţi fu atîta de ascuţită încît, trezită acuma de-a binelea, sări din pat scoţînd un ţipăt de spaimă, şi o chemă pe maică-sa cu strigăte amarnice...

Cînd povestea ajunse aici, Şeherezada văzu zorii mijind şi, sfioasă, tăcu.

Ci într-a opt sute patruzeci şi patra noapte

Urmă:

...durerea pe care domniţa o simţi fu atîta de ascuţită încît, trezită acuma de-a binelea, sări din pat scoţînd un ţipăt de spaimă, şi o chemă pe maică-sa cu strigăte amarnice.

Or, auzind strigătele de chemare ale fetei sale şi ţipetele ei de spaimă, şi răcnetele după ajutor, maică-sa o luă la fugă prinzîndu-şi picioarele în fuste şi urmată de-a-

proape de bătrîna doică a fetei și de hadîmbi. Iar fata țipa într-una, ducîndu-și mîna acolo unde fusese ciupită :

— Mă adăpostesc întru Allah de Șeitan cel bătut cu pietre !

Iar maică-sa și bătrîna doică o întrebară amîndouă deodată :

— Ce-ai pățit ! Ce-ai pățit ? Și pentru ce ții mîna la preacinstitul ? Și ce-a pățit preacinstitul ? Și ce i s-a întîmplat preacinstitului ? Ia arată-ne ce-a pățit preacinstitul ?

Iar doica se întoarse înspre hadîmbi, aruncîndu-le o privire poncișă, și le strigă :

— Duceți-vă mai încolo !

Și hadîmbii se duseră mai încolo, blestemînd-o printre dinți pe afurisita de babă.

Și-așa ! Iar eu vedeam fără să fiu văzut, mulțumită kohlului de la răposatul meu dascăl — aibă-l Allah întru multă mila lui !

Or, așadar, după ce maică-sa și doica, într-o clipită, o năpădiră cu întrebările acelea repezite, lungindu-și gîtul ca să vadă cam ce treabă putea să fie, fata, roșie de rușine și de durere, rosti într-un sfîrșit :

— Colea ! Colea ! ciupitura ! ciupitura !

Iar cele două femei se uitară și văzură pe dolofănel urma roșie și umflată lăsată de degetul meu cel gros și de cel mijlociu. Și se traseră cu spaimă și cu mirare pînă peste poate, strigînd :

— O, afurisito, cine ți-a făcut asta ? cine ți-a făcut asta ?

Iar fata începu să plîngă, spunînd :

— Habar nu am ! habar nu am !

Și adăugă :

— Am fost ciupită așa, pe cînd visam, în somn, că mîncam un castravete mare !

Şi cele două femei, cînd auziră vorbele acestea, se aplecară amîndouă deodată și se uitară pe sub perdele, și pe sub chilimuri, și pe sub poloage ; și, dacă nu găsiră nimic ciudat, îi spuseră fetei :

— Ești bine încredințată că nu te-ai ciupit singură, pe cînd dormeai ?

Ea răspunse :

— Mai degrabă aș muri decît să mă ciup așa de amarnic !

Atunci bătrîna mancă își dete cu gîndul, zicînd :

— Nu este ajutor și scăpare decît întru Allah preaînaltul și atotputernicul. Acela care a ciupit-o pe fata noastră este vreun Fără-de-nume dintre cei Fără-de-nume care sălășluiesc în văzduhuri ! Și pesemne că o fi intrat aici prin fereastra deschisă și, dacă a văzut-o pe fata noastră cum dormea cu funduleţul gol, n-a putut să-și înfrîneze îndemnul de-a o ciupi de el. Și-asta-i ceea ce s-a întîmplat, hotărît !

Și, vorbind acestea, se repezi să închidă fereastra și ușa, și adăugă :

— Înainte de-a o obloji pe fata noastră cu o cîrpă înmuiată în apă rece și în oțet, trebuie să dăm zor și să-l izgonim pe Proclet. Și nu-i decît un mijloc în stare să-l zgornească și-anume de-a arde în odaie niște baligă de cămilă. Întrucît baligile de cămilă nu priesc nasurilor de ginni, de marezi și de toţi cei fără-de-nume. Iar eu știu vorbele care trebuie să se vorbească în vreme ce se face afumarea !

Și numaidecît strigă la hadîmbii înghesuiți după ușă :

— Daţi fuga de ne-aduceţi o tîrnă de baligă de cămilă !

Și pe cînd hadîmbii erau duși să îndeplinească porunca, mama se apropie de fată și o întrebă :

— Ești încredințată, o, fata mea, că Pîrdalnicul nu ţi-a mai făcut și altceva ? Și n-ai simțit nimic din ce vreau să spun ?

Fata spuse :

— Nu știu !

Atunci mama și doica își coborîră capetele și o cercetară pe fată. Și, o, doamne al meu, văzură că, așa cum îți spusei, toate erau la loc și că nu se afla nici un fel de urmă de vreo siluire nici pe dos, nici pe față. Ci nasul afurisitei de doici, care era tare pătrunzător, o făcu să spună :

— Am simțit la fata noastră mireasma unui ginn de parte bărbătească !

Și strigă la hadîmbi :

— Unde-s baligile, o, blestemaților ?

Și, tot atunci, hadîmbii se și iviră cu coșul ; și grăbiră să i-l dea bătrînei, prin crăpătura ușii deschise o clipită. Atunci baba doică, după ce strînse preșurile așternute pe jos, vărsă coșul de balegă pe lespezile de marmură și le dete foc. Și de îndată ce fumul începu să se ridice, baba porni să bolborosească peste foc niște vorbe străine, făcînd în vînt niște semne vrăjitorești.

Și iacătă ! Fumul de la baligile aprinse, umplînd pe dată iatacul, îmi intră în ochi într-un chip atîta de greu de îndurat, încît mi se umplură de lacrimi și fusei nevoit să mi-i șterg de mai multe ori cu pulpana hainei. Și nu mă gîndii, o, doamne al meu, că ștergîndu-mă așa, treptat-treptat luam și kohlul care cu puterile lui mă făcuse de nevăzut și din care, în nesocotința mea, uitasem să iau cu mine vreun pic înainte de moartea dascălului meu.

Și-așa că deodată le auzii pe cele trei femei cum scot tustrele într-un glas niște țipete de spaimă, îndreptîndu-și degetul înspre mine :

— Ia uite efritul ! ia uite efritul ! ia uite efritul !

Și-i strigară în ajutor pe hadîmbi, care numaidecît năvăliră în odaie și se repeziră la mine, dînd să mă omoare. Ci eu strigai la ei cu glasul meu cel mai cumplit :

— Dacă îmi faceți vreun rău cît de cît, am să-i chem în ajutor pe frații mei ginni, care au să vă stîrpească de pe fața pămîntului și-au să dărîme palatul acesta peste capetele celor care șed aici !

Lor atunci li se făcu frică și se mulțumiră să mă lege burduf. Iar baba strigă la mine :

— Toate cinci degetele mele în ochiul tău drept, și toate celelalte cinci degete ale mele în ochiul tău stîng !

Iar eu îi zisei :

— Taci, o, vrăjitoare afurisită, ori îi chem pe frații mei ginni, care au să-ți amestece lungimea cu lățimea !

Ei i se făcu frică atunci și tăcu. Da numai ca să strige iar, peste o clipită :

— Întrucît acesta-i un efrit, nu putem să-l omorîm. Da putem să-l punem în lanțuri, pe toate zilele lui !

Și le spuse hadîmbilor :

— Luați-l și duceți-l la maristan, și puneți-i un lanț de gît, și ferecați lanțul în zid. Și spuneți-le paznicilor că, dacă l-ar lăsa să scape, moartea lor va fi fără de izbavă !

Și hadîmbii, o, mărite sultan, pe cînd eu stam cu nasu-n pămînt, mă aduseră curînd și mă aruncară în acest maristan avan, unde îi găsii pe cei doi soți ai mei de mai înainte, care acuma-s preacinstiții tăi cămărași. Și-acesta-i, o, sultan al meu bun, temeiul întemnițării mele în temnița aceasta de nebuni, și tot atît este și-a lanțului pe care-l port la gît. Și ți-am povestit tot, de la cap la cap, nădăjduind de la Allah și de la tine că așa am să scap din buclucul care mi-a căzut pe cap, și că bunătatea ta cea mare are să mă scoată din aceste fiare, să mă duc unde-oi vedea în zare, afară din această închisoare. Și cel mai bine, pe cît mi se pare, ar fi s-o iau cu însurătoare pe domnița după care sufletul meu moare. Iar Cel-prea-înalt, mai apoi, este mai presus de noi !

După ce ascultă istorisirea aceasta, sultanul Mahmud se întoarse înspre vizirul său, sultanul-derviș de odinioară, și îi spuse :

— Iacătă cum călăuzește soarta întîmplările rudelor mele ! Căci domnița de care s-a îndrăgit tînărul acesta este fata cea mai mică a răposatului sultan, părintele soției mele ! Și acuma nu ne mai rămîne decît să dăm acestei întîmplări urmarea ce i se cuvine !

Pe urmă, se întoarse înspre flăcău și îi spuse :

— Într-adevăr, povestea ta este o poveste de-a mirările, și chiar dacă nu ai fi cerut-o de soție pe fata socrului meu, eu tot ți-aș fi dat-o, spre a-ți dovedi mulțumirea pe care am simțit-o la vorbele tale !

Și porunci să i se dea jos pe dată lanțurile, și îi spuse :

— De-acuma înainte ai să fii cel de al treilea cămăraș al meu ; și am să și dau poruncile pentru sărbătorirea nunții tale cu domnița ale cărei însușiri le cunoști.

Iar flăcăul sărută dreapta multdarnicului sultan. Și ieșiră cu toții din maristan și se duseră la palat, unde se deteră oaspețe mari și mari petreceri obștești, cu prilejul celor două împăcări de mai înainte și a însurătoarei flăcăului cu domnița. Și toată lumea din oraș, și mici și mari, fură îmbiați să vină la ospețele care aveau să țină patruzeci de zile și patruzeci de nopți, în cinstea măritișului fetei sultanului cu ucenicul înțeleptului, și a adunării la loc a acelora pe care ursita îi despărțise.

Și vecuiră cu toții în desfătările inimii și în bucuriile prieteniei, pînă la despărțirea cea de neabătut.

— Și-aceasta-i, o, preafericitule rege, urmă Șeherezada, povestea cea întortocheată a bunului copil din flori, care a fost sultan și s-a făcut derviș călător, pentru ca pe urmă să fie rînduit vizir de sultanul Mahmud, și despre cele ce i s-au mai întîmplat cu prietenul său și cu cei trei tineri închiși ca nebuni la

maristan. Ci Allah este cel mai mare, și cel mai darnic, și cel mai știutor !

Pe urmă adăugă, fără a se oprì :

— Ci nu care cumva să crezi că povestea aceasta ar fi mai minunată ori mai pilduitoare decît *Vorbele de sub cele nouăzeci și nouă de capete tăiate !*

Iar regele Șahriar se minună :

— Care sînt vorbele acelea, Șeherezada, și care sînt capetele acelea tăiate despre care eu habar nu am ?

CUPRINS

Lector : NICOLAE TEICĂ
Tehnoredactor : ELENA CĂLUGĂRU

Bun de tipar 17.X.1974. Tiraj 87 090 ex. broşate. Coli ed. 15,63. Coli tipar 10.

Tiparul executat sub comanda nr. 40 559 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piaţa Scînteii nr. 1 Bucureşti
Republica Socialistă România

o mie şi una de nopţi

CARTEA CELOR O MIE ŞI UNA DE NOPŢI

în curs de apariţie integrală în «Biblioteca pentru toţi»

Din cuprinsul volumelor următoare:

Vorbele de sub cele nouăzeci şi nouă de capete retezate,

Răutatea soţiilor,

Povestea lui Ali-Baba şi a celor patruzeci de hoţi,

Întîlnirile lui Al-Raşid pe podul de la Bagdad,

Povestea domniţei Suleika,

Năzdrăvăniile cele dulci ale tinereţii fără de griji,

Povestea cărţii magice,

Povestea strălucită a prinţului Diamant,

Cîteva nerozii şi cîteva cugetări de-ale dascălului soţiilor şi al snoavelor,

Povestea tinerei Tohfat Al-Kalub, căpităneasa păsărilor,

Povestea lui Baîbars şi a căpeteniilor de agie,

Povestea rozmarinului şi a fetişcanei din China,

Povestea gogoaşei înfuriate şi a pacostei de neveste a cavafului,

Lucarnele istoriei,

Sfîrşitul lui Giafar şi al Barmachizilor,

Dulcea poveste a prinţului Iasomie şi a domniţei Migdală.

Lei 5

editura minerva